Editura UNIVERS

„Povestea unei pasiuni **este cel mai frumos roman al lui Ford şi, poate, unul dintre cele mai frumoase romane al secolului XX".**

GRAHAM GREENE

Lei 7,25

117

1970

FORD MADOX FORD ● POVESTEA UNEI PASIUNI

FORD MADOX FORD

POVESTEA UNEI PASIUNI

COLECŢIA MERIDIANE

Desenul copertei de *Adrian Gheorghiu*

Ford Madox Ford
THE GOOD SOLDIER
The Bodley Head
London

Ford Madox Ford

Povestea unei pasiuni

În românește de *Adina Arsenescu*

Editura Univers

București — 1970

TIPARUL EXECUTAT LA
ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ OLTENIA
Coli tipo 10 Comanda 283

SCRIITORUL ENGLEZ GRAHAM GREENE, care prefațează ediția operelor alese ale lui Ford Madox Ford, afirmă că *Povestea unei pasiuni* este „cel mai frumos roman al lui Ford și, poate, unul dintre cele mai frumoase romane ale secolului XX".

După aproape cincizeci și cinci de ani de la apariție, cartea pare să justifice în continuare această apreciere.

Ford Madox Hueffer — numele real al scriitorului — s-a născut în Anglia, în 1873, și a murit în Franța, în 1939. Prima sa carte a fost publicată în 1897 — ultima în 1939, iar între aceste două date au apărut peste șaptezeci de cărți purtîndu-i semnătura : romane, culegeri de versuri, amintiri, eseuri, biografii, istorii, jurnale de călătorie, critică, sociologie.

Fiu al unui distins critic muzical englez, și nepot al lui Ford Madox Brown — vestit pictor victorian — Ford și-a petrecut copilăria și adolescența în reședința strămoșească din Fitzroy Square, imortalizată de Thackeray în romanul său *The Newcomers (Noii veniți).* Așadar, aristocrația britanică, „lumea bună" pe care o înfățișează cu atîta minuțiozitate în *Povestea unei pasiuni,* îi era îndeaproape cunoscută.

Această poveste din lumea bună, părînd la prima vedere o complicată intrigă de dragoste şi adulter, este un roman psihologic, construit într-o manieră foarte modernă, care pare să preceadă multe din experimentele scriitorilor actuali şi care ni-l evocă (ca procedeu al rememorării „la întîmplare", asociaţioniste) pe Proust. Ca prieten şi admirator ai lui Henry James, Joseph Conrad, Stephen Crane, Thomas Hardy, Ford a fost preocupat de experienţele inovaţiei formale şi a căutat să reformeze tehnica romanului englezesc. Ceea ce, în romanul de faţă, a reuşit pe de-a întregul.

Dar Madox Ford nu se rezumă la construirea unui roman de pură factură psihologică, ci se pricepe să creeze şi imaginea unei societăţi — cea a burgheziei mijlocii şi bogate, pe care o urmăreşte în manifestările ei caracteristice — construind în acelaşi timp şi un roman social.

Prin această ancorare în social, prin crearea unor personaje cu funcţie de exponenţi ai unor grupuri numeroase din societatea britanică, *Povestea unei pasiuni* reprezintă şi continuă o tradiţie valoroasă în literatura engleză.

EDITURA

Partea I

1

ACEASTA ESTE POVESTEA CEA MAI TRISTĂ pe care am auzit-o vreodată. Îi ştiam pe soţii Ashburnham de la Nauheim. I-am întîlnit acolo, nouă ani de-a rîndul, în timpul vilegiaturii. Eram foarte intimi, sau poate mai curînd se statorniciseră între noi legături tot atît de detaşate, comode, şi totuşi apropiate, ca între mînă şi mănuşă.

Soţia mea şi cu mine îi cunoşteam pe căpitanul Ashburnham şi pe soţia sa cît se poate de bine — atît cît poţi cunoaşte pe cineva. Dar, într-un anumit fel, parcă nu ştiam nimic despre ei. Aşa ceva, cred, e posibil numai la englezi. Şi azi, cînd mă întreb ce ştiu despre această tristă întîmplare îmi dau seama că n-am habar de nimic. Pînă acum şase luni nu fusesem vreodată în Anglia şi e de la sine înţeles că nu am căutat să pătrund niciodată în adîncurile inimii vreunui englez. Aveam idee doar de ce era la suprafaţă.

Aceasta nu înseamnă că nu cunoşteam mulţi englezi. Fiind obligaţi să ne ducem viaţa în

Europa şi, pe deasupra, aşa cum era situaţia, fiind americani şi avuţi, ceea ce e ca şi cum ai spune că eram anti-americani, aveam foarte mult de-a face cu englezi din societatea bună. Ştii, ne stabilisem la Paris. Diferitele localităţi presărate între Nisa şi Bordighera ne adăposteau în fiecare iarnă, iar la Nauheim ne duceam din iulie pînă prin septembrie. Vei deduce din aceasta că unul dintre noi suferea de inimă — şi cum soţia mea a murit, vei presupune că ea era aceea.

Căpitanul Ashburnham era şi el cardiac. Dar lui îi era necesar să stea doar o lună la Nauheim ca să fie apoi în formă tot restul anului, în schimb pentru Florence, sărmana de ea, cele aproximativ două luni pe care le petreceam acolo, abia ajungeau să o ţină în viaţă de pe un an pe altul.

Boala de inimă a căpitanului Ashburnham îşi avea originea în jocul de polo, sau în sporturile violente practicate prea intens în tinereţe. Ruinarea sănătăţii bietei Florence se datora unei furtuni pe ocean în timpul primei noastre călătorii spre Europa, iar motivul imediat al întemniţării noastre pe continent au fost prescripţiile doctorilor. După spusele acestora, chiar şi traversarea Canalului Mînecii ar fi fost suficientă ca să o dea gata pe sărmana făptură.

Cînd l-am întîlnit prima dată pe căpitanul Ashburnham era în vîrstă de 33 ani şi venise

în concediu medical din India, unde nu avea să se mai întoarcă niciodată. Doamna Ashburnham, Leonora, împlinise 31 ani. Eu aveam pe atunci 36 ani, iar biata Florence 30. Aşa încît, Florence, dacă ar fi trăit, ar fi avut azi 39 ani, căpitanul Ashburnham 42, cît despre mine am 45 de ani, iar Leonora 40. Deci, legăturile noastre de prietenie au fost acelea ale unor oameni destul de tineri, de o tinereţe matură ; fiecare dintre noi aveam o fire potolită, soţii Ashburnham fiind ceea ce, în special în Anglia, este obiceiul să se numească „oameni cît se poate de bine".

Cum probabil vei bănui, se trăgeau din familia Ashburnham, cea care l-a însoţit pe Carol I la ghilotină, dar cum e de aşteptat la o asemenea categorie de englezi, nu ţi-ai fi dat niciodată seama de aşa ceva. Doamna Ashburnham descindea din familia Powys ; Florence făcea parte din familia Hurlbird din Stamford, Connecticut, unde, după cum se ştie, oamenii sînt şi mai demodaţi chiar decît ar putea fi locuitorii din Cranford, Anglia. Cît despre mine, sînt un Dowell din Filadelfia — Pennsylvania, unde este cunoscut, istoriceşte, că se află mai multe familii vechi englezeşti decît în şase districte din Anglia la un loc. Port asupra mea, ca şi cum ar fi singurul lucru care în mod invizibil m-ar putea ancora în orice loc de pe suprafaţa globului, însemnele de proprietate — însemnele acelor proprietăţi ale mele care altă dată se întindeau pe

locul mai multor blocuri existente azi între străzile Chestnut și Walnut.

Sînt însemne din *wampum*[1], conferite de un șef de trib indian primului Dowell, care era de felul lui din Farnham, Surrey, și care a plecat spre America, o dată cu William Penn[2]. Neamurile Florencei, așa cum se întîmplă de cele mai multe ori cu cei din Connecticut, se trăgeau de prin împrejurimile localității Fordingbridge, acolo unde se află și proprietatea familiei Ashburnham, locul de unde tocmai scriu, acum, aceste rînduri. S-ar putea foarte bine să întrebi de ce le scriu. Am o mulțime de motive. Nu-i un lucru nemaiauzit ca oamenii care au asistat la jefuirea unei cetăți, sau la prăbușirea unui popor, să dorească să aștearnă pe hîrtie cele petrecute, pentru folosul unor urmași neștiuți, sau a unor generații foarte îndepărtate, or, pur și simplu, dacă vrei, ca să-și șteargă din fața ochilor minții imaginile păstrate.

S-a spus că jefuirea Romei de către goți s-a datorat morții unui șoarece; jur că destrămarea micului nostru grup de patru a fost rezultatul unui eveniment tot atît de inimaginabil. Dacă ne-ar fi văzut cineva stînd într-o după

[1] Bucăți de scoici cilindrice, înșirate ca mărgelele, folosite de indieni atît ca monede, cît și ca ornamente. (n.t.)

[2] *William Penn* (1644—1718), adept al sectei Quakerilor, întemeietorul orașului Pennsylvania, persecutat și întemnițat de mai multe ori în Anglia pentru scrierile sale religioase; a emigrat în America unde a obținut toleranța pentru coreligionarii săi (n.t.)

masă, să spunem, la una din măsuțele din fața clădirii clubului de la Homburg, luînd ceaiul, privind jucătorii de pe terenul miniatural de golf, ar fi spus că eram o mică fortăreață zdravăn întărită. Puteam fi asemuiți, dacă vrei, cu una dintre acele ambarcațiuni cu pînze albe pe o mare albastră, una dintre frumusețile cele mai trufașe și mai trainice din cîte a îngăduit Dumnezeu minții omenești să-și închipuie. Unde ar fi putut găsi cineva un refugiu mai bun, unde oare?

Statornicie? Trăinicie? Unde s-au mistuit? Nici nu sînt în stare să-mi închipui că s-au spulberat. Nu-mi vine să-mi cred ochilor că viața acea potolită, pașnică, ce părea că se desfășoară în pași ușori de menuet, s-a prăbușit dintr-o dată, în patru zile, după o durată de nouă ani și șase luni. Îți jur, prietenia noastră intimă era armonioasă ca un menuet, pur și simplu pentru că de fiecare dată și în fiecare împrejurare știam exact încotro să ne îndreptăm pașii, unde să ne așezăm, ce masă să alegem, într-o înțelegere unanimă; și eram atît de legați și de uniți încît adesea ni se întîmpla să ne ridicăm de la masă toți patru deodată, fără să ne fi făcut măcar un semn unul altuia, și să plecăm în sunetele fanfarei din parc, sub razele blînde ale soarelui sau, cînd ploua, să ne purtăm pașii pe sub tainice adăposturi. Nu, nu se poate ca toate acestea să nu mai existe. Nu poți ucide un menuet dansat la curte. Poți închide albumul cu melodii, poți lăsa în jos capacul clavecinului. Șoarecii pot roade pan-

glicile de mătase albă din dulapuri și scrinuri. Gloata poate să prade Versailles, Trianonul poate să se prăbușească, dar, bine înțeles, menuetul, menuetul continuă să se danseze pînă-n îndepărtatele stele, după cum și menuetul nostru din stațiunile balneare din Hessa își continuă, cred, încă pașii. Nu mai există oare nici o lume în ceruri în care vechile dansuri pline de frumusețe și minunatele prietenii intime să mai dăinuie ? Să nu existe oare vreo Nirvană pătrunsă de slabele tresăriri ale instrumentelor măcinate de carii, dar în care să supraviețuiască totuși sufletele plăpînde, tremurătoare, veșnice ?

Nu, zău, nu poate fi adevărat ! De fapt nu pășeam în ritmul unui menuet ; ne aflam într-o închisoare, o temniță plină de nebuni legați și cu căluș, pentru ca urletele lor să nu răsune mai puternic decît uruitul roților trăsurii noastre, pe cînd ne plimbam de-a lungul aleilor din Taunus Wald, străjuite de copaci înalți.

Și totuși, jur pe ce am mai sfînt, toate din jur erau adevărate. Soarele strălucea cu adevărat, adevărată era și muzica, iar apa ce țîșnea prin botul delfinilor de piatră era de asemenea adevărată. Din moment ce eu nu vedeam decît patru oameni cu aceleași gusturi, cu aceleași dorințe, acționînd sau nu, staționînd ici și colo în perfectă armonie, nu înseamnă că eram adevărați ? Iar dacă nouă ani de-a rîndul am avut parte de un măr gustos care era totuși putred la mijloc, dar

nu i-am descoperit putreziciunea decît după nouă ani și șase luni fără patru zile, să fie adevărat, că timp de nouă ani am avut parte de un măr bun ? La fel s-a întîmplat și cu Edward Ashburnham, cu Leonora, nevasta lui, și cu biata Florence. Și dacă te gîndești bine, nu-i oare cam ciudat că putreziciunea fizică a doi dintre cei patru stîlpi ai casei noastre nu mi-a apărut niciodată primejdioasă pentru siguranța acesteia. Nici acum nu-mi apare astfel, deși doi dintre cei patru nu mai sînt. Nu știu. . .

Nu știu nimic — nimic pe lume — despre inimile oamenilor. Ceea ce știu este doar că sînt singur — teribil de singur. Și nici o gură de sobă nu va mai fi martora taifasurilor prietenești. Și orice fumoar îmi va părea de acum înainte populat de vagi umbre conturate printre rotocoalele de fum. Dar atunci, pentru numele lui Dumnezeu, din moment ce gura sobei sau fumoarul nu mai înseamnă nimic, ce-mi mai rămîne cînd întreaga-mi viață mi-am petrecut-o la gura sobei sau în fumoar ? Căldura căminului ! Ei bine, asta însemna Florence. În timpul celor doisprezece ani cîți s-au scurs după acea furtună care părea să-i fi slăbit iremediabil inima, cred că nici un minut măcar nu am pierdut-o din ochi, exceptînd doar acele momente cînd se afla în camera ei, sub plapumă, iar eu eram jos în holul unui hotel, într-un fumoar, fumînd cu cîte un prieten, sau trăgînd ultimul fum de havană înainte de culcare. Nu o învinu-

iesc de loc pe Florence. Dar cum de a putut să știe ceea ce știa? Cum de a ajuns să aibă cunoștință de așa ceva? Să cunoască totul atît de profund. Doamne! Nu pot înțelege cînd a avut timp să afle. S-a întîmplat probabil pe cînd îmi făceam băile, exercițiile suedeze și manicura. Îndeplinind numai rolul unui infirmier plin de grijă și mereu sub tensiune, eram obligat, totuși, să fac și eu cîte ceva, ca să mă păstrez în formă. Atunci trebuie să se fi întîmplat! Dar chiar așa, cum a putut să găsească atîta timp pentru acele convorbiri lungi și pline de toată înțelepciunea pămîntului, pe care Leonora mi le-a relatat după moartea lor. Cum aș putea să-mi închipui că în timpul plimbărilor noastre, prescrise de doctori, la Nauheim și prin împrejurimi, găsea posibilitatea să ducă tratative între Edward Ashburnham și soția acestuia? Și nu-i oare de necrezut că în tot acest timp Edward și Leonora nu-și adresau unul altuia nici măcar un cuvînt, cînd erau între ei? Ce să mai crezi oare despre lume?

Pot să-ți jur că păreau o pereche model. Edward era cît se poate de devotat soției lui, fără a apărea însă de loc un prostănac. Era un bărbat bine făcut, cu ochi albaștri ce reflectau sinceritate și candoare, cu o inimă bună, caldă. Iat-o și pe ea — înaltă, cu o splendidă ținută la călărie, o făptură cu totul aleasă. Leonora era o făptură aleasă, dar în același timp foarte reală încît te întrebai cum putea exista o asemenea ființă. Vreau să spun că

arareori găsești întrunite la un singur om cele mai înalte calități. Să te tragi dintr-o familie de viță, să ai aerul unei asemenea familii, să fii bogat, să ai cele mai perfecte maniere, să posezi pînă și acea urmă de insolență ce pare a fi necesară. Să ai toate acestea și să arăți astfel! Nu, era prea frumos că să fie adevărat. Și totuși, chiar azi după masă, cînd depănam din nou întreaga poveste, mi-a spus: — Am încercat, cîndva, să am un iubit, dar eram atît de apatică, atît de doborîtă, încît am fost silită să-l îndepărtez.

Această mărturisire mi s-a părut cel mai extraordinar lucru pe care l-am auzit vreodată. Apoi a adăugat:

— M-am aflat chiar în brațele unui bărbat. Era un om atît de drăguț, atît de plăcut! Și îmi spuneam în sinea mea, cu înverșunare, printre dinții încleștați, așa cum se spune în romane: „Acum trebuie să profit, să mă distrez și eu, măcar o dată în viața mea, măcar o dată în viață!“ Eram într-o trăsură, noaptea, întorcîndu-ne de la un bal, după o vînătoare. Aveam de străbătut mai mulți kilometri. Și apoi, dintr-o dată, întreg amarul nesfîrșitei noastre sărăcii, a acelui teatru ce trebuia jucat mereu, m-a cuprins ca o pecingine și a stricat totul. Da, mi-am dat seama că îmi pierise gustul. Și atunci am izbucnit în hohote de plîns; și am plîns, și am plîns, am plîns așa tot timpul cît a ținut drumul. Închipuie-ți, eu și plîngînd! Gîndește-te

să-l trag astfel pe sfoară pe bietul băiat. Desigur că nu era loial, nu-i așa ?

Nu știu, nu știu ce să cred. Să fi fost oare această ultimă remarcă aceea a unei tîrfe, sau așa gîndește în adîncul inimii orice femeie decentă, fie că face sau nu parte dintr-o familie de moșieri ? Sau poate că tot timpul are numai asta în minte. Cine știe ?

Ei bine, dacă nu ai ajuns să o știi pînă acum, la nivelul de civilizație pe care l-am atins, după toate predicile moraliștilor și după toate lecțiile ținute de mame fiicelor lor *in saecula saeculorm...*[1] nu prin viu grai, ci prin priviri, sau poate prin șoaptele unei inimi către alta, și dacă nu știi nici măcar atît despre lucrul primordial de pe lume, atunci ce știi și de ce mai faci umbră pămîntului ?

Am întrebat-o pe doamna Ashburnham dacă i-a povestit Florencei despre toate acestea și cum a reacționat Florence. Mi-a răspuns :

— Florence n-a făcut nici un fel de comentariu. Ce ar fi putut să spună ? Nu era nimic de spus. Cu acea sărăcie neagră căreia trebuia să-i facem față pentru a salva aparențele și ținînd seama de împrejurările în care am ajuns să fim săraci — *știi* la ce mă refer — orice femeie ar fi fost îndreptățită să-și ia un amant, ba să primească chiar și daruri. Îmi amintesc că Florence a povestit o dată o situație similară — era mult prea bine crescută, prea americană pînă în măduva oaselor, ca să vorbească

[1] În vecii vecilor (lat.)

despre cazul meu — și a comentat că era o portiță de scăpare și că o femeie nu putea decît să acționeze sub impulsul momentului. A spus-o în americană, evident, dar cam acesta era înțelesul. Cred că a rostit chiar cuvintele acestea : „Femeia are libertatea să hotărască dacă s-o facă sau nu..."

N-aș vrea să-ți închipui că îl ponegresc pe Teddy Ashburnham și că-l consider o brută. Nu cred că ar fi fost așa ceva. Cine știe, poate că toți bărbații sînt la fel. Așa cum am spus, ce știu eu despre unii și despre alții cu care stau de vorbă în fumoarul clubului ? Într-un club, întîlnești oameni care istorisesc tot felul de povești indecente, atît de indecente încît pur și simplu îți fac rău. Și totuși s-ar considera jigniți dacă ți-ar trece prin minte să le dai a înțelege că n-ai avea încredere în ei să-i lași singuri cu nevastă-ta. Și probabil că ar fi într-adevăr jigniți. Dar un astfel de om, evident, găsește mai multă plăcere în a asculta sau a povesti istorioare indecente, decît în orice altceva. Acest tip de oameni vînează blazați, sau se îmbracă dezgustați, lucrează fără entuziasm, participă apatici la dineuri, consideră o adevărată plictiseală să ducă o conversație de cîteva minute dar, de îndată ce se pornește celălalt fel de conversație, se trezesc și imediat încep să rîdă în hohote de sar în sus de pe scaune. Atunci, dacă se desfată atît de mult cu asemenea povestiri, cum e posibil să se considere jigniți — și să fie într-adevăr jigniți — la sugestia că ar putea să atenteze la onoarea soției tale ? Sau iată-l pe Edward Ash-

burnham omul cel mai pur, un judecător excelent, un soldat de mîna întîi, unul dintre cei mai generoşi proprietari, aşa se spunea în Hampshire, din Anglia. Plin de grijă faţă de cei săraci ca şi faţă de bieţii beţivi inveteraţi, aşa cum am văzut cu propriii mei ochi. Şi nu ştiu dacă în cei nouă ani cît l-am cunoscut, l-am auzit povestind o dată sau de două ori, o istorioară care să nu fi putut fi publicată în coloanele revistei Field. Pe celelalte nici nu-l amuza măcar să le audă, s-ar fi sculat imediat de la masă şi şi-ar fi făcut drum să-şi cumpere o ţigară sau aşa ceva. Ai fi spus că era exact tipul de om cu care ţi-ai fi putut lăsa nevasta în deplină încredere. Şi am avut această încredere şi s-a dovedit a fi o nebunie.

Aici m-ai prins din nou. Dacă bietul Edward era periculos tocmai datorită sobrietăţii sale în exprimare — şi se zice că aceasta e întotdeauna semnul distinctiv al unui desfrînat — atunci ce veţi spune despre mine ? Mărturisesc în mod solemn că nici măcar o dată în viaţa mea nu am făcut cea mai vagă aluzie necuviincioasă, mai mult chiar, pot să pun chezăşie în ceea ce priveşte puritatea gîndurilor mele şi cinstea absolută a vieţii mele. Şi pînă la urmă, la ce duce asta ? Să fie totul o nebunie, o prefăcătorie ? Eu nu sînt mai acătării decît un eunuc, sau poate că bărbatul adevărat — cel care are drept la existenţă — trebuie să fie un armăsar furios, nechezînd mereu după femeia vecinului ?

Nu ştiu. Şi nu există nimic să ne călăuzească. Iar dacă totul e atît de nebulos, chiar şi într-o chestiune atît de elementară ca morala sexelor, ce ne va călăuzi oare în alte legături, asociaţii şi activităţi personale, unde e vorba de o morală mai subtilă ? Sau poate sîntem hărăziţi să acţionăm numai sub forţa impulsului ? Totul e învăluit în beznă.

II

NU ŞTIU CUM E MAI BINE SĂ AŞTERN pe hîrtie această întîmplare — să încerc, oare, să depăn totul de la început ca pe o poveste, sau să istorisesc ca şi cum aş fi auzit din gura Leonorei sau a lui Edward cele petrecute ?

Îmi voi închipui că stau la gura sobei, într-o casă de ţară, alături de un suflet care e în stare să vibreze. Şi voi prinde a depăna povestea cu glas molcom, în timp ce de afară se va auzi doar zgomotul mării şi vîntul puternic vuind prin hornuri, făcînd stelele parcă mai strălucitoare. Din cînd în cînd, o să ne îndreptăm spre uşă, o s-o deschidem, şi, privind luna imensă, vom spune :

— Uite, e la fel de strălucitoare ca şi în Provence !

Şi apoi o să ne întoarcem din nou la gura sobei şi o să oftăm că nu sîntem în Provence, căci acolo şi cele mai triste poveşti sînt

vesele. Gîndiți-vă la atît de jalnica pățanie a lui Peire Vidal. Sînt doi ani de atunci, de cînd am plecat împreună cu Florence, cu automobilul, de la Biarritz la Las Tours, în Munții Negri. Acolo, în mijlocul unei văi întortocheate, se ridică un pisc imens pe care se înalță patru castele — Las Tours — „Turnurile" — iar mistralul sufla atît de tare de-a lungul văii — calea din Franța în Provence — încît frunzele de un cenușiu argintat ale măslinilor păreau șuvițe de păr fîlfîind în vînt, iar smocurile de rozmarin se cățărau pe stîncile metalice ca nimeni să nu le mai poată parcă smulge din rădăcini.

Bineînțeles că sărmana Florence dorise să mergem la Las Tours. Trebuie să ții seama că, oricît ar fi fost ea o strălucită personalitate din Stamford, Connecticut, era totuși o absolventă a școlii de la Poughkeepsie. Niciodată nu am putut să-mi închipui cum a fost posibil lucrul acesta, pentru o ființă stranie și volubilă ca ea. Cu privirea ei pierdută în depărtări, dar nefiind nicidecum romantică — vreau să spun că nu arăta ca o făptură înclinată spre visări poetice, sau ca una care ar fi căutat să pătrundă străfundurile sufletului omenesc, pentru că de fapt nici nu se uita la tine vreodată — și ținînd o mînă în sus de parcă nu ar fi admis nici o obiecție sau nici un comentariu, se pornea pe vorbă. Ar fi fost în stare să tot vorbească despre William cel tăcut, despre Gustav cel vorbăreț, despre rochiile

de la Paris, despre felul în care se îmbrăcau oamenii nevoiași pe la 1337, despre Fantin Latour, despre trenul de lux Paris-Lyon-Mediterana, dacă merită să cobori la Tarascon și să treci pe podul suspendat, bătut de vînturi, de peste Ron ca să mai arunci o privire spre Beaucaire.

Bineînțeles noi nu ne-am dus niciodată să mai aruncăm o privire spre Beaucaire, cu turnul acela înalt, triunghiular, alb și subțire ca o săgeată, ce părea tot atît de înalt ca Flatiron dintre Fifth avenue și Broadway. Beaucaire cu zidurile sale cenușii crenelate împrejmuind aproape două pogoane de stînjenei, sub pinii înalți. Cît sînt de frumoși pinii aceia!

Nu, nu ne-am mai întors niciodată nicăieri. Nici la Heidelberg, nici la Hamelin, nici la Verona sau la Mount Majour — nu ne-am mai dus nici măcar pînă la Carcassonne. Am tot vorbit bineînțeles despre Carcassonne, dar cred că Florence dintr-o singură privire cuprindea totul. Avea un ochi pătrunzător. Din păcate nu aș putea să mă laud cu asemenea ochi, așa că pentru mine lumea e plină încă de nenumărate locuri în care aș vrea să mă întorc — orașe scăldate într-un soare orbitor, pini ce își profilează corolele pe albastrul cerului, frontoane cizelate și pictate cu cerbi și flori purpurii, cu cîte o statuetă a unui sfînt în vîrf, palate cenușii și trandafirii, orașe împrejmuite de ziduri, la cîțiva

kilometri de mare, pe coasta Mediteranei între Leghorn și Neapole. Toate acestea nu le-am văzut decît o singură dată, astfel încît lumea îmi apare asemenea unor pete de culoare pe o imensă canava. Poate că dacă nu ar fi fost așa, aș fi avut ceva de care să mă agăț acum.

Să fie oare acestea toate numai digresiuni, sau nici măcar nu sînt digresiuni. Și din nou nu mai știu nimic. Iar tu, cel care mă asculți, stai acolo, în fața mea. Dar ești atît de tăcut. Nu-mi spui nici un cuvînt. Mă străduiesc să-ți înfățișez viața pe care o duceam cu Florence și să te fac să înțelegi ce fel de ființă era ea. Ei bine, să știi că era o femeie strălucitoare; și părea într-una să danseze. Părea să danseze pe acoperișurile castelelor, peste mări, în saloanele modistelor, pe plajele de pe Riviera, pretutindeni părea că dansa ca o rază jucăușă, tremurătoare, ce se reflecta de pe luciul apei pe cîte un plafon. Iar rolul meu pe lume părea să fi fost a ține în viață această făptură strălucitoare, și asta era tot atît de greu ca și cum ai fi încercat să prinzi în mîini imaginea acelei raze în continuă mișcare. Iar rolul acesta l-am îndeplinit ani și ani de-a rîndul.

Mătușile Florencei spuneau mereu că trebuie să fiu cel mai leneș bărbat din Filadelfia. Nu fuseseră niciodată la Filadelfia și aveau mentalitatea tipică a Noii Anglii. Cînd m-am dus prima dată la Florence, acolo în casa

aceea în stil colonial, veche, mică, din lemn, sub ulmii înalți cu frunze subțiri, prima întrebare pe care mi-au pus-o a fost ce am realizat pînă atunci. Iar eu nu fusesem în stare să realizez nimic. Presupun că ar fi trebuit să înfăptuiesc și eu cîte ceva, dar nu am simțit nici o chemare către nimic. La urma urmelor de ce trebuie oare neapărat ca oamenii să înfăptuiască ceva? Am fost pur și simplu purtat ca de un curent spre Florence și, dintr-o dată, am dorit-o numai pe ea. Am întîlnit-o prima oară la un cerc literar Browning, sau cam așa ceva, cu un concurs de ortografie, pe strada a 14-a, care pe atunci era încă o stradă cu locuințe elegante. Nu știu de ce am fost la New York, și nici idee nu am de ce m-am dus la cercul literar. De altfel nu înțeleg nici ce căuta Florence la acel gen de concurs de ortografie. Nu era locul în care, fie chiar și la acea vreme, te-ai fi putut aștepta să găsești o absolventă a școlii de la Poughkeepsie. Îmi închipui că Florence dorea să îmbogățească cultura celor din Stuyvesant și considera prezența ei acolo drept o acțiune socială, tot așa cum ar fi vizitat cartierele mizere și ar fi studiat condițiile de locuit. Dorința ei, dintotdeauna, era să-i lase pe oameni măcar puțin mai înălțați spiritualicește decît îi găsise. Sărăcuța de ea, am auzit-o pe cînd îi ținea o adevărată conferință lui Teddy Ashburnham despre diferența dintre Franz Hals și un Wouvermans și de ce statuile premiceneze erau ca niște cu-

buri cu protuberanțe deasupra. Mă întreb ce înțelegea din toate astea Teddy? Mai știi? Poate că i-a fost și recunoscător.

Eu, unul, știu că i-am fost. Înțelegi, toată grija mea, strădania mea întreagă era ca sărmana Florence să fie preocupată mereu de subiecte ca descoperirile de la Cnossos sau spiritualitatea lui Walter Pater. Iată atmosfera care îi trebuia ei, altfel s-ar fi putut prăpădi Mi se spusese doar că dacă s-ar fi tulburat, sau ar fi avut prea multe emoții, biata ei inimă ar fi încetat să mai bată. Doisprezece ani de-a rîndul am fost obligat să fiu atent la fiecare cuvînt pe care l-ar fi rostit cineva și să am grijă ca nu cumva să se pomenească de dragoste, sărăcie, crimă, religie și toate celelalte din această categorie pe care englezii le numesc „lucruri". Da, primul doctor care a văzut-o cînd a fost transportată de pe vapor la Le Havre, mi-a spus că aceasta este menirea mea. Doamne Dumnezeule, să fie oare toți doctorii niște monștri de tîmpenie, sau poate că există între toți, de la un capăt la altul al pămîntului, o frăție masonică?... Asta mă face să mă gîndesc la acel Peire Vidal.

Pentru că desigur povestea lui intră în patrimoniul culturii, iar datoria mea era să o călăuzesc pe Florence spre cultură. Da, în același timp, povestea era hazlie, iar ea nu trebuia să rîdă și mai era și o poveste de dragoste, și ea nu trebuia să se gîndească la dragoste. Știi cumva povestea? La Las Tours era

o castelană, Blanche nu mai știu cum, căreia în semn de laudă i se spunea La Louve — Lupoaica. Iar prin acele locuri se afla un trubadur, Peire Vidal, care era îndrăgostit de ea. Dar Lupoaica nici nu voia să audă de el. Și atunci, ca să-și arate admirația față de dînsa — de cîte nu sînt oamenii în stare cînd se îndrăgostesc — s-a deghizat într-un lup și s-a dus sus în Munții Negri. Ciobanii și dulăii de la stînele de prin acele meleaguri l-au luat drept un lup adevărat și s-au repezit la el; dulăii l-au sfîșiat cu colții, iar ciobanii l-au ciomăgit și apoi l-au dus mai mult mort decît viu la Las Tours. Dar Lupoaica nu a fost de loc impresionată. L-au îngrijit, și soțul ei a dojenit-o rău de tot. Căci, știi, Vidal era un mare poet și nu se cădea să fii nepăsător în fața unui poet mare.

Dar Peire Vidal s-a proclamat eliberatorul Ierusalimului și soțul a trebuit să îngenunche în fața sa și să-i sărute picioarele, deși Lupoaica nici nu a vrut să audă. Iar apoi Peire a pornit într-o barcă cu vîsle, împreună cu alți patru ca să elibereze Sfîntul Mormînt. Și iată s-au izbit în calea lor de o stîncă, și atunci soțul a fost nevoit, cu mare cheltuială, să echipeze o expediție ca să-l aducă înapoi. Iar cînd s-a întors, Peire Vidal a căzut peste patul Lupoaicei, și bărbatul acesteia, care era unul dintre cei mai cruzi luptători, o tot certa că nu cinstește pe marii poeți. Dar cred că dintre ei doi Lupoaica era mai crudă. Oricum, asta-i tot ce a fost. Ce zici de o asemenea poveste?

Nici nu poți să-ți închipui cît de ciudate și demodate erau mătușile Florencei — domnișoarele Hurlbird. Cît despre unchiul ei, John, acesta era un om extraordinar de drăguț. Slab, amabil și cu o „afecțiune la inimă“, care a făcut ca viața sa să fie foarte asemănătoare cu aceea a Florencei de mai tîrziu. Nu locuia la Stamford, domiciliul lui era la Waterbury, oraș vestit pentru fabrica sa de ceasuri. Avea și el o făbricuță care, după curiosul nostru obicei american, își schimba profilul aproape an de an. Așa, de pildă, vreo nouă luni pe an fabrica nasturi de os. Apoi, dintr-o dată, începea să producă nasturi din alamă pentru livrelele vizitiilor. După un timp, făcea capace din cositor cu modele în relief pentru cutii de bomboane. În realitate, bietul bătrînel, cu palpitațiile lui, ar fi vrut să nu mai fabrice nimic și să nu mai aibă nici o bătaie de cap. Dorea să se retragă. S-a retras, într-adevăr, cam pe la 70 de ani. Dar era atît de necăjit pentru că toți băieții, cînd îl vedeau pe stradă, îl arătau cu degetul strigînd : „Iată leneșul leneșilor din Waterbury“, încît în cele din urmă, ca să scape, a plecat într-o călătorie în jurul lumii. Florence, împreună cu un tînăr pe nume Jimmy, l-au întovărășit. Din cele ce mi-a povestit Florence, rolul lui Jimmy pe lîngă domnul Hurlbird era să-l ferească de subiecte care ar fi putut să-l enerveze. Așa, de exemplu, trebuia să-l ție cît mai departe de discuții politice. Căci bietul bătrînel era un democrat înflăcărat, într-o vreme în care puteai să cutreieri lumea întreagă găsind peste tot numai republicani.

Cred că următoarea anecdotă poate oferi cea mai bună imagine a bătrînului. Este foarte important să afli, ascultătorule, cum era bătrînul, căci a avut mare influență în formarea caracterului bietei mele soții.

Înainte să o pornească de la San Francisco spre mările sudului, bătrînul Hurlbird a declarat că trebuie să ia cîte ceva pentru a putea oferi mici daruri celor pe care i-ar întîlni în calea sa. Și i s-a părut că cele mai indicate obiecte, în acest scop, ar fi fost portocalele (pentru că țara portocalelor este California), precum și scaune pliante confortabile. Astfel, a cumpărat nu știu cîte lăzi cu portocale din acelea mari de California și o jumătate de duzină de scaune pliante, ambalate într-o ladă specială pe care o ținea mereu în cabina sa. Trebuie să fi avut cam vreo jumătate de cargobot de fructe.

În fiecare dimineață oferea cîte o portocală tuturor celor pe care îi întîlnea pe puntea diferitelor vase pe care au călătorit — fie chiar și celor cu care se saluta numai. Și lăzile cu portocale i-au ținut exact cît a durat înconjurul globului nostru atotputernic. Cînd au ajuns la Capul Nord, sărmanul de el, așa slab cum era, a văzut la orizont un far. „Hei ! băieții aceia trebuie să fie tare singuratici, și-a spus în sinea sa, să le dăm cîteva portocale !“

Și astfel a pus să se încarce o barcă cu fructe și s-a îndreptat spre farul din zare. Cît despre scaunele pliante le împrumuta fiecărei doamne pe care o întîlnea pe punte și i se părea simpatică, obosită, ori bolnavă. Și așa, ocrotit împotriva bolii sale de inimă, și avîndu-și nepoata alături, a cutreierat lumea în lung și-n lat.

Nu se sinchisea de inima lui — nici nu voia să se știe că are una. La urmă, a lăsat-o laboratorului de la Waterbury, pentru binele științei, căci socotea că avea o inimă cu totul extraordinară. Festa pe care ne-a jucat-o a fost că atunci cînd a murit, în vîrstă de 84 de ani, în urma unei bronșite, cu cîteva zile doar înaintea bietei Florence, s-a constatat că inima îi era perfect sănătoasă și că nu avusese niciodată nimic. Desigur că o fi zvîcnit sau o fi scos vreun zgomot sau cine știe ce, de a ajuns să trezească atenția doctorilor, dar pînă la urmă s-a văzut că așa zisa boală de inimă s-a datorat unei conformații ciudate a plămînilor Nu mă prea pricep la așa ceva.

I-am moștenit averea, pentru că Florence a murit la cinci zile după el. Mai bine nu l-aș fi moștenit. Mi-a dat atîta bătaie de cap această moștenire ! A trebuit să mă duc la Waterbury, chiar imediat după moartea Florencei, pentru că bietul de el lăsase o mulțime de legate în scopuri de binefacere și am fost obligat să numesc curatori. Nu-mi surîdea ideea ca toate acele bunuri să nu fie folosite cum trebuie. Da, într-adevăr, am avut mare bătaie de cap.

Și nici nu pusesem bine lucrurile pe roate acolo, că m-am și trezit chemat telegrafic de Ashburnham, care avea de vorbit cu mine, iar imediat după acea am primit o telegramă și de la Leonora în care scria „Da, te rog vino neapărat. Ai putea fi de atîta ajutor". De parcă Edward ar fi telegrafiat la început fără să o consulte pe ea și ar fi pus-o la curent abia după aceea. Într-adevăr, așa se petrecuseră lucrurile, cu singura deosebire numai că el îi spusese copilei și aceasta i-a transmis Leonorei. Am ajuns însă prea tîrziu ca să mai pot fi de folos, dacă aș fi putut fi într-adevăr de vreun folos. Și atunci am aflat, pentru prima dată, ce înseamnă viața englezească. M-a uluit. M-a copleșit. N-am să uit niciodată călutul acela vînjos, lucios, pe care-l mîna Edward ; mișcările animalului, pasul mare, părul strălucitor ca un satin. Dar liniștea acea desăvîrșită ! Și obrajii lor împurpurați ! Ca și casa veche, nespus de frumoasă !

Acea casă se află chiar lingă Branshaw Teleragh. Am ajuns acolo de pe meleagurile părăginite și bîntuite de vînturi de la New Forest. Era într-adevăr uluitor să te trezești, dintr-o dată, după Waterbury, în acele locuri. Și mi se părea — îți amintești că Teddy Ashburnham îmi telegrafiase să „vin, căci avea de vorbit cu mine" — de necrezut că asupra unui asemenea loc și unor asemenea oameni s-ar fi putut abate cîndva vreo calamitate. Ia aminte, acolo domnea pacea însăși. În capul scărilor m-a întîmpinat Leonora, fru-

moasă, surîzătoare, cu buclele ei aurii, avînd în spate doi, trei servitori. Şi mi-a spus pur şi simplu : „sînt atît de bucuroasă că ai venit", ca şi cum aş fi sosit la dejun, dintr-un oraş de la cîţiva kilometri, şi nu aş fi străbătut jumătate din lume la chemarea a două telegrame urgente.

Copila, cred, era pe undeva cu copoii. Iar Edward, acel biet suflet amărît de lîngă mine, se zvîrcolea într-o suferinţă fără margini — o suferinţă mută, pe care abia ţi-o poţi închipui.

III

LUNA AUGUST A ANULUI 1904 a fost foarte călduroasă. Florence îşi începuse de cîteva săptămîni cura. Nu ştiu ce înseamnă să urmezi un tratament într-o asemenea staţiune. Nu am fost pacient nicăieri. Cred că pacienţii, mergînd ani de-a rîndul într-o staţiune, încep să se simtă acolo ca acasă şi să prindă rădăcini prin acele locuri. S-ar zice că le plac băieşii cu feţele lor vesele, cu aer autoritar, cu halatele albe. Cît despre mine, cînd sînt la Nauheim am o senzaţie, cum să spun, parcă aş fi complet despuiat, aşa cum te-ai simţi pe malul mării, sau în orice spaţiu vast. Nu am nici o legătură, nici o amintire. În casa ta, ai simpatii înnăscute pentru unele scaune ce par

că te cuprind ca într-o îmbrăţişare prietenească, sau în unele oraşe există anumite străzi ce îţi inspiră afecţiune, în timp ce altele îţi sînt duşmănoase. Şi zău, astfel de sentimente ocupă un loc foarte important în viaţă. O ştiu bine căci mult timp am colindat tot felul de meleaguri. Ajungi la un moment dat să fii prea rafinat. Cerul mi-e martor n-am fost niciodată un om dezordonat. Dar încercam un sentiment ciudat în timp ce Florence îşi lua baia de dimineaţă, şi eu stăteam acolo, pe scările acelui Englischer Hof, măturate cu toată grija, privind plantele din ciuberele rînduite cu atîta atenţie pe pietrişul aşa de bine greblat, oamenii puşi la punct cu multă stăruinţă, trecînd precis la aceeaşi oră, calculată cu luare aminte, vădind o veselie parcă chibzuită, copacii înalţi din grădina publică de la dreapta, zidurile de piatră roşie ale băilor — sau nu erau cumva cabane pe jumătate din lemn alb ? Pe cinstea mea, am uitat, şi cînd te gîndeşti că am fost de atîtea ori prin acele locuri. Aceasta poate să-ţi dea măsura integrării mele în peisaj. Eram în stare să găsesc cu ochii închişi calea spre sălile de hidroterapie, duşuri, spre fîntînile din centrul curţii pătrate, acolo unde ţîşneşte apa fieroasă. Da, puteam să-mi găsesc calea legat la ochi. Ştiu toate distanţele de la un loc la celălalt. Dacă pleci de exemplu de la hotel Regina, ai de făcut o sută optzeci şi şapte de paşi, apoi, întorcîndu-te brusc în loc, la stînga, îţi trebuie patru sute două-

zeci de paşi ca să ajungi la izvor. Dacă porneşti de la Englischer Hof, pe poteci lăturalnice, ai de făcut nouăzeci şi şapte de paşi şi cînd o apuci la stînga, tot patru sute douăzeci de paşi sînt.

Vei înţelege acum că neavînd nimic de făcut pe lumea asta — dar într-adevăr nimic — am căzut în mania să-mi număr paşii. Mă duceam cu Florence la stabilimentul de băi. Şi, desigur, tot timpul îmi vorbea. După cum am mai spus era într-adevăr uimitor cîte subiecte de discuţie putea să găsească. Mergea cu pas sprinten, părul ei era atît de frumos pieptănat şi se îmbrăca întotdeauna minunat, purta numai lucruri foarte scumpe. Bine înţeles avea banii ei, dar nu aş fi făcut nici o obiecţiune chiar dacă nu ar fi avut bani. Şi ştii, acum nu pot să-mi amintesc nici măcar una dintre rochiile ei. Ba parcă îmi aduc aminte de una, dar una foarte simplă, din mătase albastră, cu un model chinezesc — cu o fustă bogată şi umeri laţi. Părul ei era arămiu; tocurile pantofilor erau excesiv de înalte, aşa încît călca doar pe vîrful degetelor de parcă abia atingea pămîntul. Cînd ajungea la uşa cabinei şi o deschidea, se uita la mine înainte de a intra, aruncîndu-mi un zîmbet plin de cochetărie, peste umăr, astfel încît obrazul părea să-i mîngîie umărul.

Parcă-mi amintesc că atunci cînd era îmbrăcată cu rochia aceea purta o pălărie cu boruri enorm de late, asemănătoare cu *„Chapeau de Paille“* a lui Rubens, numai că era

foarte albă. În jurul pălăriei legase o eşarfă din acelaşi material cu rochia. Ştia întotdeauna cum să-şi pună cît mai bine în valoare ochii albaştri. În jurul gîtului avea doar un simplu şirag de coral roz. Iar tenul ei era de o perfectă puritate şi netezime.

Da, aceasta este imaginea care mi-a rămas întipărită cel mai bine în minte, Florence în rochia albastră şi pălăria cu boruri late, privindu-mă peste umăr, cu ochii ei care păreau foarte albaştri, ca de safir, dar un safir de culoare închisă...

La naiba, cui oare dorea să placă, băieşilor? Sau poate trecătorilor de pe acolo? Habar n-am. În orice caz nu mie, căci niciodată în viaţa ei, în nici o altă împrejurare şi în nici un alt loc nu mi-a mai zîmbit în felul acela zeflemitor şi provocator. Ah, Florence era o adevărată enigmă! Dar mai toate femeile sînt enigme. Şi iată, acum mi se pare că am început mai demult o frază pe care am lăsat-o neterminată... voiam să vorbesc despre acel sentiment pe care-l încercam cînd stăteam pe treptele hotelului, în fiecare dimineaţă, înainte de a porni să o iau pe Florence de la baie. Fercheş, spilcuit, cu părul pomădat şi bine periat, dîndu-mi seama că sînt destul de scund printre englezii înalţi şi americanii deşiraţi şi slăbănogi, printre germanii rotofei şi evreicele rusoaice obeze, stăteam acolo, singur, bătînd ţigara pe dosul tabacherei, scrutînd pentru o clipă lumea în lumina soarelui. Dar avea să vină o zi în care nu mai aveam să fiu

singur. Poţi să-ţi imaginezi, astfel, ce a însemnat pentru mine apariţia familiei Ashburnham.

Înfăţişarea multor lucruri mi s-a şters din minte, dar niciodată nu voi uita sala de mese a hotelului Excelsior, în acea seară — şi în multe alte seri. Castele, oraşe întregi pe care nu le-am mai vizitat au dispărut din amintirea mea, dar acea cameră albă împodobită cu *papier maché,* fructe şi flori, cu ferestrele înalte, cu mesele numeroase, în jurul uşii cu paravanul negru pictat cu trei libelule aurii pe fiecare canat, palmierul din mijlocul încăperii, tîrşîitul paşilor chelnerului, atmosfera de eleganţă rece, preţioasă, figurile vilegiaturiştilor — cu aerul atît de serios de parcă ar fi avut de luat o masă prescrisă de autorităţile staţiunii balneare, şi plini de sobrietate, ca nu cumva să pară că s-ar desfăta prea mult mîncînd. Toate aceste lucruri nu voi putea să le uit uşor. Apoi într-o seară, în lumina palidă a asfinţitului, l-am văzut intrînd alene în sală, pe lîngă paravan, pe Edward Ashburnham. Maître d'hôtel, un om cu o figură pămîntie — mă întreb în ce străfunduri reuşesc oamenii să capete o asemenea culoare — s-a îndreptat spre el cu aerul de ocrotire, oarecum sfios, specific acestor creaturi, aplecîndu-şi capul şi întinzînd urechea, gata parcă să primească ordine în şoaptă. Această primire se dovedea a fi în general o încercare foarte neplăcută pentru noii veniţi, dar Edward Ashburnham a suportat-o ca un englez şi un gentleman ce

era. Am putut să-i văd buzele formulînd un cuvînt de trei silabe. Nu uita că nu aveam nimic altceva de făcut decît să observ şi să înregistrez cele mai mici amănunte şi imediat mi-am dat seama că noul venit trebuie să fie desigur Edward Ashburnham, căpitan din regimentul al XIV-lea de Husari, din Branshaw, Teleragh. Ştiam acestea pentru că în fiecare seară, înainte de masă, în timp ce aşteptam în hol, aveam obiceiul, datorită amabilităţii domnului Schontz, proprietarul hotelului, să cercetez micile fişe pe care poliţia cerea să le completeze şi să le semneze fiecare vilegiaturist cînd sosea la hotel.

Chelnerul l-a condus imediat la o masă liberă, a treia de la masa noastră, care fusese ocupată pînă atunci de familia Grenfalls din Falls River N. J. Mi s-a părut că nu era o masă prea potrivită pentru noii sosiţi, căci soarele, care la acea oră coborîse, bătea totuşi direct pe masă ; aceeaşi idee păru să-i fi venit şi căpitanului Ashburnham. Dar conform minunatului obicei englezesc, nu a lăsat să i se vadă nimic pe faţă. În expresia lui nu se putea desluşi nici bucurie sau disperare, nici speranţă sau teamă, şi nici plictiseală sau satisfacţie. Părea că nu vede pe nimeni în toată sala aceea atît de aglomerată ; putea tot atît de bine să se fi aflat într-o junglă. N-am mai văzut nicicînd o expresie atît de perfectă şi nici nu voi mai vedea vreodată. Putea fi insolenţă, dar nu era insolenţă — putea fi modestie dar nu era modestie. Avea părul blond,

foarte ordonat, fir de fir, în ondule ce porneau de la tîmpla stîngă la cea dreaptă; fața era de un roşu-cărămiziu deschis, perfect uniform pînă la rădăcinile părului, mustața blondă, țeapănă ca o perie de dinți, şi aş crede că la smoking avea umeri falsi ca să nu i se observe umerii căzuți. Aşa ceva i-ar fi fost caracteristic — iată genul lui de preocupări. Pe legea mea, nu cred că l-am auzit vorbind vreodată despre altceva decît despre martingale, frîuri, cizme; de unde se putea cumpăra săpunul cel mai bun, coniacul cel mai bun, cum îl chema pe tipul care a participat la concursul hipic de pe faleza Khyber, care e diametrul de împrăş-tiere al diferitelor cartuşe... În decursul atîtor ani cît l-am cunoscut, numai despre astea cred că l-am auzit vorbind. Ba nu, o dată mi-a spus că aş putea să-mi procur cravate albastre, nuanța mea specială, de la o firmă din Burlington Arcade, mai ieftin decît la magazinul meu din New York. Şi de atunci numai de la acea firmă mi-am comandat cravatele. Altfel nici nu mi-aş mai fi amintit de Burlington Arcade. Mă întreb cum or fi arătînd arcadele. Nu am fost niciodată acolo. Îmi închipui că sînt două şiruri imense de colonade ca acelea de la Forul roman, printre care îl vedeam trecînd pe Edward Ashburnham. Dar probabil că nu sînt de loc aşa. Altă dată m-a sfătuit să cumpăr acțiuni ale societății Caledonia, căci se presupunea că aveau să se ridice. Am cumpărat şi într-adevăr au crescut.

Dar cum de era la curent cu mersul bursei nu am nici cea mai mică idee. Părea că-i venise aşa, din senin.

Şi asta era absolut tot ce ştiam despre el pînă acum o lună — şi mai ştiam că are o imensă cantitate de geamantane şi truse, toate din piele de porc, cu inițialele E.F.A. Avea tocuri pentru arme, cutii pentru gulere şi cutii pentru cămăşi, casete pentru scrisori şi diferite truse pentru medicamente, fiecare conținînd patru sticle cu doctorii, cutii pentru pălării şi pentru coifuri. Pentru tot acest echipament a fost probabil necesară o întreagă turmă de porci din rasa Gadarene. Şi dacă se întîmpla vreodată să pătrund în camera sa, îl găseam stînd în picioare fără haină şi vestă, lăsînd să se vadă linia foarte lungă a pantalonilor, coborînd cu o eleganță desăvîrşită de la talie pînă jos la călcîi. Şi, în timp ce deschidea o trusă sau alta, pe față i se aşternea un aer uşor meditativ.

Doamne Dumnezeule, oare ce puteau găsi la el toate femeile? Aş jura că nu avea nimic în minte; cum îi era chipul, aşa îi era şi cugetul, deşi se spunea că era un ostaş viteaz. Iar Leonora avea pentru el o iubire nemărginită, o pasiune ce devenise o adevărată tortură, dar în acelaşi timp îi nutrea o ură amară ca apele mării. Cum putea oare acest om să trezească în cineva sentimente de orice natură?

Ce le spunea oare femeilor, cînd erau între patru ochi? Apoi deodată, ca şi cum aş fi avut

o străfulgerare, am știut. Toți oștenii viteji sînt sentimentali. Prin însăși meseria lor au nevoie de cuvinte mari: curaj, loialitate. onoare, constanță. Și aș zugrăvi un portret greșit lui Edward Ashburnham, dacă aș lăsa să se creadă că de-a lungul celor nouă ani de intimitate niciodată nu ar fi discutat ceea ce s-ar fi putut numi „lucruri mai grave". Uneori, tîrziu în noapte, înainte de a-mi fi făcut ultimele sale mărturisiri, lăsa să-i scape reflecția că tovărășia unei femei ar fi fost în stare să-l mîntuiască, iar statornicia constituia pentru el cea mai minunată dintre virtuți. Asemenea cuvinte îți prilejuiau o introspecție a cosmosului său sentimental. Le rostea cu rigiditate, dar ca și cum spusele sale nu ar fi implicat nici urmă de îndoială.

Statornicie ?! Ce gînd ciudat. Și totuși trebuie să adaug că bietul Edward era un mare cititor — ar fi fost în stare să petreacă ore întregi cufundat în lectura unor romane sentimentale — în care dactilografe se căsătoreau cu marchizi, iar guvernantele cu conți. În cărțile pe care le citea de regulă, dragostea adevărată se desfășura blînd și totul era ca uns cu unt și miere. Îi plăcea și un anumit fel de poezie și chiar o poveste de dragoste tristă. L-am văzut cu ochii în lacrimi în timp ce citea o scenă de despărțire dintre doi iubiți. Era plin de înflăcărări sentimentale și iubea copiii, animalele mici și în general pe toți cei obidiți...

Așadar, vezi că avea cu ce să încînte o femeie — cu acestea toate, cu bunul lui simț sănătos, cu experiența lui de judecător de țară și cu credința optimistă, intensă, că îi era hărăzit să fie pe veci statornic femeii căreia îi făcea curte la un moment dat... Ei bine, îmi închipui că ar fi fost în stare să susțină o întreagă conversație pe această temă dacă nu s-ar fi aflat nici un bărbat în juru-i să-l intimideze. Și m-am mirat foarte tare, în timpul ultimei sale răbufniri de mărturisiri, la capătul întîmplărilor, cînd biata copilă era în drum spre acel fatal Brindisi, iar el încerca să se convingă singur și să mă convingă și pe mine că nu a iubit-o niciodată cu adevărat — m-am mirat foarte tare, cum spuneam, să observ că se exprima într-un mod literar și corect. Vorbea ca dintr-o carte, dar o carte bună și nicidecum una de un sentimentalism ieftin. Presupun că nu prea vedea în mine un bărbat. Așa mi-a fost dat mie să fiu privit, ca un avocat sau ca o femeie. În noaptea aceea îngrozitoare a lăsat să răbufnească totul din el. Iar în dimineața următoare m-a luat la judecătorie și am văzut cum, plin de calm și cu un aer perfect degajat și profesional, s-a apucat de lucru ca să obțină un verdict de achitare pentru o biată fată, fiica unuia dintre arendașii săi, care fusese acuzată de pruncucidere. A cheltuit pentru apărarea ei două sute de lire... Ei bine, ăsta era Edward Ashburnham.

Am uitat să-ți spun ce fel de ochi avea. Erau albaștri ca părțile laterale ale unor anu-

mite cutii de chibrituri. Cînd îi priveai cu atenție, puteai să observi reflectîndu-se în ei o desăvîrșită onestitate, o sinceritate deplină și, totodată, o perfectă prostie. Dar rozul cărămiziu al tenului său, ca și al pleoapelor, dădea ochilor o expresie sinistră, curioasă — ca un mozaic albastru înconjurat de un porțelan roz. Și un asemenea bărbat, cînd intra într-o cameră, atrăgea privirile fiecărei femei, întocmai ca un jongleur abil, jonglînd cu mai multe bile de biliard. Era cu totul uluitor. Cunoști acei jongleuri care apar pe scenă, aruncă dintr-o dată 16 bile de biliard și toate cad în buzunare, pe umerii, pe pantofii, pe mînecile lor, iar ei rămîn neclintiți, nefăcînd nimic. Întocmai așa era. Avea o voce destul de aspră și răgușită. Și iată-l, îl văd parcă și acum, în picioare lîngă masă. Îl priveam, așa cum stăteam acolo, cu spatele la paravan. Și, dintr-o dată, am deslușit două expresii distincte licărind în ochii săi ce păreau imobili. Cum naiba se putuseră ivi atît de neclintiți, cu privirea atît de directă? Căci ochii ațintiți, peste umărul meu, spre paravan nici nu se mișcau. Privirea era tot timpul neclintită, perfect directă și mereu aceeași. Se vede că pleoapele s-au arcuit totuși puțin iar buzele s-au mișcat cumva ca și cum ar fi spus: „iată-mă, ăsta sînt!" În orice caz, avea o expresie plină de mîndrie, de satisfacție, era expresia stăpînului. I-am mai văzut o dată aceeași expresie pe cînd privea peste întinsul

cîmpiilor de la Branshaw și l-am auzit rostind: „Tot acest pămînt este al meu"!

Și apoi din nou privirea a devenit mai directă, mai aspră, dacă e cu putință — și în același timp îndrăzneață. Era o privire scrutătoare, o privire de înfruntare. O dată, pe cînd ne aflam la Wisbaden, urmărindu-l cum juca polo în meciul cu un regiment de Husari, am văzut apărîndu-i în ochi aceeași privire, cîntărind posibilitățile, examinînd terenul. Căpitanul german, Baronul Idigon von Lelöffel era la potoul lor, venea cu mingea, într-un galop ușor, în maniera aceea înșelătoare nemțească. Restul terenului nu avea importanță — totul nu era decît ceva improvizat. Ashburnham se afla foarte aproape de balustradă, la cîțiva metri de noi, și l-am auzit spunînd: „s-ar putea da lovitura". Și a dat-o. Doamne! cum a învîrtit calul de jur împrejur, cu toate cele patru picioare încordate, ca o pisică sărind de pe un acoperiș...

Ei bine, tocmai asta era privirea pe care am observat-o în ochii săi: „S-ar putea..." și acum parcă mi se pare că îl aud murmurîndu-și „...da lovitura".

Am privit peste umăr de jur împrejur și am văzut-o pe Leonora, înaltă, surîzătoare, plină de vioiciune, iar mai încolo, nevasta mea, micuță, blondă și tot atît de strălucitoare ca imaginea razei de soare ce se scaldă în mare.

Bietul om! Și dacă te gîndești numai că în acel moment se găsea la ananghie, spunîn-

du-şi în mintea sa : „S-ar putea da lovitura“ Era ca un ins în mijlocul erupţiei unui vulcan, zicîndu-şi că ar putea să se arunce în tumultul acela şi să toarne gaz peste foc. Nebunie ? Predestinare ? Cine naiba mai ştie ?

Nu am văzut-o niciodată pe doamna Ashburnham atît de veselă ca atunci. Există anumite categorii de englezi, din cei mai drăguţi, care, dacă au fost în mai multe staţiuni balneare, îşi fac un fel de datorie de onoare, să pară mult mai plini de viaţă ca de obicei, atunci cînd sînt prezentaţi compatrioţilor mei. Am remarcat aceasta adesea. Bineînţeles, trebuie mai întîi să fi acceptat americanii. Dar o dată împlinit acest lucru, par să-şi spună lor înşişi : „Hei, femeile lor sînt atît de strălucitoare. Nu avem de gînd să ne lăsăm întrecute în strălucire“. Şi, pentru moment, desigur că nu sînt întrecute. Dar mai tîrziu, asemenea pretenţie dispare. Aşa a fost şi cu Leonora, cel puţin pînă cînd m-a băgat în seamă. A început — şi poate tocmai asta m-a făcut să observ la ea o urmă de oarecare insolenţă, căci niciodată după aceea nu am văzut-o făcînd un asemenea lucru — a început prin a rosti cu voce tare şi de la o oarecare distanţă :

— Nu te opri, Teddy, acolo la masa aceea veche şi încinsă, vino să stăm aici lîngă oamenii aceştia drăguţi !

Mi s-a părut extraordinar să aud aşa ceva. Cu desăvîrşire extraordinar. N-aş fi putut pentru nimic în lume să spun despre nişte oameni total străini că sînt drăguţi, dar desigur

că avea ea gîndurile ei, în care eu, în orice caz, şi nimeni altcineva, (căci şi ea citise fără îndoială listele turiştilor ca şi mine) însemnam mai mult decît atîtea alte javre de pe acolo. Cu un aer triumfător, s-au aşezat la o masă lîngă a noastră, liberă, care era însă rezervată pentru familia Guggenheimer. Şi a rămas cu totul surdă la împotrivirile chelnerului, cu faţa lui pămîntie ca a unui ţap. Bietul om îşi făcea datoria cu stăruinţă. Ştia că Guggenheimerii din Chicago, după ce aveau să stea acolo o lună şi vor scoate sufletul din el, îi vor da doi dolari cincizeci bacşiş şi vor protesta împotriva obiceiurilor bacşişurilor. Şi mai ştia că Teddy Ashburnham şi soţia lui nu-i vor produce nici o neplăcere, doar dacă zîmbetele Leonorei nu ar fi iscat cine ştie ce sentimente în pieptul lui aparent neimpresionabil — deşi habar nu ai ce s-ar putea petrece după un plastron nu prea imaculat ! Şi mai ştia că Teddy Ashburnham şi soţia lui îi vor da în fiecare săptămînă cîte un galben englezesc solid, sănătos. Totuşi voia să păstreze masa pentru Guggenheimerii din Chicago. Florence a pus capăt scenei spunînd :

— De ce n-am mînca cu toţii din aceeaşi troacă ? Asta-i o expresie uricioasă newyorkeză. Fără îndoială toţi sîntem oameni drăguţi şi liniştiţi. Masa e rotundă şi putem foarte bine pune patru scaune.

Atunci s-a auzit un fel de murmur de apreciere din partea căpitanului, aşa cum era şi de

aşteptat, iar eu mi-am dat perfect de bine seama de o uşoară ezitare, o mişcare rapidă, bruscă, la doamna Ashburnham, ca şi cum calul ei s-ar fi poticnit în faţa unui obstacol. Dar i-a dat pinteni şi şi-a luat vînt, apoi, dintr-o singură mişcare s-a ridicat de pe scaunul pe care stătea şi s-a aşezat pe scaunul din faţa mea.

Nu am găsit niciodată că Leonorei îi stătea bine în rochie de seară. S-ar fi zis că-i plăcea un stil prea auster, rochiile ei nu erau împodobite cu volănaşe, pliuri sau danteluţe. Întotdeauna prefera culoarea neagră, iar umerii aveau o linie mult prea clasică. Făptura ei se desprindea din corsajul rochiei ca un bust de marmură albă pe un vas negru Wedgwood. Nu mai ştiu ce să cred.

Am ţinut întotdeauna la Leonora, iar azi i-aş dărui cu toată bucuria întreaga-mi viaţă — ce a mai rămas din aceasta. Dar sînt sigur că niciodată nu am simţit nici cea mai mică atracţie fizică pentru ea. Şi, presupun, nu sînt chiar sigur, că nici ea nu a încercat aşa ceva pentru mine vreodată. În ceea ce mă priveşte, sînt convins că umerii aceia albi au fost pricina. Mi se părea că dacă mi-aş lipi buzele de ei, ar fi prea reci, — nu chiar de gheaţă, aveau totuşi în ei o urmă de căldură omenească — dar, aşa cum se spune despre o baie rece, mi-ar fi dat un fior. Mi se părea că numai cît o priveam şi-mi îngheţau buzele.

Ah, nu, Leonora îmi plăcea cel mai mult cînd era îmbrăcată într-un taior albastru. Atunci, umerii ei albi fiind acoperiţi, păru-i minunat nu mai era lipsit de viaţă. Liniile anumitor femei par să-ţi poarte privirile spre gît, spre sprîncene, spre buze sau sîni. Dar trăsăturile Leonorei totdeauna păreau că-ţi îndreaptă privirile către încheieturile mîinilor. Iar acestea erau cel mai bine puse în evidenţă cînd purta mănuşi negre din piele. Întotdeauna avea o mică brăţară de aur cu un lănţişor de care atîrna o cheiţă de aur de la o cutie de scrisori. Poate că acolo îşi închidea şi toate sentimentele şi inima ei.

Oricum, atunci stătea în faţa mea şi, pentru prima oară, mi-a acordat oarecare atenţie. Mi-a aruncat dintr-o dată, în mod intenţionat, o căutătură lungă. Şi ochii ei erau albaştri, iar pleoapele atît de arcuite, încît îţi ofereau întreaga circonferinţă a irisului. Privirea aceea era cu totul deosebită, impresionantă, mi s-a părut că, pentru o clipă, un far şi-ar fi aruncat lumina asupra mea. Am crezut că, dincolo de aceşti ochi întrezăresc întrebările ce se goneau parcă una pe alta în mintea ei. Mi se părea că o aud întrebîndu-se — ochii îi răspundeau cu acea simplitate specifică a unei femei care se pricepe la cai — aşa cum într-adevăr se şi pricepea. Parcă aş fi auzit-o spunînd : „Are o ţinută bună, înghite mult ovăz ; coapsele însă nu prea sînt bine dezvoltate“, şi aşa mai departe. Iar ochii ei păreau că întreabă : „Poţi

oare avea încredere în acest bărbat într-o chestiune bănească ? Să fie oare tipul care încearcă să-ţi devină amant ? Ori tipul care face necazuri femeilor ? Şi, mai presus de toate, ar fi în stare oare să-mi dea de gol secretele mele ?“

Şi apoi, aşa dintr-o dată, în acele orbite ca de porţelan albastru, reci, uşor sfidătoare, în defensivă, a apărut o anumită căldură, o afecţiune, o recunoaştere prietenească... oh, cît de încîntătoare şi emoţionantă era acea privire, şi cît te îndurera. Era privirea unei mame îndreptată spre fiul ei, a unei surori pentru fratele ei. Implica încredere, lipsa oricăror bariere. Jur, se uita la mine ca şi cum eu aş fi fost suferind — aşa cum oricare femeie bună la suflet s-ar uita la un om ţintuit într-un scaun pentru infirmi. Da, din acea zi m-a considerat pe mine, şi nu pe Florence, cel bolnav. Ei bine, în zilele friguroase ar fi fost în stare să fugă după mine cu o pătură să mă învelească. De aceea socot că ochii ei, după ce m-au examinat îndelung, i-au dat un răspuns favorabil. Sau mai ştii, poate că răspunsul nici nu era favorabil. Şi atunci Florence a spus : „Şi iată a luat fiinţă masa rotundă“. Apoi, din nou, Edward Ashburnham a scos cîteva sunete abia articulate, ca uguitul unui porumbel, iar Leonora a tremurat puţin de parcă ar fi străbătut-o un fior. Eu i-am întins coşuleţul argintat cu cornuri. Avanti... !

IV

ŞI AŞA AU ÎNCEPUT CEI NOUĂ ANI de neîntreruptă linişte, caracterizaţi printr-o nemaipomenită lipsă de orice comunicativitate din partea familiei Ashburnham, la care noi, la rîndul nostru, am răspuns la fel, lăsînd total la o parte orice notă personală. Într-adevăr, ştii, ceea ce caracteriza raporturile noastre era acea atmosferă de a lua orice de bun. Pornisem de la ideea că sîntem cu toţii „oameni cumsecade“. De la început, am luat-o de bună că ne place friptura mai în sînge, dar nu prea în sînge ; că la amîndoi bărbaţii ne plăcea cîte un coniac după dejun ; că femeile beau un vin de Rhin uşor, îndoit cu apă minerală. Luasem de asemenea de bun că şi unii şi alţii aveam destui bani ca să ne permitem orice distracţie raţională corespunzătoare situaţiei noastre — că am fi în stare să închiriem automobile sau trăsuri cu ziua, că am putea să ne oferim unii altora mese şi că am fi capabili să invităm prieteni, să ne permitem chiar şi fantezia de a face economii, dacă am fi dorit. Astfel, Florence primea zilnic ziarul Daily Telegraph de la Londra. Asta era mania ei — Anglia. Eu mă mulţumeam cu ediţia pariziană a ziarului New York Herald. Dar cînd am descoperit că şi Ashburnhamii erau abonaţi la acelaşi ziar, Leonora şi Florence au hotărît să anuleze unul din abonamente, plătind cu rîndul un singur abonament ; un an unii, un an alţii. Acelaşi procedeu

l-au folosit și cu Marele Duce de Nassau Schwerin, care venea în acea stațiune an de an și era invitat la masă cam de aproximativ 18 familii dintre sezoniștii obișnuiți, iar la rîndul lui oferea o masă la toate cele 18 familii o dată. Și devreme ce aceste mese erau destul de costisitoare — căci erai obligat să-l inviți pe Marele Duce și o mulțime de membri din suita sa și diferiți membri ai corpului diplomatic, care s-ar fi întîmplat să fie pe acolo — Florence și cu Leonora, tot gîndindu-se, au găsit că ar trebui să oferim împreună Ducelui masa. Ceea ce am și făcut. Nu cred că înălțimea sa ar fi fost afectat de această economie sau ar fi băgat-o în seamă. În orice caz, masa oferită în comun personajului regal a luat încetul cu încetul înfățișarea unei funcții anuale. Într-adevăr, a devenit din ce în ce mai fastuoasă pînă cînd a căpătat aspectul unei ceremonii de închidere a sezonului balnear, în orice caz, în ceea ce ne privea.

Nici nu mă gîndesc să spun că am fi fost genul de oameni care aspiră să aibă de a face cu membri ai familiei regale. Nu am făcut-o, nu aveam nici o veleitate; eram pur și simplu niște „oameni cumsecade". Dar Marele Duce, ca și răposatul rege Eduard al VII-lea, era amabil, și îți făcea plăcere să-l auzi vorbind despre curse și cîteodată, așa, *pour la bonne bouche*[1] despre nepotul său, Împăratul,

[1] La sfîrșit, pentru a încheia plăcut (fr.)

sau să-l vezi oprindu-se în timpul plimbărilor, ca să ne întrebe despre mersul curei balneare sau să se intereseze despre sumele pe care le-am pariat la cursele de la Frankfurt.

Pe legea mea, nici nu știu cum ne petreceam timpul. Cum își trece cineva timpul? Cum este posibil ca după nouă ani să nu-ți rămînă nimic? Nimic, absolut nimic, înțelegi? Nici măcar un toc din os sculptat, asemănător unei figuri de șah, cu un mic orificiu la capăt prin care poți să te uiți la patru vederi din Nauheim. Cît despre dobîndirea unei experiențe în cunoașterea semenilor, nici vorbă. Pe cuvîntul meu, n-aș putea să-ți spun așa, dintr-o dată, dacă doamna care vindea atît de scump violetele, acolo, la capătul drumului ce ducea spre gară, mă înșela la preț sau nu; nu știu dacă hamalul care ne ducea bagajele la gara din Leghorn se dovedea a fi hoțoman sau nu cînd spunea că tariful legal pentru un colet era o liră. Exemplele de cinste peste care dai în viață sînt tot atît de uimitoare ca și cele de necinste. După 45 de ani în care ai tot venit în contact cu semenii tăi, ar trebui să mai știi cîte ceva despre aceștia. Și totuși nu ajungi să iei aminte.

Cred că în mare parte pricina trebuie căutată în acel obicei modern, civilizat — obiceiul modern englez de a lua totul de bun. Am observat lucrul acesta un timp îndeajuns de lung pentru a ajunge să știu cît de subtil și de

ciudat este și să-mi dau seama că atunci cînd e vorba de o valoare reală, nu te înșeli niciodată.

Ascultă-mă bine, nu spun că acesta ar fi genul de viață cel mai de dorit de pe lume, că ar fi unul dintre standardele aproape irațional de înalte. Căci într-adevăr, e grețos să faci un lucru pe care îl detești, să fii obligat să înghiți în fiecare zi cîteva felii de cauciuc rozaliu, subțirel, fad, după cum e neplăcut să bei coniac cînd ai prefera să fii înveselit cu un *kümmel* dulce. Este nesuferit să fii obligat să faci o baie rece dimineața, cînd tu ai dori de fapt una fierbinte seara. Și îți răscolește credința strămoșească din adîncul făpturii cînd ești nevoit să accepți să fii luat drept membru al bisericii episcopale, cînd tu în realitate ești un quaker din Filadelfia.

Dar toate acestea trebuie făcute ; este vorba despre tributul pe care societatea i-l datorează lui Esculap.

Iar lucrul cel mai ciudat, mai straniu, este că întreaga colecție de reguli se aplică oricui — tuturor celor pe care îi întîlnești în hoteluri, în trenuri, mai puțin poate pasagerilor de pe vapoare, dar pînă în cele din urmă și acestora. Vezi, de exemplu, un bărbat sau o femeie, și de la cele mai mici și intime sunete, de la cele mai simple mișcări, îți dai imediat seama dacă ai de a face cu oameni potriviți sau cu unii cu care treaba n-o să meargă. Adică știi dacă vor îndeplini în mod rigid întreg programul pînă la capăt, începînd cu friptura

mai mult crudă, pînă la anglicanism. Nu are importanță dacă sînt înalți sau scunzi, dacă vocea lor este ca aceea a unei marionete pițigăiate, sau sună răgușită ca a unui taur, nu are importanță dacă sînt nemți, austrieci, francezi, spanioli, sau chiar brazilieni — vor fi acei brazilieni sau nemți, care iau o baie rece în fiecare dimineață și care, ca să vorbim pe șleau, sînt buni diplomați.

Dar ceea ce e neplăcut — ei bine, la naiba, cea mai afurisită plictiseală este că, în ciuda tuturor asigurărilor, niciodată nu reușești să pătrunzi mai adînc, dincolo de lucrurile pe care le-am catalogat. Pot să dau un exemplu cu totul extraordinar în acest sens. Nu-mi amintesc dacă s-a întîmplat în primul an — primul an cînd ne-am întîlnit toți patru la Nauheim, căci desigur era cam al patrulea an de cînd Florence și cu mine veneam acolo — dar trebuie să fi fost în primul sau poate al doilea an. Și asta îți arată dintr-o dată cît erau de neobișnuite discuțiile noastre precum și rapiditatea cu care s-a stabilit apropierea dintre noi. Pe de altă parte, se pare că pornisem în această expediție într-un mod atît de natural și cu atît de puțină pregătire, ca și cum am fi făcut multe asemenea expediții mai înainte ; iar intimitatea dintre noi părea atît de adîncă...

Și totuși locul unde am mers era, evident, unul dintre acelea unde Florence, cel puțin, ar fi dorit să mergem cît mai repede cu putință, încît vei înțelege că ne-am dus acolo îm-

preună chiar de la începutul prieteniei noastre. Florence era un ghid deosebit de experimentat în ceea ce priveşte expediţiile arheologice. Nimic nu-i plăcea mai mult decît să conducă lumea, să arate ruine sau vreo fereastră de la care cine ştie ce personaj a privit la uciderea altui personaj. Numai o dată a îndeplinit acest rol, dar a făcut-o în mod cu totul magnific. Şi era în stare să se descurce în faţa oricărui monument vechi numai cu ajutorul ghidului, tot atît de uşor cum i-ar fi venit să se descurce în oricare oraş american, unde toate blocurile sînt pătrate, iar străzile poartă toate numere, încît poţi să mergi de la a douăzeci şi patra la a treizecea stradă fără nici o bătaie de cap.

Numai la cincizeci de minute de Nauheim, distanţă străbătută cu un tren rapid, se află vechea cetate M... cocoţată pe culmea unui deal de bazalt, încercuită de trei drumuri de jur împrejur, aşa cum o eşarfă ar înfăşura umerii unei femei. Iar în vîrf se ridică un castel — dar nu pătrat ca Windsorul, ci un castel cu frontoane acoperite cu ardezie şi creste înalte cu morişti de vînt aurite, strălucind puternic — acesta era castelul Sf. Elizabeta a Ungariei. Din păcate, se afla în Prusia şi nu e prea plăcut să umbli prin acele meleaguri; este însă un lăcaş foarte vechi şi se mai găseau prin împrejurimi şi o mulţime de biserici cu cîte două turle, iar castelul se înălţa ca o piramidă din verdea vale a Lahnului.

Cred că Ashburnhamii nu au dorit în mod special să meargă acolo şi nici eu nu am voit cu osebire. Dar nimeni n-a obiectat de loc. Cîte o excursie de trei patru ori pe săptămînă făcea parte din cură. Astfel am fost cu toţii foarte recunoscători Florencei pentru că ne-a furnizat forţa motrice necesară deplasării. Florence însă avea un scop bine precizat. La acea vreme se ocupa să-l instruiască pe căpitanul Ashburnham — oh, desigur *pour le bon motif!*[1] Şi-i spunea Leonorei:

— Pur şi simplu nu sînt în stare să înţeleg cum poţi să suporţi alăturea de tine un asemenea ignorant!

Leonora mi s-a părut întotdeauna o persoană deosebit de cultivată. În orice caz, ştia mai dinainte tot ce Florence avea să spună. Poate că le scotea din ghid, dimineaţa, pînă cînd se scula Florence. Nu aş putea spune că-ţi dădeai vreodată seama că Leonora ştia o seamă de lucruri, dar dacă Florence se pornea să ne istorisească ceva despre Ludovic cel viteaz, de exemplu, care dorea să aibă trei neveste în acelaşi timp, deosebindu-se astfel de Henric al VIII-lea care le voia pe rînd, ceea ce a produs atîta zarvă — dacă Florence se pornea să ne spună aşa ceva — Leonora obişnuia să facă un semn afirmativ din cap, într-un fel care pur şi simplu o dădea gata pe nevastă-mea.

[1] Sensul: avea şi de ce (fr.)

Iar aceasta exclama :

— Ei bine, dacă o știai, de ce nu i-ai spus-o mai demult căpitanului Ashburnham ? Sînt sigură că l-ar fi interesat !

Și atunci Leonora se uita cu un aer foarte gînditor la bărbatul ei și răspundea :

— M-am gîndit că s-ar fi putut să-i rănească mîna — mîna, știi, cînd pipăie botul cailor...

Iar bietul Ashburnham se înroșea, se bîlbîia și spunea :

— E în regulă. Nu vă preocupați de mine.

Îmi imaginez că ironia soției sale îl cam alarma pe sărmanul Teddy căci, într-o seară pe cînd ne aflam în fumoar, m-a întrebat cu toată seriozitatea dacă faptul de a acumula o diversitate de cunoștințe ar putea avea într-adevăr vreo influență asupra agilității la jocul de polo. Mi-a spus că, după părerea sa, toți cei cu prea multă minte se dovedeau niște nerozi cînd încălecau. L-am asigurat cît am putut mai bine. I-am ripostat că era puțin probabil că ar fi putut aduna atîtea cunoștințe încît să-i strice echilibrul balanței. La vremea aceea căpitanul, evident, era încîntat ca Florence să se ocupe de instruirea sa. Ea se dăruia acestei îndeletniciri de trei sau patru ori pe săptămînă, sub privirile aprobatoare ale Leonorei și ale mele. Vezi, nu se putea vorbi chiar de o instruire sistematică. Era mai mult în salturi. Florence îi dezvăluia anumite colțuri întunecate ale pămîntului, lăsîndu-i astfel lumea puțin mai luminată decît o găsise. Îi istorisea povestea lui Hamlet ; îl învăța ce este o simfonie, fredonîndu-i motivele și așa mai departe. Îi explica diferența dintre adepții lui Arminius și cei ai lui Erastus[1] sau îi ținea o scurtă conferință asupra începuturilor istoriei Statelor Unite. Și totul era calculat astfel încît să atragă atenția unei persoane mai puțin pregătite. Ai citit vreodată pe doamna Markham ? Ei bine, cam așa se petreceau lucrurile...

Dar excursia noastră la M... a fost o poveste mult mai importantă, o poveste de o deosebită amploare. Vezi, în arhivele castelului din acel oraș exista un document despre care Florence gîndea că-i va da în sfîrșit prilejul să-și arate cunoștințele și să ne lumineze pe noi toți. Într-adevăr, biata Florence era foarte necăjită cînd vedea că nu poate să o întreacă pe Leonora în chestiuni de ordin cultural. Nu aș putea spune exact cît era sau nu de bine pregătită Leonora, dar desigur era la curent cu toate informațiile pe care ni le împărtășea Florence. Și dădea oarecum impresia că știa temeinic ceea ce biata Florence părea că prinsese doar, ici și colo, la întîmplare. Nu aș putea să definesc precis ce se petrecea cu ele două. Era ceva aproape organic. Ai văzut vreodată un cîine care face aport repezindu-se după un copoi ? Îi vezi pe amîndoi alergînd pe o cîmpie verde,

[1] Arminius, protestant olandez care s-a opus doctrinei lui Calvin ; doctrina lui Erastus din Heidelberg susținea că puterea ecleziastică este supusă celei seculare (n.t.)

unul lîngă altul, şi dintr-o dată cîinele care face aport se repede în joacă la celălalt. Dar copoiul nu mai este alături. Nici nu l-ai observat măcar că a luat-o la goană din ce în ce mai repede şi, fără nici o sforţare, iată-l la cîţiva metri înaintea celuilalt. Tot aşa se întîmpla cu Florence şi Leonora în ceea ce priveşte chestiunile culturale.

Dar de data asta am ştiut că Florence punea la cale ceva special. Am găsit-o cu cîteva zile mai înainte citind diferite cărţi ca : *Istoria Papilor* de Ranke, *Renaşterea* de Symonds, *Înflorirea Republicii Olandeze* de Motly şi cartea lui Luther *Discuţii în jurul mesei*.

Trebuie să spun că, pînă cînd s-a produs elementul uluitor, această mică expediţie mi-a făcut multă plăcere. Îmi place să iau trenul de la ora 14,40 ; îmi face plăcere mersul lin al trenurilor mari — sînt trenurile cele mai bune din lume. Îmi place să fiu purtat de-a lungul cîmpiilor verzi şi să le privesc prin geamul curat al marilor ferestre ale compartimentului Cu toate că, la drept vorbind, cîmpia nu-i întotdeauna chiar verde. Soarele îşi aruncă razele strălucitoare, iar pămîntul e roşu ca sîngele, purpuriu şi roşu şi verde şi apoi din nou roşu. Iar boii care ară sînt lucitori şi smălţuiţi cu cafeniu şi negru şi stacojiu închis, în timp ce ţăranii poartă straie albe şi negre, ca şi coţofenele — nu lipsesc de asemenea nici stoluri întregi de coţofene. Iar pe cîmp, mai încolo, se văd căpiţe de fîn care în lumina soarelui apar de un verde cenuşiu, iar la umbră par

purpurii — pe cînd straiele ţăranilor de prin acele locuri sînt roşiatice cu panglici verzi, fustele femeilor sînt de asemenea ca purpura, iar peste cămăşile albe se văd pieptarele de catifea neagră. Dar mereu ai impresia că eşti purtat prin pajişti de un verde strălucitor, ce se întind de o parte şi de alta a drumului, pierzîndu-se spre brădetul bătînd într-un purpuriu închis, spre piscurile de bazalt, şi, mai departe, spre nesfîrşitele păduri. Şi malurile rîurilor sînt acoperite cu creţuşcă, iar vitele pasc în tihnă. Îmi amintesc că în după masa aceea am văzut o vacă roşcată tot frecîndu-şi coarnele de stomacul altei vaci alb cu negru răsturnată în mijlocul unui pîrîiaş îngust. Am pufnit în rîs. Dar Florence îşi împărtăşea cunoştinţele cu atîta sîrguinţă, iar Leonora asculta atît de plină de atenţie, încît nimeni nu mă mai lua în seamă. Cît despre mine, eram foarte bucuros să fiu lăsat în pace, îmi făcea plăcere să mă gîndesc că Florence era în afara oricărei primejdii în clipele acelea cînd vorbea despre Ludovic cel curajos (cred că despre Ludovic cel curajos era vorba, ştii, nu prea mă pricep la istorie), despre Ludovic cel curajos din Hessa care dorea să aibă trei neveste în acelaşi timp şi să-l tuteleze pe Luther, sau cam aşa ceva. Mă simţeam atît de uşurat să mă aflu eliberat de obligaţii, ştiind că nu putea exista nimic care ar fi tulburat-o sau i-ar fi produs palpitaţii, încît întîmplarea cu vaca a fost o adevărată bucurie pentru mine. Toată

ziua, de cîte ori îmi aduceam aminte tot rîdeam de unul singur. Știi e într-adevăr foarte caraghios să vezi o vacă alb cu negru tolănită pe spate în mijlocul unui rîu. Nu te aștepți să vezi o vacă într-o asemenea poziție.

Cred că ar fi trebuit să-mi fie milă de bietul animal, dar nu mi-a fost. Eram pus pe distracții. Și pur și simplu m-am amuzat. E atît de plăcut să te vezi purtat prin orașe spectaculoase în care se înalță castele cu creneluri și multe turle. Iar în strălucirea soarelui se răsfrîngeau sclipirile geamurilor; ale emblemelor aurii ale farmaciilor; ale însemnelor studenților aflați sus pe munte; scînteierile coifurilor micilor soldați caraghioși, tîrîndu-și picioarele țepene în pantaloni albi de in. Și era plăcut să te găsești în acea mare gară prusacă atît de impunătoare, cu ornamente din bronz și picturi înfățișînd țărani, flori și vaci și să o auzi pe Florence tocmindu-se cu birjarul unei droști trase de doi cai slăbănogi. Desigur, vorbeam germana mult mai bine decît Florence, cu toate că nu puteam să mă dezbăr de accentul acela specific cu care se vorbea germana în Pennsylvania copilăriei mele. În orice caz, pentru cinci mărci fără nici un bacșiș am fost duși într-un fel de triumf pînă la castel. Am fost apoi conduși prin muzeu și am văzut vechea sticlărie, săbiile vechi și diferite dispozitive și trape din timpuri de demult. Și ne-am cocoțat pînă sus pe scările în spirală prin sala

cavalerilor, în marele hol cu pereții pictați, acolo unde s-a întîlnit prima dată Reformatorul cu prietenii săi sub protecția acelui nobil care avea trei neveste, toate în același timp, și a format o alianță cu cel care a avut șase neveste, însă pe rînd. (La drept vorbind pe mine nu mă interesează aceste fapte, dar au importanță în ceea ce privește povestirea mea). Și am vizitat capela și sălile de muzică, înalte, imense, și am ajuns într-o cameră veche plină cu tiparnițe, cu ferestre oblonite de jur împrejur. Iar Florence a devenit dintr-o dată ca electrizată. I-a spus bătrînului paznic, obosit și plictisit, ce obloane să deschidă, așa încît lumina strălucitoare a soarelui să pătrundă în camera întunecată. Ne-a explicat că în acea cameră dormise Luther și că pe locul unde cădeau razele soarelui fusese patul său. De fapt cred că greșea și că Luther s-a oprit acolo pentru a lua masa și numai ca să scape de urmărire. Dar fără îndoială, acea cameră ar fi putut fi și odaia sa de culcare, dacă ar fi fost înduplecat să înnopteze acolo. Iar mai apoi, cu toată împotrivirea paznicului, soția mea a deschis o fereastră, a mai deschis un alt oblon și, mergînd în vîrful picioarelor, ca o zînă, s-a îndreptat spre o casetă mare de sticlă.

— Priviți aici, a exclamat pe un ton de bucurie, triumf și îndrăzneală.

Ne arăta o bucată de hîrtie ca o jumătate de foaie dintr-o scrisoare, cu unele mîzgăleli ce ar fi putut fi însemnările sumelor cheltuite în

timpul unei zile. Eram extrem de fericit văzînd-o atît de veselă, atît de triumfătoare, atît de plină de îndrăzneală. Căpitanul Ashburnham pusese mîinile pe caseta de sticlă.

— Iată, aici este — Protestul. Şi în timp ce noi abia ne stăpîneam uimirea, a continuat : Nu ştiaţi că pentru asta am fost noi toţi numiţi protestanţi ? Aceasta este ciorna în creion. Puteţi vedea semnăturile lui Luther şi a lui Martin Bucer, Zwingli şi Ludovic cel curajos...

S-ar putea să fi încurcat numele, dar ştiu în orice caz că îi pomenise pe Luther şi Bucer. Era la fel de animată, iar eu mă simţeam foarte bucuros. Şi nu vedeam de unde s-ar fi putut ivi vreo primejdie. Apoi a continuat, privindu-l pe căpitan drept în ochi.

— Vezi, datorită acestui petic de hîrtie eşti dumneata onest, sobru, harnic, prevăzător şi duci o viaţă curată. Şi dacă nu ar exista acest petic de hîrtie ai fi ca irlandezii, ca italienii sau polonezii, mai ales ca irlandezii...

Şi atunci şi-a pus un deget pe mîna căpitanului Ashburnham.

Mi-am dat seama că se petrecea ceva — o trădare, ceva înspăimîntător şi foarte malefic. Nu pot să definesc ce era, sau să-i găsesc asemănare. Nu era ca atunci cînd un şarpe îşi scoate capul din vizuină. Dar parcă mi s-ar fi oprit inima în loc pentru o clipă. Parcă am fi avut de gînd să o luăm la fugă, plîngînd, îndreptîndu-ne fiecare din noi în altă direcţie, ferindu-ne capetele. Pe faţa lui Ashburnham

am văzut dintr-o dată apărînd o cumplită panică. Am fost şi eu cuprins de o spaimă neaşteptată şi am descoperit apoi că durerea ascuţită pe care o simţeam în mîna stîngă se datora faptului că Leonora mă strîngea cu toată puterea.

— Nu pot suporta asta, am auzit-o spunînd cu patimă. Trebuie să ies de aici.

Eram tare înspăimîntat. Mi-a venit dintr-o dată în minte gîndul că Leonora trebuie să fie o femeie extrem de geloasă — nebună de gelozie pe Florence din pricina căpitanului Ashburnham. Am luat-o la goană cuprinşi de panică, înapoi pe scara în spirală, de-a curmezişul imensei săli a Cavalerilor, pînă la o mică terasă ce dădea spre valea largă a Lahnului şi cîmpia întinsă în care îşi poartă apele.

— Nu vezi ? mi-a spus, nu vezi ce se petrece aici ? Şi iarăşi spaima mi-a tăiat parcă răsuflarea. Am început să mormăi, să mă bîlbîi, nici nu ştiu cum am îngăimat cîteva cuvinte :

— Nu ! Ce s-a întîmplat ? Pentru numele lui Dumnezeu, ce s-a întîmplat ?

M-a privit drept în ochi şi, pentru o clipă, am avut simţămîntul că ochii ei erau două discuri albastre uriaşe, copleşitoare, ca un zid albastru care parcă mă izola de restul lumii Ştiu, pare absurd ; dar aşa era.

— Nu vezi, a continuat ea cu o amărăciune îngrozitoare, cu o oribilă tînguire în glas. Nu vezi oare că asta-i pricina întregii poveşti atît

de triste, a nemărginitei dureri a omenirii ? Şi a eternului blestem aruncat asupra mea şi a ta şi a lor...

Nu-mi mai amintesc cum a continuat. Eram prea speriat, prea uluit. Cred că îmi trecea prin minte, că ar fi trebuit să alerg după ajutor — poate după un doctor sau după căpitanul Ashburnham. Sau poate ar fi avut nevoie de ajutorul blînd al Florencei, deşi bineînţeles ar fi fost foarte prost pentru inima Florencei. Dar cînd mi-am revenit ştiu că spunea :

— Unde sînt toate fiinţele fericite, strălucitoare, inocente de pe lume ? Unde-i fericirea ? Doar citim despre ea în cărţi.

Şi-a trecut apoi mîna, cu o mişcare curioasă ca şi cum s-ar fi zgîriat, peste faţă în sus spre frunte. Ochii îi erau extrem de dilataţi ; faţa ei era întocmai ca aceea a unei fiinţe ce părea că priveşte în fundul iadului şi e înspăimîntată de grozăviile pe care le vede acolo. Şi apoi dintr-o dată s-a schimbat. Devenise, în modul cel mai uluitor, din nou doamna Ashburnham. Faţa recăpătase limpezimea şi precizia obişnuite, trăsăturile-i erau bine definite, părul cu toate buclele-i aurii era minunat. Nările i se crispau cu un fel de dispreţ. Părea să privească cu mult interes o caravană de ţigani care tocmai trecea peste un mic pod, departe, mult mai jos de noi.

— Nu ştii ? mi-a spus cu vocea ei limpede, severă. Nu ştii că eu sînt irlandeză catolică ?

V

CUVINTELE LEONOREI MI-AU ADUS PARCĂ cea mai mare uşurare pe care am simţit-o vreodată în viaţă. Mi-au spus, bănuiesc, mult mai mult decît am reuşit eu vreodată să mă înţeleg pe mine. Cred că pînă atunci niciodată nu dorisem foarte mult ceva, cu excepţia Florencei. Am avut desigur unele pofte, nerăbdări... Iată, de exemplu, uneori cînd mă aflam la o pensiune, dacă s-ar fi servit, să spunem, icre negre, deveneam foarte nerăbdător, temîndu-mă că pînă să ajungă la mine se vor termina icrele negre sau va rămîne o porţie insuficientă. Întotdeauna eram cuprins de groază la gîndul că voi pierde trenul. Căile ferate belgiene aveau un fel de şmecherie a lor, făcînd ca trenurile franţuzeşti să nu prindă legătura la Bruxelles. Aceasta m-a înfuriat întotdeauna. Am trimis nenumărate scrisori, în acest sens, ziarului „Times", pe care nu le-a publicat însă niciodată ; cele pe care le-am adresat ziarului „New York Herald" se publicau întotdeauna, dar de cîte ori le citeam nu păreau să mă satisfacă. Asta era un fel de nebunie a mea.

Acum mi se pare curios că eram în stare să fiu cuprins de asemenea manie. Dacă reflectez mai bine, însă, pot să-mi dau seama de procesul de gîndire care se petrecea. Ştii, pe acea vreme mă preocupau foarte mult cei care sufereau de inimă. Astfel eram preocupat de

Florence, de Edward Ashburnham sau poate că cel mai mult mă interesa Leonora. Să nu-ţi închipui că eram îndrăgostit de ea. Dar vezi, amîndoi aveam aceeaşi specialitate, în orice caz aşa mi se părea. Iar această specialitate era să ţinem bolnavii de inimă în viaţă.

Nici nu-ţi închipui cît de absorbitoare poate deveni o asemenea specialitate. Întocmai cum fierarul spune „Cu ajutorul ciocanului şi al mîinii se făureşte totul pe lumea asta“ ; după cum brutarul gîndeşte că întregul sistem solar se învîrte în jurul livrării sale matinale de cornuri, iar directorul general al poştei îşi închipuie că lui şi numai lui singur i se datoreşte existenţa întregii societăţi ; şi de sigur, de sigur, asemenea amăgiri sînt necesare, ne ajută să o scoatem la capăt în viaţă — aşa am făcut şi eu şi, după cum cred, şi Leonora — ne-am închipuit că întreaga lume trebuie să fie astfel orînduită încît să asigure menţinerea în viaţă a celor bolnavi de inimă. Nici nu-ţi închipui cît de captivantă poate să devină o asemenea profesiune — şi cît de prosteşti, pline de inepţii îţi apar, prin comparaţie, activitatea prinţilor, republicilor, municipalităţilor. O porţiune de drum cu hîrtoape care se simt sub cauciucurile maşinii, cîteva hurducături puternice erau deajuns ca să mă facă să mă plîng Leonorei şi să bodogănesc împotriva Prinţului sau Marelui Duce, sau a oraşului liber pe al căror teritoriu s-ar fi întîmplat să trecem. Mă plîngeam ca un agent de bursă ale cărui convorbiri telefonice sînt deranjate de sunetul clopotelor bisericii din apropiere. Menţionam rămăşiţele obiceiurilor medievale, impozitele foarte ridicate. Dar, la drept vorbind, chestiunea pierderii legăturii la Bruxelles cu trenurile pentru Calais mă preocupa, fiind de mare importanţă pentru bolnavii de inimă, căci pentru aceştia călătoria cea mai scurtă pe mare are o deosebită însemnătate. Pe continent sînt două localităţi unde pot fi tratate bolile de inimă : Nauheim şi Spa şi ca să ajungi în aceste două localităţi plecînd din Anglia, calea cea mai scurtă pe mare este pe la Calais — astfel încît trebuie să schimbi trenul la Bruxelles. Iar trenul belgian nu aşteaptă niciodată mai mult de un minut venirea trenului de la Calais sau de la Paris. Şi chiar dacă trenul de la Paris soseşte la timp, trebuie să alergi — închipuie-ţi un bolnav de inimă alergînd de-a lungul peroanelor necunoscute ale gării de la Bruxelles, şi apoi agăţîndu-se din mers pe scările trenului. Iar dacă pierzi legătura, atunci eşti nevoit să aştepţi cinci sau şase ore... Adesea stăteam treaz nopţi întregi blestemînd acest abuz.

Soţia mea de obicei fugea — indiferent dacă în alte chestiuni mă inducea în eroare, nu ar fi încercat însă niciodată să-mi dea impresia că ar fi fost lipsită de curaj... Dar o dată ajunsă în Orient-Expres, se lăsa pe spate, cu ochii închişi, cu mîna la inimă. Ei bine, era o bună actriţă. Cînd o vedeam aşa, mă simţeam ca în iad, în iad, ţi-o jur. Căci în Florence aveam o soţie şi în acelaşi timp o amantă inaccesibilă

— asta era situaţia — şi toată preocuparea, cariera şi ambiţia mea erau concentrate ca să o menţin în viaţă pe această lume. Asemenea lucruri arareori pot fi întrunite în aceeaşi persoană. Şi Leonora era de asemenea o actriţă bună. Pe cinstea mea, era foarte bună! Mă asculta ore întregi dezvoltîndu-mi planurile menite să ducă la o lume mai sănătoasă. Este adevărat că, uneori, zăream pe faţa ei o urmă de neatenţie, ca a unei mame care ascultă vorbăria copilului de lîngă ea, sau ca şi cum eu aş fi fost pacientul.

Vezi, de fapt Edward Ashburnham nu avea nimic la inimă — renunţase la cariera sa militară din India şi străbătuse jumătate din glob ca să urmeze pînă la Nauheim o femeie, care într-adevăr „suferea de inimă". Iată genul de prostănac sentimental care era. Căci, înţelegi, situaţia lor materială i-ar fi obligat să stea în India şi să închirieze casa de la Branshaw pentru a putea economisi cîte ceva şi a o scoate astfel la capăt.

Dar, bineînţeles, la vremea aceea nu auzisem încă de cazul Kilsyte. Ashburnham sărutase cîndva o slujnică într-un tren. Dacă a scăpat ca să nu zacă ani şi ani în închisoarea de la Winchester, sărmanul de el, s-a datorat, cred, numai milei lui Dumnezeu, promptei funcţionări a semnalului de alarmă şi simpatiei judecătorilor din Hampshire. Nu am aflat despre această întîmplare decît în ultimele etape ale destăinuirilor Leonorei...

Gîndeşte-te la acel nenorocit. Eu... care fără îndoială am dreptul să ţi-o cer, — te rog, să te gîndeşti la acea biată creatură. Este oare cu putinţă ca cineva să fie atît de lipsit de noroc, să fie atît de chinuit de un destin orb şi de neînţeles? Căci nu poţi să-ţi imaginezi altfel situaţia. Eu am dreptul să o spun, devreme ce ani de-a rîndul a fost amantul soţiei mele, de vreme ce a ucis-o şi a distrus tot ce era mai bun în viaţa mea. Nici un preot nu ar avea căderea să-mi arate că nu trebuie să-ţi cer ţie, ascultător tăcut de la gura sobei, să cer lumii, sau lui Dumnezeu care i-a sădit în suflet acele pofte, acele nebunii, să fiţi îndurători cu el.

Bineînţeles nu aş fi avut cum să aud despre povestea Kilsyte. Nu cunoşteam pe nici unul din prietenii lor, pentru mine toţi erau oameni cumsecade, avuţi, cu pămînturi vaste şi însorite într-o regiune din sud. Pur şi simplu oameni cumsecade! Pe cinstea mea, cîteodată cred că ar fi fost bine pentru el, sărmanul, ca întîmplarea să se fi numărat printre acelea despre care trebuie neapărat să se audă — una despre care toate slujnicele şi curierii şi toţi cei veniţi la cură şuşotesc apoi ani de-a rîndul, pînă cînd povestea se mistuie treptat, învăluită în milă, după ce a fost purtată din gură în gură. Să presupunem că şi-ar fi petrecut şapte ani în temniţa de la Winchester sau într-un alt loc asemănător, acolo unde te trimite justiţia pentru că ai dat frîu liber înclinărilor naturale; ar fi venit atunci un moment cînd printre bîrfelile de pe terasa stabilimentului de băi

s-ar fi auzit un : „Bietul de el, cînd te gîndești la cariera lui ruinată". Acum ar fi fost un ostaș minunat cu spinarea încovoiată. Ar fi fost mai bine pentru el dacă spatele i s-ar fi încovoiat înainte de vreme.

Ar fi fost de o mie de ori mai bine... Căci, desigur, întîmplarea Kilsyte, care s-a petrecut chiar la începutul perioadei cînd Edward și-a dat seama că Leonora era rece și potrivnică, l-a zguduit puternic. După asta nu s-a mai legat de nici o slujnică. Și, în mod firesc, de atunci a devenit și mai ușuratic față de femeile din clasa lui socială.

Leonora mi-a spus că doamna Maidan — femeia după care Edward venise tocmai din Burma pînă la Nauheim — a asigurat-o că el i-a trezit atenția jurîndu-i că în momentul în care a sărutat slujnica din tren s-a simțit parcă împins să o facă. Cred că a fost împins tocmai de pasiunea nebunească de a găsi o femeie care să-i dea satisfacție. Bănuiesc că era destul de sincer în spusele sale, ca și în pasiunea sa pentru doamna Maidan, o femeiușcă mică, brunetă, cu gene lungi, tare drăguță, pe care Florence a ajuns s-o îndrăgească foarte mult. Era puțin peltică și avea un surîs ce-i revărsa pe față un aer fericit. Am văzut-o foarte mult în prima lună după ce am cunoscut-o, dar curînd după aceea s-a stins încetișor de inimă.

Biata doamnă Maidan, atît de drăguță, atît de tînără ! Dacă împlinise 23 de ani, iar bărbatul ei să fi avut vreo 24 — acesta se afla în Chitral, cred. Niște făpturi atît de tinere ar fi trebuit să fie lăsate în pace. Desigur, Ashburnham nu a putut s-o lase în pace. Ei bine, chiar și eu, acum, după atîta timp, parcă îmi dau seama că sînt oarecum îndrăgostit de amintirea ei. Și cînd, dintr-o dată, îmi aduc aminte de ea, nu pot să nu zîmbesc, nostalgie, ca și cum ți-ai aduce aminte de un obiect așezat cu grijă printre fire de levănțică, într-un sertar, undeva într-o casă veche, pe care de mult ai părăsit-o Era atît de docilă, de supusă. Chiar și față de mine avea acest aer supus — față de mine căruia nici măcar un copilaș nu i-ar fi acordat vreodată o atenție cît de mică. Da, această poveste este cea mai tristă...

Aș fi dorit din inimă ca Florence să o fi lăsat în pace pe micuța Maisie, cu jocul ei de-a adulterul. Văzînd-o cît de copil părea, nici n-ai fi putut crede că e în stare să silabisească măcar un asemenea cuvînt. Nu, ce s-a întîmplat a fost pur și simplu o supunere față de solicitările, față de importunitățile, de forțele vijelioase care l-au împins pe acel nenorocit la ruină. Cred că prezența Florencei nu a schimbat cu mult lucrurile. Dacă nu ar fi fost ea, Ashburnham ar fi înșelat-o pe doamna Maidan cu o altă femeie. Totuși, nu știu. Poate că sărmana de ea ar fi murit oricum — era sortită să piară atît de tînără — dar cel puțin ar fi murit fără a fi nevoită să-și scalde perna în lacrimi, în plină zi, în timp ce Florence, sub fereastra ei, îi vorbea căpitanului Ashburnham despre Constituția Statelor Unite... Dacă Florence ar fi lăsat-o să moară în pace, nu ar fi rămas un gust atît de amar...

Dintr-un anumit punct de vedere, totuși, Leonora s-a comportat mai direct. Pur și simplu i-a tras una — da, a pocnit-o pe doamna Maidan într-un acces nestăpînit de furie, i-a dat o palmă puternică peste obraz, chiar pe coridorul hotelului, în fața camerei lui Edward. Ei bine, de atunci a început acea intimitate bruscă și ciudată între Florence și doamna Ashburnham.

Fără îndoială, a fost o intimitate ciudată. Dacă o privești din afară, nimic nu ar fi putut să pară mai de necrezut decît ca Leonora, cea mai mîndră făptură de pe pămînt, să fi fost în stare să lege o prietenie cu doi yankei — niște cunoștințe ocazionale, pe care nu i-ar fi putut privi altfel decît ca un simplu covor sub tălpile ei. Dar ai putea să întrebi ce o îndreptățea pe Leonora să fie atît de mîndră. Ei bine, era din familia Powys și se măritase cu un Ashburnham. Cred că aceasta îi dădea dreptul să disprețuiască pe americanii pe care i-ar fi întîlnit întîmplător, atîta timp cît nu o făcea în mod ostentativ. Nu prea știu cu ce se pot mîndri oamenii. S-ar fi putut mîndri cu răbdarea ei, s-ar fi putut mîndri că a fost în stare să-și scape bărbatul de faliment. Poate că s-a și mîndrit.

În orice caz, iată cum a ajuns Florence să fie intimă cu Leonora. Era înaintea cinei, Florence tocmai venea pe coridor cînd, înconjurînd un paravan ce se afla acolo, a dat peste Leonora; cheița de aur ce atîrna de lanțul de la încheietura mîinii acesteia, era prinsă în părul doamnei Maidan. Nu-și spuseseră nici un cuvînt. Micuța doamnă Maidan era tare palidă, cu un semn roșu foarte pronunțat pe obrazul stîng, iar cheița Leonorei se prinsese în păru-i negru. A trebuit să i-o scoată Florence, căci Leonora era într-o asemenea stare încît nu ar fi fost capabilă să o atingă pe doamna Maidan fără să i se facă rău.

Nu s-a rostit nici un cuvînt. Vezi, între patru ochi — ai ei și ai doamnei Maidan — Leonora și-a îngăduit să o pocnească pe aceasta din urmă. Dar îndată ce a apărut un străin, și-a venit în fire în mod minunat. La început a rămas tăcută, iar apoi, de îndată ce Florence a desprins cheia din părul doamnei Maidan, a fost în stare să spună :

— Cît de neîndemînatică sînt... Tocmai încercam să prind pieptenele în părul doamnei Maidan...

Totuși doamna Maidan nu era o Powys măritată cu un Ashburnham ; nu era decît o oarecare, o biată O'Flaherty, al cărei soț, un băiețandru, se trăgea dintr-un neam de preoți de țară. Astfel se explică suspinul pe care l-a lăsat să-i scape, cînd a pornit-o mîhnită de-a lungul coridorului. Dar Leonora intenționa să joace teatru cît se poate mai bine. A deschis ușa camerei lui Ashburnham, în mod cu totul ostentativ, încît Florence să o audă adresîndu-i-se lui Edward cu intimitate și căldură.

— Edward, strigă ea.

Dar nici pomeneală de Edward. Înțelegi, nu era nici urmă de Edward acolo. Și atunci, pen-

tru prima oară în viaţa ei, Leonora s-a compromis într-adevăr. A exclamat :

— Ce îngrozitor !... biata, de ea, micuţa Maisie !

S-a prins singură în cursă, dar era desigur prea tîrziu. O istorie ciudată...

Nu vreau să o nedreptăţesc cu nimic pe Leonora. Mi-e foarte dragă pentru un anumit lucru, dar în această chestiune care a dus desigur la ruinarea căminului meu, fragil ca o scoică, a greşit. Nu cred şi nici Leonora nu crede, că sărmana, micuţa Maisie Maidan ar fi fost amanta lui Edward. Ca să spunem lucrurile pe şleau — şi cel mai bine e să le spui pe şleau — inima ei era atît de slabă, încît s-ar fi prăpădit la cea mai mică îmbrăţişare pătimaşă. Asta-i adevărul. Ea suferea într-adevăr de inimă, spre deosebire de ceilalţi doi care, din motive foarte personale, pretindeau doar. Ciudat, nu-i aşa ? Ca şi cum ar fi fost una din acele feste sinistre pe care providenţa le joacă unora sau altora. Trebuie adăugat, însă, că Leonora nu s-ar fi sinchisit prea mult, altă dată, dacă doamna Maidan ar fi fost sau nu amanta soţului ei.

Dar pălmuind-o pe doamna Maidan, Leonora lovea de fapt faţa unui univers ce nu mai era de suportat. Căci în acea după masă avusese o scenă îngrozitor de dureroasă cu Edward.

Îşi luase dreptul să deschidă scrisorile lui Edward oricînd ar fi avut chef. Îşi arogase acest drept, căci afacerile lui Edward erau într-o stare atît de îngrozitoare, iar el minţea în asemenea hal, încît şi-a luat privilegiul de a dispune

de secretele lui. Într-adevăr, nu mai exista nici o altă cale, căci bietul de el era prea ruşinat de greşelile lui, ca să le mai mărturisească vreodată. Era forţată să tragă toate acestea cu arcanul de la el.

Trebuie să fi fost pentru ea o chestiune de demnitate. În acea după masă în timp ce Edward îşi urma tratamentul — prescris de doctorii balneologi — de a sta întins o oră şi jumătate, Leonora a deschis o scrisoare care i s-a părut că venea de la un colonel Hervey. Aveau de gînd ca în septembrie să se ducă la proprietatea acestuia de la Linlithgowshire şi nu mai ştia dacă data fixată era 11 sau 18. Scrisul de pe plic semăna cu cel al colonelului, aşa cum seamănă un spic de grîu cu altul. Astfel încît în clipa aceea nici nu-i trecea prin cap că-şi spiona soţul.

Dar de fapt asta a făcut, căci atunci a descoperit că Edward Ashburnham plătea unui şantajist despre care nu auzise niciodată, cam 300 lire pe an... A fost o lovitură puternică, aproape mortală, căci îşi închipuia că pînă la acea vreme ajunsese să cunoască toate dedesubturile datoriilor soţului ei. Erau cam grele aceste datorii. Ceea ce le-a zdruncinat a fost o banală întîmplare la Monte Carlo — o poveste cu o femeie, o scorpie hrăpăreaţă, cosmopolită, care trecea drept amanta unui mare duce rus. Aceasta i-a pretins ca preţ al favorurilor pe care i le-ar fi acordat timp de vreo săptămînă, o diademă cu perle în valoare de douăzeci de mii de lire. Ar fi fost foarte greu pentru Edward să

găsească asemenea sumă, mai ales că nu era unul dintre acei oameni care știu să cîștige ușor banii prin jocuri de noroc și speculații. Ar fi putut totuși să facă rost de cele douăzeci de mii ca și de sumele destul de respectabile necesare unei săptămîni petrecute la hotel cu acea minunată făptură. Averea sa se cifra probabil la acea dată cam la ceva mai mult de cinci sute de mii de dolari.

Ei bine, a ținut neapărat să se așeze la masa de joc și a pierdut patruzeci de mii... patruzeci de mii de lire — bani grei, împrumutați de la tot felul de escroci ! Și chiar după aceasta trebuia — era o pasiune imperioasă — să se bucure în continuare de favorurile doamnei. Desigur, i-ar fi trebuit mult mai puțin de douăzeci de mii ca să se bucure de aceste favoruri, dacă s-ar fi tîrguit serios, de la început. Cred că zece mii de dolari ar fi fost prea suficient.

În orice caz, o asemenea sumă reprezenta un gol important într-o avere cam de o sută de mii de lire. Și Leonora s-a văzut obligată să pună lucrurile la punct ; dacă l-ar fi lăsat singur, Edward ar fi alergat de la un cămătar la altul. Și acestea s-au petrecut chiar în primele zile cînd a început să descopere infidelitățile lui — dacă vrei să le numești infidelități. A aflat de această obligație din surse publice. Dumnezeu știe ce s-ar mai fi întîmplat dacă nu afla de la alții, căci Edward i-ar fi tăinuit-o pînă cînd ar fi rămas fără o para chioară. Dar prin mila lui Dumnezeu a fost în stare să dea

peste toți creditorii și să afle sumele exacte de bani ce trebuiau plătite. Și imediat a plecat în Anglia.

Da, s-a dus direct în Anglia, la avocatul lor, în timp ce Edward era în brațele lui Circe a lui, la Antibes, unde se retrăseseră. S-a plictisit însă de femeie destul de repede, dar nu mai înainte ca Leonora să fi primit din partea avocaților asemenea lecții în arta descurcării afacerilor, încît și-a schițat un plan de luptă tot atît de bun ca și cel al generalului Trochu menit să-i împiedice pe prusaci să intre în Paris în 1870. Planul ei a fost tot atît de eficient, sau cel puțin astfel părea la început.

Întîmplarea a avut loc cam prin 1895, vreo nouă ani înaintea datei despre care vorbesc — data cînd Florence a pus stăpînire pe Leonora, căci pînă în cele din urmă la asta s-a ajuns... Ei bine, doamna Ashburnham l-a forțat pe Edward să treacă toate bunurile sale pe numele ei. Îl putea sili să facă orice ; așa cum era el stîngaci, cu firea lui bună, se temea de ea ca de dracu. Și o admira enorm, ținea la ea nu mai puțin decît ține orice bărbat la o femeie. Leonora a profitat de această situație tratîndu-l ca pe un falit ale cărui bunuri sînt puse sub tutela tribunalului. Cred că era tocmai ce-i trebuia lui Edward.

Timp de vreo trei ani, Leonora a avut multă bătaie de cap. Se iveau tot felul de datorii neașteptate și nebunul ăsta, oricît era de îndurerat, nu ușura cu nimic situația. Vezi, pe lîngă pasiunea pentru vînătoare, ajunsese să aibă și

un complex de gîndire ce-l făcea să se simtă extraordinar de ruşinat de el însuşi. Nici nu e de crezut, dar avea într-adevăr un asemenea respect pentru candoarea gîndirii şi imaginaţiei Leonorei, încît ura ideea, era pur şi simplu revoltat la gîndul că ea ar fi putut şti că există pe lume lucruri asemenea celor pe care le făcuse el. Astfel încît o ţinea una şi bună, împotrivindu-se enervat şi nevoind să accepte acuzaţiile că ar fi fost vreodată vinovat de ceva. Dorea să apere puritatea gîndirii soţiei sale. Mi-a mărturisit aceasta el însuşi, în timpul unor lungi plimbări pe care le-am făcut împreună, către sfîrşit, pe cînd copila era în drum spre Brindisi.

Astfel, în timpul acelor aproximativ trei ani, Leonora s-a zbuciumat foarte mult. Şi atunci s-au certat cu adevărat.

Da, s-au certat amarnic. Pare destul de extravagant. Ai fi crezut că Leonora primea totul liniştită, total dezgustată, în timp ce el ar fi fost plin de căinţă şi cu ochii în lacrimi. Dar nici gînd de aşa ceva... Paralel cu pasiunile lui şi întreaga ruşine pe care o simţea din pricina acestor pasiuni, Edward era stăpînit şi de o puternică convingere că trebuie să facă faţă obligaţiilor situaţiei sale — obligaţii care în mod cu totul nerezonabil erau foarte costisitoare. Nădăjduiesc că vorbind despre datoriile lui nu am dat impresia că bietul Edward ar fi fost un desfrînat care trăia în promiscuitate. Nici pomeneală. Era doar un sentimental. Slujnica

Kilsyte, cea cu întîmplarea din tren, era drăguţă, dar avea un aer cam trist. Cred că atunci cînd a sărutat-o, a dorit mai ales să o reconforteze şi, dacă ar fi cedat mîngîierilor sale, ar fi instalat-o probabil într-o casă, undeva în Portsmouth sau Winchester, şi i-ar fi fost credincios vreo patru, cinci ani. Era cu totul în stare de aşa ceva.

Dintre poveştile sale sentimentale, două l-au costat bani — aceea cu amanta Marelui Duce şi povestea care constituia obiectul scrisorii de şantaj deschisă de Leonora. Aceasta din urmă a fost o istorie plină de pasiune, cu o femeie foarte drăguţă. I-a urmat aventurii cu amanta Marelui Duce. Doamna era soţia unui coleg ofiţer, iar Leonora a ştiut totul despre pasiunea nutrită de către Edward; într-adevăr, o mare pasiune care a ţinut ani de-a rîndul. Ştii, pasiunile sărmanului Edward erau logice, dacă priveşti linia ascendentă pe care au urmat-o — a început cu o slujnică, a trecut apoi la o curtezană, ca să ajungă la o femeie drăguţă, măritată cu un bărbat nepotrivit pentru ea. Căci doamna avea un bărbat foarte uricios care, prin diferite mijloace, scrisori şi cîte altele l-a şantajat mereu pe sărmanul Edward, storcîndu-i cîte 300-400 de lire pe an cu ameninţări de divorţ şi scandal public. După aceasta a apărut Maisie Maidan, iar după biata Maisie, încă o singură aventură şi apoi — adevărata pasiune a vieţii lui. Căsătoria cu Leonora fusese aranjată de părinţi şi, cu toate că o admira

nespus de mult și avea o nevoie disperată de sprijinul ei moral, nu prea a fost vreodată afectuos cu ea...

Obligațiile sale mai grele se datorau însă generozității specifice firii lui. După spusele Leonorei, întotdeauna ierta datoriile arendașilor, lăsîndu-i să înțeleagă că reducerea va fi permanentă. Achita regulat pe bețivii pe care trebuia să-i judece; încerca mereu să găsească locuri convenabile unde să plaseze prostituatele — în ceea ce privește copiii, nici nu mai vorbesc — era de-a dreptul maniac. Leonora mi-a povestit despre tot felul de nenorociți, chinuiți la locurile lor de muncă, pe care îi ajuta să-și găsească o situație mai bună — dar cred că exagera totuși cifra pe care mi-a dat-o — părea atît de extraordinară încît nici nu aș îndrăzni s-o aștern pe hîrtie. Toate aceste acțiuni, și perpetuarea lor, i se păreau că ar face parte din îndatoririle lui. Mai trebuie adăugate încă și tot felul de donații incredibile pentru spitale, cercetași, sau premiile acordate expozițiilor de animale și societăților împotriva vivisecției.

Ei bine, Leonora a avut grijă să pună capăt multora dintre acestea. Într-un astfel de ritm nu ar fi putut menține conacul de la Branshaw, după ce banii se duseseră toți pe amanta Ducelui. Ea a stabilit din nou arendele la vechile sume, a expediat pe toți bețivii pe care îi oploșea Edward și a trimis avize tuturor societăților că nu vor mai primi subvenții. Față de copii a fost mai blîndă, i-a ajutat pînă la vîrsta la care puteau deveni ucenici sau ar fi fost în stare

să intre într-un serviciu casnic. Știi, Leonora rămăsese fără copii. Se considera vinovată de aceasta. Se trăgea dintr-o ramură a familiei Powys, fără para chioară, și părinții ei au silit-o să se mărite cu sărmanul Edward, fără să stipuleze la căsătorie că, dacă se vor naște copii, va trebui ca aceștia să fie crescuți în credința catolică. Și asta, bineînțeles, a însemnat pentru Leonora o adevărată moarte spirituală. Ți-ai face o impresie greșită despre Leonora dacă nu te-am lăsat să înțelegi că era o femeie tare, rece, ca toți englezii catolici (nu mă pot abține să nu mărturisesc că această religie îmi displace total. Întotdeauna cînd mă gîndesc la biserica de la Roma, încerc în adîncul sufletului meu, în ciuda Leonorei, un sentiment care mă face să mă înfior, sentiment care mi s-a strecurat în inimă acolo, în liniștea micului și vechiului locaș de adunare al sectei Quakerilor din Arch Street, în Filadelfia). De aceea atribui mare parte din comportarea greșită a Leonorei față de bietul Edward acelei forme specific englezești a religiei ei. Căci, fără îndoială, singurul lucru ce s-ar fi putut face cu Edward ar fi fost să-l lași să decadă pînă ar fi ajuns un vagabond cu apucături de domn, avînd poate chiar și aventuri amoroase, la întîmplare, la drumul mare. Ar fi pricinuit mult mai puțin rău și nu ar fi fost nici el atît de distrus. În orice caz, ar fi avut mai puține prilejuri de zbucium și remușcări. Căci Edward era dintre cei pe care îl frămîntau amarnic remușcările.

Dar trebuie să recunosc că, în această situație cu totul specială, conștiința catolică, principiile ei rigide, chiar și răbdarea ei i-au stricat Leonorei. Credea cu toată seriozitatea și candoarea în faptul că biserica de la Roma este împotriva divorțului și își imagina în mod foarte serios și cu multă naivitate că biserica ei ar putea fi o instituție atît de monstruoasă și nesăbuită încît să aștepte de la ea să îndeplinească sarcina imposibilă de a face din Edward Ashburnham un soț credincios. Avea, așa cum ar spune englezii, un temperament nonconformist. În Statele Unite ale Americii, aceasta se numește conștiința Noii Anglii. Căci desigur, acest fel de gîndire a fost impus catolicilor englezi de secolele de opresiune și teroare, de ostracizare din toate funcțiile publice, care i-au transformat într-o mică garnizoană asediată într-o țară dușmănoasă și, în consecință, trebuind să se poarte foarte formal — toate acestea s-au îmbinat pentru a împlini trucul magic. Și cred că papistașii, în Anglia, sînt chiar neconformiști.

Papistașii de pe continent sînt o gloată murdară, jovială și lipsită de scrupule. Dar aceste trăsături, cel puțin, îi împiedică să fie oportuniști. Ei i-ar fi dat sărmanului Edward exact ce-i trebuia (cer iertare că am ajuns să scriu despre asemenea lucruri într-un mod atît de frivol. Dacă n-aș scrie astfel ar trebui să izbucnesc în plîns). La Milano sau Paris, Leonora ar fi putut să obțină desfacerea căsătoriei în șase luni, pentru suma de 600 de dolari plătită la

locul potrivit. Iar Edward ar fi fost purtat de ici colo, ca frunza de vînt, pînă cînd ar fi ajuns un vagabond de teapa celor despre care am mai vorbit. Sau poate s-ar fi însurat cu vreo bufetieră care i-ar fi făcut îngrozitoare scene în public, i-ar fi smuls mustățile, i-ar fi lăsat semne atît de vizibile pe față, încît i-ar fi fost credincios pentru tot restul vieții sale. Asta-i trebuia...

Căci pe lîngă toate patimile și rușinile care-l stăpîneau, se mai adăuga groaza de scene în public, de huiduieli, de violență, pe scurt, de publicitate. Da, bufetiera, bufetiera era ceea ce-i trebuia și ceea ce l-ar fi vindecat. Și ar fi fost cu atît mai bine dacă ar fi băut și ea ; ar fi fost atunci ocupat, căci ar fi trebuit să-i poarte de grijă.

Știu prea bine că am dreptate. Și o știu de cînd cu povestea Kilsyte. Vezi, fetișcana acea pe care a sărutat-o era îngrijitoare în familia șefului nonconformist al districtului — sau mai știu eu cum se poate numi un asemenea post. Iar acest domn era atît de hotărît să-l distrugă pe Edward, care era șeful clicii electorale a conservatorilor, încît i-a făcut bietului de el zile fripte. Au avut loc interpelări în Camera Comunelor, a încercat retrogradarea judecătorului din Hampshire, s-a adresat Ministerului de Război arătînd că Edward era incompatibil cu gradul militar. Da, a pătimit bietul cu vîrf și îndesat.

Rezultatul îl știi. S-a vindecat să mai facă pe craiul cu slujnicile și cu toate fetișcanele. Și aceasta a venit ca o adevărată binecuvîntare

pentru Leonora, căci nu o supăra atît faptul că Edward ar fi avut legături, cît o preocupa categoria femeilor cu care avea legături ; de aceea prefera să aibă de a face cu oameni ca doamna Maidan, decît cu cine știe ce fetișcană de la bucătărie.

În oarecare măsură, s-ar putea spune că Leonora era mai mult sau mai puțin mulțumită cînd a ajuns în acea seară la Nauheim...

De-a lungul atîtor ani de privațiuni prin mici orășele în Chitral și Burma — locuri unde viața e ieftină în comparație cu traiul unui mare moșier și unde, de altfel, chiar legăturile de un fel sau altul sînt normale și nici nu costă mult, reușise aproape să pună lucrurile în ordine. Așa că atunci cînd a apărut doamna Maidan, dîndu-și seama că legătura cu aceasta ar fi putut produce diferite tulburări din cauza tinereții excesive a soțului, Leonora s-a resemnat să se întoarcă acasă. Tot adunînd și economisind, închiriind Branshaw Teleragh și mai vînzînd cîte un tablou sau vreo relicvă rămasă de pe vremea lui Carol I, a reușit ceea ce și-a pus în minte — și, biata de ea, în toți acei ani n-a avut măcar o rochie mai ca lumea — a reușit să-și readucă soțul la situația financiară pe care o avusese înainte de povestea cu amanta Marelui Duce. Și, bineînțeles, însuși Edward a ajutat-o cîte puțin în ceea ce privește latura financiară. Edward era un tip iubit de mulți. Era foarte prezentabil, amabil, și gata oricînd să-ți împrumute cuțitașul lui de tăiat trabucuri — cam ăsta era genul. Astfel, cînd întîlnea din cînd în cînd vreun om de afaceri, acesta îi dădea cîte o informație sănătoasă pe care Edward putea să o valorifice. Iar Leonora nu era niciodată împotriva unor mici speculații la bursă sau a cîte unui joc de noroc. Nu știu de ce, dar papistașii englezi rareori se opun speculațiilor la bursă și jocurilor de noroc.

Aproape toate investițiile pe care le făcuse îi aduseseră cîștiguri și Edward fu în măsură să se instaleze din nou la conacul de la Branshaw, reluîndu-și poziția socială în regiune. Așa că Leonora a acceptat-o pe doamna Maidan cu resemnare, aproape chiar cu un sentiment de ușurare. Îi plăcea într-adevăr biata copiliță — trebuia să-i placă și ei cineva. În orice caz simțise că putea avea încredere în Maisie — putea să aibă încredere că nu-l va trage pe sfoară cu cîteva mii pe lună, căci Maisie nu a vrut să primească nici măcar un breloc de la el. Ce-i drept, lui Edward i se cam aprinseseră călcîile după ea, într-un fel necunoscut încă Leonorei. Dar și asta era o ușurare. Și cred că dacă ar fi gîndit că Edward a întîlnit dragostea vieții lui ar fi primit-o bine. I-ar fi adus oarecare liniște.

Și nu s-ar fi găsit cineva mai potrivit decît biata, micuța doamnă Maidan ; era atît de bolnavă încît nici nu putea dori măcar să fie luată în excursii costisitoare. Leonora însăși a plătit cheltuielile de drum ale lui Maisie la Nauheim. I-a înmînat banii tinerelului acela de soț

al ei, căci Maisie n-ar fi acceptat niciodată; dar soţul era atît de înspăimîntat. Biet suflet amărît!

Îmi închipui că în timpul călătoriei din India în Europa, Leonora s-a simţit fericită ca niciodată în viaţa ei; Edward era cu totul absorbit de Maisie — parcă ar fi fost un părinte plin de grijă faţă de un copil, învîrtindu-se mereu în jurul ei cu doctorii, pleduri şi tot felul de alte lucruri, cînd pe o punte cînd pe alta. Totuşi se comporta cu multă precauţie, nelăsînd să-i scape nimic ce ar fi putut da de gîndit celorlalţi pasageri. Iar Leonora se purta aproape ca o mamă faţă de doamna Maidan. Totul era perfect — o pereche bogată, plină de bunăvoinţă, făcînd pe salvatorii sărmanei copiliţe cu ochi negri, aproape muribundă. Şi această atitudine a Leonorei faţă de doamna Maidan explica în parte palma pe care i-a tras-o — palma îi fusese trasă copilaşului obraznic, care întinsese mîna la şocolată într-un moment nepotrivit.

A fost desigur un moment nepotrivit. Căci, o dată cu deschiderea scrisorii de şantaj de la camaradul ofiţer jignit, Leonora a căzut iarăşi pradă vechilor ei spaime. Din nou calea calvarului părea că se întinde fără sfîrşit; îşi închipuia că s-ar fi putut să mai existe sute şi sute de asemenea situaţii pe care Edward i le tăinuia — că ar fi fost posibil să fie necesare alte ipoteci, noi amanetări de bijuterii, alte şi alte grozăvii. Petrecuse o după-masă chinuitoare. Aşa cum stăteau lucrurile, divorţul celor doi era iminent, or Leonora dorea tot atît de mult ca şi Edward să preîntîmpine orice scandal public, aşa că nu era nimic de făcut decît să plătească mai departe banii. Şi de fapt nu asta o necăjea. Puteau ei găsi trei sute pe an. Ceea ce o frămînta era însă gîndul oribil că s-ar mai ivi încă şi alte obligaţii asemănătoare.

Ani de-a rîndul nu mai schimbase nici un cuvînt cu Edward, decît despre simple chestiuni curente, plecări, angajări de personal de serviciu. Dar în după amiaza aceea a trebuit să stea de vorbă cu el. Edward s-a comportat aşa cum îi era obiceiul. Ca şi cum după ani şi ani ai deschide o carte de mult uitată şi ai regăsi cuvintele pe care le ştiai prea bine. Explicaţiile lui erau aceleaşi. Nu a vrut să-i spună nimic despre aceasta pentru că pur şi simplu nu dorea să-i întineze cugetul făcînd-o să afle că există un confrate ofiţer capabil să fie un şantajist şi totodată voia să apere şi buna reputaţie de care se bucura aleasa inimii lui. Acea persoană, evident, nu avea nici o legătură cu treburile bărbatului ei. Şi astfel Edward i-a jurat şi iarăşi i-a jurat Leonorei de nenumărate ori că nu mai exista nimic altceva pe lume împotriva lui. Dar Leonora nu a crezut o iotă din ce i-a spus.

Îi mai spusese aceasta de atîtea ori fără să fi fost adevărat! Dar de astă dată Edward se comportase corect, aşa că pentru prima oară cea care greşise fusese Leonora. Edward se dusese direct la oficiul poştal şi petrecuse acolo cîteva ore trimiţînd o telegramă avocatului său,

om foarte abil, rugîndu-l să facă o notificare, arătînd că va cere imediat emiterea unui mandat împotriva acelui individ care îl urmărea. Mai tîrziu a şi spus că era cam prea mult pentru biata Leonora şi că nu o mai putea lăsa pradă unor asemenea chestiuni. Acesta era ultimul dintre conturile sale importante şi ar fi fost gata să ajungă şi la tribunal, dacă individul ar fi devenit peste măsură de nesuferit. Era pregătit să facă faţă scandalului public, ziarelor, să accepte tot acel spectacol afurisit. Iată care au fost cuvintele lui Edward.

A greşit însă că nu i-a spus Leonorei unde s-a dus, astfel încît ea, văzîndu-l că se îndreaptă spre camera sa, unde de fapt intra doar ca să-şi ia cifrul pentru telegramă şi apoi, două ore mai tîrziu, văzînd-o pe doamna Maidan ieşind de acolo, şi-a închipuit pe drept cuvînt că în cele două ore pe care ea le-a petrecut în chinuri mute, Edward a ţinut-o în braţe pe Maisie Maidan. Asta i s-a părut prea de tot.

De fapt prezenţa lui Maisie în camera lui Edward se datora sărăciei şi mîndriei ei, cît şi unei simple inocenţe. În primul rînd nu putea să-şi permită să aibă o femeie de serviciu; apoi evita pe cît posibil să trimită personalul hotelului să-i facă comisioane, căci cel de pe urmă ban era foarte important pentru ea şi se temea că va fi obligată să dea bacşişuri mari la sfîrşitul şederii ei acolo. Edward îi împrumutase una din încîntătoarele sale truse ce conţinea cincisprezece foarfeci de diferite mărimi şi Maisie, văzînd pe geam că acesta a plecat

spre poştă, a profitat de împrejurare ca să aducă trusa înapoi. Nici nu-i trecea prin minte că nu ar fi putut intra în camera lui, deşi simţea oarecari remuşcări la gîndul că-i sărutase pernele de pe pat.

Leonora a putut să-şi dea seama, fără îndoială, că întîmplarea cu palma trasă lui Maisie i-a dat Florencei un ascendent asupra ei. Florence a pătruns astfel în inima lucrurilor şi a fost singura făptură care şi-a dat seama că soţii Ashburnham nu erau chiar pur şi simplu nişte „oameni cumsecade", şi că aveau destule tinichele legate de coadă. Leonora s-a hotărît imediat să acorde Florencei privilegiul intimităţii sale, nu atît ca o prevenire a unui fel de şantaj posibil — ci mai mult ca să o ţină pe Florence sub observaţie pînă cînd ar fi putut să-i demonstreze că nu-i cîtuşi de puţin geloasă pe biata Maisie. Iată pentru ce a intrat în sala de mese a hotelului braţ la braţ cu nevastă-mea şi s-a aşezat la masa noastră în mod ostentativ. A stat tot timpul cu noi; nu ne-a părăsit nici o clipă decît doar ca să dea o fugă pînă în camera doamnei Maidan să-i ceară iertare şi să o roage să-i îngăduie lui Edward ca în seara acea, în văzul tuturor, să o conducă la Cazino. Cînd doamna Maidan a apărut în hol unde stăteam cu toţii, a spus:

— Ei şi acum, Edward, du-o pe Maisie la Cazino. Eu rămîn aici. Vreau ca doamna Dowell să-mi povestească despre familiile din Connecticut originare din Fordingbridge.

Leonora descoperise că străbunii Florencei stăpîniseră timp de 200 de ani, înaintea Ashburnhamilor, Branshaw Teleragh; după ce Florence s-a culcat, ea a rămas încă mult timp cu mine în hol, ca să pot fi martor la primirea veselă pe care a făcut-o, la întoarcere, celor doi. Leonora era capabilă să se prefacă foarte bine.

Şi această întîmplare mă ajută să stabilesc exact ziua cînd ne-am dus în localitatea M., căci tocmai în acea zi s-a prăpădit sărmana doamnă Maidan. La întoarcere, am găsit-o moartă. E îngrozitor cînd încerci să desluşeşti înţelesul acestei poveşti.

Cînd am aflat de la Leonora că e catolică am încercat o mare uşurare şi asta îţi arată cît de adîncă era afecţiunea mea pentru această pereche. Era o afecţiune atît de intensă, încît nici azi nu pot să mă gîndesc la Edward fără a suspina din adîncul inimii. Îi simţeam foarte aproape şi mi-ar fi fost tare greu să-mi închipui că aş fi putut să trăiesc mai departe fără ei. Începusem să fiu din ce în ce mai obosit. Şi dacă Leonora, aşa cum bănuiam, ar fi fost geloasă pe Florence şi asta ar fi fost cauza răbufnirii ei, m-aş fi înfuriat foarte tare pe Florence. Dacă era vorba de gelozie, ar fi fost un lucru incurabil; însă glumele prosteşti ale Florencei cu privire la irlandezi şi la catolici puteau fi înlăturate cu o scuză. În cîteva minute aveam să repar totul.

În timp ce mă gîndeam la aceasta, Leonora s-a uitat lung la mine, cu o privire destul de fixă şi stranie. În cele din urmă am reuşit, încetul cu încetul, să-i spun :

— Acceptă, te rog situaţia. Trebuie să-ţi mărturisesc că nu-mi place religia ta. Dar vezi, tu îmi placi atît de mult ! Şi nu mă jenez să-ţi destăinuiesc că niciodată nu am ţinut cu adevărat la nimeni şi nu cred că cineva a ţinut vreodată la mine aşa cum îmi place să-mi închipui că ţii tu.

— Oh, ştii, ţin destul de mult la tine, a spus ea. Ţin atît de mult încît pot spune că aş dori ca fiecare bărbat să fie ca tine. Dar mai sînt şi alţii care trebuie luaţi în considerare.

De fapt se gîndea la biata Maisie Maidan. A rupt la întîmplare o frunză din viţa de pe peretele din faţa noastră, a frămîntat-o între degete şi apoi a aruncat-o peste zid.

— Ei bine, accept situaţia, a spus ea în cele din urmă, dacă şi tu poţi să o accepţi.

VI

ÎMI AMINTESC CĂ AM RÎS CÎND AM AUZIT cuvintele „accept situaţia", pe care Leonora părea că le-a repetat cu multă seriozitate. I-am răspuns atunci cam în felul următor :

— Lucrurile nu stau chiar aşa. Vreau să spun că e nevoie să invoc libertatea de care se bucură un cetăţean american liber, pentru a putea gîndi ceea ce-mi place despre coreligio-

narii tăi. Și presupun că și Florence trebuie să aibă libertatea de a crede ceea ce-i place și de a spune orice, fără a depăși bineînțeles limitele politeței.

— Ar face mai bine, a replicat Leonora, să nu scoată nici un cuvînt împotriva alor mei sau a religiei mele.

Mi s-a părut atunci că deslușesc în vocea ei o asprime aproape amenințătoare, neobișnuită. Parcă ar fi vrut să încerce să-i transmită prin mine Florencei să ia aminte, pentru că o va vătăma serios dacă va ajunge la atitudini extreme. Da, îmi amintesc că am avut atunci impresia că Leonora i-ar fi spus Florencei prin mine :

„Poți să mă insulți cît dorești, poți să-mi răpești tot ceea ce-mi aparține, dar să te păzească Domnul să îndrăznești să scapi măcar un singur cuvînt cu privire la credința mea, ceva care ar putea să mă umilească și să mă facă să devin o otreapă a ta".

Dar, bine înțeles, nu la așa ceva s-a gîndit. Oamenii superiori, oricît ar fi ei de diferiți în credințele lor, nu se amenință unii pe alții. Așa încît socotesc că spusele Leonorei nu ar fi putut să însemne mai mult decît :

„Ar fi fost preferabil ca Florence să nu fi spus nimic despre coreligionarii mei, căci este punctul meu cel mai sensibil".

Aceasta a fost sugestia pe care i-am transmis-o Florencei curînd după aceea, cînd ea și cu Edward au coborît din turn. Și aș vrea să mă înțelegi bine, ascultătorule, că din acel

moment și pînă cînd Edward și fata, ca și Florence, nu au mai fost printre noi, nu am avut nici cea mai slabă urmă de îndoială că ar fi fost ceva în neregulă, cum se spune. Cîteva minute am bănuit că e posibil ca Leonora să fie geloasă, dar nu am mai întrezărit vreodată în acea personalitate atît de arzătoare nici cea mai mică licărire care mi-ar fi putut da de gîndit. Cum aș fi putut oare să o mai văd ?

Căci tot timpul după aceea nu am fost altceva decît un infirmier. Și ce putere aveam eu împotriva celor trei jucători atît de înrăiți, care formaseră o clică, ascunzîndu-și de mine faptele și acțiunile ? Ce putere pămîntească aș fi putut avea ? Eu eram unul și ei erau trei — și mă făceau fericit. Ah, Doamne, mă făceau atît de fericit încît mă întreb chiar dacă paradisul, unde toate suferințele de pe pămînt sînt alinate, îmi va oferi cîndva ceva asemănător. Și ce ar fi putut face mai bine, sau ce ar fi putut înfăptui mai rău ? Nu știu...

După cum se vede, în tot acel timp am fost un soț înșelat, iar Leonora îl codoșea pe Edward. Iată crucea pe care trebuia să o poarte de-a lungul calvarului vieții ei...

Te vei întreba poate cum se simte un bărbat înșelat ? Zău că habar n-am. Nu simți absolut nimic. De sigur nu-i nici iadul și nici raiul. Cred că este stadiul intermediar. Cum să spun? Undeva între iad și rai. Nu, nu simt nimic în legătură cu aceasta. Au murit toți, s-au dus în fața judecătorului lor care, nădăjduiesc, le va

acorda toată compasiunea. Dar nu-i treaba mea să mă preocup de așa ceva. Eu trebuie doar să spun, pur și simplu, așa cum spun coreligionarii Leonorei *Requiem aeternam dona eis. Domine, et lux perpetua luceat eis. In memoria aeternam erit...*[1] Dar cine au fost oare cei trei? Să fi fost ei cei drepți? Sau poate cei nedrepți? Dumnezeu știe. Cred că cei doi soți erau niște bieți afurisiți, tîrîndu-se pe acest pămînt la umbra unei mînii eterne. E atît de îngrozitor... Acea imagine a judecății de apoi, așa cum îmi apare uneori noaptea în somn, este prea înspăimîntătoare. Probabil că îmi este sugerată de vreun tablou pe care l-am văzut cine știe unde. Pare că se face o cîmpie imensă, suspendată între cer și pămînt, pe care deslușesc trei siluete, două dintre ele înlănțuite într-o puternică îmbrățișare, iar una cu totul singuratică — această imagine a judecății de apoi, se conturează în fața ochilor mei, în alb și negru — parcă ar fi o gravură, dar eu nu prea sînt în stare să deosebesc o gravură de o reproducere fotografică. Iar cîmpia aceea imensă e doar mîna lui Dumnezeu, întinzîndu-se de-a lungul a zeci și zeci de kilometri cu mari spații deasupra și dedesubt; Dumnezeu îi învăluie cu privirile pe cei doi îmbrățișați, Florence însă e singură...

[1] Dă-le Doamne odihnă veșnică și lumina să strălucească veșnic pentru ei... Să le fie memoria eternă... (din rugăciunea slujbei catolice pentru morți) (n.t.)

Și știi, cînd mă gîndesc cît este de singură, sînt cuprins de o dorință copleșitoare să alerg spre ea și să o mîngîi. Căci vezi, cînd ai îngrijit pe cineva timp de 12 ani, nu poți să nu mai dorești să continui, chiar dacă ai fi plin de ură ca vipera de venin, și chiar cînd se află în mîinile Domnului. Dar în toiul nopții cu asemenea viziune a judecății de apoi, mă rețin, ascunzînd adevăratele mele sentimente. Căci o urăsc pe Florence. O urăsc pe Florence cu atîta înverșunare încît nu aș feri-o de singurătatea veșnică. Nu trebuia să facă ceea ce a făcut. Era o americană din Noua Anglie. Deci nu avea în sînge patima înflăcărată a acestor europeni. L-a stors pe dobitocul de Edward și mă rog lui Dumnezeu ca dînsul să-și afle într-adevăr pacea, cuprins în brațele sărmanei copile. Și, fără îndoială, Maisie Maidan își va regăsi pe tînărul ei soț, iar Leonora, senină, va străluci asemenea unei aurore boreale, asemenea unui arhanghel al Tatălui ceresc. Cît despre mine, îmi vor găsi poate de lucru făcîndu-mă să urc și să cobor, ca liftier... Dar Florence...

Nu ar fi trebuit să facă așa ceva. Nu ar fi trebuit să facă așa ceva. E prea josnic. S-a agățat de Edward numai din simplă vanitate; s-a amestecat între el și Leonora numai din pricina unui sentiment prostesc, din dorința ei înflăcărată de a fi una din acele mărite doamne care vizitează pe cei de pe proprietățile ei. Și poți să-ți închipui că în timp ce era amanta lui Edward, încerca mereu să-l apropie de nevas-

tă-sa și o bătea tot timpul la cap pe Leonora să-l ierte, prezentîndu-i chestiunea cu multă iscusință, așa cum știu americanii. Iar Leonora o trata ca pe o tîrfă ce era. O dată, devreme într-o dimineață, i s-a adresat Florencei :

— Vii la mine, direct din patul lui, să-mi spui că acolo e locul meu. Mulțumesc, știu.

Dar nici asemenea cuvinte nu ar fi putut-o opri pe Florence. A continuat, repetînd că ambiția ei era ca scurta-i trecere prin viață să lase lumea măcar puțin mai strălucitoare, și mai afirma că l-ar părăsi bucuroasă pe Edward, considerînd că-l făcuse să privească lucrurile așa cum trebuie, dacă Leonora l-ar lăsa să se apropie de ea. Edward, mai mult ca orice, avea nevoie de afecțiune, a adăugat apoi Florence.

Iar după cîte am înțeles, Leonora — care se deprinsese de ani de zile cu acest ultragiu — i-ar fi răspuns cam așa :

— Da, vei renunța la el. Dar veți continua să vă scrieți în taină unul altuia și veți comite adulterul mai departe, în fel de fel de camere închiriate. Vă cunosc pe amîndoi foarte bine, o știi doar. Nu, prefer situația așa cum este.

Uneori Florence nu ținea seama probabil de observațiile Leonorei, considerîndu-le desigur ca nepotrivite pentru o doamnă. Alteori, ar fi încercat poate să o convingă pe Leonora, dată fiind boala sa de inimă, că dragostea pentru Edward era de natură pur spirituală. O dată i-a și spus :

— Dacă ai crezut-o pe Maisie, de ce nu m-ai crede și pe mine ?

După cum am înțeles, în acele clipe Leonora tocmai se pieptăna în fața oglinzii din camera ei de culcare. A întors capul și a privit-o îndelung pe Florence, căreia, de obicei, nu binevoia să-i acorde nici măcar o privire — s-a uitat la ea cu un aer rece și i-a răspuns cu foarte mult calm :

— Să nu mai îndrăznești niciodată să pronunți numele doamnei Maidan — tu ai ucis-o. Înțelegi, noi două am ucis-o între noi. Sînt tot atît de ticăloasă ca și tine. Și nu-mi place să mi se reamintească.

Florence a început dintr-o dată să se fîstîcească, întrebînd cum ar fi putut să rănească măcar o ființă pe care nici n-o cunoscuse bine, și pe care — plină de cele mai bune intenții în strădania ei de a face lumea puțin mai luminoasă — a încercat doar să o salveze de Edward. Iată cum își înfățișa ea totul. Dar într-adevăr gîndea astfel...

Leonora a rostit plină de răbdare :

— Foarte bine, atunci n-ai decît să consideri că am omorît-o eu și că subiectul este prea dureros pentru mine. Cui îi place să se gîndească că ar putea fi un criminal ? Nimănui, bineînțeles. Nu ar fi trebuit să o aduc niciodată din India.

Și, într-adevăr, acesta era punctul de vedere al Leonorei. L-a spus pe șleau ; dar Leonora a fost întotdeauna maestră în a spune lucrurilor pe nume.

Iată acum ce s-a întîmplat în ziua excursiei noastre în vechiul oraş M.

Leonora, care pînă atunci rămăsese încă pătrunsă de milă şi pocăinţă faţă de sărmana Maisie Maidan, s-a dus direct la ea cînd ne-am întors la hotel. Dorea doar să o mîngîie. Şi la început, a zărit pe masa rotundă, acoperită cu catifea, pe care nu se mai afla nimic altceva, o scrisoare ce-i era adresată. Aceasta suna cam aşa:

„Oh, doamnă Ashburnham, cum aţi putut face una ca asta? Aveam atîta încredere în dumneavoastră. Nu mi-aţi spus niciodată nimic despre mine şi Edward, eu însă m-am încrezut atîta în dumneavoastră. Cum aţi putut să mă cumpăraţi de la soţul meu? Ştiu cum s-au petrecut lucrurile. Tocmai l-am auzit pe Edward vorbind în hol cu americana. Aţi dat bani ca să vin aici. Cum aţi putut? Cum aţi putut oare? Mă întorc imediat la Bunny..."

Bunny era soţul doamnei Maidan.

Iar Leonora mi-a mărturisit că în timp ce citea scrisoarea, fără să se uite în jurul ei avea simţămîntul că acea cameră de hotel era complet goală, fără nici un suflet viu în ea. Pe masă nu se vedea nici o hîrtie, în cuiere nu atîrnau haine, iar peste tot domnea o tăcere adîncă, nenaturală — o tăcere care te făcea să crezi că ar fi existat acolo ceva ce absorbea pînă şi cel mai mic sunet. În timp ce citea post scriptumul scrisorii avea senzaţia că trebuie să lupte împotriva acestui simţămînt.

Post-scriptumul începea aşa:

„N-am ştiut că aveaţi nevoie de mine ca femeie adulteră (biata copilă abia de ştia să scrie), n-aveţi desigur nici un drept s-o faceţi şi nici nu doream să fiu adulteră. L-am auzit pe Edward numindu-mă în faţa americancei un biet şoricel. Întotdeauna cînd eram în intimitate îmi spunea aşa şi nu aveam nimic împotrivă. Dar dacă îmi spune aşa în faţa ei, cred că nu mă mai iubeşte. Oh! Doamnă Ashburnham, dumneavoastră cunoaşteţi lumea, iar eu habar nu am de nimic. Am crezut că dacă dumneavoastră m-aţi adus aici va fi totul în regulă, iar dacă dumneavoastră aţi bănuit că nu va fi aşa, nu ar fi trebuit să mă luaţi. Nu ar fi trebuit să faceţi una ca asta, mai ales cînd te gîndeşti că am fost educate amîndouă la aceeaşi mănăstire..."

Leonora mi-a destăinuit că atunci cînd a citit aceste rînduri a plîns în hohote.

Apoi a văzut că lucrurile doamnei Maidan erau împachetate. Atunci a început să o caute peste tot. Directorul hotelului îi spusese că şi-a achitat nota şi că s-a îndreptat spre gară, la biroul de voiaj, ca să-şi aranjeze plecarea imediată la Chitral. I se părea că a văzut-o venind înapoi, dar nu era prea sigur. Nimeni în acel hotel atît de mare nu şi-a bătut capul cu biata copiliţă. Iar sărmana de ea, tot purtîndu-şi paşii singură prin hol, s-a aşezat, la un moment dat, probabil undeva după vreun paravan, după care, de cealaltă parte, stăteau Edward şi Flo-

rence. Nu am aflat niciodată, atunci sau după aceea, ce s-a petrecut între cei doi. Îmi închipui că Florence era tocmai pe punctul de a începe să-l sîcîie pe Edward, adresîndu-i cîteva cuvinte de prietenească prevenire în ceea ce privește ravagiile pe care le-ar putea pricinui în inima bietei fete. Cam acesta, desigur, ar fi fost genul în care ar fi început. Și Edward, fără îndoială, a asigurat-o, plin de sentimentalism, că nu era nimic în toată povestea, că Maisie nu însemna nimic, era doar un biet șoricel, căruia soția lui îi plătise drumul pînă la Nauheim din propria ei pungă. Nu era nevoie de nimic mai mult ca să o dea gata pe biata Maisie. Și într-adevăr au dat-o gata. Leonora, cuprinsă de panică și căință, a colindat prin toate holurile și saloanele hotelului, în restaurant, în grădina de iarnă etc. Dumnezeu știe la ce-o fi trebuind o grădină de iarnă într-un hotel care e deschis numai din mai în octombrie? Totuși exista o asemenea grădină. Apoi Leonora a luat-o la fugă — da, a luat-o la fugă sus, să vadă dacă Maisie nu s-a întors cumva în camera ei. Se hotărîse să o scoată imediat din acel loc hidos. Totul i se părea nemaipomenit. Nu vreau să spun că nu era calmă. Leonora nu-și ieșea niciodată din fire. Dar justiția obiectivă cerea să joace rolul unei mame față de acest copil care fusese crescut la mănăstire, ca și ea. Avea de gînd să ni-l lase Florencei și mie pe Edward, iar ea intenționa să-și dedice întregul timp ca să creeze copiliței o atmosferă de afecțiune, pînă cînd va

putea să fie trimisă înapoi la tînărul și sărmanul ei soț. Cam așa plănuise. Evident, era prea tîrziu.

Cînd Leonora s-a dus prima dată în camera lui Maisie, nici prin minte nu i-a trecut să se uite în jur. De data aceasta, însă de cum a intrat în cameră, a zărit ieșind de dincolo de pat două piciorușe în pantofi cu tocuri înalte. Maisie s-a stins din pricina efortului pe care l-a făcut ca să închidă un cufăr mare. A murit într-un mod atît de grotesc, corpușorul i-a căzut în cufăr, iar capacul s-a închis peste ea ca și cum ar fi fost prinsă între maxilarele unui aligator uriaș. În mînă avea cheia cufărului. Părul ei negru, asemănător cu părul unei japoneze, se desfăcuse și-i acoperise corpul și fața.

Leonora a ridicat-o — era ușoară ca un fulg — și a așezat-o pe pat, cu părul desfăcut în jurul ei. Zîmbea, ca și cum ar fi băgat un gol la un match de hockey. Știi, să fim bine înțeleși, nu era vorba de sinucidere. I s-a oprit pur și simplu inima. O văd și acum cu genele ce-i atingeau obrajii, cu surîsul pe buze, cu flori în jurul ei. Ținea în mînă tija unui crin alb, astfel încît florile îi acopereau umărul. Părea ca o mireasă în lumina făcliilor din juru-i, iar comănacile albe ale celor două maici care îngenuncheaseră la picioarele ei, cu fețele ascunse, ar fi putut fi luate drept două lebede, care aveau să o ducă departe, în țara blîndeții și a dragostei nemărginite, sau prin alte asemenea

meleaguri. Leonora, care nu ar fi lăsat pe nimeni să o vadă, mi-a îngăduit mie să o privesc. Știi, dorea să-i evite lui Edward emoțiile, căci acesta nu putuse suferi niciodată să vadă cadavre. Iar de vreme ce nu i-a suflat măcar pe departe nimic despre scrisoarea pe care i-o adresase Maisie, Edward își închipuia că moartea ei fusese cel mai natural lucru de pe lume. Foarte curînd și-a revenit. Într-adevăr, a fost singura poveste de dragoste din viața lui care nu i-a pricinuit prea multe mustrări de cuget

Partea a II-a

I

DOAMNA MAIDAN S-A STINS DIN VIAȚĂ la 4 august 1904. Iar de atunci și pînă la 4 august 1913, nu s-a mai petrecut nimic.

Există o curioasă coincidență a datelor, dar n-aș ști dacă ceea ce numim coincidență nu este cumva una dintre acele acțiuni sinistre, ironice și nemiloase ale unei providențe crude. S-ar fi putut foarte bine ca totul să se datorească firii superstițioase a Florencei, care o împingea să îndeplinească anumite acte ca și cum ar fi fost hipnotizată. În orice caz, este sigur că 4 august s-a dovedit a fi întotdeauna o dată semnificativă pentru ea. Ca să o luăm de la început, s-a născut la 4 august. Apoi, tot la acea dată, în anul 1899, a plecat cu unchiul ei în călătoria în jurul lumii în tovărășia acelui tînăr numit Jimmy. Dar atunci nu fusese pur și simplu o coincidență. Bunul și bătrînul ei unchi, care se credea bolnav de inimă, îi oferea într-un fel foarte delicat un dar de ziua ei de naștere, sărbătorindu-i astfel majoratul. Tot la 4 august, 1900, a săvîrșit o acțiune care

a marcat în mod neîndoielnic întreaga ei viață — ca și pe a mea. Nu a avut noroc. Probabil că în acea dimineață își oferise singură un dar de ziua-i de naștere...

La 4 august 1901, s-a căsătorit cu mine și s-a îmbarcat pentru Europa, pe o furtună puternică, ce avea să-i afecteze inima. Fără îndoială și atunci își oferea din nou un dar pentru ziua ei de naștere — darul sărmanei mele vieți. Acum îmi dau seama că nu ți-am povestit niciodată nimic despre căsătoria mea. Iată cum s-a petrecut : Am pomenit, după cîte îmi amintesc, că am întîlnit-o pe Florence pentru prima dată la un cerc literar, pe strada a 14-a. Și din acea clipă, m-am hotărît, cu toată perseverența specifică firilor slabe, că dacă nu voi reuși să o am altfel, cel puțin să mă însor cu ea. Nu aveam o ocupație și nu eram vîrît în nici un fel de afaceri. Pur și simplu m-am instalat la Stamford, într-un hotel mizerabil, și îmi treceam tot timpul în casa sau pe terasa domnișoarelor Hurlbird. Domnișoarele Hurlbird, într-un anumit fel încăpățînat, ciudat, nu agreau prezența mea. Dar erau handicapate de obiceiurile locale care trebuiau observate în asemenea împrejurări. Florence avea un mic salon al ei, în care putea primi pe oricine poftea, și pur și simplu m-am dus acolo. Eram de felul meu foarte timid, dar de data aceasta parcă aș fi fost un pui de găină hotărît să treacă drumul în fața unui automobil. Și astfel m-am pomenit intrînd

în încăperea aceea mică, drăguță, demodată, a Florencei, scoțîndu-mi pălăria și așezîndu-mă.

Florence era înconjurată, de sigur, de mulți alți băieți din Noua Anglie, vînjoși, tineri, care lucrau în timpul zilei la New York, iar serile și le petreceau numai în orășelul lor natal, cînd veneau cu perseverență la Florence, ca și mine de altfel. Trebuie să mărturisesc că domnișoarele Hurlbird îi primeau cu tot atîta neplăcere cum mă întîmpinau și pe mine.

Aceste două bătrîne erau făpturi foarte curioase. Parcă ar fi făcut parte dintr-o veche familie asupra căreia căzuse un blestem — erau atît de firave, atît de politicoase, și ce mai suspinau ! Cîteodată puteam vedea chiar lacrimi în ochii lor. Nu știu dacă Florence a luat în seamă de la început curtea pe care i-o făceam. Poate că aceasta se datora tocmai faptului că o vedem numai în după amieze din acelea foarte călduroase, în care nori de praf învăluiau totul ca în ceață, pînă departe, dincolo de vîrfurile ulmilor cu frunza mică. Cred că noaptea este timpul cel mai potrivit pentru dragoste, și nu o după masă de iulie din Connecticut, cînd numai gîndul unei apropieri de orice fel te îngrozește. Dar dacă niciodată nu m-a lăsat măcar să o sărut, în schimb mi-a îngăduit să-i descopăr foarte ușor, în cursul a două săptămîni, dorințele ei. Și aceste dorințe puteam să i le împlinesc...

Dorea să se mărite cu un bărbat cu stare, și să se stabilească în Europa. Mai voia ca

soțul ei să vorbească cu accent englezesc, să aibă un venit de 50.000 de dolari pe an, proveniți dintr-o proprietate imobiliară, fără să urmărească însă creșterea acestui venit. Și, în mod foarte delicat, a strecurat în spusele ei că în această poveste nu i-ar fi plăcut prea multă pasiune fizică. Știi, americanii pot să se gîndească la asemenea uniuni fără a clipi măcar.

Își dezvăluia toate dorințele în efluvii de povestiri strălucitoare — fiind în stare să introducă crîmpeie din acestea în comentariile pe care le-ar fi făcut asupra unei vederi de pe podul Rialto, la Veneția, iar în timp ce descria cu multă vivacitate castelul Balmoral, era în stare să-ți spună că pentru ea soțul ideal ar fi acela care ar prezenta-o la curtea Angliei. Petrecuse, după cît se părea, două luni în Marea Britanie — șapte săptămîni cutreierînd Anglia de la Stratford la Strathpeffer, iar o săptămînă locuind în gazdă la o veche familie engleză, sărăcită, dar avînd încă o situație de vază, numită Bagshawe, care locuia lîngă Ledbury ; ar fi trebuit să mai stea încă două luni acolo. Era un loc liniștit și plăcut ca în sînul lui Avram, dar evenimente neașteptate, legate de afacerile unchiului ei, i-au silit să se întoarcă destul de în grabă la Stamford. Tînărul Jimmy a rămas în Europa, ca să-și completeze cunoștințele asupra acelui continent. Și, într-adevăr, a făcut-o : ne-a fost de mare folos pe urmă.

Dar ceea ce ieșea în evidență fără urmă de îndoială, era faptul că Florence se hotărîse cu calm și răceală să nu se uite la nici un bărbat care nu ar fi fost în stare să o asigure că se vor stabili în Europa. Părerile asupra căminului și vieții englezești pe care și le-a putut forma în timpul călătoriei în Anglia, au condus-o la această hotărîre. Își pusese în minte ca după căsătorie să petreacă un an la Paris, iar apoi soțul să-i cumpere o proprietate în vecinătatea localității Fordingbridge, locul de unde plecase în anul 1688 familia Hurlbird. Pe aceste temeiuri intenționa să-și ia locul în rîndurile societății engleze de provincie. Era un lucru bine stabilit.

Mă simțeam foarte înălțat cînd luam în considerare aceste amănunte, căci nu puteam să-mi închipui că printre cunoștințele ei din Stamford ar fi găsit măcar un singur bărbat care să fi fost în măsură să-i îndeplinească asemenea dorințe. Majoritatea acestora nu erau atît de bogați ca mine, iar acei care erau, nu ar fi fost capabili să renunțe la fascinațiile Wall Street-ului, chiar și pentru tovărășia prelungită a Florencei. Dar toată luna iulie nu s-a întîmplat nimic. La 1 august, Florence le-a făcut cunoscut mătușilor ei că intenționează să se mărite cu mine.

Mie nu mi-a spus nimic, dar nu era nici urmă de îndoială în ce privește încunoștințarea mătușilor, căci în acea după amiază domnișoara Florence Hurlbird, cea mai vîrstnică dintre surori, m-a oprit pe cînd mă duceam spre camera Florencei și, foarte tulburată, m-a chemat în salo-

nul ei. Acolo, în acea cameră în stil colonial, demodată, cu mobilă cu picioare subțiri, cu figurine, miniaturi, portretul generalului Braddock și miros de levănțică, am avut o convorbire foarte deosebită. Vezi, sărmanele domnișoare bătrîne păreau tare neliniștite și nu ar fi fost capabile să spună măcar un singur lucru limpede. Își frecau mîinile și mă întrebau dacă m-am gîndit la importanța pe care o poate avea deosebirea de temperamente. Te asigur că erau pline de afecțiune față de mine, preocupate de faptul că Florence ar fi fost prea vivace pentru solidele și serioasele mele virtuți.

Căci descoperiseră în mine virtuți serioase și solide. Aceasta s-ar putea să se fi datorat faptului că, o dată, am spus că-l prefer pe generalul Braddock generalului Washington, pentru că cei din neamul Hurlbird, în timpul războiului de independență, au fost de partea învinșilor și din această pricină au sărăcit și au tot fost mai apoi asupriți. Domnișoarele Hurlbird nu puteau uita niciodată aceasta .

Dar nu-i mai puțin adevărat că s-au cutremurat la gîndul că Florence și cu mine aveam să ne stabilim pe continentul european. Amîndouă s-au văitat cînd au auzit ce speram să-i ofer nepoatei lor. Aceasta, în bună parte, pentru că priveau Europa ca pe o cloacă de inechități dominate de o ciudată lipsă de moralitate. Pentru ele, patria mumă era adepta lui Erastus. Au împins împotrivirea lor foarte departe.

Erau aproape gata să spună că o căsătorie este o taină sfîntă, dar nici domnișoara Florence, nici domnișoara Emily nu au fost în stare să pronunțe cuvîntul. Și au ajuns chiar să arate că Florence avusese unele flirturi — ceva cam în acest gen.

Știu că am încheiat convorbirea spunînd :

— Nu-mi pasă cîtuși de puțin. Chiar dacă Florence ar fi prădat o bancă, tot m-aș căsători cu ea și aș duce-o în Europa.

Și la auzul acestor cuvinte, domnișoara Emily a început să se tînguiască și a leșinat. Dar domnișoara Florence, cu toată starea în care se afla sora ei, s-a aruncat de gîtul meu strigînd :

— Să nu faci una ca asta, John, să nu faci. Ești un băiat cumsecade ! Și în timp ce părăseam camera, ca să o trimit pe Florence în ajutorul mătușii ei, a adăugat : Ar trebui să-ți mai spunem și altele. Dar vezi, e copilul dragii noastre surori.

Îmi amintesc că Florence m-a primit cu o față albă ca varul și cu exclamația :

— Au spus ceva împotriva mea javrele alea bătrîne ?

Am asigurat-o că nu au spus nimic și am grăbit-o să se ducă în camera rudelor ei atît de ciudat tulburate. Îmi dau seama că pînă în clipa aceasta am uitat cu totul de exclamația Florencei. S-a comportat atît de bine cu mine, m-a tratat cu atîta tact — încît, chiar cînd m-am gîndit mai pe urmă, am pus atitudinea ei pe socoteala afecțiunii pentru mine.

Iar în seara aceea, cînd m-am dus să o iau la plimbare cu trăsura, dispăruse. Nu am pierdut nici un moment. Am plecat la New York și am reținut cabine pe vasul „Pocahontas", care era programat să ridice ancora în seara zilei de 4 august și apoi, întorcîndu-mă la Stamford, am dat de urma Florencei și am aflat că plecase la gara Rye. Acolo am descoperit că luase automobilul spre Waterbury. Se dusese, desigur, la unchiul ei. Bătrînul m-a primit cu o față aspră, împietrită. Nu am putut să o văd însă pe Florence ; era bolnavă și nu părăsea camera. Și dintr-o frază pe care bătrînul a lăsat-o să-i scape — o ciudată expresie biblică, pe care am uitat-o — mi-am dat seama că întreaga familie pur și simplu nici nu se mai gîndise că Florence o să se mărite vreodată în viața ei.

Am aflat imediat numele unui preot, am procurat o scară de frînghie — nici nu poți să-ți închipui cît de primitive erau asemenea lucruri pe vremea aceea în SUA. Cred că tot așa sînt și acum. Și la ora unu, în zorii zilei de 4 august, mă aflam în camera Florencei. Eram atît de absorbit de scopul meu, încît nu mi se părea de loc nepotrivit ca să mă găsesc acolo la acea oră. Nu doream decît să o trezesc. Totuși nu dormea. Mă aștepta, iar rudele ei tocmai atunci plecaseră. M-a primit cu o îmbrățișare călduroasă... ei bine, era pentru prima dată cînd mă îmbrățișa o femeie și pentru ultima oară cînd în sărutarea unei femei se găsea oarecare căldură pentru mine...

Cred că ceea ce a urmat a fost din vina mea. În orice caz, eram într-o asemenea grabă să văd căsătoria încheiată și atît de speriat că rudele ei mă vor găsi acolo, încît probabil că am primit avansurile ei puțin cam distrat. Într-o clipă, am ieșit din cameră și am coborît pe scară. M-a lăsat să o aștept acolo jos, la capătul scării, un timp uitat — cred că era vreo trei dimineața cînd ne-am dus la preot și bănuiesc că această așteptare a fost singura dovadă pe care Florence a dat-o vreodată că era conștientă de existența mea, dacă nu cumva tot astfel de dovadă au însemnat și cele cîteva clipe în care am ținut-o în brațe. Poate că dacă m-aș fi arătat atunci mai drăgăstos cu ea, s-ar fi purtat ca o soție adevărată cu mine, sau m-ar fi pus la locul meu. Dar presupun că, întrucît m-am comportat ca un cavaler din Filadelfia, m-a lăsat să îndeplinesc rolul unui infirmier. Și-a închipuit probabil că nici n-o să-mi pese.

După asta, se pare, nu a mai avut nici o remușcare. Era preocupată doar să-și îndeplinească planurile. Căci chiar înainte de a coborî scara, m-a chemat înapoi în vîrful acestui obiect grotesc pe care urcasem și coborîsem ca un muțunachi cuminte. Eram perfect calm. Mi s-a adresat cu oarecare violență :

— E bine stabilit că plecăm azi după masă la ora patru ? Ai reținut cabinele, nu cumva minți ?

M-am gîndit că era firesc să dorească să plece cît mai repede din preajma rudelor ei care, evident, nu erau prea tefere, încît am scuzat-o

numaidecît pentru insinuarea că aş fi capabil să mint în privinţa cabinelor. De aceea i-am explicat deschis că eram foarte hotărît să ne îmbarcăm pe „Pocahontas". Se făcuse dimineaţă dar razele lunii aruncau încă lumini, iar ea îmi tot şuşotea la ureche, în timp ce mă ţineam pe scară. De jur împrejurul vilei, dealurile ce străjuiau Waterbury păreau învăluite într-o extraordinară linişte. Am auzit-o spunînd cu răceală :

— Voiam să fiu sigură, ca să-mi fac bagajele. După aceea a mai adăugat : Ştii, s-ar putea să mă simt rău. Mă tem că inima mea e cam la fel cu a unchiului Hurlbird. E o maladie ereditară în familia noastră.

I-am şoptit că „Pocahontas" era un vas extraordinar de stabil...

Mă întreb ce s-o fi petrecut în mintea Florencei în timpul celor două ore în care m-a făcut să o aştept la capătul scării. Ce n-aş da să ştiu ! Îmi imaginez că nu avusese încă un plan bine definit. Nu încape îndoială, pînă la acea vreme n-a pomenit nici un cuvînt că ar suferi de inimă. Poate că văzîndu-l din nou pe unchiul ei Hurlbird, i-a venit această idee. Desigur că mătuşa Emily, care a întovărăşit-o la Waterbury, i-a vîrît în cap că orice discuţie mai animată l-ar ucide pe bătrîn. Asta i-a adus aminte de toate măsurile de precauţie împotriva oricărei excitări, de care se îngrădise bietul bătrîn prostănac în timpul călătoriei sale în jurul lumii. De acolo i-a venit ideea. Totuşi, cred că o cuprinseseră şi unele remuşcări faţă de

mine. Leonora mi-a povestit ceva în acest sens, căci Leonora ştia totul şi o dată a mers chiar pînă acolo încît a întrebat-o pe Florence cum a fost în stare să comită asemenea infamie. Dar aceasta a găsit scuza explicîndu-i că era mistuită de o puternică pasiune. Aşa cum am spus eu întotdeauna, pasiunile copleşitoare sînt o bună scuză pentru comportările noastre. N-ai cum să le eviţi. Şi sînt scuze bune şi pentru acţiuni imediate — ar fi putut să fugă cu tipul înainte sau după ce se căsătorise cu mine. Iar dacă nu ar fi avut bani suficienţi să-şi ducă traiul, nu aveau decît să-şi taie beregata sau să sugă de la familia ei, cu toate că Florencei îi trebuiau atîţia bani, încît nu i-ar fi convenit să aibă ca bărbat un biet funcţionăraş dintr-un mare magazin, căci asemenea slujbă i-ar fi găsit bătrînul Hurlbird tipului. Bătrînul îl ura. Nu, nu prea cred că Florence poate avea prea multe scuze.

Dumnezeu ştie. Era speriată şi stăpînită de gînduri fantastice şi cred că pe acea vreme ţinea în adevăr la individ. Lui, de sigur, îi era indiferentă. Sărmana Florence... În orice caz, după ce am asigurat-o că „Pocahontas" era un vas stabil, a spus doar atît :

— Va trebui să ai grijă de mine, într-un anumit fel, aşa cum este îngrijit şi unchiul Hurlbird. Am să-ţi arăt ce vei avea de făcut. Şi apoi a trecut peste pervazul ferestrei ca şi cum s-ar fi îmbarcat pe puntea unei corăbii. Cred că atunci şi-a tăiat toate punţile.

Au fost, fără îndoială, destule împrejurări care să-mi deschidă ochii. Cînd ne-am întors în casa Hurlbird, la ora opt, familia era epuizată. Florence avea un aer sever, triumfător. Ne căsătorisem la ora patru dimineața și am stat în pădurea de la marginea orașului, ascultînd o pasăre din acelea care imită diferite sunete, mieunînd ca un cotoi.

Bănuiesc că Florence nu prea a găsit foarte îmbietor să fie căsătorită cu mine. Nu am fost în stare să spun tot timpul nimic altceva decît, cu diferite variații, că eram foarte bucuros. Cred că eram prea uluit. Ei bine, și familia Hurlbird era prea uluită. Am luat micul dejun împreună, apoi Florence s-a dus să-și facă bagajele. Bătrînul Hurlbird a profitat de această împrejurare ca să-mi țină o prelegere viguroasă, în stilul unei predici americane, privind pericolele ce pîndesc pe tinerele fete americane în jungla europeană. Spunea că Parisul era plin de șopîrle ascunse în iarbă, le cunoștea bine, căci avusese o amară experiență. A conchis, așa cum fac întotdeauna bieții bătrîni, exprimîndu-și speranța că toate femeile americane vor fi într-o bună zi asexuate — deși ei nu spun chiar așa...

Am ajuns cu bine la vapor pe la 1,30. Se pornise o furtună puternică. Asta a ajutat-o pe Florence foarte mult. Căci nu trecuseră nici 10 minute de cînd plecasem și s-a coborît în cabina ei, unde a apucat-o un atac de inimă. O stewardesă foarte agitată a venit în fugă la mine să mă anunțe, și atunci am alergat în cabină. Acolo

am primit indicații cum să mă comport cu soția mea. Cele mai multe porneau chiar de la ea, cu toate că doctorul vasului mi-a sugerat discret că ar fi bine să mă abțin de la orice manifestare amoroasă. Eram destul de pregătit pentru așa ceva.

Bine înțeles, mă simțem total cuprins de remușcări. Mi-a venit atunci în minte că boala ei de inimă trebuie să fi fost motivul misterios pentru care familia Hurlbird dorea ca draga și tînăra lor nepoată să rămînă nemăritată. Desigur că mătușile erau prea delicate să traducă în cuvinte motivele lor. Făceau doar parte din categoria vechilor locuitori ai Noii Anglii. Nu le-ar fi plăcut să fie obligate să sugereze că un soț nu trebuie să-și sărute soția pe ceafă. Pe de altă parte nu ar fi vrut nici să sugereze că ar fi putut să o facă. Mă întreb cum a reușit Florence să-l convingă pe doctor să intre în conspirație ca și pe atîția alți doctori de altfel.

Într-adevăr, inima ei scîrția puțin — avea aceeași configurație a plămînilor ca și unchiul Hurlbird. Și în tovărășia lui, a avut ocazia să audă discuțiile a o mulțime de specialiști în boli de inimă. În orice caz, ea și toți acei specialiști m-au dus foarte bine de nas, ca și Jymmy, de bună seamă, băiatul acela mohorît — ce-o fi găsit la el ? Era lugubru, tăcut, morocănos. N-avea nici un pic de talent ca pictor. Era foarte negricios, cu o față măslinie, și niciodată nu se bărbierea bine. Ne-a întîlnit la Havre și a reușit să devină indispensabil timp de doi ani, cît a locuit în apartamentul nostru de

la Paris, fie că eram acolo sau nu. Studia pictura la atelierul Julien sau mai știu eu pe unde. . .

Individul își ținea întotdeauna mîinile în buzunarele hainelor lucrate după moda americană, îngrozitoare, cu umerii pătrați și șoldurile late, iar ochii lui negri aruncau priviri parcă prevestitoare de rele ; pe deasupra era și prea gras. Eu eram cu mult mai bine. . .

Și cred că Florence m-ar fi prețuit mai mult. A dat unele semne în acest sens. Mă gîndesc că poate surîsul acela enigmatic pe care mi-l arunca peste umăr, cînd se ducea la baie, era ca un fel de îmbiere, de încurajare. Am mai pomenit de aceasta. Parcă ar fi spus : „Mă duc la baie. Și voi fi atît de goală, de albă și netedă — și doar ești bărbat..." Poate că la așa ceva se gîndea cînd îmi arunca acel surîs.

Nu, nu e posibil să-i fi plăcut tipul multă vreme. Acum arăta ca un chit gălbui. Aflasem că atunci cînd o dezonorase fusese slab, brunet, plin de farmec. Dar hoinărind și trîndăvind prin Paris, pe banii ei de buzunar și pe suma pe care i-o alocase bătrînul Hurlbird ca să nu mai pună piciorul în SUA, ajunsese să facă o burtă ca la 40 de ani și pe deasupra avea și o nervozitate dispeptică.

Doamne, cum m-au mai dus ! De fapt, ei doi puseseră totul la cale. Ți-am tot povestit cîte ceva despre amîndoi și ți-am mai istorisit cum am fost obligat de-a lungul celor 11 ani să port conversația în așa fel încît să evit subiecte ca dragostea, sărăcia, crimele și așa mai departe.

Dar revăzînd cele scrise, îmi dau seama că, fără nici o intenție, te-am indus în eroare cînd ți-am spus că nu o pierdusem niciodată pe Florence din ochi. Totuși aceasta a fost impresia pe care am avut-o pînă acum. Dacă stau și mă gîndesc bine, îmi dau seama că de fapt cea mai mare parte din timp era departe de mine.

Vezi, individul acela m-a făcut să cred că Florencei îi erau necesare, în special, somnul și singurătatea. Ca atare, nu ar fi trebuit niciodată să intru în camera ei fară să bat la ușă, căci altminteri biata ei inimioară ar fi putut să zvîcnească atît de tare, încît să piară. Spunea acestea cu un fel de croncănit lugubru și cu privirea-i întunecată ca a unui corb, încît mi se părea că o vedeam pe Florence murind de zece ori pe zi, iar în fața ochilor mi se alcătuia imaginea unui cadavru mic, palid, fragil. Mai curînd aș fi fost în stare să jefuiesc o biserică decît să intru în camera ei fără permisiune. Da, aș fi comis mai degrabă asemenea crimă. Aș fi săvîrșit-o, dacă aș fi crezut că starea inimii ei ar fi cerut acest sacrilegiu. Așadar, la 10 seara ușa se închidea după Florence, care parcă s-ar fi conformat, cu oarecare ezitare, e drept, recomandărilor tipului, spunîndu-mi noapte bună ca și cum ar fi fost o domniță din *cinquecento* italian ce-și ia rămas bun de la iubitul ei. Iar dimineața următoare, pe la zece, apărea proaspătă ca Venus din unul din sălașurile pomenite de legendele grecești.

Ușa camerei ei era întotdeauna încuiată căci se temea de hoți, dar un dispozitiv electric,

prins de un cordon, era legat de încheietura mică a mîinii ei. Nu avea decît să apese pe un buton pentru ca să scoale întreaga casă. Iar eu eram înarmat cu o bărdiță — Doamne Sfinte! — cu care să pot sparge ușa camerei, dacă vreodată nu ar fi răspuns la bătăile mele după ce aș fi bătut de mai multe ori cu toată tăria. După cum vezi, totul era bine gîndit.

Consecințele finale nu fuseseră însă chiar atît de bine puse la punct — și anume faptul că rămăsesem legați de Europa. Căci tînărul acela îmi vîrîse în cap atît de bine că dacă Florence ar traversa canalul și-ar da sfîrșitul — așa de puternic îmi băgase aceasta în minte — încît mai tîrziu, cînd Florence a dorit să mergem la Fordingbridge, am tăiat scurt propunerea, cu un *nu* atît de categoric, încît am potolit-o și am speriat-o. Am fost chiar sprijinit de către toți doctorii. Aveam convorbiri fără de sfîrșit cu doctori peste doctori : aceștia erau oameni reci, liniștiți, și mă întrebau pe un ton rațional dacă motive foarte serioase ne îndemnau să ne ducem în Anglia. Iar de vreme ce nu puteam vedea nici un motiv special, verdictul pe care-l dădeau era : „Atunci, mai bine nu“. Cred că erau destul de cinstiți. Își închipuiau, probabil, că numai gîndul unei călătorii cu vaporul ar fi putut avea efecte asupra nervilor Florencei. Aceasta și dorința de a ne face să ne cheltuim banii pe continent, ar fi fost argumente suficiente.

Desigur că asemenea interdicții au scos-o din fire, căci, vezi, dorința ei cea mai arzătoare

— singura dorință a inimii ei de altfel rece ca gheața — era să ajungă la Fordingbridge și să se instalaze în casa strămoșilor, devenind astfel o boieroaică. Dar Jimmy i-a venit de hac ; i-a închis calea canalului, și chiar în cele mai frumoase zile cu cer albastru, cînd de la Calais se vedeau stîncile de pe coasta engleză strălucind ca perlele, tot nu i-aș fi îngăduit să se urce pe puntea vasului. Ți-am spus, a țintuit-o locului.

A țintuit-o foarte bine, întrucît nu putea declara că este vindecată, căci atunci ar fi trebuit să se termine cu aranjamentele privind încuierea ușii camerei de culcare. Iar cînd s-a săturat de Jimmy — și asta s-a întîmplat în 1903 — l-a luat de amant pe Edward Ashburnham. Da, era o situație supărătoare pentru ea, căci Edward ar fi putut să o ducă la Fordingbribge și, cu toate că nu ar fi fost în stare să-i ofere Branshaw Manor, locuința strămoșilor săi — aceasta fiind pusă pe numele Leonorei — Florence ar fi putut cel puțin să o facă pe regina pe acolo sau prin împrejurimi, cu banii mei și cu sprijinul Ashburnhamilor. Unchiul ei, de îndată ce a socotit că uniunea noastră s-a consolidat într-adevăr și i-am trimis dările de seamă cele mai grozave despre virtutea și constanța Florencei — i-a trecut pe numele ei o parte considerabilă din avere, cu care nu mai avea ce face. Cred că împreună ajunsesem acum la vreo 15000 de lire englezești pe an, deși habar nu aveam cît îi dădea lui Jimmy din banii ei. În orice caz, cu banii aceștia am fi putut străluci din plin la Fordingbridge.

Niciodată nu am știut exact cum au reușit ea și cu Edward să scape de Jimmy. Cred că Edward i-a dat vreo doi pumni grăsunului și țiganului aceluia nerușinat, de și-a cules de pe jos vreo șase din dinții de aur din față. Bănuiesc că asta s-a întîmplat într-o dimineață cînd mă dusesem în Rue de la Paix, să cumpăr niște flori, lăsînd-o pe Florence și apartamentul în grija celor doi. Și tot ce pot spune este că bine i-a făcut. Era un șantajist dintre cei mai oribili și sper că acolo, pe lumea cealaltă, Florence nu e în tovărășia lui.

Dumnezeu mi-e martor, nu cred că aș fi fost în stare să-i despart dacă aș fi știut sigur că se iubeau cu adevărat. Nu prea văd unde intervine morala în cazul de față și desigur nimeni nu știe ce ar face în cutare împrejurare. Dar cred cu toată sinceritatea că ar fi avut întreaga mea binecuvîntare, ținînd desigur seama, cît se poate, de normele de decență și morală. Sînt convins că le-aș fi dat chiar și banii necesari ca să poată trăi și că, într-un fel sau altul, m-aș fi consolat și eu. Și pe vremea aceea aș fi putut găsi o persoană tînără ca Maisie Maidan, de exemplu, ori ca biata copilă și aș fi cunoscut și eu atunci pacea... Căci cu Florence nu am știut niciodată ce e pacea și, după un an sau doi, nici nu-mi venea să mai cred că o iubisem cîndva în alt chip. Devenise pentru mine un obiect rar și fragil, un fel de povară grea, dar foarte firavă. Ca și cum mi s-ar fi dat un ou cu o coajă extrem de subțire pe care ar fi trebuit să-l port în palmă din Africa ecuatorială pînă la Hoboken. Ajunsese pentru mine obiectul unui rămășag — trofeul realizărilor unui atlet, o cunună de pătrunjel care reprezintă simbolul castității, sobrietății, abstinenței și a voinței inflexibile a acestuia. Ca soție, nu a avut niciodată pentru mine o valoare intrinsecă. Nu mă mîndream nici măcar cu felul în care se îmbrăca.

De fapt, nu nutrea nici o pasiune pentru Jimmy, și oricît de nebun aș putea să-ți apar, ei bine, eu cred că Florence era pur și simplu înspăimîntată de mine. Da, îi era foarte frică de mine. Ascultă să vezi cum am ajuns să-mi dau seama de acest lucru. Aveam pe vremuri un slujitor negru, Julius, care era tot timpul în jurul meu și ținea la mine ca la ochii din cap. Cînd am plecat la Waterbury ca să ne îmbarcăm pe „Pocahontas“, Florence mi-a încredințat o sacoșă specială și prețioasă din piele. Mi-a spus că viața ei putea să depindă de acea sacoșă, care conținea doctoriile necesare contra atacurilor de inimă. Dat fiind că nu mă știam prea îndemînatic cînd era vorba de dus lucruri, i-am încredințat sacoșa lui Julius. Acesta era un om de șaizeci de ani, cu părul alb, foarte arătos... Făcuse o asemenea impresie asupra Florencei, încît îl privea ca pe un fel de părinte, și a refuzat în mod categoric să mă lase să-l iau cu noi la Paris. Ar fi stînjenit-o foarte mult.

Ei bine, Julius a fost atît de copleșit de supărare aflînd că nu va merge cu noi, încît a scăpat prețioasa sacoșă. Atunci am văzut roșu în fața

ochilor. Am tăbărît cu pumnii pe el. I-am umflat un ochi și l-am amenințat că îl strîng de gît. Și dat fiind că un negru lipsit de apărare face mare tărăboi și oferă un spectacol îngrozitor, iar pe de de altă parte cum aceasta era prima izbucnire de cînd ne căsătorisem, și-a format o idee strașnică despre temperamentul meu. Așa a prins rădăcini în ea hotărîrea disperată să-mi ascundă că nu era ceea ce s-ar fi numit „o fecioară pură". Căci acesta a fost de fapt motivul principal al acțiunilor ei fantastice. Pur și simplu era speriată că aflînd o voi ucide...

Așa a ajuns să imagineze atacul de inimă, la prima ocazie ivită pe vapor. Poate că nici nu era prea de ocărît. Trebuie să te gîndești că venea din Noua Anglie și că pe atunci, acolo, negrii nu erau atît de urîți ca acum. Dacă ar fi fost mai de la sud, măcar din Filadelfia, și s-ar fi tras dintr-o familie mai veche, și-ar fi dat seama că pentru mine, a-l lovi pe Julius nu era un act atît de injurios cît ar fi fost pentru vărul ei Reggie Hurlbird să spună — așa cum l-am auzit spunînd — feciorului său englez că l-ar snopi dacă i-ar lipsi și doi cenți. Pe lîngă aceasta, sacoșa cu medicamente nu avea o importanță atît de mare pentru ea; pentru mine, reprezenta simbolul existenței unei adorate soții de o zi. Pentru ea era numai o minciună necesară...

Iată situația cît se poate de clar — soțul un prostănac ignorant, soția o femeie senzuală, lipsită de sensibilitate, cuprinsă de tot felul de temeri — căci am fost atît de imbecil încît niciodată n-am știut cum era sau nu era Florence în realitate — și, în sfîrșit, iubitul, un șantajist. Iar mai tîrziu a apărut celălalt iubit...

Ei bine, cel puțin Edward Ashburnham merita să fie iubit. Ți-am arătat ce bărbat splendid era — ce soldat minunat, un mare moșier, un judecător extraordinar de bun, de plin de grijă, de harnic, un om cu un caracter onest, drept, integru, o minte chibzuită! Nu știu dacă ți-am vorbit despre aceste trăsături. Adevărul este că nici nu l-am cunoscut pînă cînd nu a apărut sărmana copilă — nenorocita aceea de fată care era tot atît de dreaptă, de minunată, de integră ca și el. Ți-o jur că așa era. Ar fi trebuit să știu toate acestea. Îmi închipui că tocmai de asta îl iubeam atît de mult, infinit de mult. Cînd mă gîndesc mai bine, îmi amintesc de o mie de mici acte de bunătate, de solicitudine, din partea sa față de inferiori, chiar cînd nu era în Anglia și se afla pe continent. Să vezi, de exemplu, de ce putea fi în stare. Cunoșteam două familii nenorocite din Hessa, niște prăpădiți săraci și murdari, pe care, cu o răbdare nemaipomenită, i-a pus pe picioare. Făcea totul fără să se observe, iar dacă ar fi văzut un copil plîngînd pe stradă, l-ar fi mișcat atîta, încît s-ar fi străduit cu dicționare să găsească cuvintele de mîngîiere potrivite, chiar și în acea limbă care îi era cel mai puțin familiară. Nu suferea să vadă un copil plîngînd... Ei bine, poate nu ar fi suportat nici să vadă o femeie îndurerată fără să-i aducă reconfortarea, care era cu atît mai mare, cu cît el era un bărbat atrăgător.

Ţineam mult la el, şi eram gata să iau toate de bune. Mă făcea să mă simt foarte bine cu el, bun faţă de el, să am încredere în el. La vremea aceea însă, îmi închipuiam că toate acestea sînt trăsături specifice caracterului oricărui englez de viţă. Într-o zi i-a intrat în cap că *maître d'hôtel* de la Excelsior, tipul acela cu faţa pămîntie şi favoriţi cărunţi, plînsese. Şi atunci şi-a petrecut o săptămînă întreagă în corespondenţa cu consulul britanic, pentru a obţine ca soţia bietului om să se întoarcă de la Londra şi să-i aducă copilul înapoi. Soţia fugise cu un elveţian care spăla vasele. Dacă nu ar fi venit într-o săptămînă, Ashburnham ar fi fost în stare să plece la Londra să o aducă personal. Iată ce gen de om era.

Aşa era Edward Ashburnham şi mă gîndeam că toate acestea izvorau dintr-o obligaţie faţă de situaţia şi rangul său. Poate să fi fost chiar aşa — în orice caz îl rog pe Dumnezeu să mă ajute să mă achit şi eu în acelaşi fel. Dacă nu ar fi fost biata copilă, fără îndoială că nu aş fi văzut niciodată nimic, oricît de puternic m-aş fi simţit cuprins de sentimente. Era atît de înflăcărată de el, şi cu toate că nici acum nu înţeleg prea bine particularităţile vieţii engleze, pot să-mi dau îndeajuns seama de aceasta. Fata a stat cu ei în tot timpul ultimei noastre şederi la Nauheim.

Se numea Nancy Rufford, era unicul copil al singurei prietene a Leonorei, iar Leonora era tutoarea ei — cred că acesta este termenul corect. De la treisprezece ani, de cînd se spunea că maică-sa se sinucisese din cauza brutalităţilor tatălui ei, locuise cu Ashburnhamii. Da, e o poveste însufleţitoare...

Edward o numea întotdeauna „copila", şi afecţiunea evidentă pe care i-o nutrea şi pe care copila o simţea faţă de el te impresiona în modul cel mai plăcut. În ce-o priveşte pe Leonora, Nancy i-ar fi sărutat şi picioarele — soţii Ashburnham erau pentru ea cel mai bun bărbat şi cea mai bună femeie de pe faţa pămîntului şi din ceruri. Şi în sufletul acestei biete copile, nu se putea afla nici urmă de răutate.

Ei bine, ore întregi nu făcea decît să-l laude pe Edward, şi să-l tot laude dar, după cum am mai amintit, nu prea înţelegeam ce-mi tot spunea. Am aflat astfel de la ea că era decorat cu DSO[1] iar soldaţii săi îl iubeau peste măsură. Nu s-a văzut niciodată un regiment ca al lui şi mai primise încă o medalie de la "*Royal Humane Society*". Asta însemna, evident, că sărise de două ori de pe puntea unui vas ca să salveze nişte „*Tommies*"[2], aşa cum îi numea ea, care căzuseră peste bord în Marea Roşie, sau prin locuri asemănătoare. Fusese recomandat de două ori pentru decoraţia „*Victoria Cross*", ce o mai fi însemnînd şi asta, dar datorită unor chestiuni tehnice nu primise

[1] *Distinguished Service Order* — Decoraţie militară engleză.
[2] Poreclă a soldaţilor englezi (n.t.).

acest ordin atît de dorit, iar la încoronare ocupase un fel de loc spe~ial lîngă rege. Sau dacă nu mă înşel, avea chiar un post special în regimentul acelor *„Beefeaters“*[1]. Nancy îl înfăţişa ca pe un fel de amestec între cavalerul Bayard şi Lohengrin. Poate că aşa şi era... Edward avea o fire prea tăcută pentru ca să scoată această latură a sa în evidenţă. Îmi amintesc că m-am dus atunci la el şi l-am întrebat ce era DSO şi a mormăit :

— E ceva ce se dă băcanilor care în timpul războiului au aprovizionat, în mod onorabil, trupele cu cafea stricată — cam aşa ceva.

Nu m-a convins cu ce mi-a spus, aşa că pînă în cele din urmă i-am pus întrebarea direct Leonorei. Am întrebat-o făţiş, prefaţînd întrebarea cu unele remarci, asemenea celor pe care ţi le-am mai amintit, privind dificultăţile pe care le întîmpini pînă ajungi să cunoşti un englez, chiar atunci cînd eşti prieten cu el. Am întrebat-o dacă soţul ei era un tip minunat — cel puţin măcar în ceea ce priveşte activitatea sa publică. M-a privit cu un aer în care se întrezărea o urmă de surprindere, un aer ce ar fi fost cu totul plin de mirare, dacă Leonora s-ar fi numărat printre acei oameni care ar putea vreodată să se mire.

— Nu ai ştiut ? m-a întrebat. Dacă stau să mă gîndesc bine, cred că nici nu există un

[1] „Cei care mănîncă carne de vită“ denumire populară a soldaţilor din garda regală. (n.t.)

bărbat mai minunat, în acest sens, nicăieri, cale de trei comitate pe care le-ai alege de oriunde. Şi apoi a adăugat după ce m-a privit lung, cu un aer gînditor : Ca să fiu sinceră, în ceea ce priveşte calităţile soţului meu, nu s-ar putea găsi un bărbat mai bun chiar de ai străbate întreg pămîntul în lung şi în lat ; nu poate exista nimic mai bun, în această direcţie.

— Ei bine, atunci, am spus, într-adevăr, trebuie să-i întruchipeze pe Lohengrin şi Cidul în una şi aceeaşi persoană, şi nimic altceva nu poate fi mai important.

Şi apoi din nou Leonora s-a uitat la mine timp îndelungat şi m-a întrebat încet :

— Asta e părerea ta, crezi că nu mai există nimic altceva ?

— Ei bine, am răspuns vesel, nu ai cumva de gînd să-l acuzi pe Edward că nu ar fi un soţ bun, sau nu ar fi un bun tutore faţă de pupila ta ?

Atunci a prins a vorbi încet, ca şi cum ar fi ascultat sunetele dintr-un ghioc ţinut la ureche — şi ai crede ? — mai tîrziu mi-a spus că auzindu-mă vorbind astfel, pentru prima dată a simţit o vagă presimţire a tragediei ce avea să urmeze în curînd — deşi copila stătea cu ei de vreo opt ani :

— Nu, nu mă gîndesc să afirm că nu este cel mai bun dintre soţi, sau că nu ţine foarte mult la copilă.

La care i-am răspuns cam aşa :

— Ei, Leonora, să ştii că un bărbat îşi dă seama mai bine chiar decît o soţie de aceste lu-

cruri. Şi dă-mi voie să-ţi spun, că de-a lungul tuturor acestor ani de cînd îl cunosc pe Edward, niciodată în absenţa ta nu l-am văzut dînd atenţie vreunei femei, nici măcar printr-o tremurare de pleoape. Mi-aş fi dat seama. Vorbeşte despre tine ca şi cum ai fi un arhanghel al lui Dumnezeu.

S-a arătat la înălţimea situaţiei, poţi fi sigur, căci Leonora ştia oricînd să fie la înălţime :

— Oh, sînt convinsă că întotdeauna vorbeşte drăguţ despre mine, a replicat ea.

Cred că era deprinsă cu asemenea scene — probabil că lumea îi făcea întotdeauna complimente în legătură cu fidelitatea lui Edward şi adoraţia pe care i-o purta. Căci toţi cei care îi cunoşteau pe Edward şi pe Leonora, credeau că întîmplarea cu fata aceea Kilsyte a fost doar o greşeală a justiţiei — o conspiraţie, mărturii false aduse de adversari nonconformişti. Dar gîndeşte-te numai ce imbecil eram eu...

II

SĂ VEDEM UNDE AM RĂMAS. Oh da... convorbirea noastră avusese loc la 4 august 1913. Îmi amintesc, i-am spus că în acea zi se împlineau nouă ani de cînd ne cunoşteam, şi părea foarte potrivit, ca şi cum aş fi rostit un discurs pentru o aniversare, să-l elogiez puţin pe prietenul meu Edward. Puteam

să-i adresez din toată inima un asemenea elogiu căci, deşi toţi patru fusesem împreună în decursul acestor ani şi umblasem prin diferite meleaguri, în ceea ce mă priveşte nu am avut vreodată nici cea mai mică plîngere împotriva unuia sau a altuia şi am mai adăugat că era într-adevăr un record neobişnuit pentru oameni care se aflau de atîta timp unii în tovărăşia altora. Să nu vă închipuiţi că ne întîlneam numai la Nauheim. Asta nu i-ar fi convenit Florencei de loc.

Răsfoind jurnalul meu, am găsit notat că la 4 septembrie 1904 Edward a venit la noi la Paris, unde l-am găzduit pînă la 21 ale lunii. Ne-a mai făcut o scurtă vizită în decembrie al aceluiaşi an — primul an de cînd ne cunoşteam. Desigur că în timpul acestei vizite l-a făcut pe domnul Jimmy să-şi culeagă măselele. Mă îndoiesc dacă nu cumva Florence l-a chemat special pentru asta. În 1905, a fost la Paris de trei ori — dintre care o dată cu Leonora, pentru că avea nevoie de rochii. În 1906, am petrecut şase săptămîni împreună la Menton, iar la întoarcere, Edward, în drum spre Londra, s-a oprit cu noi la Paris. Aşa stăteau lucrurile.

Adevărul era că bietul de el găsise în Florence un tartor, iar Leonora era, în comparaţie cu ea, un prunc nevinovat. Leonora dorea să-l păstreze, cum să spun, pentru cinstea bisericii ei, să dovedească astfel că femeile catolice nu-şi pierd bărbaţii. Să considerăm pentru moment numai aceste motive. Poate mai tîrziu voi scrie mai multe despre motivele ei. Florence se agă-

ța de el pentru că era stăpînul casei strămoșilor ei. Fără îndoială mai era și un amant foarte pasionat. Dar sînt convins că după trei ani, cu toate că nu fuseseră tot timpul împreună, se săturase de Florence și de viața pe care i-o făcea...

Dacă Leonora pomenea în vreo scrisoare că invitaseră la ei o prietenă, sau dacă într-o scrisoare adresată mie amintea doar numele unei femei — imediat Florence îi trimitea nenorocitului aceluia o disperată telegramă cifrată la Branshaw, poruncindu-i să vină imediat și să o asigure de fidelitatea lui, amenințîndu-l că altfel va da pe moment totul în vileag. Cred că ar fi înfruntat-o pe Florence și bănuiesc că ar fi părăsit-o, chiar cu riscul de a fi dat de gol. Dar avea de a face cu Leonora și aceasta l-a amenințat că dacă un cît de mic crîmpei din situația reală ar ajunge vreodată la urechile mele se va răzbuna în modul cel mai teribil. Nu era prea ușor pentru el. Pe măsură ce trecea timpul, Florence îi pretindea să fie cît mai atent față de ea. Ar fi fost în stare să-i ceară în orice clipă să o sărute, și numai pentru că i-a arătat deschis că o femeie divorțată nu va putea niciodată să aibă o situație în Hampshire, nu i-a cerut să fugă cu ea. Oh, era o situație grea pentru Edward.

Căci Florence, cu timpul, ajungînd să vadă lucrurile într-un mod mai complex și fiind copleșită de obiceiul ei de a vorbi mult, se afla acum într-o stare de spirit în care găsea necesar să-mi povestească absolut totul — nici mai mult nici mai puțin. Pretindea că situația ei față de mine era cu totul de nesuportat.

Și-a propus să-mi spună totul, să obțină divorțul și să plece cu Edward, stabilindu-se în California... Nu cred că era într-adevăr serioasă cînd vorbea astfel. Ar fi însemnat pierderea oricărei speranțe de a mai ajunge stăpîna conacului de la Branshaw. Pe lîngă aceasta, îi mai intrase în cap că Leonora, care era sănătoasă tun, ar fi fost tuberculoasă. Întotdeauna o ruga în fața mea pe Leonora să se ducă să consulte un doctor. Dar cu toate acestea, bietul Edward părea a crede în hotărîrea Florencei de a-l determina să plece cu ea. Nu ar fi plecat însă, pentru că ținea prea mult la Leonora. Iar dacă Florence l-ar fi silit, ar fi însemnat că aflam și eu de toată povestea, și asta i-ar fi adus răzbunarea Leonorei. Și ea l-ar fi putut atinge rău de tot într-o mie de feluri. Leonora m-a asigurat că le-ar fi folosit pe toate. Era hotărîtă să mă cruțe de orice suferință. Era destul de conștientă că, la acea vreme, cel mai grozav mod de răzbunare ar fi fost să refuze să-l mai vadă vreodată.

Cred că am arătat destul de limpede care era situația. Dar lasă-mă să ajung la 4 august 1913, ultima zi a totalei mele ignoranțe — și, te asigur, și a perfectei mele fericiri, căci venirea copilei a contribuit în plus la fericirea mea.

În noaptea de 4 august stăteam în holul hotelului cu un englez oribil, numit Bagshawe,

care sosise tocmai atunci, dar prea tîrziu pentru cină. Leonora se dusese la culcare, iar eu îi aşteptam pe Florence, Edward şi copila să se întoarcă de la un concert la Cazino. Nu plecaseră acolo cu toţii împreună — Florence, îmi amintesc, spusese la început că va rămîne cu Leonora şi cu mine, iar Edward şi copila au plecat singuri. Apoi Leonora i s-a adresat Florencei cu un calm desăvîrşit :

— Aş dori să te duci cu ei. Cred că nu e bine ca fata să fie singură cu Edward în asemenea locuri.

Aşa că Florence, cu pasul ei uşor, s-a strecurat afară după cei doi. Era îmbrăcată în negru din cap pînă în picioare, pentru vreun văr sau o vară, de curînd decedată. Americanii sînt foarte pretenţioşi în această privinţă.

Am rămas în holul hotelului pînă spre orele 10, cînd Leonora s-a dus la culcare. Fusese o zi călduroasă, acolo era însă răcoare. Bagshawe, în partea cealaltă a camerei, citise tot timpul ziarul „Times", dar după plecarea Leonorei s-a îndreptat spre mine, întrebîndu-mă nu ştiu ce fleac, ca să poată astfel intra în vorbă. Cred că m-a întrebat ceva despre taxa de cură, sau dacă nu poate scăpa fără să plătească. Cam ăsta era genul lui.

Era un om pe care greu puteai să-l confunzi, avea o înfăţişare soldăţească exagerată, ochii îi erau bulbucaţi şi parcă îţi evitau privirea, iar tenul său palid te făcea să te gîndeşti la tot felul de vicii practicate în taină ; pe lîngă

acestea, părea cuprins de o dorinţă plină de nerăbdare de a face cunoştinţă cu orice preţ... Ce lighioană spurcată !...

A început prin a-mi spune că venea de la Ludlow Manor, de lîngă Ledbury. Numele avea o rezonanţă uşor familiară pentru mine, deşi nu puteam să-l fixez. Apoi a prins a-mi vorbi despre taxele pe hamei, despre hameiul din California, despre Los Angeles unde fusese mai înainte. Căuta un subiect de discuţie cu care să-mi cîştige simpatia.

Şi apoi deodată, în lumina străzii, am zărit-o pe Florence alergînd. Florence era albă ca varul la faţă şi ţinea mîna la inimă. Mărturisesc, mi s-a tăiat respiraţia. Nici nu mă mai puteam mişca. S-a repezit înăuntru, a privit de jur împrejurul acelei încăperi cu scaune şi mese de trestie, pline de ziare. M-a văzut şi a deschis gura. S-a uitat şi la bărbatul care îmi vorbea şi-a acoperit faţa cu mîinile ca şi cum ar fi vrut să-şi scoată ochii. Apoi a dispărut.

Nu am putut să mă mişc, nu am fost în stare să ridic măcar un deget. Pe urmă l-am auzit pe omul acela spunînd :

— Pe legea mea, asta-i Florry Hurlbird. S-a întors spre mine cu un sunet mieros, dar cam stingherit, care voia să fie un rîs. Intenţiona într-adevăr să-mi intre în graţie. Ştiţi cine e ? m-a întrebat. Ultima dată cînd am văzut-o, ieşea tocmai, la cinci dimineaţa, din camera unui tînăr numit Jimmy ; în casa mea, la Ledbury. Aţi observat că m-a recunoscut.

Bagshawe stătea în picioare, uitîndu-se în jos la mine. Nu știu cum arătam. În orice caz a scos un sunet, și apoi a îngăimat un „Oh" !. . .

Acestea au fost ultimele cuvinte pe care le-am auzit de la domnul Bagshawe. Mult timp după aceea, nu am reușit să mă urnesc din hol și să mă duc în camera Florencei. Pentru prima dată de cînd eram căsătoriți, nu încuiase ușa. Am găsit-o întinsă pe pat, însă în mod cu totul respectabil, nu ca doamna Maidan. Avea în mîna dreaptă o mică fiolă care ar fi trebuit să conțină nitrat de amil. Acestea se petreceau la 4 august 1913.

Partea a III-a

I

ESTE CIUDAT CĂ SINGURUL LUCRU ce mi-a rămas în minte din acea seară au fost vorbele Leonorei :

— Desigur că ai putea să te căsătorești cu ea.

Iar cînd am întrebat-o cu cine, mi-a răspuns:

— Cu Nancy.

Dacă stau bine să mă gîndesc, toate acestea îmi apar uluitoare — da, uluitoare în ceea ce privește revelarea străfundurilor sufletului omenesc. Căci nu am avut vreodată nici cel mai mic gînd să mă însor cu Nancy și nu mi-a trecut prin minte cîndva că aș putea ține la ea. Desigur că am vorbit într-un fel foarte ciudat, așa cum fac oamenii care se trezesc dintr-o anestezie. E ca și cum ai avea o dublă personalitate, una cu totul inconștientă de cealaltă. Nu m-am gîndit la nimic, și totuși am spus un lucru atît de extraordinar.

Nu știu dacă analiza stării mele psihologice are vreo importanță pentru această povestire. Aș crede că nu, în orice caz am spus destule. Dar remarca mea ciudată a avut o puternică

influență asupra celor ce au urmat. Vreau să subliniez că Leonora nu mi-ar fi vorbit probabil niciodată despre legătura Florencei cu Edward, dacă nu aș fi rostit la două ore după moartea soției mele :

— Acum pot să mă însor cu copila.

Leonora a luat de bun că suferisem tot timpul, ca și ea, sau, cel puțin, că îngăduisem tot ceea ce îngăduise și ea. Astfel, încît, cu o lună în urmă, cam la o săptămînă după înmormîntarea bietului Edward, a putut să-mi spuie în modul cel mai natural de pe lume — vorbisem tocmai despre durata șederii mele la Branshaw — cu intonația ei limpede, meditativă :

— Oh, rămîi aici pentru totdeauna, dacă e cu putință. Apoi a adăugat : Mi-ai fi mai mult decît un frate, mai mult decît un sfătuitor, mult mai mult decît un sprijin. Ești singura mîngîiere pe care o mai am pe lumea asta. Și nu-i oare ciudat, cînd te gîndești, că dacă soția ta nu ar fi fost amanta bărbatului meu, probabil că nu ai fi venit aici niciodată ?

Așa am aflat — direct în față. Nu am spus nimic și nici nu cred că am simțit măcar ceva, bineînțeles dacă nu am înregistrat ceva în acel misterios subconștient. S-ar putea ca într-o bună zi , cînd m-aș afla într-o stare de inconștiență, sau aș umbla în somn, să mă duc și să scuip pe mormîntul sărmanului Edward. Pare a fi lucrul cel mai puțin probabil pe care aș fi în stare să-l comit dar, mai știi, imposibil nu e.

Nu, nu-mi amintesc de nici un fel de emoție, ci pur și simplu de acel simțămînt precis pe care-l ai cînd auzi cîteodată că doamna cutare este *„au mieux"*[1] cu un anumit domn. Și asta a făcut ca, dintr-o dată, curiozitatea mea să fie satisfăcută, totul apărîndu-mi mai limpede. Era ca și cum mi s-ar fi stîrnit în acel moment în minte o noapte vîntoasă de noiembrie, dar cînd m-am gîndit mai tîrziu, mi-am dat seama că o seamă de lucruri care păruseră inexplicabile apăreau dintr-o dată foarte clare. Dar atunci, îmi aduc aminte în mod foarte distinct, nu mă gîndeam la nimic. Stăteam răsturnat pe spate, țeapăn, într-un fotoliu. Asta e tot ce-mi amintesc. Amurgul se lăsa ușor.

Conacul Branshaw este așezat într-o mică vîlcea tăiată de pajiști și înconjurată de păduri de pini. Deasupra noastră vîntul ce se năpustea dinspre pădure urla îngrozitor. Dar priveliștea ce ți se oferea de la fereastră era perfect liniștită și cenușie. Nimic nu se mișca, doar cîțiva iepuri la marginea pajiștii. Ne aflam în micul birou al Leonorei și așteptam să ni se aducă ceaiul. Eu, așa cum spuneam, stăteam cufundat într-un fotoliu. Leonora era la fereastră, în picioare, învîrtind ghinda de lemn de la șnurul transperantului, de jur împrejur, fără noimă. Apoi și-a îndreptat privirile spre pajiște și, după cîte îmi amintesc, am auzit-o vorbind cam așa :

[1] În cele mai bune relații,

— Edward nu a murit decît de zece zile și iată iepurii au năpădit iarăși pajiștea.

Am înțeles că iepurii dăunează foarte mult ierbii în Anglia. Apoi s-a întors spre mine și mi-a spus fără nici un înconjur, direct — îmi amintesc perfect cuvintele ei :

— Ce prostie din partea Florencei să se sinucidă.

Nu pot să spun ce sentiment extraordinar de ușurare am încercat în acea clipă amîndoi. Nu mai aveam de așteptat un tren, nu aveam de așteptat o masă — pur și simplu nu mai aveam nimic de așteptat. Nimic.

De jur împrejur domnea o tăcere desăvîrșită în care se auzea numai, în depărtare, vîjîitul intermitent al vîntului. Camera aceea micuță, cafenie, era învăluită într-o lumină cenușie. Și ai fi zis că pe lume nu mai exista nimic altceva.

Am știut atunci că Leonora avea să-mi facă cele mai complete mărturisiri. Era ca și cum — sau nu, de fapt Leonora, cu acel ciudat simțămînt al decenței pe care îl au englezii, se hotărîse să lase mai întîi să treacă o săptămînă de cînd zăcea Edward sub pămînt, și apoi să vorbească. Și ca să o îmbiez să-mi destăinuie cît mai multe — ca să-și dea seama pînă unde puteau merge destăinuirile ei — am rostit rar cuvintele pe care, de asemenea, mi le amintesc cu exactitate :

— Florence s-a sinucis ? N-am știut.

Înțelegi, încercam tocmai să o fac să vadă că, dacă avea de gînd să-mi vorbească va trebui să vorbească despre mult mai multe decît ar fi considerat necesar mai înainte.

Astfel, am aflat pentru prima dată că Florence se sinucisese. Nu-mi trecuse niciodată prin minte că ar fi fost posibil. Ar putea să ți se pară curios cît de total lipsit de orice bănuială am fost ; ai putea să mă consideri chiar un dobitoc. Dar încearcă să te gîndești exact la situația mea.

De obicei, în asemenea împrejurări pline de zarvă, de strigăte, cînd o mulțime de oameni aleargă de colo colo, lovindu-se unii de alții, împrejurări în care se face simțită reținerea profesională a hotelierilor, sau reticența tradițională a unor „oameni bine“ ca Ashburnhamii — totdeauna în asemenea împrejurări un mic obiect material îți atrage atenția și îți pune imaginația în mișcare. Dar la vederea micului flacon de nitrat de amil, nici o clipă nu mi-a trecut prin minte că Florence s-ar fi putut sinucide, m-am gîndit că i-a fost rău la inimă și că din această pricină i s-a tras moartea. Nitratul de amil este doar medicamentul care se recomandă celor suferinzi de angină pectorală.

Așa cum am văzut-o pe Florence fugind, albă la față, cu mîna la inimă și găsind-o apoi întinsă pe pat cu obișnuitul flacon cafeniu strîns în palmă, era cu totul firesc pentru mine să-mi închipui că a avut un atac de inimă. M-am gîndit că plecase fără medicament și, simțind pe cînd era în grădină că se apropie un atac, a luat-o la fugă după nitrat, ca să poată găsi cît mai curînd alinarea necesară. Și era de aseme-

nea firesc să-mi spun că, nefiind în stare să suporte efortul fugii, a avut atacul și nu a mai rezistat. Cum aș fi putut bănui de-a lungul tuturor anilor căsătoriei noastre, că flaconul nu conținea nitrat, ci acid prusic? Așa ceva nu era de închipuit.

Nici chiar Edward Ashburnham, care era mult mai aproape de ea decît eram eu, nu a avut nici o bănuială. Crezuse și el că suferise un atac de cord. Într-adevăr, îmi închipui că singurii care au știut vreodată că Florence s-a sinucis au fost Leonora, Marele Duce, șeful poliției și directorul hotelului. Am pomenit pe aceștia trei din urmă, pentru că imaginea ce-mi stăruie în minte din acea noapte este strălucirea trandafirie revărsată de lămpile din holul hotelului, în care fețele celor trei aflați acolo păreau că se mișcă în sus și în jos, ca niște globuri plutitoare. Cînd apărea capul binevoitor al Marelui Duce, cu aer monarhic și barbă, cînd fața cu trăsături ascuțite și mustață castanie ca de cavalerist a șefului poliției, cînd figura sferică, lustruită, lipsită de expresie, cu guler înalt a domnului Schontz, directorul hotelului. Uneori se ivea cîte un cap singuratic, altă dată chipul țuguiat al oficialității se alătura cheliei princiare, apoi părul uleiat al domnului Schontz își făcea loc între cei doi... Vocea blîndă a suveranului, atît de minunat exercitată, spunea „Ja, Ja, Ja", cuvintele căzînd ca niște bule de grăsime care se topeau; apoi răsuna parcă tonul impozant, aspru, al oficialității: *„Zum Befehl Durchlaucht"*[1] cinci silabe ca cinci împușcături de revolver, iar vocea domnului Schontz nu contenea să se audă în șoaptă, bolborosind ca un preot ce-și citește breviarul într-un colț al unui compartiment de cale ferată. Aceasta e imaginea pe care am păstrat-o.

Cei trei păreau că nici nu mă luau în seamă, nu cred că vreunul din ei mi-a adresat măcar o dată, un cuvînt. Dar atît timp cît unul sau altul, sau toți trei erau acolo, mă considerau ca posesorul titular al cadavrului și aveam dreptul să fiu prezent la convorbirile lor. Apoi au plecat cu toții și am fost lăsat mai mult timp singur.

Atunci nu mă gîndeam la nimic, la absolut nimic. Nu aveam nici o idee și eram total lipsit de forță. Nu mă simțeam îndurerat și nici pătruns de dorința de a acționa, după cum nu aveam nici o înclinare să mă duc sus și să cad peste trupul neînsuflețit al soției mele. Priveam pur și simplu strălucirea trandafirie a luminii, mesele de trestie, palmierii, suporturile globulare pentru chibrituri, scrumierele dințate. Și atunci Leonora s-a apropiat de mine și se pare că am enunțat acea frază atît de ciudată:

— Acum pot să mă însor cu copila.

Iată, ți-am relatat tot, absolut toate amintirile mele din acea seară ca și amintirile următoarelor trei zile. Eram pur și simplu într-o sta-

[1] Comandă ostășească (germ.)

re de catalepsie. M-au așezat în pat și acolo am rămas. Mi-au adus hainele să mă îmbrac și m-am îmbrăcat, m-au dus lîngă un mormînt deschis și am stat acolo în picioare ; dacă m-ar fi dus pe malul unei ape, sau m-ar fi așezat pe linia ferată în fața unui tren, m-aș fi înecat sau aș fi fost făcut zob, fără să-mi dau seama. Eram ca o mumie purtată de ici colo.

Acestea sînt impresiile mele.

Dar iată de fapt cum s-au petrecut lucrurile. Am pus apoi totul cap la cap.

Îți amintești poate, că Edward și copila plecaseră în noaptea aceea la un concert la Cazino, iar Leonora i-a cerut Florencei, aproape imediat după plecarea lor, să-i urmeze și să îndeplinească funcția de însoțitoare a copilei.

Poate îți mai amintești de asemenea că Florence era îmbrăcată în negru, fiind în doliu după vara ei Jean Hurlbird. Era o noapte foarte întunecoasă, iar copila purta o rochie de muslin de culoarea untului, care desigur sclipea în întunericul nopții, sub copacii înalți, ca un pește fosforescent într-un acvariu. Nici nu s-ar fi putut închipui un far mai bun.

Și se pare că Edward nu a luat-o pe aleea ce ducea direct la Cazino, ci a apucat-o pe o potecă, pe sub copacii întunecați ai parcului. Toate acestea mi le-a povestit chiar Edward Ashburnham în răbufnirea lui finală. Am amintit că în momentele acelea, Edward devenise nespus de vorbăreț. Nu l-am împins de loc să vorbească. Nu aveam nici un motiv. La vremea aceea nu făceam nici o legătură între el și nevastă-mea. Dar vorbea ca un romancier din cei ieftini. Sau ca un foarte bun romancier, dacă vrei, căci treaba romancierului e să te facă să vezi lucrurile limpede. Și te asigur că văd lucrurile atît de clar, ca și cum ar fi fost un vis ce nu m-a părăsit niciodată. După cît se pare, cînd au ajuns aproape de Cazino, el și cu fata s-au așezat în întuneric pe o bancă. Probabil că luminile de la Cazino ajungeau pînă la ei printre copaci de vreme ce Edward spunea că putea vedea perfect fața copilei — fața aceea dragă, cu fruntea înaltă, cu gura ciudată, cu sprîncenele torturate, cu privirea directă. Desigur că Florence, care se furișa în spatele lor, le vedea siluetele profilîndu-se. Căci, am înțeles că Florence s-a strecurat tiptil în urma lor, pe iarba tunsă, pînă la un copac care, îmi amintesc foarte bine, se afla chiar în spatele băncii. Nu era o întreprindere prea grea pentru o femeie stăpînită de gelozie. Orchestra Cazinoului cînta după cum și-a amintit Edward să-mi spună, marșul Rakocsy și, cu toate că nu era destul de tare ca să acopere vocea lui Edward Ashburnham, era suficient de zgomotoasă ca să înăbușe zgomotele nopții, ca de pildă foșnetul pe care l-ar fi făcut pașii Florencei sau poala rochiei ei prin iarbă. Și nenorocita aceea de femeie a primit lovitura din plin, direct în față. Trebuie să fi fost oribil pentru ea. Oribil ! Ei bine, cred însă că a meritat-o cu vîrf și îndesat.

În orice caz, iată imaginea : copacii imenși, cei mai mulți erau ulmi, înălțîndu-se falnici spre cer și desfășurîndu-și cununile în ceața

întunecată pe care arborii par că o adună noaptea în jurul lor; siluetele celor doi pe bancă, razele de lumină străbătînd de la Cazino, femeia în negru trăgînd cu urechea, plină de frică, în spatele trunchiului de copac. O melodramă în toată puterea cuvîntului, dar n-am ce face.

Şi apoi se pare că s-a petrecut ceva cu Edward Ashburnham. M-a asigurat — şi nici nu am vreun motiv să nu-l cred — că pînă în acea clipă nu a avut nici un sentiment faţă de copilă. Mi-a spus că o considera exact ca pe fiica lui. Desigur că o iubea şi avea pentru ea o dragoste profundă, caldă şi liniştită. I-a lipsit cînd a plecat la şcoală, la călugăriţe, s-a bucurat cînd s-a reîntors. Dar atît şi nimic mai mult; nu a fost nicicînd conştient de alte sentimente. Dacă ar fi simţit ceva pentru ea — mi-a spus — ar fi fugit ca de un lucru blestemat. Îşi dădea seama că ar fi fost ultima jignire adusă Leonorei. Dar adevărul era că nu se simţea de loc atras de Nancy. S-a dus cu ea în noapte, în parcul întunecat, fără nici cea mai mică dorinţă de a fi numai cu ea, fără să-şi simtă de loc sîngele zvîcnindu-i. Plecase cu intenţia să vorbească despre caii de polo şi rachetele de tenis, despre firea maicii superioare de la şcoala ei, şi dacă rochia pentru viitoarea reuniune, cînd se vor întoarce acasă, avea să fie albă sau albastră. Nu i-a trecut nici o clipă prin cap că ar putea vorbi despre altceva decît despre ceea ce vorbeau întotdeauna, nici nu-i venise vreodată în minte că acel tabu ce o învăluia ar fi fost violabil. Şi apoi dintr-o dată...

A avut grijă să stăruie că în cele ce i-a spus nu a fost incitat de vreo dorinţă fizică. Nu i s-a părut că pricina ar fi fost întunericul nopţii sau apropierea ei, sau altceva asemănător. pur şi simplu, dacă a rostit cîteva cuvinte, acestea s-au datorat numai efectului pe care Nancy îl producea asupra părţii spirituale a vieţii sale. Mi-a spus că nu se gîndea cîtuşi de puţin să o strîngă în braţe, sau măcar să-i atingă mîna. A jurat că nici nu i-a atins mîna. Mi-a mărturisit că au stat ea la un capăt, iar el la celălalt capăt al băncii; el era puţin înclinat spre ea, însă Nancy privea către felinarele din faţă de la Cazino, care-i luminau figura. Expresia pe care o avea, aşa cum pretindea Edward, era „ciudată".

Altă dată spunea că i se păruse veselă. Este uşor să-ţi imaginezi că putea fi veselă, căci la acea vreme nu-i treceau prin minte cele ce aveau să se întîmple cu adevărat. Cinstit vorbind, Nancy îl adora pe Edward Ashburnham. Acesta reprezenta pentru ea, aşa cum spunea, un model al umanităţii, un erou, atletul, părintele ţării sale, un neîntrecut legiuitor. Astfel, ca să se vadă dintr-o dată lăudată în mod atît de copleşitor de Edward, trebuie să fi fost într-adevăr un motiv de veselie, oricît de emoţionată s-ar fi simţit. Era ca şi cum un zeu ar fi aprobat munca înfăptuită de mîinile ei, sau un rege loialitatea ei. Stătea liniştită şi asculta zîmbind.

Şi i s-a părut că tot amarul copilăriei ei, groaza ce o avea de tatăl acela atît de violent,

bocetele maică-si cea cu gura afurisită, erau acum răscumpărate. În sfîrşit, îşi primea răsplata. Căci, desigur, dacă stai să te gîndeşti, o revărsare de pasiune bruscă faţă de o femeie, din partea unui om pe care aceasta îl consideră o împreunare între un tată şi un preot, poate să apară mai mult ca un elogiu pentru bună purtare. Ceea ce vreau să spun este că asemenea aprecieri nu ar putea fi luate drept încercări de cucerire. Fata, cel puţin, îl privea pe Edward ferm legat de Leonora. Nu avea nici cea mai mică bănuială în ceea ce priveşte infidelităţile lui. Îi vorbise întotdeauna despre soţia sa cu mult respect şi o profundă afecţiune. În mintea ei stăruia ideea că Leonora era pentru Edward o femeie desăvîrşită, care îl satisfăcea pe deplin. Uniunea lor era pentru ea una dintre acelea binecuvîntate, considerată ca sfîntă de către biserică şi dată de exemplu.

Astfel, cînd îi declara că e fiinţa din lume la care ţine cel mai mult, ea credea, în mod firesc, că aşa este cu excepţia Leonorei, şi simţea o adevărată bucurie. Era ca şi cum un tată ar fi subliniat calităţile unei fete de măritat... Dar, Edward cînd şi-a dat seama ce face, şi-a muşcat imediat limba. Nancy a fost foarte veselă şi a continuat să fie veselă.

Cred că acesta a reprezentat lucrul cel mai monstruos pe care Edward Ashburnham l-a făcut vreodată în viaţa lui. Şi totuşi sînt atît de aproape de fiecare dintre ei, încît nu pot considera pe nici unul cu adevărat pervers. Pentru mine, Edward apare ca o fiinţă dreaptă, cinstită, onorabilă. Iată imaginea permanentă pe care o am, în ciuda tuturor celor petrecute. Încerc, cîteodată, gîndindu-mă mai mult la lucrurile pe care le-a făcut, să îndepărtez această imagine, ca şi cum ai încerca să dai deoparte un obstacol ce-ţi stă în cale. Dar mereu îmi revin amintirile nenumăratelor sale acte de binefacere, eficienţa, firea sa bună, lipsa de răutate sau de orice urmă de pică. Era un tip atît de minunat!

Mă văd obligat să-i găsesc iertare în această privinţă ca şi în multe altele. Fără îndoială, este unul din cele mai monstruoase acte acela de a încerca să corupi o tînără fată care abia a ieşit de la călugăriţe. Dar cred că lui Edward nici nu i-a trecut prin minte să o corupă pe Nancy. Bănuiesc pur şi simplu că o iubea. Mi-a spus că aşa se manifesta el şi îl cred, şi mai cred de asemenea că a fost singura femeie la care a ţinut cu adevărat. Mi-a confirmat-o şi a făcut destule ca să o dovedească. Şi Leonora mi-a mărturisit aceasta, iar Leonora îl cunoştea pînă în adîncul inimii.

Am devenit foarte cinic în asemenea chestiuni. Vreau să spun că e imposibil să crezi că dragostea unui bărbat sau a unei femei ar putea fi veşnică. Sau în orice caz este greu să crezi în durata primelor pasiuni. Aşa cum mi se pare, în special în ceea ce priveşte bărbatul, dragostea — dragostea pentru o anumită femeie — e o chestiune care îi lărgeşte experienţa. Fiecare nouă dragoste pe care o simte un bărbat îi lărgeşte vederile sau, dacă vrei, e ca

o cucerire de noi teritorii. O mişcare a sprîncenelor, o inflexiune a vocii, un gest caracteristic — toate aceste lucruri stîrnesc marile pasiuni — sînt ca nişte obiecte ce se zăresc la orizontul unui peisaj, îndemnînd parcă omul să treacă dincolo de orizont, să exploreze cît mai adînc. Bărbatul ar dori să pătrundă în spatele mişcării deosebite a sprîncenelor, ca şi cum ar vrea să vadă lumea tocmai cu ochii pe care îi umbresc acele sprîncene. Ar vrea să audă acea voce rostind diferite fraze, dezbătînd fel de fel de subiecte, ar dori să găsească pretutindeni toate gesturile specifice femeii iubite, proiectate pe orice fundal posibil. Ştiu foarte puţin despre instinctul sexual şi nu cred că joacă un rol prea important într-o pasiune cu adevărat puternică. O asemenea pasiune poate fi trezită de mici nimicuri, ca de exemplu un şiret de la pantof desfăcut, o privire aruncată în treacăt — instinctul sexual nu intră în joc. Nu vreau să spun că orice mare pasiune poate exista fără dorinţa de împlinire. Aceasta mi se pare un lucru firesc, un lucru ce nu se cere nici cîtuşi de puţin comentat. Este ceva ce trebuie luat ca atare, cu toate aspectele sale, aşa cum într-un roman sau într-o biografie accepţi implicit că toate personajele îşi iau masa cu oarecare regularitate. Dar adevărata înflăcărare, adevăratul foc al pasiunii care durează şi mistuie sufletul bărbatului, este năzuinţa să se identifice cu femeia pe care o iubeşte. El doreşte să vadă cu aceiaşi ochi, să pipăie cu acelaşi simţ al pipăitului, să asculte cu aceleaşi

urechi, să-şi piardă identitatea, să fie învăluit, să fie sprijinit de dragostea femeii iubite. Căci orice s-ar spune despre relaţiile dintre sexe, nu există vreun bărbat care să iubească o femeie, fără a dori să fie încurajat de aceasta şi, cu ajutorul ei, să înlăture toate greutăţile pe care le întîmpină. Iată izvorul principal al chemării către ea. Sîntem toţi atît de speriaţi, atît de singuri, avem cu toţii atîta nevoie să căpătăm asigurări din afară asupra valorii propriei noastre existenţe.

Dacă pentru o bucată de timp o asemenea pasiune este fructificată, bărbatul va primi ceea ce doreşte. Va primi sprijinul moral, încurajarea, eliberarea de sentimentul singurătăţii, nu se va îndoi în privinţa propriei sale valori. Dar toate aceste lucruri sînt trecătoare, dispar în mod inevitabil, aşa cum umbra trece peste cadranul solar. Este trist, dar asta-i realitatea. Paginile cărţii vor deveni familiare, întorsătura frumoasă a drumului va fi străbătută de prea multe ori. Ei bine da, această poveste este cea mai tristă.

Şi totuşi, cred că pînă în cele din urmă fiecare bărbat îşi găseşte femeia potrivită — sau nu, aceasta e poate o formulare greşită. Mai bine spus, pentru fiecare bărbat vine o dată în viaţă timpul cînd femeia care pune în clipa aceea stăpînire pe întreaga sa gîndire, i-o stăpîneşte pentru totdeauna. Iar atunci nu va mai avea să călătorească dincolo de nici un orizont, nu-şi va mai pune raniţa pe umăr, nu

va mai trebui să cutreiere diferite meleaguri Atunci se va retrage de pe scenă și își va încheia activitatea.

În orice caz, așa s-a întîmplat cu Edward și cu biata copilă. Așa au stat lucrurile în sens cu totul strict. La drept vorbind, pasiunile sale — pentru amanta Marelui Duce, pentru doamna Basil, pentru doamna Maidan, sau pentru Florence, în sfîrșit pentru cine vrei — toate aceste pasiuni au fost pur și simplu un fel de galopuri preliminare ale marii curse finale, care avea să-l ducă pînă la jertfirea vieții sale pentru femeia iubită. De asta sînt sigur. Nu am de gînd să fiu atît de american încît să spun că orice dragoste adevărată cere un sacrificiu. Nu cere. Dar cred că atunci cînd sacrificiul de sine a fost împlinit, dragostea va fi mai adevărată și mai statornică. Cît privește celelalte femei, Edward a intrat în joc și a ieșit din joc, așa cum a făcut cu mingea de polo pe sub nasul baronului von Lelöffel. Nu aș spune că nu devenise slab ca o scîndură din dorința de a cuceri alte femei, dar în efortul de a o lăsa în pace pe Nancy a ajuns la distrugerea și totala sa pieire.

Sînt convins că vorbindu-i lui Nancy în acea noapte, nu a comis nimic josnic. I-a vorbit într-un fel de parcă nici nu ar fi avut o pasiune pentru ea ; ca și cum nu-și dădea seama de cuvintele ce le rostea și acestea, pe măsură ce le rostea, creau pasiunea. Înainte de a începe să-i vorbească, nu simțea nimic pentru

ea, dar mai apoi a simțit că Nancy reprezenta totul pentru el. Ei bine, dar trebuie să mă întorc la povestea mea.

Iar povestea mea era despre Florence, anume despre momentele în care Florence, stînd după copac, a auzit acele cuvinte. Acesta, desigur, nu-i decît un simplu concurs de împrejurări, dar gîndesc că este bine justificat. Iată cum s-au petrecut lucrurile : cei doi au plecat, ea i-a urmat aproape imediat după aceea prin beznă și, puțin mai tîrziu, s-a întors în goană la hotel cu fața palidă, strîngîndu-și mîna pe inimă. Nu putea fi numai din pricina lui Bagshawe. Figura ei era contorsionată de suferință înainte ca privirea să-i cadă asupra mea sau a lui Bagshawe, care se afla lîngă mine. Cred însă că acesta din urmă a fost un element hotărîtor în sinuciderea ei. Leonora mi-a spus că de mulți ani avea flaconul acela, în aparență cu nitrat de amil, în fapt cu acid prusic, și era hotărîtă să-l folosească dacă aș fi descoperit vreodată natura relațiilor ei cu Jimmy. Trăsătura fundamentală a firii ei a fost probabil vanitatea. Nimic nu dovedește contrariul. Bănuiesc că vanitatea ne face adeseori pe mulți dintre noi să urmăm o linie dreaptă în conduita noastră, dacă reușim într-adevăr să avem o conduită dreaptă pe lumea asta.

În cazul cînd totul s-ar fi mărginit numai la raporturile dintre Edward și fată, cred că Florence ar fi ținut piept. Fără îndoială, i-ar fi făcut scene, l-ar fi amenințat, ar fi apelat la sentimentele lui de onoare, la promisiunile lui.

Dar apariția domnului Bagshawe și faptul că era 4 august, toate acestea însemnau prea mult pentru firea ei superstițioasă. Vezi, ea dorea două lucruri, să ajungă o mare doamnă și să se instaleze ca stăpînă la Branshaw Teleragh. Mai dorea, de asemenea, ca eu să o respect.

Adică voia să se asigure de respectul meu atîta timp cît ar fi trăit cu mine. Presupun că, dacă l-ar fi convins pe Edward Ashburnham să fugă cu ea, ar fi renunțat dintr-o dată la respect. Sau poate că ar fi încercat să se bucure de un altfel de respect din partea mea. Respectul față de măreția pasiunii ei, în sensul că, atunci cînd e vorba de dragoste, de o mare pasiune, nimic nu mai are importanță. Asta era exact genul Florencei.

Cred că în toate căsniciile există un factor constant — dorința de a-i ascunde celui cu care trăiești anumite slăbiciuni ale firii tale. Căci nu este de suportat să conviețuiești mereu alături de cineva care își dă seama de scăderile tale. E aproape mortal să suporți așa ceva — de asta atîtea căsătorii sînt nefericite.

Iată, eu de exemplu sînt foarte lacom ; îmi place mîncarea bună și numai cît aud numele unor mîncăruri îmi și lasă gura apă. Dacă Florence ar fi descoperit acest secret al meu, aș fi găsit faptul atît de greu de suportat, încît nu aș mai fi putut răbda toate celelalte privațiuni ale regimului pe care mi-l impusese. Pot să spun însă că Florence nu mi-a aflat niciodată secretul.

Nu a făcut niciodată vreo aluzie la aceasta, fără îndoială pentru că nu a avut niciodată o preocupare pentru mine.

Iar slăbiciunea tainică a Florencei — slăbiciunea pe care nu ar fi suferit niciodată să o descopăr, era tocmai escapada ei timpurie cu tipul acela numit Jimmy. Și pentru că, după toate probabilitățile, aceasta este ultima dată cînd mai pomenesc numele Florencei, aș vrea să stărui puțin asupra schimbării care s-a produs în psihologia ei... Nu i-ar fi păsat cîtuși de puțin dacă aș fi descoperit că era amanta lui Edward Ashburnham. I-ar fi plăcut chiar. Într-adevăr, grija cea mai mare a bietei Leonora, la acel timp, era să o împiedice pe Florence să se dea în spectacol în fața mea, într-un fel sau altul, în ceea ce privea raporturile dintre ea și Edward. O dată a dorit să alerge la mine, să se arunce în genunchi, la picioarele mele, și să-mi mărturisească pe un ton declamator, studiat cu multă grijă, pasiunea ei... Asta ca să-mi arate că era asemenea uneia dintre acele femei, în stare de mari pasiuni erotice, rămase în istorie. Altă dată, ar fi vrut să vină în fața mea și să-mi spună, plină de dispreț, că nu aveam nimic viril în mine și că era firesc ca atunci cînd s-a ivit un bărbat adevărat, să se întîmple ceea ce se întîmplase. Așa dorea să se comporte cînd voia să apară ca eroina unei comedii franceze. Căci întotdeauna juca teatru.

Dar nu voia pentru nimic în lume ca eu să aflu de prima ei escapadă cu Jimmy. Ajunsese să vadă și ea ce golan abject din Bowery[1] era acest individ. Ai idee ce înseamnă ca mai tîrziu în viață să tremuri din pricina unei mici acțiuni prostești — de obicei din cauza unei stări emotive firești pe care ai încercat-o pe cînd erai în pragul vieții ? Ei bine, un asemenea frison o cuprindea pe Florence la gîndul că putuse să cedeze unui individ atît de josnic. Nu știu dacă era cazul să tremure. Tot ceea ce se petrecuse era isprava nerodului ei de unchi, care nu ar fi trebuit să-i ia pe cei doi în jurul lumii și să-i lase mereu împreună, el închizîndu-se cea mai mare parte din timp în cabină. În orice caz, sînt convins că apariția domnului Bagshawe — despre care știa prea bine că e o lepră — și gîndul că desigur îmi va dezvălui că a prins-o ieșind la cinci dimineața, în ziua de 4 august 1900, din camera lui Jimmy — acesta a fost factorul determinant în sinuciderea ei. Și fără îndoială, și coincidența în ceea ce privea data avusese o mare importanță pentru firea ei superstițioasă. Se născuse la 4 august, plecase în călătorie la 4 august, devenise amanta acelui tip josnic la 4 august. În aceeași zi a anului se căsătorise cu mine și tot la 4 august descoperise că pierduse dragostea lui Edward ; tot atunci apăruse și Bagshawe, ca un sinistru prevestitor de nenorocire, ca o grimasă pe chipul soartei. Aceasta a fost ultima picătură care a umplut paharul. A fugit sus, a avut grijă să se întindă în pat în mod cît mai ornamental — era o femeie dulce, drăguță, cu obraji trandafirii, catifelați, cu păr lung, iar genele îi cădeau pe față ca o perdea. A înghițit acidul prusic din fiolă și iat-o zăcînd acolo. Oh, era extraordinar de fermecătoare, așa cum privea cu o expresie uimită la becul electric ce atîrna din tavan, sau poate că, prin acesta, privirile îi erau ațintite spre stelele de pe bolta cerească. Cine știe ? În orice caz, a fost un sfîrșit nimerit pentru Florence.

[1] Cartier de apași și huligani din New York (n.t.)

Nu poți să-ți închipui cît de extraordinar mi-a apărut sfîrșitul Florencei. Din acea zi și pînă azi nu m-am mai gîndit la ea, nu am scos nici măcar un suspin pentru ea. Mi-am amintit-o, desigur, cînd a trebuit să vorbesc cu Leonora, sau am încercat să mi-o reprezint cînd am început să scriu toate acestea, dar m-am gîndit la ea ca la o problemă de algebră. Întotdeauna cînd gîndurile mele s-au îndreptat spre dînsa, a fost ca spre un subiect de studiu și nu ca spre o aducere aminte. A ieșit complet din existența mea, ca și ziarul de ieri.

Eram frînt de oboseală și cred că acea săptămînă sau cele zece zile de prăbușire — cît a ținut starea de catalepsie — au reprezentat exact repaosul pe care îl cerea ființa mea epuizată după doisprezece ani de înăbușire a instinctelor, după doisprezece ani în care am făcut pe cățelușul dresat. Căci numai asta am fost.

Cred că șocul primit — și probabil chiar mai multe șocuri — au provocat această stare. Dar nu vreau să pun simțămintele mele de atunci pe seama unei întîmplări atît de concrete ca un șoc. Eram așa de liniștit. Parcă o raniță enorm de grea, de nesuportat, pe care o purtasem legată cu curele de umeri, se desprinsese, iar umerii îmi rămăseseră tăiați de curele, amorțiți și fără nici o urmă de viață. Mărturisesc că nu aveam nici un regret. Ce aș fi putut regreta oare ? Presupun că în adîncul inimii, unul din cele două euri ale mele simțise de mult că Florence era ca o hîrtie de bancă. Ea simboliza doar o făptură omenească adevărată, avînd inimă, sentimente, simpatii, emoții, așa cum o bacnotă reprezintă o anumită cantitate de aur. Îmi amintesc că am încercat un asemenea sentiment în momentul în care Bagshawe mi-a spus că a văzut-o ieșind din camera de culcare a acelui individ. Dintr-o dată am simțit că nu era reală, nu era decît un fel de pălăvrăgeală adunată de prin ghiduri, sau din desenele de pe planșele de mode. Probabil că dacă nu aș fi fost stăpînit de acest sentiment, aș fi alergat la ea mai repede și aș fi împiedicat-o să bea acid prusic. Dar pur și simplu nu m-am simțit în stare, mi s-ar fi părut că aș fi fugit după o bucată de hîrtie, o ocupație nedemnă de un om în toată firea.

Cele aflate nu au produs nici o schimbare în sinea mea, totul a rămas așa cum fusese. Nu-mi păsa dacă ieșise din camera lui Jimmy

sau nu. Pur și simplu nu mă interesa de loc. Florence nu mai avea nici o importanță pentru mine. Îmi vei răspunde poate că mă îndrăgostisem de Nancy Rufford și deci indiferența mea nu-mi făcea nici o onoare. Ei bine, nu caut să iau măsuri ca nu cumva să-mi stric reputația. Eram îndrăgostit atunci de Nancy Ruford, așa cum îndrăgesc și acum amintirea sărmanei copile, liniștit și plin de afecțiune, în felul meu american. Nu mi-a trecut niciodată prin minte că m-aș putea însura cu ea decît cînd am auzit-o pe Leonora enunțînd aceasta. Dar de atunci și pînă în clipele de la sfîrșit care au fost mai rele decît dacă aș fi aflat că a murit, nu cred că m-am mai gîndit prea mult la altceva. Nu vreau să spun că am suspinat după ea sau am gemut ; pur și simplu am dorit să mă căsătoresc cu Nancy, așa cum unii oameni doresc să se ducă la Carcassone.

Înțelegi sentimentul pe care-l încercam ? Era acel sentiment care îți cere să îndepărtezi anumite obstacole din cale, să netezești complicațiile înainte de a te îndrepta spre locul considerat toată viața drept cetate a visurilor. Nu am dat nici o importanță diferenței de vîrstă. Aveam 45 de ani, iar biata de ea mergea pe 22. Dar era mai matură decît vîrsta ei și mult mai liniștită. Părea să aibă o ciudată înclinare spre mucenicie, ca și cum ar fi trebuit în mod inevitabil să-și termine viața într-o mănăstire, cu fața încadrată de un comănac alb. Dar mi-a

spus de nenumărate ori că nu avea nici o vocație, pur și simplu nu simțea dorința să devină călugăriță. Ei bine, cred că eu însumi eram ca un fel de locaș sfînt și părea foarte potrivit să-și facă legămîntul solemn față de mine.

Nu, vîrsta nu mi s-a părut un impediment. Mă îndoiesc că vreun bărbat s-ar gîndi la așa ceva și eram destul de încrezător că voi fi în stare să fericesc o tînără fată. Aș fi putut să o răsfăț cum puține fete tinere au fost cîndva răsfățate, iar în ceea ce mă privește, nu m-aș considera chiar respingător. Nici un bărbat nu poate să se considere așa, căci dacă ajunge la asemenea concluzie, ei bine, atunci înseamnă că e terminat. Dar îndată ce mi-am revenit din catalepsie, am început să-mi dau seama că problema pe care trebuia să o rezolv, ca să mă pregătesc să fiu aproape de ea, era pur și simplu reînnoirea contactului cu viața. Timp de 12 ani fusesem ținut într-o atmosferă rarefiată ; ceea ce aveam deci de întreprins acum, era să dau o mică luptă cu viața reală, o trîntă cu oamenii de afaceri, unele călătorii prin orașe mai mari, trebuia să întreprind o acțiune mai viguroasă, mai bărbătească. N-aș fi vrut să mă prezint lui Nancy Rufford ca un fel de fată bătrînă. De aceea, exact la două săptămîni după ce a murit Florence, am plecat spre S.U.A.

II

IMEDIAT DUPĂ MOARTEA FLORENCEI, Leonora a început să pună șaua pe Nancy și Edward. Bănuise ce se petrecuse sub copaci lîngă Cazino. După plecarea mea, au mai rămas la Nauheim încă trei săptămîni și Leonora mi-a spus că au fost cele mai îngrozitoare din viața ei. I s-a părut că trebuia să facă față unui duel cu arme invizibile, un duel lung, tăcut, da, acestea au fost cuvintele ei. Și situația devenise și mai grea din cauza totalei inocențe a fetei. Căci Nancy tot încerca mereu să plece singură cu Edward, așa cum fusese deprinsă toată viața ei, de cîte ori venea acasă în vacanță. Dorea să-l audă spunîndu-i din nou lucruri drăguțe.

Situația era foarte complicată, din motive cît se poate de delicate. Astfel unul din motive se datora faptului că Leonora și Edward nu-și vorbeau niciodată, decît numai cînd erau în prezența străinilor. În acele împrejurări, așa cum am mai amintit, comportarea lor era cu totul perfectă. Inocența totală a copilei îngreuna situația și se mai adăuga complicația că Leonora și Edward considerau fata ca pe propriul lor copil. Sau poate ar fi mai exact dacă aș spune că o priveau mai mult ca pe fiica Leonorei. Nancy era o fată ciudată, e foarte greu să o descriu.

Era înaltă şi surprinzător de slabă, avea o gură chinuită, ochi torturaţi, dar totodată era o făptură extraordinar de plină de haz. Uneori ar fi putut să-ţi pară chiar grotescă, alteori nemaipomenit de frumoasă. Părul ei negru era de o bogăţie cum n-am văzut încă niciodată. Mă întrebam cum putea să poarte greutatea aceea. Abia împlinise 21 de ani, dar cîteodată părea atît de matură, pentru ca altă dată să pară că nu avea mai mult de 16 ani. Acum o auzeai vorbind despre vieţile sfinţilor, acum o vedeai tăvălindu-se prin iarbă cu puiul cîinelui de Saint Bernard. Era în stare să călărească şi să hăituiască vînatul ca o menadă, dar putea să stea perfect liniştită ore întregi, cînd Leonora avea vreuna din migrenele ei, muindu-i batistă după batistă în oţet aromat. Pe scurt, era un adevărat miracol de răbdare, dar în acelaşi timp ar fi putut să fie în mod miraculos şi nerăbdarea personificată. Asta se datora faptului că fusese crescută într-o şcoală de călugăriţe. Îmi amintesc că una din scrisorile ei, pe cînd avea 16 ani, suna cam aşa :

„De ziua Corpului Domnului, (sau poate că era o altă sărbătoare, nu ţin minte sărbătorile niciodată) şcoala noastră a jucat hockey cu fetele de la Rochampton şi în pauza de la jumătatea partidei, văzînd că scorul era trei la unu, în defavoarea noastră, ne-am dus în capelă şi ne-am rugat pentru victorie. Pînă la urmă am cîştigat cu cinci la trei".

Şi îmi amintesc că, mai departe, descria parcă un fel de saturnală. Cînd cele 15 sau 11 fete victorioase au intrat în refector pentru cină, cîtva timp toate elevele au sărit pe mese, au rupt scaunele izbindu-le de podele, şi au spart vesela, pînă cînd maica stareţă a sunat dintr-un clopoţel de mînă. Asta este desigur tradiţia catolică — o saturnală poate lua sfîrşit într-o clipă, ca o pocnitură de bici. Desigur că nu-mi place tradiţia, dar trebuie să spun că i-a dat lui Nancy, sau, în orice caz, că Nancy avea un simţ al corectitudinii cum nu am întîlnit încă la nimeni. Era ca un cuţit, care părea uneori să-i ţîşnească din ochi şi să grăiască prin glasul ei. Pur şi simplu m-a speriat. Am fost chiar aproape înspăimîntat la gîndul că mă găsesc într-o lume în care putea să existe un exemplar atît de minunat.

Îmi amintesc că o dată, pe cînd avea încă 15, 16 ani şi trebuia să se reîntoarcă la şcoală, i-am dat cîţiva galbeni, ca să aibă bani de buzunar. Mi-a mulţumit într-un fel foarte special, din suflet, spunînd că îi vor prinde foarte bine. Am întrebat-o de ce. Exista o regulă la şcoală şi anume : elevele nu aveau voie să vorbească între ele cînd treceau de la capelă la refector. Şi de vreme ce această regulă îi părea ei arbitrară şi prostească, o încălca în mod special, zi de zi. Seara erau întrebate dacă în cursul zilei au comis vreo greşeală. Nancy mărturisea că încălcase acea regulă. Şi atunci trebuia să plătească şase pence — aceasta fiind amenda pentru încălcarea re-

gulii. Am întrebat-o, pentru informarea mea, de ce mărturisea, şi mi-a răspuns cu următoarele cuvinte:

— Ei bine, fetele din ordinul „Pruncului Sfînt" au fost întotdeauna vestite pentru cinstea lor. E foarte plictisitor, dar trebuie să mă supun.

Sînt înclinat să cred că mai întîi copilăria ei nenorocită, apoi amestecul de saturnale şi disciplină strictă care forma viaţa de la mănăstire, au adăugat încă ceva ciudăţeniei firii ei. Taică-său fusese un nebun violent, maior într-unul din acele regimente ce sînt cunoscute, pare-se sub numele de Regimentele din Highland. Nu bea, dar îşi ieşea uşor din fire şi nu putea să se stăpînească. Prima amintire pe care Nancy o avea din copilăria ei, era imaginea tatălui lovind-o pe maică-sa, în timp ce stăteau la masă, iar aceasta căzînd jos, în nesimţire. Maică-sa, fără tăgadă, se dovedise a fi şi ea o femeie nervoasă, iar ordonanţele, după cum se părea, erau de asemenea gălăgioase, aşa că întreaga casă vuia de strigăte şi ţipete şi domnea acolo o veşnică zarvă şi nelinişte. Doamna Rufford era prietena cea mai bună a Leonorei, iar Leonora putea fi şi ea destul de usturătoare uneori. Dar îmi închipui că pe lîngă doamna Rufford, ea nu era nimic. Maiorul, cînd se întorcea după o dimineaţă urîcioasă de instrucţii la cîmp, sub un soare arzător, cu soldaţi recalcitranţi şi încăpăţînaţi, era furios şi din gura lui ieşeau tot felul de cuvinte de ocară. Iar dacă doamna Rufford ar

fi făcut vreo remarcă înţepătoare, atunci era iadul pe pămînt. O dată, pe cînd Nancy avea vreo 12 ani, a încercat să intervină între ei. Taică-său i-a tras una peste frunte cu atîta forţă, încît a zăcut în stare de inconştienţă trei zile. Totuşi Nancy părea că ţinea mai mult la el decît la maică-sa. Îşi amintea unele manifestări ale tatălui care deşi avea asprime în ele, vădeau şi o oarecare blîndeţe. O dată sau de două ori, pe cînd era mică, a îmbrăcat-o într-un chip foarte stîngaci şi lipsit de răbdare, dar plin de duioşie. Era aproape imposibil să se găsească o femeie de serviciu care să stea la familia Rufford, iar adesea doamna Rufford nu se simţea în stare să facă nimic. Cred că îi plăcea să bea. În orice caz, fusese o femeie cu limba ascuţită, şi îşi rîdea de orice afecţiune ori manifestare emotivă, iar Nancy se temuse tare de ea. Cred că era un copil foarte sensibil.

Într-o bună zi, pe neaşteptate, cînd Nancy tocmai se întorsese după ce fusese călare pînă la Fort William, a fost trimisă urgent direct în Sud, la acea şcoală de călugăriţe, împreună cu educatoarea ei, care era albă la faţă ca varul. Nancy ştia că trebuia să fie trimisă acolo, dar abia peste două luni. Din acel moment, maică-sa a dispărut complet din viaţa ei. Două săptămîni mai tîrziu, Leonora a venit la mănăstire şi i-a spus că doamna Rufford murise. Poate că era chiar aşa. În orice caz, nu am auzit niciodată, pînă tîrziu, spre sfîrşit,

ce se întîmplase cu doamna Rufford. Leonora nu mi-a vorbit de ea vreodată.

După aceea, maiorul Rufford a plecat în India, de unde se întorcea arareori și numai pentru scurte vizite, iar Nancy s-a integrat treptat în viața de la Branshaw Teleragh. Cred că din acea vreme și pînă la sfîrșit, viața ei alături de Leonora și de Edward a fost foarte fericită. Acolo se găseau mulți cîini și cai și servitori bătrîni și o pădure mare în care putea hoinări în voie. Și apoi îi avea pe Edward și pe Leonora care o iubeau atît de mult.

Am văzut-o mereu, căci venea în fiecare an la familia Ashburnham, la Nauheim, pentru a petrece cu ei ultimele două săptămîni ale șederii lor acolo, și pot spune că a crescut sub ochii mei. Era foarte veselă cu mine întotdeauna. Pînă cînd a împlinit 18 ani, mă tot săruta dimineața și seara. Și țopăia în jurul meu de colo pînă colo, îmi aducea lucrurile și rîdea cînd auzea poveștile mele despre Filadelfia. Dar sub această mască a veseliei, îmi închipui că se ascundeau și unele spaime și îngrijorări. Îmi amintesc într-o zi, pe cînd avea vreo 18 ani, în timpul uneia din acele foarte rare vizite ale tatălui ei în Europa, ne aflam la Nauheim și stăteam tocmai în grădină lîngă fîntîna cu încrustații de fier. Leonora avea una din durerile ei de cap și-i așteptam pe Florence și pe Edward să vină

de la baie. Nici nu poți să-ți închipui cît era de frumoasă Nancy în dimineața aceea.

Vorbeam tocmai dacă era potrivit să cumperi bilete de loterie — adică discutam aspectul moral al chestiunii. Parcă o văd, îmbrăcată în întregime în alb, atît de înaltă și de fragilă ; și tocmai își pieptănase părul în sus, așa încît linia cefei avea o încîntătoare înfățișare de tinerețe, cu totul nouă pentru mine. Pe gît îi jucau reflexele unui ochi de apă rămas neuscat încă după ploaia din noaptea trecută, iar restul trăsăturilor erau învăluite în jocul de umbre și lumini difuze ce le arunca umbrela ei albă. De sub pălăria cu boruri largi, din pai, se întrezărea părul negru. Gîtul ei era foarte lung și îl ținea puțin aplecat, iar sprîncenele, arcuindu-se cînd rîdea de unele expresii demodate din frazeologia mea, își părăsiseră încordarea. Obrajii îi erau ușor împurpurați și ochii ei de un albastru adînc erau plini de lumină. Cînd te gîndești că acea făptură atît de albă, de plină de viață, acea ființă asemenea unei sfinte, gingașă și grațioasă ca o lebădă, cînd te gîndești numai că... ei bine, era ca pînza unei corăbii, atît de albă, de precisă în mișcările ei — cînd te gîndești că ființa aceea nu va mai putea înfăptui nimic... niciodată nu va mai fi în stare de nimic... Nu pot să cred...

Flecăream despre aspectul moral al jocului de loterie și apoi, dintr-o dată, dinspre arcadele din spatele nostru, s-a auzit vocea răsunătoare, ce nu putea fi confundată, a tată-

lui ei. Parcă ar fi fost o geamandură cu o sirenă răbufnind în interior. M-am uitat împrejur să-l văd. Un bărbat înalt, blond, țeapăn, drept, de vreo cincizeci de ani; a trecut mai departe, în tovărășia unui baron italian care avea legături cu Congo belgian. Probabil că vorbeau despre felul în care trebuie să fie tratați băștinașii, căci l-am auzit spunînd :

— Oh, la naiba cu umanitatea !

Cînd m-am uitat din nou la Nancy, avea ochii închiși, iar fața ei era parcă și mai albă decît rochia, care cel puțin păstra unele reflexe trandafirii ale prundișului de pe jos. Era îngrozitor să o vezi așa, cu ochii închiși.

— Oh, a exclamat, iar mîna ei, ce părea că bîjbîie, s-a oprit pe brațul meu. Să nu-i vorbești niciodată despre starea mea. Promite-mi că nu-i vei spune tatei nici un cuvînt vreodată. Mi-a adus în minte visele acelea îngrozitoare... A deschis ochii și s-a uitat drept într-ai mei : Binecuvîntații sfinți, a adăugat apoi, ar trebui să ne ferească de asemenea lucruri. Cred că oricît ar păcătui cineva, tot nu merită așa ceva.

Spuneau că sărmanei de ea i se îngăduise să țină întotdeauna lumina aprinsă noaptea în camera de culcare... Și totuși, nici o copilă nu s-ar fi putut juca cu mai multă dragoste și într-un fel mai poznaș cu un tată adorat. Îl ținea întotdeauna de pulpanele hainei, punîndu-i tot felul de întrebări asupra felului cum și-a petrecut timpul, sărutîndu-l apoi în creștet. Ah,

cît era de bine crescută și de drăguță, cum rar se mai întîlnește cineva.

Sărmanul de el — era crispat în fața ei — dar Nancy făcea tot ce putea ca să-l liniștească. Poate că a și luat lecții în acest sens la școală. Numai acea notă specială a vocii lui, care se făcea auzită cînd era dogmatic și autoritar, o putea speria, și panica era vizibilă cînd îl auzea pe neașteptate. Reacționa astfel căci își închipuia că răbufnirea vocii tatălui ei îi prevestea visele acelea urîte pe care sfinții părinți i le dădeau pentru ispășirea păcatelor. Și îi mai amintea și de dejunurile îngrozitoare din copilăria ei — căci acel glas tunător preceda întotdeauna venirea lui la masă.

Am menționat la începutul acestui capitol cele spuse de Leonora, anume că, în timpul pe care l-au mai petrecut la Nauheim după plecarea mea, i s-a părut că susținea un duel nesfîrșit, cu arme nevăzute, împotriva unor adversari muți. Așa cum am mai spus, Nancy încerca mereu să plece singură cu Edward. Acesta fusese obiceiul ei de ani și ani. Iar Leonora a găsit că era de datoria ei ca acum să o oprească. Era foarte greu însă. Nancy fusese deprinsă să facă ce-i plăcea și de ani de zile obișnuia să meargă cu Edward la vînătoare de iepuri, de guzgani, să prindă somoni jos la Fordingbridge, să facă vizite prin întreaga regiune, vizite din acelea care-l pasionau pe Edward, sau să treacă pe la arendașii lui. Iar la

Nauheim, se ducea întotdeauna cu Edward seara la Cazino — în orice caz, ori de cîte ori Florence nu avea nevoie de asistența lui. Natura, evident inocentă, a raporturilor dintre aceștia doi reieșea din faptul că nici Florencei nu i-a trecut prin minte vreodată că ar putea să fie geloasă.

Leonora își făcuse obiceiul să se culce la 10. Nu știu cum a reușit, căci tot timpul cît au mai rămas la Nauheim a pus astfel lucrurile la cale, încît nu-i lăsa pe cei doi niciodată singuri decît în plină zi prin locuri foarte umblate. Dacă un protestant ar fi făcut asta, fără îndoială ar fi trezit luarea aminte a fetei. Dar catolicii, care întotdeauna au rezerve și tot felul de taine ciudate, pot să se descurce mai bine în asemenea situații. Și aș crede că două lucruri i-au ușurat încercările: moartea Florencei și faptul că Edward se simțea în mod vădit rău. Era chiar foarte bolnav, începuse să fie adus de umeri, avea pungi sub ochi; și în unele momente, era total absent.

Leonora se descria pe sine pîndindu-l cum pîndește o pisică sălbatică un porumbel ce trece neștiutor pe drum. Și cred din nou că în timpul acelei veghe mute, se comporta ca o prea catolică ce era — adică o ființă care poate avea gînduri străine de ale noastre, păstrîndu-le în taină numai pentru sine. Și îi umblau prin minte tot felul de gînduri, iar unele dintre ele, fără a fi rostit măcar un singur cuvînt, pătrundeau chiar și în mintea lui Edward. La

început, crezuse că era poate frămîntat de remușcări sau împovărat de durere din cauza morții Florencei. Dar tot pîndind și pîndind l-a auzit vorbind din cînd în cînd chiar în fața fetei cîte ceva despre Florence, și atunci și-a dat seama că nu era nici pomeneală de remușcări sau durere. Nu-i putea trece prin minte că Florence s-ar fi sinucis fără să-i fi scris cel puțin o lungă tiradă. Lipsa unei asemenea scrisori îl convinsese că fusese un atac de inimă. Căci Florence nu l-a lăsat să întrezărească niciodată că n-ar fi bolnavă cu adevărat. Credea că așa îi apare mai romantică.

Nu, Edward nu avea nici o remușcare. Era în măsură să-și spună că s-a comportat față de Florence cu atenție cavalerească, așa cum dorise ea, pînă cu două ore înainte de moartea ei. Leonora a ajuns la această concluzie după privirea din ochii lui și după felul în care s-a aplecat asupra Florencei cînd zăcea în coșciug, și după o mie de alte lucruri mici. Dacă Leonora începea dintr-o dată să vorbească fetei despre Florence, Edward nici nu clintea. Nu dădea nici cea mai mică atenție și rămînea mai departe cu ochii injectați, privind fix fața de masă. Pe atunci bea foarte mult — trăgea la măsea în mod obișnuit, în fiecare seară, pînă tîrziu după ce ele se culcau.

Căci Leonora o făcuse pe fată să se culce la 10, oricît de nerațional îi părea aceasta lui Nancy. Dacă înțelegea că atît timp cît erau pe

jumătate într-un fel de doliu pentru moartea Florencei nu trebuia să fie văzută cu Edward în locuri publice, asemenea Cazinoului, nu putea însă pricepe de ce nu l-ar întovărăși pe unchiul ei seara, în plimbările prin parc. Nu știu ce scuză a găsit Leonora, îmi imaginez că a inventat o rugăciune de seară, pe care copila și ea trebuiau să o rostească pentru odihna sufletului Florencei. Și apoi, într-o seară, cam două săptămîni mai tîrziu, pe cînd copila devenise refractară chiar și exercițiilor de devoțiune, a cerut încă o dată să-i fie îngăduit să se ducă la plimbare cu Edward, iar cînd Leonora nu mai știa cum să o scoată la capăt, Edward s-a predat. Se ridicau tocmai de la masă, Edward avea o privire abătută. Dar și-a întors capul lui mare, cu ochii injectați, spre nevastă-sa, și s-a uitat drept în ochii ei.

— Doctorul von Hauptman, a spus el, mi-a prescris să mă culc imediat după cină ; acum stau mult mai rău cu inima.

A continuat să se uite mai mult timp la Leonora, cu un fel de dispreț. Și Leonora a înțeles că vorbindu-i astfel, îi dădea scuza ce-i trebuia ca să-l despartă de fată, iar privirea lui îi reproșa parcă gîndul că ar putea încerca să o seducă pe Nancy.

S-a dus sus în camera ei și a stat acolo mult timp, citind din cartea de rugăciuni, pînă cînd fata s-a culcat. Pe la zece și jumătate, a auzit pașii lui Edward prin fața ușii ei, îndreptîndu-se spre ieșire. Două ore mai tîrziu, se întorcea, poticnindu-se.

A rămas reflectînd asupra situației pînă în ultima seară a șederii lor la Nauheim. Apoi, a intrat imediat în acțiune și, dintr-o dată, după masă, și-a îndreptat privirile spre el spunîndu-i :

— Teddy, nu crezi că ai putea să te abați pentru o noapte de la prescripțiile doctorului și să te duci cu Nancy la Cazino. Biata copilă nu a înțeles nimic din vizita ei de anul acesta.

Edward a privit-o la rîndul lui îndelung, chibzuind. Apoi, în cele din urmă i-a răspuns :

— Bine, da !

Nancy a sărit de pe scaun și l-a sărutat. Leonora mi-a spus că acele două cuvinte i-au adus cea mai mare ușurare pe care ar fi putut-o primi vreodată în viața ei. Căci și-a dat seama că Edward ceda nu dorinței de a poseda, ci acelei încăpățînate hotărîri de a se stăpîni. Ea putea acum să-și mai slăbească vigilența.

Totuși a rămas în umbră, în spatele jaluzelelor trase pe jumătate, pînă tîrziu noaptea, cuprinzînd cu privirea strada, copacii, pînă cînd a auzit vocea limpede a lui Nancy apropiindu-se și rostind :

— Cu nasul acela arătai ca un bătrînel șmecher.

Fiind o sărbătoare locală, fusese serbare la Cazino. Iar Edward i-a răspuns în felul lui morocănos :

— Iar tu parcă erai bătrînica Sideacher.

A văzut apoi o siluetă sub una din lămpile de gaz: era fata, legănîndu-se ușor în mers; apoi o alta, acea a lui Edward, pășind gîrbovit lîngă ea. Vorbeau așa cum vorbiseră întotdeauna de pe cînd copila avea 17 ani; pe același ton, făcînd aceleași glume despre o bătrînică de la Branshaw care îi distra. Puțin mai tîrziu, copila a deschis ușa camerei Leonorei, în timp ce-l săruta pe Edward pe frunte, așa cum făcea în fiecare seară.

— M-am distrat grozav, i-a spus Nancy. Edward se simte mult mai bine. M-a adus în galop acasă. De ce stai pe întuneric?

Leonora îl auzise pe Edward umblînd prin camera lui, dar din cauză că fata vorbea, nu-și dăduse seama dacă nu cumva ieșise din nou. Și apoi, mult mai tîrziu, gîndindu-se că dacă Edward continuă să bea ar trebui făcut ceva ca să fie oprit, a deschis pentru prima dată, foarte ușurel, ușa mereu închisă dintre camerele lor. Dorea să vadă dacă a ieșit din nou. Edward îngenunchease lîngă patul său, cu capul ascuns în plapumă. Brațele îi erau întinse; ținea înaintea lui o imagine mică a Fecioarei, un flecuștet de un roșu și albastru prusac țipător, pe care fata i-l dăduse cînd s-a întors prima dată de la mănăstire. L-a putut vedea scuturîndu-și convulsiv umerii de trei ori și, înainte de a închide ușa, l-a auzit plîngînd în hohote. El nu era catolic, dar asta i-a fost reacția.

În acea noapte, Leonora a dormit neîntoarsă.

III

DAR MAI TÎRZIU, ÎN ZIUA ÎN CARE s-au reîntors la Branshaw Teleragh, Leonora n-a mai rezistat. Nici un necaz nu vine singur, asta-i ca un fel de pedeapsă ce cade asupra bietelor noastre suflete — e flagelul destinului atroce, dar probabil drept. Da, orice durere, deși durerea în sine s-ar putea să fi trecut, lasă în urma ei un șir întreg de lucruri îngrozitoare, de nenorociri și disperare. Leonora era ușurată în sinea sa. Simțise că Edward putea să rămînă singur cu fata, fără grijă, și că putea avea încredere în el. Dar o dată cu slăbirea vigilenței ei, a venit și un fel de slăbire a judecății. Iată partea cea mai amară a întregii povești. Căci e tare trist să vezi că o minte atît de limpede se poticnește; și Leonora se poticnea.

Trebuie să știi că Leonora îl iubea pe Edward cu o pasiune care se asemuia cu o ură disperată. Și a trăit cu el ani și ani fără să-i adreseze măcar un cuvînt afectuos. Mă întreb cum a fost în stare. La început, uniunea lor fusese o simplă căsătorie pusă la cale de familie.

De la mănăstirea despre care am mai vorbit de atîtea ori, Leonora s-a întors acasă, în conacul acela irlandez, unde se îmbinau sărăcia și dezordinea și unde erau șapte fete. S-a măritat la un an după ce părăsise mănăstirea, pe cînd avea 19 ani. Nici nu poți să-ți închipui

o fată mai lipsită de experiență ca ea. S-ar putea spune că singurul bărbat cu care vorbise vreodată era preotul. Venind direct de la mănăstire, s-a închis între zidurile conacului părintesc. Aceste ziduri zăgăzuiau mult mai mult decît ar fi făcut-o zidurile oricărei mănăstiri. Și acolo se aflau șapte fete, o mamă istovită, un tată speriat căci de vreo trei ori în cursul anului, arendașii pămînului său, pitiți după tufe, trăseseră focuri de armă asupra lui. Pe femei, în general, arendașii le respectau. O dată pe săptămînă, fiecare dintre fete, pe rînd — dat fiind că erau șapte — pleca în plimbare cu mama, într-un docar vechi, tras de un căluț foarte gras și greoi. Uneori făceau cîte o vizită pe la unii și alții din vecini, dar aceasta se întîmpla rar. Leonora m-a asigurat că în anul ce a urmat întoarcerii de la mănăstire, a intrat doar de trei ori în casa cuiva. Restul timpului, cele șapte surori fugeau de colo, colo în grădina părăsită, printre copacii necurățați; uneori jucau tenis sau domino într-un colț format de un zid mare care înconjura grădina — un colț din care copacii pieriseră de mult. Pictau acuarele, brodau, copiau versuri în albume. Mergeau în fiecare săptămînă la biserică, la spovedanie, întovărășite de o bătrînă dădacă. Erau fericite căci nu cunoșteau altă viață.

Li s-a părut un fapt cu totul neobișnuit o dată, cînd a fost adus un fotograf de la oraș, care le-a fotografiat pe toate șapte în picioare, la umbra unui măr bătrîn cu licheni cenușii pe trunchiul galben-brun.

Dar nu era o extravaganță.

Cu trei săptămîni înainte, colonelul Powys scrisese colonelului Ashburnham:

„Ascultă, Harry, n-ar putea Edward al tău să se însoare cu una din fetele mele? Ar fi ca o mană cerească. Știi, a ajuns funia la par. E greu pînă pleacă una, celelalte urmează mai ușor."

Și, mai departe, spunea că fetele lui sînt toate înalte, drepte, bine făcute, pure, și i-a reamintit colonelului Ashburnham că, atunci cînd ei doi s-au căsătorit — căsătoria lor avînd loc în aceeași zi, deși în biserici diferite, de vreme ce unul era catolic și altul anglican — și-au făgăduit unul altuia, cu o seară înainte, că unul din fiii lor se va însura cu una din fiicele lor cînd va veni timpul. Doamna Ashburnham era din familia Powys și a rămas prietena cea mai dragă a doamnei Powys. Bărbații colindaseră lumea, așa cum fac soldații englezi, întîlnindu-se rareori, dar nevestele au fost mereu în corespondență. Își scriau despre cele mai mărunte lucruri, ca de pildă cînd i-au ieșit dinții lui Edward sau fetelor mai mici, sau cum se putea țese mai bine o gaură într-un ciorap. Iar dacă se întîlneau rar, era totuși suficient ca fiecare să păstreze vie în mintea sa imaginea celeilalte — apoi au început treptat să încărunțească, să le înțepenească încheieturile, dar întotdeauna aveau multe de povestit și o cantitate imensă de amintiri. Dar cum fetele începeau să devină majore, trebuiau să părăsească mănăstirea în care fu-

seseră trimise interne, în timpul anilor cînd colonelul era activ. Acesta s-a retras din armată fiind necesar acum să le facă fetelor un cămin. Nu știu cum se întîmplase, dar familia Ashburnham nu văzuse niciodată fetele Powys, deși de cîte ori cei patru părinți se întîlneau la Londra, Edward era și el prezent. Pe atunci avea 22 de ani și cred că era tot atît de pur în gîndire ca și Leonora. E ciudat cum un adolescent poate să-și păstreze în această lume gîndirea neatinsă, virgină.

Aceasta s-a datorat în parte atitudinii pline de grijă a mamei sale și, în parte, faptului că la școală, la Winchester, a trăit într-un mediu deosebit de pur. Și, desigur, în parte s-a datorat și aversiunii personale, speciale, pe care Edward o avea față de limbajul vulgar sau de orice povestire grosolană. Iar cît a stat la Școala Militară de la Sandhurst, a rămas cu totul în afara unor asemenea preocupări. Avea o înclinație pentru armată, pentru matematică, pentru chestiuni agricole, politice și, printr-o trăsătură ciudată a minții sale, i-a plăcut literatura. Chiar și la douăzeci și doi de ani își trecea ore întregi citind romanele lui Scott sau *Cronicile* lui Froissart.

Doamna Ashburnham considera că era bună de felicitat pentru comportarea fiului ei și aproape în fiecare săptămînă îi scria doamnei Powys pe larg, arătîndu-i cît era de bucuroasă de aceasta.

Apoi, într-o bună zi, pe cînd se plimba cu Edward pe Bond Street, după ce fuseseră la

un meci de cricket, a observat că acesta, dintr-o dată, a întors capul ca să mai privească a doua oară o fată bine îmbrăcată, care tocmai trecuse pe lîngă ei. I-a scris și despre asta doamnei Powys, manifestînd oarecare alarmă. Din partea lui Edward fusese pur și simplu o mișcare reflexă. La vremea aceea era atît de cufundat în studii, datorită presiunii ce o exercita asupra lui meditatorul, încît desigur că nici nu și-a dat seama de gestul său.

Tocmai această scrisoare a doamnei Ashburnham către doamna Powys a fost pricina epistolei colonelului Powys către colonelul Ashburnham, epistolă pe jumătate plină de haz, pe jumătate plină de tînguire. Doamna Ashburnham l-a făcut pe bărbatul ei să răspundă pe un ton și mai glumeț, ceva în sensul că familia Powys ar trebui să le dea posibilitatea să-și facă o idee despre marfa pe care voia să o desfacă pe piață. Iată de ce a fost adus fotograful de la oraș ca să le fotografieze. Am văzut și eu fotografia, cele șapte fete toate în alb, toate semănînd destul de mult una cu alta — cu excepția Leonorei — toate avînd trăsături cam grosolane și o privire puțin cam adormită. Cred că și Leonora ar fi arătat tot cam așa, căci nu era o fotografie bună. Dar umbra unei crengi a mărului îi cădea drept pe față, făcînd-o astfel aproape cu totul invizibilă.

A urmat apoi un timp extrem de hărțuitor pentru colonelul și doamna Powys. Doamna Ashburnham i-a scris doamnei Powys că nimic

nu i-ar spulbera mai mult temerile materne decît dacă ar ști că fiul ei s-ar căsători cu una dintre fiicele doamnei Powys, bineînțeles numai dacă și acesta ar dovedi o înclinare, adăugînd că nu ar putea concepe pentru Edward decît o căsătorie din dragoste. Bieții soți Powys trebuiau să aranjeze astfel lucrurile, încît chiar încercarea de întîlnire a tinerilor să pară o întîmplare.

Cheltuiala trimiterii uneia dintre fete din Irlanda la Branshaw îi înspăimînta ; și pe oricare dintre fete ar fi ales-o, s-ar fi putut să nu trezească interesul lui Edward. Pe de altă parte, îi îngrijora de asemenea și cheltuielile ce ar fi trebuit să le facă dacă ar fi invitat familia Ashburnham să vină la ei. Ar fi însemnat pur și simplu după aceea o reducere a meselor. Totuși, pînă în cele din urmă au riscat, și cei trei Ashburnham au fost invitați în singuratica locuință a familiei Powys. Erau în stare să-i ofere lui Edward o vînătoare, un pescuit și un adevărat vîrtej de feminitate, dar aș putea spune că fetele au făcut mai mult impresie asupra doamnei Ashburnham decît asupra lui Edward. Doamnei i s-au părut atît de simplu crescute, atît de sănătoase. Într-adevăr, erau așa crescute, încît Edward părea că le consideră mai mult ca pe niște băieți decît ca pe fete. Și apoi, într-o seară, doamna Ashburnham a avut o convorbire cu fiul ei, una dintre acele convorbiri specifice mamelor englezoaice. Parcă ar fi fost o dezbatere în procesul unei crime, deși nu știu cum s-a desfășurat. În orice caz, în ziua următoare, colonelul Ashburnham a cerut în numele fiului său mîna Leonorei. Aceasta a iscat oarecare consternare, căci Leonora era a treia fiică și s-ar fi cuvenit ca Edward să se însoare cu cea mai mare dintre ele. Doamna Powys, cu simțul ei rigid al echității, era gata, gata să refuze cererea. Dar colonelul, soțul ei, i-a arătat că vizita i-a costat vreo 60 lire, cu angajarea în plus a unui servitor, închirierea unui cal, a unei trăsuri, cumpărarea păturilor, așternutului, precum și a cîtorva fețe de masă în plus. Nu era altceva de făcut decît să accepte căsătoria. Iată cum au devenit Edward și Leonora soț și soție.

Nu știu dacă un studiu amănunțit al felului în care au ajuns treptat la dezbinare ar putea fi interesant. Poate că ar fi totuși. Dar sînt multe lucruri pe care nu le înțeleg prea bine, despre care nu pot să o întreb pe Leonora, sau despre care Edward nu mi-a vorbit vreodată. Nici nu știu dacă Edward a iubit-o sau nu cîndva pe Leonora. Desigur, i-a plăcut cel mai mult dintre toate fiicele colonelului Powys. S-a încăpățînat atît, încît a spus că dacă nu o poate avea pe ea nu-i trebuie nici una dintre ele. Și, fără îndoială, că înainte de căsătorie i-a ținut discursuri iscusite de prin cărțile pe care le citea. Dar în ceea ce privește sentimentele sale, analizîndu-le mai tîrziu, se pare că a luat fata în mod foarte calm și fără nici o zvîcnire mai puternică a inimii, neexistînd nici o opoziție. Totul se petrecuse atît de de-

mult, încît acum, la sfîrşitul bietei lor vieţi, i se părea doar o poveste întunecată şi învăluită în pîclă. Avea cea mai mare admiraţie pentru Leonora. O admira pentru sinceritatea şi puritatea gîndurilor ei, pentru cît era de armonios plămădită, pentru eficienţa ei, pentru frumuseţea pielii şi pentru aurul părului, pentru conduita ei, pentru simţul datoriei pe care îl avea puternic sădit în firea ei. Era încîntat să apară pretutindeni împreună.

Dar nu se simţea atras în mod special de ea. Leonora nu avea puteri magnetice. Cred că, într-adevăr, nu a iubit-o pentru că Leonora nu se jeluia niciodată. A aduce mîngîiere celor amărîţi, care se tînguiau, iată ce-l bucura pe Edward. Leonora nu i-a oferit niciodată asemenea prilej. Poate, la început, s-a dovedit a fi prea ascultătoare. Nu vreau să spun că era supusă, că ar fi gîndit la fel cu el. Nu, departe de ea aşa ceva. Cînd o luase de la părinţii ei, era ca o fecioară medievală, plină de răbdare — Leonora fusese toată viaţa ei învăţată că prima datorie a unei femei era să asculte.

La ea, însă, toată admiraţia faţă de calităţile lui Edward s-a transformat foarte repede în cea mai adîncă dragoste. Dacă sîngele lui nu zvîcnea niciodată mai tare în prezenţa ei, în schimb ea, aşa cum mi s-a spus, era cu totul transformată numai cînd îl vedea apropiindu-se din celălalt capăt al parchetului de dans. Îl urmărea cu privirea pretutindeni, plină de încredere, de admiraţie, de gratitudine şi dragoste. Edward era într-un anumit sens păstorul şi călăuza ei, şi i-a călăuzit paşii spre ceea ce pentru o fată abia ieşită din mănăstire reprezenta raiul pe pămînt. Nu am nici cea mai mică idee care poate fi existenţa nevestei unui ofiţer englez. În orice caz, în jurul ei erau tot felul de sărbătoriri şi sporovăieli, bărbaţi bine care o admirau, femei plăcute care o tratau ca pe un copilaş. Confesorul ei era de acord cu viaţa pe care o ducea, Edward o lăsa să facă mici plăceri fetelor de la mănăstire, iar maica stareţă îl aproba. Timp de cinci sau şase ani nu a existat femeie mai fericită decît Leonora.

Căci numai la sfîrşitul acestei perioade au început să se adune nori negri. Pe atunci avea vreo douăzeci şi trei de ani, iar firea ei eficientă, îndreptată spre scopuri bine precizate, o făcea poate să aibă o dorinţă de dominare. A început apoi să observe că Edward era cam extravagant în cheltuieli. Părinţii lui muriseră la acea vreme şi, cu toate că amîndoi hotărîseră că va trebui să-şi continue cariera militară, Edward s-a ocupat îndeaproape, prin intermediul unui administrator, de amenajarea proprietăţii de la Branshaw. Aldershot nu era prea departe şi astfel îşi petreceau toate permisiile acolo.

Şi apoi, dintr-o dată, Leonora a început să-şi dea seama că generozitatea lui Edward era aproape de domeniul fanteziei. Dădea mulţi, prea mulţi bani pentru regiment, şi pensio-

nase personalul de serviciu al tatălui său, fie dintre servitorii mai vechi sau mai noi, într-un mod mult prea generos. Aveau un venit mare, dar, din cînd în cînd, se găseau strîmtorați. Atunci el începea să vorbească despre ipotecarea unei ferme sau a unei bucăți de pămînt, deși în fapt nu au ajuns la așa ceva.

Leonora a încercat în fel și chip să protesteze. Tatăl ei, pe care îl vedea din cînd în cînd, îi spunea că Edward era mult prea generos față de arendași ; soțiile camarazilor săi îi făceau reproșuri ei, în particular, căci datorită sumelor prea mari pe care le subscria pentru regiment, îi punea în inferioritate pe soții lor, care nu puteau să țină pasul cu el. Și, culmea ironiei, prima discuție adevărată între ei s-a iscat din cauza dorinței lui să construiască o capelă catolică la Branshaw. Dorea astfel să-i aducă un omagiu Leonorei, și își propusese să cheltuiască foarte mult. Leonora nu voia însă. Putea foarte bine să se ducă, oricînd dorea, de la Branshaw la biserica catolică cea mai apropiată. Nu mai erau alți slujitori sau arendași catolici, în afară de bătrîna ei dădacă, care nu avea decît să meargă cu ea, ori de cîte ori ar fi poftit. Putea găsi și preoți care să-i vină acasă dacă ar fi avut nevoie. De altfel, nici preoții nu voiau să se ridice o capelă luxoasă în acel loc, căci ar fi însemnat mai curînd un vădit mijloc de paradă care ar fi stîrnit invidie. Preoții erau gata oricînd să slujească liturghia pentru Leonora și dădaca ei, în orice în-

căpere curată, izolată. Dar Edward se dovedea încăpățînat ca un catîr.

A fost într-adevăr jignit din cauza lipsei de sensibilitate a soției sale și de refuzul ei de a primi această dovadă de omagiu public din partea lui. I se părea că e lipsită de elan, că e rece și aspră. Nu știu exact ce rol au jucat preoții ei în întreaga tragedie care avea să se nască. Cred că s-au comportat onorabil, dar au greșit. Cine însă nu ar fi greșit cu Edward? Bănuiesc chiar că s-a simțit jignit că duhovnicul Leonorei nu s-a străduit să-l convertească. A fost un timp cînd era cu totul gata să devină un catolic fervent.

Nu știu de ce nu au profitat de acest moment și nu l-au primit în sînul bisericii lor. Dar acești oameni dovedesc adesea o înțelepciune și un tact ciudat. S-au gîndit poate că, dacă Edward se va converti atît de curînd, aceasta ar putea să sperie pe alți protestanți gata să se căsătorească cu fete catolice. Sau poate că au fost în măsură să privească mai adînc în inima lui Edward și și-au dat seama că acesta nu ar deveni un convertit prea onorabil. În orice caz, atît ei cît și Leonora l-au lăsat foarte mult singur. Asta l-a dat gata, i-a pricinuit o mare mîhnire. Mi-a spus că dacă Leonora ar fi privit cu seriozitate aspirațiile sale, totul ar fi fost altfel. Dar mă tem că lucrurile nu ar fi stat chiar așa.

În orice caz, prima lor ceartă într-adevăr nimicitoare a fost din pricina capelei. Edward

nu se simţea prea bine, bănuia că era prea obosit din cauza activităţii de la regiment — pe atunci se ocupa şi de popotă. Şi nici Leonora nu era în apele ei — începuse să se teamă că vor rămîne fără copii. Şi atunci, colonelul Powys, tatăl Leonorei, a venit de la Glasmoyle să stea cu ei cîtva timp.

După cum am înţeles, la acea vreme în Irlanda era o perioadă cam tulbure. În orice caz, colonelul Powys îşi ridicase arendaşii în cap, propriii lui arendaşi şi au tras asupră-i. Şi stînd de vorbă cu administratorul lui Edward, i-a venit în gînd că acesta, prin felul în care îşi conducea proprietăţile, dădea dovadă de o generozitate nebună faţă de arendaşii lui.

Anii aceia, anii nouăzeci, au fost foarte proşti pentru agricultură. Grîul se vindea numai cu cîţiva şilingi suta de kilograme, preţul cărnii era foarte scăzut, încît abia se scoteau cheltuielile pentru creşterea vitelor, toate districtele englezeşti erau ruinate. Iar Edward acorda arendaşilor săi mari reduceri.

Ca să fiu drept cu amîndoi, Leonora a recunoscut după aceea că ea a greşit atunci, şi că Edward urma o politică mult mai clar văzătoare, venind în ajutorul arendaşilor săi mai buni într-o perioadă grea. Nu toţi banii săi proveneau însă din pămînt, o mare parte erau investiţi în acţiuni ale societăţilor de căi ferate. Dar bătrînul colonel Powys avea o idee fixă şi dacă nu a discutat acest subiect cu Edward personal, îi ţinea tot timpul predici Leonorei, ori de cîte ori avea prilejul. Ideea lui cea mai dragă era ca Edward să-şi dea afară toţi arendaşii şi să aducă alţii noi din Scoţia. Aşa făceau cei din Essex. Colonelul socotea că Edward mergea vertiginos spre ruină.

Situaţia a îngrijorat-o foarte mult pe Leonora — a speriat-o îngrozitor, stătea trează nopţi întregi ; în jurul gurii i se adunaseră cute din cauza neliniştii ce o stăpînea. Şi asta l-a neliniştit de asemenea şi pe Edward. Nu vreau să spun că Leonora i-a vorbit lui Edward despre arendaşii săi — dar a ajuns să ştie că cineva îi vorbise Leonorei despre această chestiune — probabil tatăl ei. Aflase, pentru că administratorul său avea obiceiul să vină dimineaţa, în timpul micului dejun, şi să tot povestească despre micile întîmplări. Unul din arendaşi, numit Mumford, îşi plătise numai jumătate din arenda sa pentru ultimii trei ani. Într-o dimineaţă, administratorul i-a spus lui Edward că Mumford nu va fi în stare să-şi plătească de loc arenda în anul acela. Edward a rămas pe gînduri cîteva clipe, apoi a grăit cam aşa :

— Ei bine, ce să facem, e bătrîn şi de mai bine de două sute de ani, din moşi strămoşi, neamurile lui sînt arendaşii noştri. Să-l iertăm cu totul.

Iar Leonora care, îţi aminteşti ascultătorule, avea toate motivele să fie foarte nervoasă şi necăjită, a scos un geamăt prelung, care l-a făcut pe Edward să tresară. Acesta bănuia mai mult decît se petrecea în mintea ei şi s-a lăsat cuprins de mînie. Atunci i-a spus cam tăios :

— Nu vei fi vrînd poate să mă vezi izgonind oameni care sînt pe pămînturile noastre și ne-au adus venituri de sute de ani, și aducînd în locul lor o hoardă de fermieri scoțieni

Leonora mi-a spus că s-a uitat la ea îndelung, cu o privire din care părea că se desprinde ura, apoi s-a sculat brusc de la masă. Leonora și-a dat seama că Edward a regretat, cu atît mai mult cu cît scena a avut loc în fața unui martor. A fost pentru prima și ultima oară cînd s-a înfuriat, dîndu-se astfel în spectacol. Administratorul pămînturilor, un om foarte moderat, potolit și cumpănit, a cărui familie era de asemenea de mai bine de o sută de ani în slujba Ashburnhamilor, a crezut de datoria lui să-i explice Leonorei că el considera că Edward avea atitudinea cea mai indicată față de arendașii săi. Poate că greșea puțin arătîndu-se prea generos, dar timpurile grele erau timpuri grele și fiecare, atît marele latifundiar cît și arendașii, trebuiau să simtă greutățile. Important era, în primul rînd, ca pămîntul să fie bine lucrat. Fermierii scoțieni secătuiau pămînturile și le lăsau să se părăduiască. Arendașii de pe moșia familiei Ashburnham erau foarte buni, făceau tot ce puteau atît pentru Edward cît și pentru ei. La acea vreme, aceste argumente nu au impresionat-o pe Leonora. Totuși a fost foarte preocupată de ieșirea violentă a lui Edward.

Realitatea era că Leonora făcea economii în sectorul ei. Două dintre fetele din casă plecaseră și nu mai angajase altele în loc, iar în acel an cheltuise mult mai puțin cu îmbrăcămintea. Menuurile pe care le stabilea nu mai erau atît de îmbelșugate și nici atît de costisitoare cum fuseseră în anii precedenți. Edward începuse să observe o oarecare duritate și hotărîre în caracterul soției sale. I se părea că vede încolăcindu-se un fel de plasă în jurul său — o plasă în care ar fi fost obligați să trăiască asemenea unora din acele familii comparativ sărace, din vecinătate. Și așa cum se întîmplă, cînd doi oameni împart aceeași viață ani de-a rîndul, încep să-și ghicească în mod misterios gîndurile unul altuia, fără a rosti măcar un cuvînt. Edward știa încă înainte de ieșirea pe care o avusese că Leonora era îngrijorată din pricina felului în care își administra bunurile. Aceasta i se părea cu totul de nesuportat. Încerca de asemenea un sentiment de autodispreț pentru că nu se putuse stăpîni și se dăduse în spectacol, vorbindu-i aspru Leonorei în fața administratorului moșiilor sale. Leonora își închipuia că nervii începuseră să-l lase; puțini oameni puteau fi atît de nenorociți ca Edward la acea vreme.

Vedeți, Edward era un suflet cu totul simplu — foarte simplu. Își închipuia că nici un bărbat nu-i capabil să-și împlinească în mod satisfăcător îndatoririle de zi cu zi, fără comportarea loială și din toată inima a femeii alături de care își ducea viața. Începuse să-și dea seama că în timp ce în familia sa existase tradiția

ca între bărbat și femeie să existe o deplină cooperare, să domine spiritul de echipă, soția lui era o individualistă pură. În același timp, teoria lui personală — teoria seniorului care înțelege să facă tot ce-i stă în putință pentru cei care depind de el, aceștia la rîndul lor străduindu-se din răsputeri pentru senior — această teorie era străină firii Leonorei. Ea provenea dintr-o familie de mici moșieri din Irlanda, o garnizoană ostilă într-o regiune devastată. Și tot timpul se gîndea la copiii pe care dorea să-i aibă și nu veneau.

Nu știu de ce nu au avut copii deși, chiar dacă ar fi avut, sînt sigur că situația ar fi fost aceeași. Nepotrivirea dintre Leonora și Edward era mult prea profundă. Și ca să-ți faci o idee asupra extraordinarei naivități a lui Edward, află că în momentul căsătoriei sale și poate chiar cîțiva ani după aceea, habar nu avea cum se fac copiii. Nici Leonora de altfel nu știa. Nu spun că această situație a dăinuit, dar așa a fost la început. Sînt convins că a influențat mult mentalitatea lor. În orice caz, nu au avut nici un copil. Asta a fost voia lui Dumnezeu.

Desigur că așa îi apărea Leonorei, ca fiind voința lui Dumnezeu — o pedeapsă misterioasă și îngrozitoare a celui Atotputernic. Căci curînd după această perioadă a descoperit că părinții ei nu obținuseră de la familia lui Edward Ashburnham promisiunea că, dacă se vor naște copii, aceștia urmau să fie crescuți în religia catolică. Și nici ea nu a discutat vreodată această chestiune cu părinții sau cu soțul ei. Cînd în cele din urmă a înțeles din spusele tatălui ei că acest aspect nu fusese luat în considerare, a încercat cu disperare să obțină de la Edward promisiunea dorită. S-a lovit de o încăpățînare neașteptată. Edward era cu totul de acord ca fetele să fie catolice, în timp ce băieții trebuiau neapărat să urmeze credința anglicană. Nu înțeleg importanța unor asemenea lucruri în societatea engleză. Într-adevăr, englezii îmi par că nu sînt prea teferi, atunci cînd e vorba de politică și religie. Edward, în mod special, apărea foarte ciudat în această direcție de vreme ce el însuși era dispus să devină papistaș. Deși el se gîndea să îmbrățișeze religia catolică, totuși băieții lui trebuiau crescuți în credința strămoșească. Așa ceva pare lipsit de logică, dar socotesc totuși că nu era chiar atît pe cît pare. Edward considera că poate dispune de sufletul și de trupul lui. Loialitatea și tradițiile familiei însă, nu i-ar fi îngăduit să îndepărteze moștenitorii sau beneficiarii numelui său de credința strămoșilor. În ceea ce privește fetele nu prezenta importanță, căci aveau să cunoască alte cămine și alte împrejurări. Era și ceva obișnuit. Dar băieții trebuiau să aibă posibilitatea să aleagă — și în primul rînd trebuiau să primească învățătura anglicană. Hotărîrea lui Edward nu putea fi clintită.

În tot acest timp, Leonora era într-o stare deznădăjduită. Nu uita, tu cel care mă asculți,

că ea își închipuia cu tot dinadinsul că dacă ar fi avut copii, aceștia ar fi fost în primejdie dacă nu chiar să cadă blestemul asupra lor, în orice caz să fie crescuți într-o doctrină falsă. Disperarea ei era mult mai groaznică decît ar fi putut să mi-o descrie. Nici nu a încercat, într-adevăr, să o descrie, dar mi-am dat seama după sunetul vocii ei, cînd mi-a spus aproape cu indiferență :

— Stăteam trează nopți întregi. Încercările duhovnicilor mei spirituali de a mă consola nu serveau la nimic.

Mi-am dat seama după vocea ei, cît de îngrozitoare și lungi trebuie să fi fost acele nopți și de cît puțin folos îi puteau fi mîngîierile duhovnicilor. Aceștia păreau să fi privit chestiunea ceva mai calm. Cu siguranță, i-au spus că nu trebuie să creadă că a păcătuit. Păreau chiar să o fi mustrat, să o fi amenințat, tocmai în scopul de a o sili să se elibereze de acel complex care o stăpînea și pe care îl considerau morbid. Ar fi trebuit să valorifice cît mai bine totul, să influențeze copiii, atunci cînd vor veni, nu prin propagandă, ci prin personalitatea ei. Și au prevenit-o că ar comite un păcat dacă ar continua să creadă că a păcătuit. Cu toate acestea, a continuat să creadă că într-adevăr a păcătuit.

Nu era posibil ca Leonora să nu-și fi dat seama că bărbatul pe care îl iubise cu patimă, și pe care totuși încerca să-l conducă cu harapnicul, devenea din ce în ce mai străin față

de ea. Părea că o consideră nu numai frigidă fizic și mintal, dar chiar afurisită și meschină. Cîteodată era în stare să tremure aproape cînd Leonora i-ar fi vorbit. Iar ea nu putea să înțeleagă cum de o considera afurisită și meschină. Leonora avea impresia că Edward era cuprins de un fel de nebunie ce-l împingea să-și ia asupra sa povara trupei, a regimentului, a proprietăților sale și a unei bune jumătăți din întregul comitat. Nu putea să vadă că, încercînd să frîneze ceea ce ei i se părea o megalomanie, făcea ceva rău. Căuta să salveze aparențele de hatîrul copiilor, care însă nu veneau. Și încetul cu încetul, toate raporturile lor s-au redus la discuții jalnice, dacă era bine ca Edward să facă donații cutărei sau cutărei instituții, sau să aducă pe calea cea bună pe un bețiv sau pe un altul. Pur și simplu, ea nu putea înțelege toate acestea.

Se găseau într-o teribilă stare de tensiune, din care se părea că nu exista nici o ieșire : întîmplarea cu fata din tren a fost o adevărată ușurare. Edward desigur nu ar fi sărutat-o niciodată pe acea slujnică, dacă nu ar fi încercat să-i fie pe plac Leonorei. Iată ironia soartei. Slujnicele nu călătoresc cu clasa I, și tocmai în ziua aceea Edward luase un bilet de clasa a III-a, ca să-i arate Leonorei că și el e capabil să facă economii. Spuneam tocmai că întîmplarea Kilsyte a venit aproape ca o relaxare a situației de tensiune ce exista între ei doi. I-a dat Leonorei posibilitatea să-l spri-

ţine cu toată inima şi în modul cel mai loial. I-a oferit ocazia să se comporte faţă de el aşa cum considera Edward că trebuie să se poarte o soţie faţă de soţul ei.

Vezi, nu e greu de înţeles : Edward s-a văzut singur într-un compartiment cu o fetişcană drăguţă de 19 ani. Şi fetişcana drăguţă de aproximativ 19 ani, cu păr negru, obraji ca bujorii şi ochi albaştri, plîngea încet. Edward stătea în colţul lui, negîndindu-se la nimic. La un moment dat s-a întîmplat să se uite la ea, două lacrimi mari i se rostogoleau pe obraz, căzîndu-i în poală. Imediat a simţit că trebuie să-i aducă o mîngîiere. Asta era doar menirea lui în viaţă. Îngrozitor de nefericit el însuşi, i se părea că lucrul cel mai natural de pe lume ar fi fost să-şi împartă amîndoi amarurile. Edward era prin firea lui foarte democratic. Nici nu i-a trecut prin minte că între situaţiile lor sociale ar fi existat vreo diferenţă. A început să-i vorbească. A descoperit astfel că băiatul pe care îl iubea, a fost văzut împreună cu Annie de la numărul 54. Atunci a trecut lîngă ea. I-a spus că probabil cele auzite nu erau adevărate şi că, în sfîrşit, un tînăr poate fi chiar văzut la plimbare cu Annie de la numărul 54 fără ca aceasta să însemne ceva serios. Şi Edward m-a asigurat că, atunci cînd a cuprins-o de mijloc şi a sărutat-o, avea faţă de ea sentimente cu totul paterne. Fata, totuşi, nu a uitat diferenţa socială dintre ei.

Toată viaţa a fost prevenită de către mama ei, de către alte fete, de către învăţătoare, la şcoală, de întreaga tradiţie a clasei ei, că trebuie să se ferească de boieri. Fusese sărutată de către un boier. A ţipat, s-a smuls trăgîndu-se la o parte, a tras semnalul de alarmă.

Edward a ieşit destul de bine din punctul de vedere al opiniei publice ; dar în ce priveşte starea lui de spirit i-a făcut mult rău.

IV

ESTE NESPUS DE GREU SĂ PREZINŢI imaginea completă a unui om. Mă întreb cît de mult am reuşit să o redau pe aceea a lui Edward Ashburnham. Cred că nu am reuşit de loc. Este şi foarte complicat să-ţi dai seama care sînt trăsăturile importante ale persoanei respective. Să fi fost oare trăsătura importantă a lui Edward faptul că era bine făcut, că avea o ţinută bună, era cumpătat la masă şi ducea o viaţă regulată — că poseda toate virtuţile specifice englezilor ? Am reuşit oare măcar cîtuşi de puţin să las să se vadă că întruchipa toate acestea şi avea toate asemenea virtuţi ? Fără îndoială aşa era şi le-a avut pe toate pînă în ultimele luni ale vieţii sale. Era exact ceea ce ar fi trebuit gravat pe mormîntul său. Şi va fi într-adevăr gravat pe piatra mormîntului de către văduva sa.

Și mă întreb dacă am reușit să înfățișez oare o imagine exactă a felului în care era orîndu-ită viața sa și cum își trecea timpul? Căci, mai la toată urma, timpul consumat cu diferitele sale pasiuni era relativ mic. Am fost silit să scriu foarte mult despre pasiunile sale, dar trebuie să ai în vedere — aș vrea să fiu în stare să te fac să ai în vedere — că se scula în fiecare dimineață la șapte, făcea o baie rece, lua micul dejun la opt, era ocupat la regiment de la nouă pînă la unu, juca polo sau cricket cu camarazii, cînd era sezonul, pînă la ora ceaiului. Pe urmă, pînă la vremea cinei se ocupa cu scrisorile primite de la administratorul său, sau cu chestiunile privind cazarma. După cină, își petrecea de obicei seara jucînd cărți sau biliard cu Leonora, sau se ducea la diferite manifestări sociale. Cea mai mare parte a timpului său era deci ocupată. Toate poveștile de dragoste, pînă la sfîrșitul vieții, au fost strecurate printre toate aceste ocupații, cînd prindea cîte un moment, sau de multe ori chiar în timpul diferitelor petreceri la care lua parte, la baluri, mese, reuniuni. După cîte bănuiesc, nu prea am izbutit, tăcut ascultător, să te fac să ai o asemenea imagine. În orice caz, sper că nu ți-am dat impresia că Edward Ashburnham ar fi fost un caz patologic. Să știi că nu era. Era pur și simplu un om cu totul normal și un mare sentimental. Cred că firea sa din timpul adolescenței, rolul mamei sale, ignoranța sa, lecțiile pe care le-a primit de la toți meditatorii din armată — cred că toate aceste excelente influențe de atunci au fost foarte dăunătoare pentru el mai tîrziu. Dar toți avem de făcut față la astfel de lucruri și, fără îndoială, ne dăunează. Trăsăturile generale ale vieții lui Edward erau acelea perfect normale ale unui om sentimental, muncitor, și eficient în profesiunea sa.

Chestiunea aceasta a primei impresii pe care ți-o fac oamenii m-a plictisit întotdeauna foarte mult — dar în chip cu totul academic. Ceea ce vreau să spun este că, din cînd în cînd, m-am întrebat dacă ar fi sau nu ar fi bine să te încrezi în primele impresii pe care ți le formezi cînd vii în contact cu cineva. Dar eu nu am tratat niciodată nimic cu nimeni, cu excepția chelnerilor, a cameristelor și a Ashburnhamilor, cu care de fapt nu știam că tratez ceva. Și în ceea ce privește cameristele și chelnerii, am constatat, în general, că primele mele impresii au fost întotdeauna de ajuns de corecte. Dacă prima părere pe care mi-aș fi făcut-o despre un om ar fi fost că acesta era civilizat, prevenitor, atent, omul întruchipa în general toate aceste trăsături și părerea mea se dovedea a fi exactă. Totuși, o dată, îmi amintesc, în apartamentul nostru de la Paris, am avut o fată în casă încîntătoare despre care puteai să juri că e cinstea personificată. Cu toate acestea a furat unul dintre inelele cu diamante ale Florencei. A făcut-o totuși ca să-și salveze iubitul să nu ajungă la închisoare. Dar, de data aceea, a fost un caz special.

Şi chiar în scurta mea incursiune în viaţa de afaceri americană — incursiune ce a durat o parte din august şi aproape întreaga lună septembrie — am găsit că a mă bizui pe primele impresii era într-adevăr cel mai bun lucru ce-l puteam face. Mă trezeam clasînd şi etichetînd în mod automat fiecare persoană pe măsură ce îmi era prezentată, după trăsăturile sale sau după primele cuvinte pe care le rostea. Nu s-ar putea considera că atît cît am stat în SUA m-am ocupat cu afaceri. Pur şi simplu am lichidat o serie de chestiuni. Dacă n-aş fi avut ideea să mă căsătoresc cu copila, aş fi putut să-mi caut ceva de lucru în ţara mea. Căci experienţele mele acolo au fost vii şi pline de haz. Era exact ca şi cum aş fi ieşit dintr-un muzeu şi m-aş fi dus la un bal costumat şi zgomotos. De-a lungul vieţii mele cu Florence, am ajuns aproape să uit că puteau să existe asemenea lucruri ca afacerile, moda sau lăcomia de cîştiguri. Am şi uitat că exista aşa ceva ca dolarul, iar un dolar poate să fie un lucru extrem de dorit, dacă se întîmplă să nu-l ai. Şi uitasem de asemenea că mai erau lucruri care aveau mare importanţă — anume, bîrfa. În acest caz particular, Filadelfia era locul cel mai uimitor în care am fost vreodată în viaţa mea. Nu am stat acolo mai mult decît o săptămînă sau zece zile, şi nu prea am încheiat tranzacţii în chestiuni de afaceri; cu toate acestea am fost surprins de cîte ori am putut să fiu prevenit de către unii în contra altora.

Iată, de exemplu, s-a întîmplat ca în timp ce stăteam în holul hotelului, cîte o persoană pe care nu o cunoşteam să vină pe la spate şi să-mi atragă atenţia să nu mă încred în unul sau altul — de asemenea necunoscut — şi care s-ar fi putut să se afle atunci la barul hotelului. Nu ştiu ce îşi imaginau că venisem să fac acolo, poate să preiau datoriile oraşului, sau să obţin controlul tuturor acţiunilor privind căile ferate. Sau, poate, îşi închipuiau că doream să cumpăr administraţia vreunui ziar, căci toţi cei de pe acolo erau fie politicieni, fie reporteri, ceea ce de fapt era acelaşi lucru. De altfel, proprietăţile mele din Filadelfia, formate în cea mai mare parte din bunuri imobiliare, se aflau în cartierul demodat al oraşului şi ce urmăream era doar să mă conving că toate casele sînt reparate, iar uşile bine vopsite. Mai doream de asemenea să-mi văd şi rudele din care mai rămăseseră doar cîteva. Acestea aveau mai toate o profesiune, o duceau însă destul de greu, din cauza marelui crah bancar din jurul anului 1907. Toţi erau oameni foarte drăguţi. Ar fi fost încă şi mai drăguţi, dacă nu ar fi pretins că destinul le era potrivnic, ceea ce mi se părea o adevărată manie. În orice caz, impresia ce ţi-o făcea acea parte a oraşului era a unui cartier cu case demodate, mai mult în stil englezesc decît american, unde doamne elegante, dar mistuite de îngrijorare — propriile mele verişoare — vorbeau numai despre unele influenţe misterioase în-

dreptate împotriva lor. Niciodată nu am reuşit să ştiu ce însemnau acestea. Totul părea foarte tainic, subtil şi subteran. Dar mai exista şi un băiat simpatic, numit Carter, un fel de nepot de văr de al doilea de al meu, chipeş, brunet, amabil, înalt şi plin de modestie. După cît se părea, era şi un bun jucător de cricket. Era salariatul unor agenţii de bunuri imobiliare care percepeau şi chiriile ce-mi erau datorate mie. În această calitate, m-a dus să-mi vizitez proprietăţile, şi am fost astfel mai mult timp împreună cu el şi cu o fată drăguţă, Mary, cu care era logodit. Pe atunci am făcut — ceea ce cu siguranţă nu aş face acum — unele anchete, ca să aflu ce fel de caracter are. Am aflat astfel de la patronii lui că era întocmai aşa cum părea, cinstit, muncitor, plin de curaj, prietenos şi gata oricînd să facă un serviciu cuiva. Rudele lui, şi ale mele totodată, păreau totuşi să nutrească sentimente misterioase şi sumbre faţă de el. Îmi închipuiam că ar fi fost poate amestecat în cine ştie ce afacere de falsificări, sau că cel puţin a înşelat mai multe fete inocente şi încrezătoare. Am cercetat acest mister şi pînă la urmă am aflat că făcea parte din partidul Democrat. Rudele mele erau în cea mai mare parte republicani. Faptul că tînărul Carter era ceea ce ei numeau un democrat din Vermont, făcea, se pare, ca totul să fie mai complicat şi mai misterios. Aşa se explică întreaga poveste. Dar nu ştiu bine ce înseamnă asta. În orice caz, presupun că toţi

banii mei, cînd voi muri, îi vor rămîne lui şi îmi place să evoc imaginea sa prietenoasă şi aceea a fetei drăguţe cu care era logodit. Facă-se ca soarta să fie blîndă cu ei!

Am spus mai adineauri că în starea mea actuală nimic nu m-ar mai împinge vreodată să întreprind anchete în privinţa caracterului cuiva care mi-ar fi plăcut de la prima vedere (aici voiam să ajung prin mica digresiune privind experienţa mea de la Filadelfia). Căci cine pe lumea asta poate stabili ce fel de caracter are un om? Cine pe acest pămînt ştie ceva despre inima altcuiva — sau despre a lui? Nu vreau să spun că nu poţi fi în stare să ajungi la o oarecare apreciere a felului în care se comportă o persoană. Dar nimeni nu poate fi sigur asupra modului în care cineva se va comporta în fiecare împrejurare — şi atîta timp cît nu eşti în stare să ştii aşa ceva, este inutil să mai vorbim despre „caractere". Iată cazul cu jupîneasa Florencei de la Paris. Aveam încredere în această fată şi îi dădeam pe mînă cecuri în alb pentru plata furnizorilor. S-a bucurat mult timp de încrederea noastră. Apoi, dintr-o dată, a furat un inel. Nu ne-am fi închipuit că poate fi capabilă de aşa ceva. Nu era în felul ei. Poate că tot astfel s-a întîmplat şi cu Edward Ashburnham.

Sau, mai ştii, poate că nici n-o fi fost aşa. Cred mai curînd că nu a fost aşa. Este greu să-ţi dai seama. Spuneam tocmai că povestea Kilsyte a uşurat situaţia atît de încordată din-

tre el și Leonora. Lui Edward i-a dat posibilitatea să vadă că Leonora era capabilă de loialitate față de el. Iar ei i-a dat ocazia să arate că putea să creadă în el. Leonora a acceptat fără tăgadă versiunea sa că, sărutînd fata, nu încercase decît doar să aducă o încurajare părintească unui copil care plîngea. Și, într-adevăr, toată lumea lui, inclusiv magistrații, au admis acest punct de vedere. Orice s-ar spune, lumea poate fi uneori caritabilă... Dar după cum am mai amintit, întîmplarea i-a făcut lui Edward mult rău.

Cel puțin acesta a fost punctul său de vedere. M-a asigurat că, înainte de a se fi judecat cazul și de a fi dezbătut cu tot felul de argumente josnice și murdare, așa cum acționează un consiliu în astfel de împrejurări, nu i-a trecut vreodată prin minte că ar putea să-i fie infidel Leonorei. Dar în mijlocul acelei agitații și frămîntări, în timp ce se afla în boxa martorilor, în miezul măreţelor ceremonii ale legii, și-a adus aminte dintr-o dată cît era de moale corpul fetei cînd a strîns-o în brațe. Și din acea clipă, fata i-a apărut foarte atrăgătoare, iar Leonora cu totul lipsită de orice chemare.

A început astfel să se cufunde în tot felul de visări, în care se vedea apropiindu-se de fată cu mai mult tact, mergînd însă și mai departe. Apoi, din cînd în cînd, se gîndea și la alte femei, în mod curtenitor, dar mai prudent, sau poate ar fi mai exact să spunem că se vedea doar mîngîindu-le și reconfortîndu-le, cufundîndu-se apoi într-o totală absorbire. Iată cum mi-a prezentat el cazul în speță. Se considera o victimă a justiției. Nu vreau să spun că se vedea ca un al doilea Dreyfus. Justiția, de fapt, a fost foarte blîndă cu el. S-a ajuns la concluzia că Edward Ashburnham s-a abătut din calea dreaptă datorită dorinței greșit interpretate de a aduce mîngîiere unei persoane de sex opus. A fost amendat cu cinci șilingi pentru lipsa de tact, sau de cunoaștere a lumii. Dar Edward a susținut că toate acestea i-au trezit noi gînduri.

Nu cred aceasta, deși, cu siguranță, el a fost convins că așa s-au petrecut lucrurile. Avea pe atunci 27 de ani, iar soția sa se îndepărtase de el — o criză era inevitabilă. A existat între ei o apropiere momentană, dar nu putea să dureze și lucrurile s-au înrăutățit cu atît mai mult, cu cît Leonora, probabil, în această situație specială, a fost cu totul la înălțime. Căci lui Edward, pe măsură ce o respecta mai mult și îi era recunoscător, îi apărea și mai rece în chestiunile ce-i erau aproape de inimă, ca de pildă responsabilitățile sale, cariera, tradiția sa. Atitudinea ei îl dusese la exasperare și făcuse să încolțească în el ideea că ar putea găsi o altă femeie care i-ar da sprijinul moral necesar. Dorea să fie considerat un fel de Lohengrin.

Și atunci, spunea el, a început în mod deliberat să caute altă femeie. A găsit mai multe — căci erau destule în jurul său — gata să fie

de acord cu acest bărbat chipeș și minunat că îndatoririle unui senior feudal erau de natură seniorială. I-ar fi plăcut să-și treacă zilele vorbind cu una sau alta dintre aceste doamne. Dar întotdeauna se ridica un obstacol — dacă doamnele erau căsătorite apărea un soț care solicita o mai mare parte a timpului și atenției acestora. Pe de altă parte, dacă era vorba de o fată nemăritată, nu puteau fi prea mult împreună, de frică să nu o compromită. La acel timp, înțelegi, nici nu se gîndea să seducă pe vreuna din acestea. Avea nevoie doar de un sprijin moral din partea unei femei, căci i se părea greu să stea de vorbă cu bărbații despre idealuri. Într-adevăr, nu cred că i-a trecut cîndva prin minte că vreuna din acestea ar putea să-i devină amantă. Oricît ar părea de ciudat, bănuiesc că era cu totul adevărat și conform cu caracterul său.

Cred că unul dintre preoții Leonorei, un om de lume, i-a sugerat acesteia că ar trebui să plece cu Edward la Monte Carlo. Preotul își închipuia că Edward, ca să poată accepta tovărășia soției sale, avea nevoie de oarecare lipsă de responsabilitate. Căci pe atunci Edward își dădea aere, făcînd pe virtuosul. Vreau să spun că dacă juca polo de pildă, sau era un dansator excelent, făcea prima pentru a se menține în formă, iar pe cealaltă pentru că era o îndatorire socială să danseze bine. Nimic din ce îndeplinea nu era pentru plăcerea sa proprie; considera că toate reprezentau îndatoririle sale în viață. Așa stînd lucrurile, preotul Leonorei considera că o asemenea concepție îl îndepărtează pe Edward de soția sa, nu pentru că aceasta punea mult preț pe distracții, dar pentru că nu-i plăcea felul lui de viață. Pe de altă parte, Leonorei îi plăcea totuși să se distreze din cînd în cînd, după cum observase și preotul, și dacă Edward putea fi făcut de asemenea să prindă uneori gust pentru distracții, și-ar putea amîndoi găsi ceva în comun, s-ar stabili o apropiere între ei. Ideea era bună, dar totul a ieșit pe dos.

De fapt, a dus la povestea cu amanta Marelui Duce. Pentru o fire mai puțin sentimentală decît cea a lui Edward, nu ar fi avut nici o importanță. La Edward însă a fost fatal, căci cu natura lui, care de altfel îi făcea onoare, a se bucura de atenția unei femei însemna să se simtă legat de ea pentru toată viața. Iată rezultatul practic la care s-a ajuns. Din punct de vedere psihologic, însemna că nu ar fi putut avea o amantă fără a se îndrăgosti cu patimă de ea. Edward era un bărbat serios — dar acest caz special a fost pe deasupra și foarte costisitor. Amanta Marelui Duce — o dansatoare spaniolă cu o înfățișare pasională — și-a pus ochii pe Edward la un bal ce a avut loc în hotelul lor. Erward era înalt, blond, chipeș, și, după cum aflase aceasta, mai era și foarte bogat — iar Leonora se ducea la culcare devreme. Nu era amatoare de dans și se simțea ușurată la gîndul că Edward se distra cu mai multe

fete drăguțe. Și aceasta a fost sfîrșitul lui Edward, căci dansatoarea spaniolă, care era atît de înflăcărată, dorea să petreacă o noapte cu el pentru ochii lui frumoși. A dus-o în grădina întunecată și, dintr-o dată, amintindu-și de povestea cu fata din tren, a sărutat-o. A sărutat-o cu patimă violentă, cu o bruscă explozie de pasiune, pasiune ce zăcea în el și care fusese încătușată toată viața lui — căci Leonora era rece sau, în orice caz, foarte reținută. La Dolciquita a fost încîntată de această întorsătură, iar Edward a petrecut noaptea în patul ei.

Cînd, în cele din urmă, făptura aceea atît de înflăcărată a adormit în brațele lui, și-a dat seama că era îndrăgostit nebunește de ea. O pasiune ce izbucnise ca focul în paie uscate. Nu se mai putea gîndi la nimic altceva, nu mai putea trăi pentru nimeni altcineva. Dar La Dolciquita era o ființă rațională, fără un dram de pasiune în ea. Dorise să-și satisfacă poftele, căci Edward o ispitise cu o noapte înainte. Iar acum, fiindcă faptul se consumase, i-a spus plină de răceală că dacă o mai vrea, trebuia să-i dea bani. Era o tranzacție obișnuită, foarte rațională. Nu ținea nici cît negru sub unghie la Edward sau la oricare alt bărbat, iar el îi cerea să-și pericliteze situația foarte bună pe care o avea alături de Marele Duce. Dacă Edward ar fi fost în stare să depună o sumă de bani suficientă, care să-i servească drept un fel de asigurare împotriva accidentelor, ea ar putea să-l iubească în intervalul de timp pentru care ar fi fost emisă polița de asigurare. Marele Duce îi dădea 50 000 de dolari pe an. Edward ar fi trebuit să-i plătească o primă timp de doi ani, pentru a beneficia de farmecele ei pe timp de cîte o lună de zile. N-ar fi fost pericol ca Marele Duce să afle, și chiar dacă ar fi aflat, ar fi fost puțin probabil că ar fi rupt-o cu ea.

Dar exista totuși un risc — un risc pe care l-a evaluat cam la 20%. I-a vorbit lui Edward ca și cum ar fi fost un avocat care se ocupa cu vînzarea unei proprietăți, foarte calmă și cu o răceală desăvîrșită, fără nici o inflexiune în voce. Nu ar fi vrut să apară chiar total lipsită de bunătate față de el, dar nu vedea nici de ce ar fi prea drăguță. Era și ea o femeie practică, abilă, cu o mamă și două surori de întreținut și apoi trebuia să aibă grijă și de bătrînețele ei, căci nu se aștepta să aibă încă mai mult de cinci ani buni. Avea pe atunci 24 de ani și spunea : „Noi spaniolele, pe la 30 de ani, sîntem niște căzături". Edward a jurat că o va asigura pe viață dacă i s-ar dărui și ar renunța să vorbească așa de îngrozitor ; dar ea a ridicat ușor din umeri cu dispreț. Încerca să o convingă pe această femeie care, considera el, îi jertfise lui întreaga virtute și socotea, în orice caz, de datoria lui să o asigure și să o mîngîie și chiar să o iubească toată viața. Era gata să facă aceasta în schimbul sacrificiului ei. Iar ea, în schimbul dragostei lui, ar fi tre-

buit să tot asculte socotelile privind proprietățile sale. Iată cum și-a imaginat Edward situația.

La Dolciquita a ridicat iar din umeri, cu același gest, și a întins mîna stîngă, ținînd cotul lipit de trup, spunînd :

—*En fin mon ami*[1], sau pui aici în mînă suma necesară pentru diadema aceea de la Forli, sau...

Și i-a întors spatele.

Edward a înnebunit. Parcă îi căzuse întreaga povară a lumii pe cap, iar palmierii din fața mării albastre au prins să danseze dansuri grotești. Știi, credea în virtutea, afecțiunea și sprijinul moral pe care-l putea aduce o femeie. Dorea mai mult ca orice să discute cu La Dolciquita, să se retragă cu ea pe o insulă și să-i arate cît de blestemat era punctul ei de vedere și că salvarea putea fi găsită numai în dragostea adevărată și în conformitate cu normele de conviețuire ale orînduirii feudale. Se gîndea că de vreme ce fusese a lui, după toate legile moralei ar fi trebuit să continue să-i fie amantă sau cel puțin o confidentă plină de bunăvoință. Dar ușa camerei ei îi era închisă, și ea nu a mai apărut în hotel. Nimic — tăcere totală. Iar ca să spargă această gheață îi trebuiau 20 000 de lire. Cunoști ce s-a întîmplat. O săptămînă întreagă a fost ca nebun ; nu a mai pus mîncare în gură, ochii i s-au înfun-

[1] În sfîrșit, prietene (fr.).

dat în orbite, iar contactul cu Leonora îl făcea să se cutremure. Și tare sînt înclinat să cred că, nouăzeci la sută din ceea ce își închipuia că reprezenta pasiunea pentru La Dolciquita se datora pur și simplu unui simțămînt penibil că-i fusese necredincios Leonorei. Se simțea neobișnuit de agitat, adică i se părea foarte greu de suportat — și toate acestea le lua drept dragoste. Bietul de el, era atît de naiv. După ce Leonora se culca, Edward trăgea la măsea și își trecea timpul la mesele de joc, și lucrurile au mers așa vreo două săptămîni. Dumnezeu mai știe ce s-ar fi putut întîmpla, ar fi fost în stare să arunce și ultimul ban pe care-l avea.

În noaptea în care a pierdut aproape 40 000 de lire, pe cînd întreg hotelul șușotea despre aceasta, La Dolciquita, calmă, a intrat în camera lui. Era prea beat ca să o recunoască. Atunci ea s-a așezat într-un fotoliu, croșetînd și dîndu-și cu săruri pe la nas, căci Edward era prea beat ca să poată sta de vorbă cu el și, de îndată ce a fost în stare să o înțeleagă, i-a spus :

— Ascultă-mă, *mon ami*, nu te mai duce la mesele de joc. Trage un pui de somn bun și vino după masă să mă vezi.

Edward a dormit pînă la ora prînzului. Între timp aflase și Leonora povestea. O oarecare doamnă colonel Whelen îi istorisise. Dintre toate persoanele care aveau legături cu familia Ashburnham, doamna colonel Whelen pare să fi fost singura persoană mai cu cap. Aceasta i-a

argumentat că, desigur, era la mijloc o femeie dintre acelea interesate și hrăpărețe, căci numai așa se putea explica comportarea de necrezut a lui Edward și mutra sa. A sfătuit-o pe Leonora să plece imediat la Londra ; plecarea ei ar fi putut avea efect asupra lui Edward, făcîndu-l să-și vină în fire, și totodată, putea să consulte acolo pe avocatul și pe duhovnicul ei. Cel mai bine ar fi fost să plece chiar în acea dimineață, nu avea nici un sens să mai discute cu un om în situația lui Edward.

Într-adevăr, Edward habar nu avea că Leonora plecase. De îndată ce s-a trezit, s-a dus direct în apartamentul Dolciquitei. Aceasta i-a servit acolo micul dejun. A cuprins-o de gît și a început să plîngă, iar ea l-a acceptat cîtva timp. La Dolciquita avea un suflet bun ; după ce l-a calmat dîndu-i apă de melisă, l-a întrebat :

— Spune-mi, te rog, prietene, cîți bani ți-au mai rămas ? Cinci mii de dolari, zece ? căci mersese vestea că pierduse în fiecare noapte, timp de 14 nopți la rînd, sume imense și își închipuia că era pe drojdie.

Apa de melisă îl liniștise atît de mult, încît într-adevăr pentru moment simțea că are un cap pe umeri. Nu a făcut nimic altceva decît să mormăie :

— De ce te interesează ?

— Ei bine, în loc să pierzi banii aceștia la jocul de cărți, mai bine mi-i dai mie. Pentru suma asta plec cu tine o săptămînă la Antibes.

Edward a mormăit din nou :

— Cinci.

La Dolciquita a încercat să scoată 7.500, dar Edward s-a ținut tare. La cele 5.000 a mai adăugat doar cheltuielile cu hotelul la Antibes. Sedativul i-a ținut pînă aici, căci apoi s-a pierdut din nou. Trebuia să plece la Antibes la ora trei, nu putea să se lipsească de așa ceva. I-a lăsat Leonorei un bilet, spunîndu-i că a plecat pentru o săptămînă pe iahtul familiei Clinton Morley.

La Antibes nu s-a prea distrat. La Dolciquita nu putea vorbi cu entuziasm despre nimic altceva decît despre bani și îl obosea fără încetare, în fiecare clipă, cînd era lucid, tot cerîndu-i daruri din cele mai scumpe. Iar la sfîrșitul săptămînii, foarte frumușel, l-a trimis la plimbare. A mai stat la Antibes încă trei zile, umblînd de colo, colo. Acum se vindecase de gîndul că ar fi avut vreo obligație față de La Dolciquita — fie ea dictată de normele cavalerismului, sau de altele. Dar firea sa sentimentală îi impunea o atitudine posomorîtă, deziluzionată, de o tristețe byroniană, ca și cum întreaga sa curte ar fi fost în doliu. Apoi și-a revenit dintr-o dată și și-a amintit de Leonora. Cînd s-a întors la Monte Carlo, a găsit la hotel o telegramă trimisă de Leonora, de la Londra, în care îi spunea : „Te rog întoarce-te cît mai curînd posibil". Nu putea să priceapă de ce Leonora l-a părăsit atît de repede, cînd știa doar că plecase pe iahtul familiei Clinton

Morley. Apoi a descoperit că Leonora părăsise hotelul înainte să-i fi scris el nota. Călătoria de întoarcere a fost cam neplăcută, era mort de frică şi niciodată parcă nu o dorise atît pe Leonora.

V

AŞ PUTEA NUMI ACEASTA „TRAGEDIA ASHBURNHAM", dar o numesc mai curînd cea mai tristă poveste, tocmai pentru că aici nu a existat nici un suflu care să poarte lucrurile spre un sfîrşit rapid şi inevitabil. Întîmplările nu au în ele nici una din acele trăsături înălţătoare, specifice tragediilor, nu se poate întrezări de loc mîna destinului şi nici urmă măcar de justiţie imanentă. Iată doi oameni cu totul deosebiţi, căci sînt convins că şi Edward şi Leonora erau amîndoi oameni aleşi, purtaţi de viaţă ca nişte corăbii încărcate cu materii inflamabile, plutind pe lagune, pricinuind în urma lor nenorociri, mîhniri, frămîntări fără seamăn, chiar moarte. Distrugîndu-se metodic ei înşişi. Şi pentru ce? În ce scop? Pentru a oferi care morală? Totul e învăluit în beznă.

În toată această poveste nici măcar nu există vreun mişel, căci pînă şi maiorul Basil, soţul acelei femei care într-adevăr l-a mîngîiat pe Edward, nu s-a dovedit a fi un nemernic. Era un laş, un libertin fără bani, dar nu i-a făcut nici un rău lui Edward. Cînd au fost în acelaşi regiment în Burma, Basil a împrumutat o mulţime de bani de la Edward, deşi neavînd nici un fel de viciu, e greu de înţeles pentru ce îi trebuiau banii. Colecţiona felurite zăbale de cai din timpurile cele mai vechi pînă în zilele noastre, dar nici această preocupare nu era prea accentuată, astfel că nu-i trebuiau atîţia bani pentru a achiziţiona, să spunem, zăbala calului de atac al lui Ghinghis Han, dacă Ghinghis Han a avut un cal de atac. Şi cînd am amintit că a împrumutat o mulţime de bani de la Edward, nu m-am gîndit că ar fi luat mai mult de vreo mie de lire, de-a lungul celor cinci ani cît a durat legătura. Edward, bineînţeles, nu prea poseda mulţi bani, de asta avea grijă Leonora. Dispunea poate de vreo cinci sute de lire pe an pentru micile lui plăceri: sumele ce le subscria la regiment ca oamenii lui să fie cît mai bine puşi la punct. Leonora era total împotriva acestor cheltuieli Ar fi preferat să-şi cumpere rochii pentru ea, sau să folosească banii ca să plătească vreo ipotecă. Totuşi, cu spiritul ei de justiţie, de vreme ce se ocupa de o proprietate care aducea un venit de 3.000 pe an, ţinta fiind să ajungă din nou la un venit de 5.000, iar atîta timp cît proprietatea, cel puţin în fapt dacă nu legal, îi aparţinea lui Edward, considera că era raţional şi just ca Edward să dispună măcar de o părticică din venit. Desigur Leonora a avut mult de furcă cu el.

Nu știu dacă am prins exact toate amănuntele financiare. Mă pricep destul de bine la cifre, dar cîteodată cam amestec lirele cu dolarii și astfel ajung la cîte o cifră greșită. În orice caz, socoteala era cam așa : proprietatea Branshaw, pe vremea cînd se ocupa de ea Edward, lucrată cum trebuie și fără reduceri acordate arendașilor ori sume cheltuite pentru îngrijirea școlilor și pe diferite alte acțiuni de binefacere, ar fi trebuit să aducă un venit de aproximativ cinci mii pe an. De fapt, aventura cu dansatoarea spaniolă a redus venitul cam la trei mii — ca cifră maximă, fără scutirile arendașilor. Leonora dorea să restabilească venitul la cinci mii.

Fără îndoială, era foarte tînără ca să ducă la îndeplinire un asemenea proiect — 24 de ani nu este o vîrstă coaptă. În toate acțiunile ei, se simțeau avîntul și vigoarea specifice tinereții, dacă ar fi avut o mai îndelungată experiență de viață ar fi fost probabil mai îngăduitoare. L-a prins pe Edward cu totul nepregătit, cînd acesta s-a întors de la Monte Carlo cu coada între picioare, și a trebuit să dea ochii cu ea într-un hotel la Londra. Așa cum am putut să-mi dau seama, Leonora i-a tăiat scurt vorba chiar de la primele mormăieli și încercări de a se arăta afectuos, cam în felul acesta :

— Sîntem la marginea ruinei. Vrei să mă lași pe mine să aranjez lucrurile ? Dacă nu, mă retrag la Hendon și am să trăiesc din banii mei. (Hendon era o mănăstire unde se retrăgea din cînd în cînd, pentru a petrece un timp în ceea ce în cercurile catolice se numește „retretă").

Și sărmanul Edward nu știa nimic, absolut nimic. Habar nu avea nici cîți bani „aruncase" la masa verde — acestea erau chiar cuvintele lui. S-ar fi putut să fi fost cam un sfert de milion, după cît își amintea. Nu știa nici dacă Leonora aflase despre povestea cu La Dolciquita, sau dacă a dat crezare spuselor lui că a plecat pe iaht, sau și-a închipuit pur și simplu că a stat la Monte Carlo. Era ca mut și ar fi dorit mai bine să-l înghită pămîntul decît să scoată un cuvînt. Leonora nu l-a făcut să vorbească și nu a rostit nici ea vreo vorbă.

Nu mă pricep prea mult la normele legale englezești, adică vreau să spun că nu pot să dau amănunte tehnice asupra modului în care l-a pus în imposibilitate să se mai ocupe de bunurile sale. Dar știu că două zile mai tîrziu, fără a mai adăuga nici un cuvînt în plus pe lîngă cele mai sus relatate, Leonora și avocatul ei au devenit curatorii, așa după cum cred că se numește, a întregii lui averi și prin asta s-a terminat cu Edward, proprietarul cel mărinimos și părintele tuturor oamenilor de pe domeniile sale. A fost dat la o parte.

Leonora avea pe atunci la dispoziția ei trei mii pe an. Și ca Edward să aibă o ocupație, l-a pus să-și ceară transferul la acea parte a regimentului său care era trimisă în Burma. Ea a purtat discuții mai mult de o săptămînă

cu administratorul pămînturilor lui Edward. L-a făcut să înțeleagă că proprietatea aceea va trebui să fie astfel valorificată încît să producă pînă la ultimul bănuț. Înainte de a pleca în India, a închiriat domeniul Branshaw pe timp de șapte ani pentru suma de 1.000 de lire anual. A vîndut două tablouri de Van Dyk și o mică parte din argintărie, cu 11.000 de lire, și a ipotecat bunuri pentru suma de 29.000 lire. Acești bani s-au dus la prietenii care l-au împrumutat pe Edward la Monte Carlo. Trebuia să restituie cele 29.000 de lire, iar în ceea ce privește tablourile lui Van Dyk și argintăria, Leonora nu le considera drept lucruri pe care ar fi fost necesar să le înlocuiască. Erau doar niște zorzoane pentru vanitatea Ashburnhamilor. Edward a plîns vreo două zile din cauza dispariției portretelor străbunilor săi, și atunci Leonora a regretat că le-a vîndut, totuși nu a învățat nimic din această împrejurare, decît că a mai pierdut din stima pe care o avea pentru el... De asemenea nu a înțeles că închirierea domeniului Branshaw l-a afectat pe Edward făcîndu-l să încerce un sentiment de pîngărire — ca și cum femeia ce-i aparținea ar fi devenit o prostituată. Acestea au fost sentimentele lui. Dar cred că și ea a suferit tot atît de mult din cauza dansatoarei spaniole.

Așa a procedat Leonora. Au stat apoi opt ani în India și în tot timpul a stăruit să trăiască numai din solda lui de căpitan și din indemnizația suplimentară, cuvenită pentru

front. I-a dat cele cinci sute pe an pentru capriciile Ashburnhamilor cum le spunea ea — și considera că se purtase foarte bine cu Edward.

Într-adevăr, într-un anumit fel a făcut foarte bine, dar nu cum înțelegea el. Se priva ea, ca să-i cumpere întotdeauna lucruri scumpe. Ți-am povestit, de exemplu, despre geamantanele și valizele de piele ale lui Edward. Acestea nu fuseseră comandate după ideea lui Edward, se datorau pur și simplu Leonorei. Lui îi plăcea să fie curat și îngrijit, dar nu-i păsa dacă era îmbrăcat cît mai ponosit. Ea nu a înțeles niciodată aceasta și toate valizele din piele de porc au fost răsplata ei pentru că Edward i-a prilejuit o mică speculație la bursă, care i-a adus vreo 1000 lire. În schimb, ea era îmbrăcată cu lucruri vechi și uzate. Cînd s-au dus într-o localitate numită Simla, în care, după cum am înțeles, vara era mai răcoroasă și unde au loc tot felul de manifestări sociale — cînd s-au dus deci la Simla să-și îngrijească sănătatea, Leonora a vrut ca Edward să se fălească, așa cum spunem noi în America, călare pe un cal de 1.000 de dolari, împopoțonat cu cel mai frumos harnașament. Adesea Leonora pleca la o „retretă". Cred că era foarte bine pentru sănătate și în același timp costa foarte ieftin și mai economisea cîte ceva.

Această „izolare" a Leonorei era probabil de asemenea foarte bună și pentru sănătatea lui Edward, pentru că cea mai mare parte din

timp o făcea pe grozavul faţă de doamna Basil, care era o femeie drăguţă şi foarte bună cu el. Cred că i-a fost amantă, dar bineînţeles Edward nu mi-a spus asta niciodată. După cîte am înţeles, legătura lor a avut un caracter foarte romantic, ceea ce era cu totul indicat pentru amîndoi, sau, în orice caz, cel puţin pentru Edward. Doamna Basil părea să fi fost o femeie afectuoasă, blîndă, care îi împlinea lui Edward toate dorinţele. Nu aş vrea să spun că i-ar fi lipsit personalitatea, dar menirea ei era doar să îndeplinească voia lui. Aşa stînd lucrurile, mi-am închipuit că Edward, de-a lungul celor cinci ani cît au fost împreună, dorea să aibă îndelungate comuniuni afectuoase, susţinute prin convorbiri interminabile; din cînd în cînd însă îşi mai „dădeau în petec“, ceea ce-i prilejuia lui Edward remuşcări şi o scuză ca să-i mai dea maiorului încă alte cincizeci de lire. Dar doamna Basil nu considera că ar fi fost „în culpă“, îi era pur şi simplu milă de el şi îl iubea mai departe.

Dar vezi, Leonora şi Edward trebuiau totuşi să vorbească de cîte ceva în toţi aceşti ani. Nu poţi să fii absolut mut cînd trăieşti împreună cu cineva, dacă nu eşti un locuitor din Nordul Angliei sau din statul Maine. Aşa că Leonora a născocit un subiect plăcut, anume să-i arate socotelile proprietăţii lui şi să le discute împreună. Edward nu a stăruit prea mult asupra acestora şi a căutat să se comporte cît mai bine. Dar bătrînul arendaş Mumford — care

nu-şi plătise arenda — ei bine, acesta l-a aruncat pe Edward în braţele doamnei Basil. O dată, pe cînd amurgul se lăsa uşor, doamna Basil a dat peste Edward în una din acele grădini din Burma plină de tot felul de flori şi plante. În locul bastonului, avea în mînă sabia, cu care tăia încolo şi încoace vegetaţia bogată. Din gură îi ieşeau tot felul de blesteme şi înjura într-un chip de necrezut.

Doamna Basil a înţeles în cele din urmă că un bătrîn numit Mumford fusese izgonit din gospodăria sa şi i se dăduse dreptul să locuiască într-o căsuţă, gratuit, primind zece şilingi pe săptămînă de la o societate de binefacere a agricultorilor. La această sumă se mai adăugau încă şapte şilingi ce-i erau daţi de curatorii Ashburnham. Edward tocmai descoperise aceasta din dările de seamă privind administrarea bunurilor sale, pe care Leonora i le lăsase în cameră. Le-a văzut cînd era pe punctul să-şi dezbrace echipamentul militar de campanie, de asta mai avea încă sabia asupra sa... Leonora considera că fusese neobişnuit de generoasă faţă de bătrînul Mumford asigurîndu-i o locuinţă gratuită şi şapte şilingi pe săptămînă. Doamna Basil nu văzuse încă niciodată pe cineva într-o asemenea stare ca aceea în care se afla Edward atunci. De cîtva timp se îndrăgostise de el cu patimă, iar el tînjea după simpatia şi admiraţia ei cu o pasiune tot atît de profundă. Aşa au ajuns să vorbească, sub un cer palid,

în timp ce se lăsa înserarea în grădina aceea din Burma învăluită într-o ușoară ceață, plină de puternice arome de la plantele și ierburile cosite la picioarele lor. Cîtva timp după aceea, cred că au fost reținuți unul față de altul, deși doamna Basil își petrecea atît de multe ore ascultînd socotelile proprietăților Ashburnham, încît ajunsese să știe pe dinafară numele fiecărei parcele de pămînt. Edward avea în camera unde păstra hamurile și atelajele cailor, un plan al proprietăților sale, iar maiorul Basil nu părea să acorde vreo importanță faptului că soția sa rămînea acolo timp uitat. Bănuiesc că oamenii care au slujbe prin locuri îndepărtate și singuratice nu țin socoteală de multe lucruri.

Această situație ar fi putut să dureze pînă la nesfîrșit, dacă maiorul nu ar fi fost avansat și nu ar fi fost făcut colonel în timpul mișcărilor de trupe care au avut loc tocmai înaintea războiului din Africa de Sud. El a fost trimis în altă parte, și, desigur, doamna Basil nu putea să rămînă cu Edward. Edward ar fi trebuit, cred, să plece în Transvaal. Ar fi fost un mare bine pentru el dacă ar fi căzut pe front. Dar Leonora nu l-a lăsat să plece, auzise povestiri îngrozitoare despre extravaganțele regimentelor de husari în timpul războiului — cum au lăsat pe cîmp o sută de lăzi de sticle de șampanie, a cîte cinci guinee o sticlă, și cîte și mai cîte. Pe lîngă aceasta, prefera să vadă cum își cheltuiește Edward venitul său de

cinci sute pe an. N-aș crede că Edward s-a plîns de aceasta. Nu a ținut niciodată s-o facă pe eroul. Îi era egal dacă ar fi fost tăiat în bucățele pe dealurile de la frontiera din Nord Vest, sau dacă ar fi fost împușcat de vreun bătrîn domn cu joben, în albia secată a unui rîu din Africa. Acestea sînt, mai mult sau mai puțin, cuvintele sale. Cred însă că s-a remarcat acolo. În orice caz, a fost decorat și înaintat la gradul de maior.

Leonora, totuși, nu era de loc de acord cu activitatea sa militară. De asemenea ura faptele sale eroice. Una dintre cele mai cumplite certuri dintre ei a avut loc cînd se aflau pe un vas pe Marea Roșie, după ce Edward a sărit pentru a doua oară în apă, de pe punte, ca să salveze un soldat ce se aruncase în mare. Prima dată a aprobat gestul lui, și chiar l-a felicitat. Acea călătorie pe Marea Roșie a fost îngrozitoare, și soldații care nu erau de carieră păreau cuprinși de un fel de nebunie a sinuciderii. Era o atmosferă care îi călca Leonorei pe nervi. Și-l închipuia pe Edward, în tot timpul călătoriei, sărind în apă din zece în zece minute, ca să salveze cîte un soldat. Și numai strigătul : „S-a aruncat cineva în apă !" era atît de neplăcut, alarmant, supărător ! Vasul se oprea și urma o zarvă îngrozitoare. Iar Edward refuza să-i promită că nu o va face din nou, deși, din fericire, cînd au ajuns în golful Persic au dat peste o vreme mai răcoroasă. Leonorei îi intrase în cap că Edward încerca

să se sinucidă, așa încît cred că a fost îngrozitor pentru ea cînd a văzut că refuză să-i promită că nu se va mai arunca în apă. Nu ar fi trebuit niciodată ca Leonora să se afle pe vasul acela cu trupe, dar a ajuns acolo din motive de economie.

Maiorul Basil a descoperit legătura dintre soția sa și Edward exact înainte de a fi trimis în cealaltă slujbă. Nu știu dacă a fost o abilitate de șantajist, sau pur și simplu o festă a destinului. S-ar fi putut să fi știut tot timpul sau să nu fi avut idee. În orice caz, cam pe atunci a prins niște scrisori. Pe moment, l-a costat pe Edward vreo trei sute de lire. Nu știu cum au ajuns la acest aranjament, nici nu sînt în stare să-mi închipui cum își poate formula un șantajist cererile. Probabil că exista totuși o modalitate pentru a le expune pe ocolite. Mi-l imaginez pe maior, plin de furie, arătîndu-i lui Edward scrisorile, înjurînd, acceptînd după aceea explicațiile că erau inocente. Apoi, presupun că maiorul i-ar fi spus lui Edward :

— Ascultă, dragul meu, sînt foarte strîmtorat. N-ai putea să-mi împrumuți două—trei sute ?

Cam așa îmi imaginez că s-au petrecut lucrurile. După aceea, an după an, primea probabil cîte o scrisoare de la maior, în care îi arăta că era foarte strîmtorat, și nu ar putea cumva Edward să-i împrumute vreo trei sute ?

Edward a fost tare lovit cînd a trebuit să plece doamna Basil. Era într-adevăr foarte îndrăgostit de ea și a rămas credincios memoriei

timp îndelungat. Iar doamna Basil l-a iubit foarte mult și a continuat să nutrească speranța unei reuniri. Acum vreo trei zile, Leonora a primit o scrisoare corectă din partea ei, dar foarte îndurerată, cerînd amănunte cu privire la moartea lui Edward. Citise o notă despre moartea sa într-un ziar indian. Îmi închipui că era o femeie foarte drăguță...

Apoi Ashburnhamii au fost mutați undeva într-un oraș sau o regiune din India, numită Chitral. Nu prea mă pricep la geografia Imperiului Indian. Pe vremea aceea deveniseră o pereche model, dar cînd erau între ei nu-și vorbeau niciodată. Leonora renunțase pînă și să-i arate socotelile privind administrarea proprietăților lui. Edward își închipuia că aceasta se datora faptului că Leonora reușise să adune atît de mulți bani, încît nu dorea ca el să mai afle cum se descurca. Dar, de fapt, Leonorei îi intrase în cap că după cinci sau șase ani era dureros pentru Edward să fie obligat să vadă conturile proprietăților sale, și să nu aibă nici un amestec în conducerea treburilor. Leonora încerca să fie drăguță cu el. Și acolo, la Chitral, i-a ieșit în cale biata Maisie Maidan...

Aceasta a fost cea mai puțin stabilă dintre toate poveștile de dragoste ale lui Edward. I-a dat și lui de gîndit că nu e constant. Povestea cu La Dolciquita a considerat-o ca un atac de nebunie, un fel de hidrofobie. Legăturile cu doamna Basil nu le-a privit niciodată ca lipsite de moralitate. Soțul se arătase binevoitor,

ei doi s-au iubit într-adevăr; iar în ceea ce-l privea, soția lui fusese foarte crudă față de el, și încetase de fapt de mult de a-i mai fi soție. Pe doamna Basil o considera ca pe un fel de tovarășă spirituală, parte din făptura lui despărțită de el de o soartă crudă — cam în acest gen sentimental vedea Edward toată povestea.

Dar la un moment dat, a descoperit că în timp ce-i scria încă săptămînal lungi scrisori doamnei Basil, începuse să fie cumplit de nerăbdător dacă o zi nu o vedea pe Maisie Maidan. Se trezea pîndind pe la uși, plin de înfrigurare, să o zărească măcar o clipă. Și-a dat apoi seama că nu-i plăcea băiețandrul acela de bărbat al ei și ajunsese să se scoale la niște ore cu totul imposibile, pentru ca mai tîrziu să aibă timp să se plimbe cu Maisie Maidan. S-a trezit apoi folosind din cînd în cînd cuvinte de jargon pe care le folosea ea, conferindu-le o deosebită valoare sentimentală. Și-a dat seama de toate acestea atît de tîrziu, încît, vezi, nu mai putea face nimic decît să se lase dus mai departe ca de un curent. Slăbea, ochii începuseră să i se cufunde în orbite, avea frisoane. Așa cum se descria singur, era făcut praf.

Și într-o bună zi îngrozitor de călduroasă, s-a auzit dintr-o dată spunîndu-i Leonorei :

— N-am putea-o oare lua pe doamna Maidan cu noi în Europa și să o lăsăm la Nauheim ?

Nici prin minte nu-i trecuse să-i spună așa ceva Leonorei. Stătea în picioare și se uita la o revistă ilustrată, așteptînd să se servească masa.

Masa nu era încă gata, întîrziase cu vreo douăzeci de minute, de aceea se găseau singuri împreună. Nu, nici prin minte nu-i trecuse să formuleze o asemenea propunere. Căldura acelei zile, febra, dorința ce-l mistuia îi creaseră o stare de cumplită frică. Se gîndea tocmai că într-o lună se vor întoarce la Branshaw, iar Maisie va rămîne în India și se va prăpădi. Și așa, dintr-o dată, i-au venit pe limbă aceste cuvinte.

În camera întunecată nu se auzea decît zgomotul ventilatorului. Leonora, obosită peste măsură, stătea întinsă pe o canapea de trestie ; nici unul dintre ei nu a făcut vreo mișcare. Amîndoi erau la acea vreme foarte bolnavi, în feluri nedefinite. Iar mai apoi, Leonora a spus :

— Da, i-am promis azi după masă, lui Charles Maidan că o vom lua, i-am oferit, chiar, să-i plătesc eu drumul.

Edward abia a putut să se abțină să nu exclame „Doamne Dumnezeule" ! Nu avea nici cea mai mică idee despre ce știa Leonora cu privire la Maisie, La Dolciquita, sau doamna Basil. Această situație era destul de enigmatică pentru el. I-a venit în minte că Leonora voia acum să-i dirijeze și iubirile, cum îi conducea și afacerile, și asta i-a făcut-o și mai urîtă, dar în același timp și mai demnă de respect.

Leonora, în orice caz, administrase banii lui cu un scop bine precizat. Tocmai cu o săptămînă în urmă îi vorbise, pentru prima oară după mai mulți ani, despre afaceri. Adunase vreo

douăzeci și două de mii de lire de pe moșiile de la Branshaw și șapte mii din închirierea mobilată a casei. Datorită unor investiții norocoase — în care Edward a ajutat-o — mai scosese încă vreo șase sau șapte mii ,și acești bani ar fi putut foarte ușor să mai sporească. Ipotecile fuseseră plătite ; astfel, cu excepția celor două tablouri de Van Dyk ce se duseseră și a argintăriei, erau tot atît de bine din punct de vedere material cum fuseseră înainte ca La Dolciquita să apară ca o lăcustă și să prăpădească totul. Asta era marea înfăptuire a Leonorei. I-a pus conturile sub ochi, iar Edward a păstrat o tăcere desăvîrșită.

— Propun să demisionezi din armată și să ne întoarcem la Branshaw. Sîntem amîndoi prea bolnavi ca să mai rămînem aici.

Edward nu a scos un cuvînt. Leonora a continuat cu indiferență :

— Azi e o zi mare pentru mine.

Edward i-a spus în cele din urmă :

— Ai condus totul în mod uimitor. Ești o femeie minunată.

Se gîndea că dacă s-ar fi întors la Branshaw, ar fi trebuit să o părăsească pe Maisie Maidan. Acesta era singurul gînd ce-l frămînta. Fără îndoială, trebuiau să se întoarcă la Branshaw, era limpede că Leonora se simțea prea bolnavă ca să mai rămînă acolo. Apoi ea a mai adăugat :

—Vei avea întreg venitul pe mîinile tale. Vor fi cam 5 000 de lire pe an.

Leonora socotea că Edward nu o avea în minte decît pe Maisie Maidan. Maisie la mii de kilometri depărtare de el. În fața ochilor păreau că se profilează munții ce aveau să se ridice între ei — munții albăstrui și marea și cîmpiile întinse scăldate în soare. Apoi a spus :

— Ești foarte generoasă.

Iar Leonora nu știa bine dacă cuvintele lui erau de laudă sau de batjocură. Acestea s-au petrecut cu o săptămînă mai înainte. Și în toată acea săptămînă, Edward a fost ca într-o agonie ce devenea din ce în ce mai cumplită la gîndul că munții, marea și cîmpiile scăldate în soare se vor întinde între el și Maisie Maidan. În nopțile arzătoare, gîndul îl cutremura, sudoarea curgea șiroaie de pe el, iar în amiezile fierbinți gîndul îl făcea să tremure de frig. Nu mai avea liniște ; întreaga lui făptură era răscolită pînă în străfunduri, mațele i se întorceau pe dos, limba îi era mereu uscată în gură și i se părea că respirația e ca aerul unei case înciumate.

Leonora nu-l preocupa de loc ; înaintase hîrtiile pentru demisie. Într-o lună trebuiau să plece. I se părea că era de datoria lui să părăsească acele locuri, să plece o dată și să o sprijine pe Leonora. Și datoria și-a făcut-o.

Era îngrozitor, raporturile lor la acea vreme ajunseseră astfel încît orice ar fi făcut Leonora îi oferea pricină să o urască și mai tare. Și a fost cuprins de ură pentru ea cînd a aflat că își propusese să-l instaleze din nou ca stăpîn

la Branshaw, un fel de senior manechin. Își închipuia că făcuse aceasta tocmai ca să-l separe de Maisie Maidan. Și de-a lungul beznei apăsătoare a nopților, ura îl împresura și parcă năpădea colțurile întunecate ale camerei. Și atunci cînd a aflat că Leonora îi oferise băiețandrului aceluia de Maidan să o ia pe nevasta lui în Europa, din nou, în mod automat, a simțit numai ură față de ea, întrucît ura aprig tot ce înfăptuia Leonora. La vremea aceea i se părea că nu mai putea fi altfel decît foarte crudă, chiar dacă din întîmplare vreo acțiune de-a ei ar fi fost plină de bunătate. Da, era o situație îngrozitoare.

Dar vînturile răcoroase ale oceanului părură să împrăștie acea ură ce atîrna ca o perdea grea. Păreau că-i aduc înapoi admirația și respectul pe care le avea pentru ea. Plăcerea de a dispune de bani, faptul că putea cumpăra tovărășia lui Maisie Maidan, toate acestea începeau să-l facă să vadă că nevastă-sa a avut dreptate în stăruința ei de a introduce un sever regim de economii. Se simțea în largul lui, era chiar radios cînd îi ducea lui Maisie Maidan pe punte cești cu supă. Într-o noapte, pe cînd stătea pe punte aplecat peste balustradă, lîngă Leonora, dintr-o dată a rostit :

— Pe legea mea, ești femeia cea mai minunată de pe lume. Aș vrea să fim mai buni prieteni.

Fără un cuvînt, Leonora s-a întors și s-a dus în cabina ei. Totuși, se simțea mult mai bine cu sănătatea.

Și acum, cred, ascultătorule că ar trebui să-ți istorisesc această poveste și în versiunea Leonorei...

E foarte greu însă. Căci vezi, Leonora menținea mereu aceleași aparențe, dar își schimba foarte des punctul de vedere. Conform tradiției, ea fusese deprinsă, învățată, să nu scoată un cuvînt, dar existau momente, spunea ea, cînd era cît pe ce gata să cedeze la îndemnul de a vorbi, încît după aceea tremura cînd își amintea. S-ar putea afirma că ceea ce dorea mai presus de orice era să nu sufle nimic în fața lumii, a lui Edward, și față de femeile pe care acesta le iubea. Dacă ar fi vorbit, i-ar fi fost silă de ea.

Din clipa în care a înșelat-o cu La Dolciquita, nu și-a mai îndeplinit niciodată rolul de soție față de Edward. Luînd această hotărîre, nu intenționase însă să se țină departe de el, din principiu, pentru totdeauna. Duhovnicii ei, cred, i-au interzis așa ceva. Dar ceea ce dorea era ca el, într-un fel sau altul, simbolic măcar, să se întoarcă la ea. Nu era prea limpede ce vroia, probabil că nici ea singură nu știa prea bine. Sau poate că știa.

Existau clipe cînd s-ar fi zis că Edward s-a întors la ea ; și, uneori, chiar Leonora era gata să cedeze pasiunii ei fizice pentru el. Tot așa după cum alteori se vedea ispitită să le dea de gol pe doamna Basil și pe Maisie față de soții lor. Atunci se simțea cuprinsă de dorința să dezlănțuie grozăviile și durerile pe care le aduc

scandalurile publice, căci, tot observîndu-l stăruitor pe Edward şi încordîndu-şi atenţia mai mult chiar decît o pisică ce pîndeşte o pasăre, ajunsese să-şi dea prea bine seama de felul cum progresa pasiunea sa pentru fiecare dintre aceste femei. Îi ghicea nerăbdarea din felul în care privirile lui se tot îndreptau spre uşi şi porţi şi ştia cînd era satisfăcut, după atitudinea lui liniştită.

Cîteodată i se părea că vede chiar mai mult decît ar fi fost justificat. Îşi închipuia că Edward avea tot felul de aventuri cu alte femei, cu două sau trei dintr-o dată. Zile de-a rîndul îl socotea un monstru al desfrîului — şi i se părea mereu că Edward nutrea ceva împotriva ei. I-a lăsat întreaga libertate, a făcut foame ca să-i refacă averea, nu-şi îngăduia nici una din bucuriile feminităţii, nici o rochie, nici o bijuterie, nici măcar prietenii, de teamă că ar fi costat prea mulţi bani.

Şi totuşi, oricît de ciudat s-ar părea, nu putea să nu-şi dea seama că atît doamna Basil cît şi Maisie Maidan erau femei drăguţe, şi privirile curioase, neîncrezătoare pe care o femeie poate să i le arunce alteia, nu au împiedicat-o să vadă că doamna Basil era foarte bună faţă de Edward, iar doamna Maidan foarte potrivită pentru el. Asta i se părea a fi fapta monstruoasă şi de necrezut a soartei. Da, de necrezut! Şi iarăşi se întreba de ce oare nici una din faptele bune pe care le făcuse pentru soţul ei nu-l impresionau, sau de ce acesta nu le vedea măcar. De ce nu-i putea îngădui şi ei să fie tot atît de bună faţă de el ca doamna Basil. Ce avea mai mult doamna Basil decît ea. E drept, era înaltă, brunetă, cu o voce blîndă, plîngăreaţă, şi plină de bunăvoinţă pentru orice făptură. Nu era atît de citită ca Leonora, în orice caz în ceea ce priveşte cărţile mai savante. Leonora nu putea suferi romanele. Dar cu toate aceste diferenţe, Leonora nu socotea că doamna Basil ar fi prea deosebită faţă de ea. Era plină de încredere, cinstită, iar în ceea ce priveşte restul, era pur şi simplu o femeie. Leonora avea vaga credinţă că pentru un bărbat, după trei săptămîni de raporturi intime, toate femeile sînt la fel. Îşi închipuia că blîndeţea nu ar mai fi avut aceeaşi importanţă, vocea caldă şi plîngăreaţă nu ar mai fi putut emoţiona prea mult, iar statura înaltă şi coloritul întunecat nu ar mai fi dat nici unui bărbat iluzia că pătrundea într-o pădure adîncă încă neexplorată. Nu putea înţelege cum Edward era capabil să se învîrtă atît în jurul doamnei Basil. Nu era în stare să priceapă de ce, după despărţire, mai continua să-i scrie lungi scrisori. Apoi a urmat într-adevăr o perioadă foarte proastă pentru Leonora.

La acea vreme era urmărită de ceea ce voi numi teoria „constituţiei anormale" a lui Edward. Îşi închipuia că Edward, tot timpul, făcea ochi dulci oricărei femei ce-i ieşea în cale. Anul acela nu a plecat la retretă la Simla, căci se temea că în absenţa ei îi va corupe slujnica.

Şi-l imagina avînd tot felul de aventuri amoroase cu diferite femei localnice sau eurasiene. Cînd mergeau la o reuniune, era cuprinsă de o febră a statului la pîndă.

Se convinsese singură că aceasta se datora groazei ce o avea de scandaluri. Edward ar fi putut uşor să-şi găsească beleaua cu tatăl vreunei fete de măritat, care ar fi făcut scandal, sau cu vreun soţ care nu ar fi admis comportările lui. Dar de fapt, mai tîrziu şi-a mărturisit singură că spera, dat fiind că doamna Basil nu-i mai stătea în cale, să fi venit în sfîrşit timpul ca Edward să se întoarcă la ea. În toată această perioadă a trăit într-o teribilă stare de gelozie şi spaimă. Era îngrozită că Edward ar fi putut, într-adevăr, să cadă în promiscuitate.

Aşa încît, într-un fel oarecum ciudat, s-a bucurat cînd a apărut Maisie Maidan, cînd şi-a dat seama că aceasta, pînă atunci, nu fusese niciodată speriată de soţi şi scandaluri şi din acel moment a făcut tot ce i-a stat în putere ca soţul lui Maisie să nu bănuiască nimic. Dorea să pară că are atîta încredere în Edward, încît lui Maidan să nu-i poată cumva trece prin cap nici urmă de bănuială. Era o situaţie îngrozitoare pentru ea. Dar Edward era foarte bolnav şi Leonora dorea să-l vadă zîmbind din nou. Credea că dacă ar fi în stare prin propriile ei mijloace să-l facă iarăşi să surîdă, gratitudinea şi dragostea împlinită l-ar împinge să se întoarcă la ea. La acel timp îşi

imagina că Edward era un om care se aprindea uşor, dar pasiunile lui se stingeau repede. Şi a putut să înţeleagă pasiunea lui Edward pentru Maisie. Doamna Maidan era una dintre femeile în faţa căreia toate celelalte femei trebuiau să admită că are puteri magnetice.

Foarte drăguţă, foarte tînără, cu toată boala ei de inimă, doamna Maidan era sprintenă şi plină de veselie. Iar Leonora, într-adevăr, ţinea mult la Maisie, care la rîndul ei îi purta o adîncă afecţiune. Leonora îşi închipuia că era în stare să dirijeze întreaga situaţie foarte bine. Nici nu s-a gîndit că Maisie ar putea ajunge la adulter, îşi imagina, pur şi simplu, că dacă ar reuşi să-i ducă pe Edward şi pe Maisie împreună la Nauheim, el ar ajunge, văzînd-o mereu, să se plictisească de micile ei gîngureli şi de mişcările mîinilor şi picioruşelor ei. Îşi închipuia că ar putea avea încredere în Edward. În ceea ce priveşte pasiunea lui Maisie pentru Edward, nu încăpea nici o urmă de îndoială ; îi vorbea înnebunită Leonorei despre el, aşa cum mai auzise doar la şcoală pe o elevă sau alta aprinzîndu-se după profesorul de desen. Îl întreba încontinuu pe tinerelul ei bărbat de ce nu putea să se îmbrace, să călărească, să joace polo sau măcar să recite poezii sentimentale ca maiorul lor. Iar tînărul Maidan era plin de cea mai mare admiraţie faţă de Edward şi îşi adora şi era fermecat de soţia sa, în care avea deplină încredere. Socotea că Edward era cre-

dincios Leonorei. Leonora își imagina că atunci cînd biata Maisie va fi vindecată de boala ei de inimă, iar Edward o va fi văzut îndeajuns, se va întoarce la ea. În mintea ei încolțise gîndul că totuși Edward avea să se plictisească de diferitele genuri de femei, și va trebui să se îndrepte spre ea. De ce nu ar avea și genul ei o chemare pentru Edward ? Își închipuia că acum ajunsese să-l înțeleagă mai bine, că pricepea mai bine vanitățile lui și că, străduindu-se să-l facă fericit, putea să-i trezească dragostea pentru ea.

Dar toate acestea au fost în cele din urmă năruite de Florence...

Partea a patra

I

ÎMI DAU SEAMA CĂ FELUL ÎN CARE AM ISTORISIT cele petrecute este tare încurcat și va fi foarte greu pentru cineva să găsească un fir în labirintul povestirii mele. N-am încotro. M-am agățat de ideea că m-aș afla într-o casă de țară, avînd în față un prieten tăcut, ascultînd cum îmi depăn povestea printre șuierăturile vîntului și vuietul mării îndepărtate. Iar atunci cînd povestești o întîmplare — o întîmplare lungă și tristă — te întorci înapoi, mergi mai departe, iar revii. Și deodată îți vin în minte lucruri pe care le uitaseși și atunci le explici mai amănunțit, căci îți dai seama că nu le-ai pomenit la locul și timpul lor, și trecînd peste ele ai putut să creezi o impresie falsă. Mă mîngîi la gîndul că aceasta este o poveste adevărată și, la urma urmei, poveștile adevărate sînt probabil mai bine redate în felul cum îi vin în minte povestitorului. Atunci par mai reale.

Cred că am ajuns cu firul povestirii pînă la moartea lui Maisie Maidan. Adică, vreau să

spun că am explicat toate cîte s-au petrecut pînă atunci aşa cum se cuvenea, din diferite puncte de vedere, anume din punctul de vedere al Leonorei, al lui Edward şi, într-o oarecare măsură, din propriul meu punct de vedere. Dacă îţi dai osteneala să le descoperi, ai faptele şi ai şi diversele puncte de vedere, atît cît pot să le precizeze cu certitudine sau să le înfăţişez. Aşadar, mă întorc cu gîndul înapoi şi-mi închipui că sînt în ziua morţii lui Maisie, ori mai curînd chiar în momentul în care Florence îşi susţinea dizertaţia asupra Protestului, în vechiul castel al oraşului M. Să luăm în consideraţie punctul de vedere al Leonorei cu privire la Florence ; părerea lui Edward, desigur, nu aş putea să o prezint, căci Edward nu mi-a vorbit niciodată despre legătura lui cu nevastă-mea (s-ar putea ca în cele ce urmează să fiu puţin cam aspru cu Florence, dar trebuie să ai în minte că de peste şase luni aştern pe hîrtie această poveste, şi am avut timpul să reflectez din ce în ce mai mult asupra întîmplărilor).

Şi cu cît mă gîndesc mai mult, cu atît ajung să-mi dau seama că Florence exercita o proastă influenţă asupra celor din jurul ei. L-a deprimat şi ruinat pe bietul Edward ; a distrus-o într-un mod îngrozitor pe nenorocita de Leonora. Nu e nici o urmă de îndoială că din cauza ei Leonora şi-a schimbat în rău întreaga fire.

Leonora era mîndră şi tăcută, acestea erau trăsăturile ei cele mai minunate. Dar mîndria şi tăcerea i-au dispărut dintr-o dată atunci cînd a izbucnit în mod atît de extraordinar în camera aceea întunecoasă, unde se păstra Protestul, ca şi pe mica terasă de deasupra rîului. Nici prin minte nu-mi trece să spun că ar fi acţionat greşit. Avea fără îndoială dreptate încercînd să mă prevină că Florence îi făcea ochi dulci soţului ei. Dar, dacă într-adevăr a făcut ceea ce se cuvenea, felul în care s-a manifestat a fost greşit. Dacă a fost nevoie să vorbească, dacă a dorit să spună ceva, ar fi fost bine să se gîndească mai mult şi numai după o reflecţie îndelungată să se manifeste. Sau ar fi fost mai potrivit să o fi păzit astfel pe Florence, încît orice comunicări personale între ea şi Edward să nu fi putut avea loc. Pentru asta ar fi trebuit să tragă mereu cu urechea, să pîndească pe la uşile camerelor de culcare. Este într-adevăr oribil, dar aşa este necesar să se comporte cineva într-o asemenea împrejurare. Ar fi trebuit să-l îndepărteze pe Edward în momentul în care Maisie a murit. Nu, nu a făcut nimic din toate acestea. A acţionat greşit...

Sărmana de ea, tocmai eu să fiu cel care o condamnă ! Şi mai la urma urmei, ce importanţă are ? Dacă nu ar fi fost Florence, ar fi fost altcineva... Totuşi, poate ar fi dat peste o femeie mai bună decît soţia mea. Căci Florence, tre-

buie să mărturisesc, era vulgară, genul obișnuit de flirt care, în cele din urmă, punînd mîna pe cineva nu l-ar mai fi lăsat. Și Florence era atît de vorbăreață, încît nu putea fi niciodată oprită. Edward și cu Leonora, cel puțin, erau oameni mîndri și rezervați. Mîndria și rezerva nu sînt singurele lucruri pe lumea asta, poate că nu sînt nici cele mai bune lucruri. Dar dacă se întîmplă să fie darurile tale speciale, înseamnă să te prefaci în mii de bucățele dacă ți-ai da în petec. Și Leonora și-a dat în petec. Ea a pierdut aceste daruri chiar mai înainte ca să le fi pierdut bietul Edward. Gîndește-te la situația ei, atunci cînd a izbucnit în timpul discuției privind Protestul lui Luther... gîndește-te la toate suferințele ei...

Nu uita că pasiunea principală a vieții ei era să-l recucerească pe Edward; iar pînă în acel moment încă nutrea speranța. Oricît ar putea să apară de lipsit de demnitate, dar nu trebuie să pierzi din vedere că, aducîndu-l înapoi pe Edward, nu însemna numai o victorie a ei, ci ar fi fost, așa cum i se părea, o victorie a tuturor soțiilor și a Bisericii. Așa vedea ea lucrurile. Asemenea chestiuni sînt cam de nepătruns. Nu știu de ce recîștigarea lui Edward reprezenta în ochii ei o victorie a tuturor soțiilor, o victorie pentru societate și pentru biserica ei. Sau poate că mi se părea numai.

Leonora vedea viața ca o veșnică luptă între sexe, între soți care nu aveau decît gîndul să fie necredincioși soțiilor lor și între soții, care doreau ca pînă în cele din urmă să-și recîștige soții. Acestea erau tristele și modestele ei vederi asupra căsătoriei. Bărbatul era pentru ea un fel de brută, care trebuia să aibă divagările, momentele lui de excese, să petreacă unele nopți departe de casă, sau, ca să spun așa, să aibă timpul lui de rut. Citise puține romane, încît gîndul că ar putea exista o dragoste pură și constantă chiar după ce ar fi bătut clopotele de nuntă, nu fusese prea prezent în spiritul ei. S-a îndreptat mută și îngrozită către stareța mănăstirii unde își trecuse copilăria, ca să-i depene poveștile infidelităților lui Edward cu dansatoarea spaniolă, iar tot ce a făcut bătrîna maică, care pentru ea era nespus de înțeleaptă, de mistică, de sfîntă, a fost doar să clatine din cap, și să-i spună :

— Așa sînt bărbații. Pînă la urmă toate se vor aranja prin mila Domnului.

Iată cum o povățuiau duhovnicii ei să privească lucrurile în viață, sau, în orice caz, așa a primit ea învățăturile acestora — asta era lecția pe care mi-a spus că i-au dat-o. Nu știu exact ce au învățat-o. Soarta femeii era să rabde și iarăși să rabde — *Ad majorem Dei gloriam*[1] — răbdare pînă la ziua judecății de apoi, iar dacă Dumnezeu va găsi că se cuvine, își va afla răsplata. Dacă în cele din urmă ar fi izbu-

[1] Spre mai marea glorie a Domnului (lat.) — deviza iezuiților.

tit să-l facă pe Edward să se întoarcă la ea, și-ar fi păstrat bărbatul între acele limite care reprezintă de fapt tot ceea ce poți cere într-o căsătorie. Ea fusese doar învățată că la bărbați asemenea excese sînt naturale, scuzabile, ca și cum ar fi niște copii. Principalul era ca nu cumva să se iște vreun scandal și să afle congregația. Astfel s-a agățat cu o patimă violentă, disperată, de gîndul de a-l redobîndi pe Edward. A luat o altă cale, a fost preocupată numai de o singură idee, aceea că Edward, atunci cînd i se va întoarce, să fie bogat, glorios și integru, așa cum s-ar fi cuvenit pentru un om cu situația lui. Prin aceasta ar fi putut să dovedească de fapt că, într-o lume necredincioasă, o catolică a izbutit totuși să-și păstreze soțul credincios. Și își închipuia că în felul acesta a reușit aproape să-și împlinească dorințele-i arzătoare.

Planul ei cu privire la Maisie părea să se desfășoare minunat. Edward avea aerul că începe să fie mai rece față de aceasta. Nu mai ardea de dorința să-și petreacă fiecare clipă la Nauheim, lîngă fata ce stătea mereu întinsă; se ducea la meciurile de polo, iar seara juca bridge, era vesel și strălucitor. Leonora era sigură acum că Edward nu încerca să o seducă pe biata copiliță; începuse chiar să și creadă că nu a încercat niciodată. Părea că redevine așa cum fusese la început pentru Maisie, un ofițer superior din regiment, atent, amabil și plin de solicitudine față de o tînără căsătorită.

Micul lui flirt se desfășura la lumina zilei. Și Maisie nu părea să se frămînte cînd Edward venea cu noi în excursii; ea trebuia să stea culcată ore întregi în fiecare după masă, și nu s-ar fi zis că la acel timp tînjea după atenția lui Edward.

Iar acesta, începea să-i facă mici avansuri Leonorei. O dată sau de două ori, cînd erau între ei — căci în public o făcea adesea — i-a spus: „cît ești de drăguță", sau „ce rochie elegantă ai". Leonora se dusese cu Florence la Frankfurt, unde sînt croitorese tot atît de bune ca la Paris, și își făcuse cîteva rochii, își putea permite acum, iar Florence era un minunat sfătuitor în această materie. Părea că găsise cheia enigmei. Da, Leonora avea cheia. Își dădea seama că a greșit cumva în trecut. Nu ar fi trebuit să-l țină pe Edward în frîu în ceea ce privește banii. Credea că era acum pe calea cea bună, lăsîndu-l — așa cum o făcuse, însă plină de frică și nehotărîre — să-și administreze din nou veniturile. Edward a făcut chiar un pas mai departe spre ea, recunoscînd cu spontaneitate că avusese dreptate să-i gospodărească veniturile în toți acei ani. Într-o zi i-a spus:

— Ai avut dreptate, fata mea. Nimic nu-mi place mai mult decît să fiu în stare să cheltuiesc cîte puțin, ici-colo, și acum pot să o fac mulțumită ție.

Acel moment a fost, așa cum mi-a spus, cel mai fericit din viața ei. Iar el, dîndu-și seama,

s-a încumetat să o bată pe umăr. Venise în mod ostentativ să împrumute un ac de siguranţă de la ea.

Iar Leonorei, după ce a pălmuit-o pe doamna Maidan, i-a venit dintr-o dată în minte că nu fusese nimic între Maisie şi Edward, şi şi-a închipuit că de aici încolo tot ce avea de făcut era doar să-i pună la dispoziţie bani şi să aibă în jurul lui fetişcane drăguţe. Era convinsă că astfel se va întoarce la ea. Din acea lună nu a mai respins timidele lui avansuri, care nu au mers însă niciodată prea departe. O bătea pe umăr, îi şoptea la ureche cîte o mică glumă despre ciudatele figuri pe care le vedeau la Cazino. Ca să spui bancuri nu însemna nimic, dar ca să şopteşti la ureche cîte o glumă însemna o preţioasă intimitate.

Şi apoi... pac !... totul s-a dus ! Praf s-a făcut totul, cînd Florence a pus mîna ei pe încheietura mîinii lui Edward, rezemată pe sticla sub care se afla manuscrisul Protestului, acolo, în turnul cu ferestre oblonite prin care străbăteau razele soarelui ici şi colo. Sau poate că totul s-a năruit cînd Leonora a observat privirile pe care şi le-au aruncat Edward şi Florence. Cunoştea bine acea privire din ochii lui Edward.

Şi-a dat seama din primul moment al întîlnirii lor — din momentul în care noi toţi ne-am aşezat la masă — că Florence îi făcea ochi dulci lui Edward. Dar văzuse atîtea femei făcîndu-i ochi dulci lui Edward — sute şi sute de femei, prin trenuri, hoteluri, vapoare, la colţuri de stradă. Şi ajunsese să creadă că Edward nu dădea prea mare importanţă femeilor care se uitau la el. Leonora reuşise pînă la acea vreme să-şi formeze o părere destul de corectă asupra metodelor şi motivelor iubirilor lui Edward. Era sigură că pînă atunci acestea au constat din scurta pasiune pentru La Dolciquita, adevărata dragoste pentru doamna Basil şi, ceea ce i se părea că este o atitudine drăguţă, curtenitoare, faţă de Maisie Maidan. Mai mult încă, o dispreţuia pe Florence atît de mult, încît nu putea să-şi închipuie că Edward poate fi atras de aceasta. Iar ea şi cu Maisie formau un fel de parapet în jurul lui.

Şi mai mult, dorea să o ţină sub observaţie pe Florence, căci aceasta ştia că o pocnise pe Maisie. Şi Leonora dorea atît de mult ca uniunea ei cu Edward să pară imaculată... Dar totul s-a dus pe apa sîmbetei...

Cînd a surprins privirea de răspuns a lui Edward reflectată în ochii albaştri, îndreptaţi în sus, ai Florencei, şi-a dat seama că totul se terminase. Ştia prea bine că acele priviri însemnau că cei doi îşi povestiseră multe unul altuia, într-un fel foarte apropiat — despre ceea ce le plăcea şi le displăcea, despre firile lor, despre punctul lor de vedere cu privire la căsătorie, şi cîte şi mai cîte. Ştia ce însemna cînd mergeam toţi patru împreună la plimbare, iar Edward şi Florence rămîneau întotdeauna cu cîţiva metri în urma noastră. Nu şi-a închipuit că merseseră mai departe şi că

între ei fusese şi altceva decît discuţii despre ceea ce le plăcea sau nu, despre firile lor, despre căsătorie ca instituţie. Dar observîndu-l toată viaţa pe Edward, învăţase că acea atingere a mîinilor, acele răspunsuri din priviri însemnau că se ajunsese la inevitabil. Edward era un bărbat atît de serios !

Leonora ştia că orice încercare din partea ei să-i separe pe cei doi ar fi făcut ca Edward să fie cuprins de o pasiune irevocabilă, aşa cum am spus mai înainte. Edward avea un fel de manie, era o trăsătură a firii lui să creadă că dacă ar fi sedus o femeie, faptul acesta avea o influenţă de nezdruncinat asupra lui, pentru toată viaţa. Iar Leonora ştia prea bine că acea atingere de mîini îi dădea femeii un drept irevocabil — dreptul să fie sedusă. Pînă într-atît o dispreţuia pe Florence, încît ar fi preferat ca în locul acesteia să fi fost chiar şi o slujnică. Existau o mulţime de slujnice foarte decente.

Apoi, dintr-o dată, i-a trecut prin minte că Maisie Maidan nutrea o adevărată pasiune pentru Edward, şi că legătura lui Edward cu Florence i-ar zdrobi inima — iar ea, Leonora ar purta răspunderea. Pentru moment a crezut că înnebuneşte. M-a strîns de mînă, m-a tras jos pe scări prin acea *Rittersaal*[1] plină de murmure, cu stîlpii înalţi, cu căminul pictat.

[1] Sala cavalerilor (germ.)

Dacă mă gîndesc bine, nici nu era aşa de nebună cum ar fi putut fi. Ar fi trebuit să-mi spună :

— Nevasta ta e o tîrfă, care are de gînd să fie amanta bărbatului meu...

În felul acesta şi-ar fi ajuns scopul. Dar chiar în nebunia ei, îi era teamă să meargă atît de departe. Dacă ar fi făcut-o, Edward şi Florence ar fi fugit împreună şi atunci i s-ar fi năruit orice speranţă ca Edward să se mai întoarcă la ea. Faţă de mine, însă, s-a comportat foarte prost.

Ei bine, era un biet suflet chinuit, care înţelegea să situeze biserica ei mai presus decît pe un *quaker* din Filadelfia. E perfect — şi eu cred că dintre cele două, biserica de la Roma este mai importantă. O săptămînă după moartea lui Maisie Maidan, şi-a dat seama că Florence devenise amanta lui Edward. A aşteptat la uşa Florencei şi l-a întîlnit pe Edward cînd ieşea de acolo. Nu a spus nimic, iar el a mormăit ceva. Dar cred că s-a simţit prost.

Da, într-adevăr, ravagiile pe care Florence le-a produs în sufletul şi cugetul Leonorei au fost extraordinare ; i-au prefăcut în ţăndări întreaga-i viaţă şi toate posibilităţile ce le-ar fi avut. Mai întîi i-a spulberat orice speranţă privind revenirea lui Edward — căci nu putea să vadă cum Edward ar mai fi fost în stare să se întoarcă la ea după o aventură vulgară cu o femeie vulgară. Tot ce putea să-i reproşeze lui Edward era povestea lui cu doamna Basil, dar

pe aceasta nici măcar nu putea să o considere o legătură. A fost o poveste de dragoste — un lucru destul de pur în sine. Dar acum, legătura cu Florence i se părea îngrozitoare, un adevărat desfrîu, cu atît mai oribilă pentru ea, cu cît o ura pe Florence. Şi Florence vorbea... vorbea...

Faptul că Florence a forţat-o pe Leonora să renunţe la acea reţinere deosebită pe care o avea şi să ajungă să discute întreaga situaţie, a fost teribil. Se pare că Florence nu prea ştia dacă să-mi mărturisească mie sau Leonorei. Căci trebuia totuşi să mărturisească cuiva. Şi a căzut pe Leonora, căci dacă m-ar fi ales pe mine, ar fi avut mult mai multe de mărturisit. Sau cel puţin aş fi putut ghici mult mai multe despre „boala ei de inimă", sau despre Jimmy. Într-o bună zi, s-a dus la Leonora şi a început să-i tot dea a înţelege. Şi pînă la urmă, a înfuriat-o pe Leonora pînă într-atît, încît aceasta i-a spus :

— Ei bine, vrei să-mi aduci la cunoştinţă că eşti amanta lui Edward. N-ai decît. Edward nu mă interesează.

Discuţia o dată începută nu se mai putea opri şi asta a fost o adevărată calamitate pentru Leonora. A încercat să-i pună capăt, dar nu era nimic de făcut. A găsit necesar să-i trimită lui Edward diferite mesaje prin Florence, căci ea nu i-ar fi vorbit pentru nimic în lume. A trebuit, de exemplu, să-l facă să înţeleagă că dacă aş ajunge vreodată să aflu despre această legătură, l-ar distruge definitiv. Şi atunci lucrurile s-au încurcat mult, căci Edward acum începuse într-adevăr să fie puţin îndrăgostit de Leonora. Îşi dăduse seama că s-a purtat foarte prost cu ea, în timp ce Leonora avusese o comportare minunată faţă de el. Văzînd-o atît de îndurerată, parcă tînjea să o mîngîie, şi şi-a spus atunci că purtarea sa era nemernică şi că nu i-ar fi stat nimic în cale ca să-şi răscumpere greşelile. Iar Florence transmitea toate acestea Leonorei.

Nu o acuz de loc pe Leonora pentru asprimea ei faţă de Florence ; i-a făcut Florencei mult bine. Dar o ţin de rău pentru că, în cele din urmă, a devenit comunicativă. Aceasta a rupt-o de biserică. Nu dorea să se destăinuiască, pentru că se temea că duhovnicii ei o vor condamna că mă ţinea pe mine în neştiinţă. Îmi închipui mai curînd că ar fi preferat afurisenia bisericii decît să-mi frîngă inima. Cam la asta s-a ajuns în cele din urmă. Nu ar fi trebuit să se frămînte atît.

Dar neavînd preoţi cărora să li se destăinuiască, simţea trebuinţa să-şi deschidă totuşi inima faţă de cineva, şi cum Florence stăruia să-i tot povestească unele şi altele, la rîndul ei, Leonora a început să glăsuiască, debitînd fraze scurte, ca nişte explozii, ca şi cum ar fi fost posedată de diavoli. Întocmai ca cineva blestemat. Ei bine, dacă un răstimp de suferinţă pe acest pămînt ar putea să o mîntuie de orice suferinţă în eternitate, unde nu există răstimpuri, cred că Leonora va fi ferită de focul gheenei.

Toate discuțiile ei cu Florence se petreceau probabil cam așa : în timp ce Leonora își pieptăna minunatul ei păr, de exemplu, se nimerea să vină Florence la ea cu o propunere din partea lui Edward, căruia părea să-i fi venit pe atunci naiva idee că ar putea fi poligam. Tare mă tem că Florence îi vîrîse asta în cap. În orice caz, nu sînt răspunzător pentru toate ciudățeniile sufletului omenesc. Dar se pare sigur că pe atunci Edward ținea la Leonora mai mult ca oricînd sau, în orice caz, cum nu ținuse de mult timp. Iar dacă Leonora ar fi jucat cărți, dacă și-ar fi jucat bine cartea ei și dacă nu ar fi avut nici un pic de rușine, ar fi putut să-l împartă pe Edward cu Florence pînă cînd ar fi venit vremea să alunge bietul cuc din cuib. Ei bine, Florence ar fi fost în stare să vină la Leonora cu asemenea propuneri. Nu vreau să spun că le-ar fi prezentat chiar așa, pe față. A tot stăruit în fața Leonorei că nu era amanta lui Edward, pînă cînd Leonora i-a spus că l-a văzut pe acesta ieșind din camera ei, la o oră înaintată din noapte.

Asta a descumpănit-o puțin pe Florence, dar și-a găsit refugiul în „boala ei de inimă“, și a ținut-o una și bună că, pur și simplu, a stat de vorbă cu Edward, numai ca să-l facă să-și schimbe vederile. Florence a trebuit desigur să-și mențină această poveste căci, totuși, nu ar fi fost în stare s-o implore pe Leonora să-i acorde favorurile ei lui Edward, dacă ar fi recunoscut că era amanta lui. Așa ceva nu era cu putință. În același timp, Florence avea o

mare dorință să vorbească. Parcă nu ar fi existat alt subiect de discuție decît o apropiere între Leonora și Edward, care alcătuiau această pereche ciudată. Florence a continuat să îndruge cîte și mai cîte, iar Leonora să se pieptene. Mai apoi, Leonora era în stare să i se adreseze cam așa :

— Mi s-ar părea că mă murdăresc, dacă Edward m-ar atinge acum, după ce te-a atins pe tine.

Un asemenea răspuns, desigur, o cam încurca puțin pe Florence. După vreo săptămînă însă, într-o bună dimineață, a încercat din nou.

Dar Leonora se schimbase mult în rău, chiar și în alte privințe. Îi promisese lui Edward să-i lase tot venitul pe mîinile lui. Și, într-adevăr, fusese deplin hotărîtă în acest sens. Cred că ar fi făcut-o, deși, fără îndoială, ar fi avut grijă să-i spioneze conturile la bancă. Nu degeaba era catolică. Dar a fost atît de afectată de infidelitatea lui Edward față de memoria sărmanei Maisie, încît nu mai putea să aibă încredere în el.

După ce s-au întors la Branshaw, nu a trecut nici o lună și a început să-l sîcîie pentru cele mai mici fleacuri privind cheltuielile pe care le făcea. Îi îngăduia să semneze cecuri, dar nu era nici un cec pe care să nu-l verifice îndeaproape, cu excepția doar a unui cont personal de aproximativ 500 lire pe an, pe care îi dădea voie în mod tacit să-l cheltuiască pentru amanta sau amantele lui. Edward

trebuia să aibă bani pentru excursii la Paris și să trimită Florencei de două ori pe săptămînă telegrame foarte scumpe, cifrate. Dar Leonora îl mustra pentru cheltuielile lui pe vin, pomi fructiferi, hamuri, conturile la fierar pentru realizarea unui nou patent de pinten destinat armatei, pe care încerca să-l inventeze. Leonora nu putea înțelege de ce trebuia să-și bată capul să născocească pinteni pentru călăreții armatei și s-a înfuriat într-adevăr cînd, după ce invenția a fost perfectată, a oferit brevetul și dreptul de patent Ministerului de Război. Era un patent deosebit de bun.

Am mai spus, cred, că Edward a pierdut foarte mult timp și a plătit cam două sute de lire taxe de proces pentru a obține achitarea unei biete fete, fiica unuia dintre grădinarii săi, acuzată de pruncucidere. Acesta a fost ultimul act al lui Edward. S-a petrecut pe cînd Nancy Rufford se afla tocmai în drum spre India și întreaga casă era învăluită în cea mai îngrozitoare tristețe, iar însuși Edward se găsea într-o stare disperată și încerca să se comporte cît mai bine. Și chiar atunci Leonora i-a făcut o scenă teribilă pentru timpul și banii irosiți cu acest proces și pentru tot zbuciumul său. Avea o vagă idee că ceea ce se petrecuse cu fata, și toate celelalte, ar fi trebuit să reprezinte pentru Edward o lecție — o lecție de economie. L-a amenințat că-i va lua din nou contul din bancă. Cred că asta l-a făcut să-și taie beregata. Desigur că ar fi suportat într-un

fel sau altul, dar gîndul că o pierduse pe Nancy a lui și că, în plus, nu-i mai rămînea nimic decît o plictisitoare, foarte plictisitoare succesiune de zile și că nu va mai fi în stare să ocupe nici o funcție publică... Ei bine, toate acestea l-au dat gata.

Pe atunci, Leonora a încercat să aibă și ea o legătură cu un tip numit Bayham — o persoană foarte decentă și la locul său. Un om într-adevăr drăguț. Dar povestea nu era sortită succesului... Am și relatat-o de altfel.

II

ISTORISIREA MEA AJUNGE ACUM cam în perioada cînd am primit la Waterbury telegrama laconică de la Edward, prin care îmi cerea să vin la Branshaw ca să stăm de vorbă. Eram foarte ocupat în acel moment și am fost gata să-i răspund că n-aș putea să pornesc spre el decît cam în două săptămîni. Tocmai mă aflam în toiul unor discuții cu avocatul bătrînului domn Hurlbird și imediat după aceea trebuia să discut mai multe chestiuni cu domnișoarele Hurlbird, așa încît am întîrziat cu telegrama mea.

M-am așteptat să le găsesc pe domnișoarele Hurlbird foarte îmbătrînite, mă gîndeam că trebuie să cam fi avut pe atunci vreo 90 de ani. Timpul trecuse atît de încet, încît mi se

părea că se scurseseră vreo treizeci de ani de cînd plecasem din S.U.A. De fapt nu trecuseră decît 12 ani. Domnişoara Hurlbird avea 61 de ani, iar domnișoara Florence Hurlbird 59, şi ambele, atît din punct de vedere mintal cît şi fizic, erau cît se poate de viguroase, aveau chiar o minte mult mai vie decît ar fi fost necesar pentru mine, care doream să pot părăsi cît mai repede America. Familia Hurlbird era foarte unită — cu excepţia unor anumite chestiuni. Fiecare din ei trei avea doctorul şi avocatul său. Şi fiecare dintre ei disprețuia pe doctorul şi avocatul celuilalt. Şi, cum era şi natural, doctorii şi avocaţii unora te preveneau tot timpul împotriva doctorilor şi avocaţilor celorlalţi. Nici nu poţi să-ţi imaginezi cît de complicat era totul pentru mine. Desigur am avut şi eu un avocat al meu, care mi-a fost recomandat de nepotul meu din Filadelfia, tînărul Carter.

Nu vreau să spun că s-ar fi ivit neplăceri din cauza lăcomiei băneşti. Problema era de alt ordin — o dilemă morală. Bătrînul domn Hurlbird lăsase întreaga sa avere Florencei, cu simpla obligaţie ca să-i ridice în oraşul Waterbury un monument sub forma unei instituţii pentru ajutorarea bolnavilor de inimă. Banii Florencei mi-au rămas toţi mie — şi astfel am moştenit şi pe cei ai bătrînului domn Hurlbird. El a murit exact cu cinci zile înaintea Florencei.

Ei bine, eram gata să cheltuiesc un milion de dolari pentru suferinzii de inimă. Bătrînul lăsase aproape un milion şi jumătate, iar averea Florencei valora cam opt sute de mii şi, după socotelile mele, eu personal aş fi avut cam un milion. În orice caz erau bani destui. Dar am dorit să consult şi pe rudele sale care supravieţuiau ; atunci au început adevăratele necazuri. Ştii, se descoperise că domnul Hurlbird nu suferise cîtuşi de puţin de inimă. Avusese toată viaţa lui o afecţiune la plămîni şi murise de bronşită.

De aceea, domnişoarei Florence Hurlbird îi venise ideea că, de vreme ce fratele ei suferise de plămîni şi nu de inimă, banii lui trebuiau să meargă pentru bolnavii de plămîni. Considera că asta ar fi fost şi dorinţa fratelui ei. Pe de altă parte, dintr-un capriciu pe care atunci nu l-am înţeles, domnişoara Hurlbird insista că ar fi mai nimerit să păstrez banii pentru mine. Şi a adăugat că nu dorea nici un monument pentru familia Hurlbird.

La vremea aceea, am crezut că această atitudine se datora faptului că celor din Noua Anglie nu le plăcea să atragă atenţia prin asemenea manifestări necrologice. Dar dacă mă gîndesc bine, cînd îmi aduc aminte de unele întrebări insistente pe care mi le-a pus în legătură cu Edward Ashburnham, socotesc că în mintea ei încolţise o altă idee.

Leonora mi-a povestit că pe masa de toaletă a Florencei, lîngă trupul ei neînsufleţit, era o scrisoare adresată domnişoarei Hurlbird, pe care ea a expediat-o fără să-mi spună nimic. Nu ştiu cum de Florence a mai avut timp să-i scrie mătuşii ei, dar probabil că nu a vrut să pără-

sească această lume fără a face unele comentarii. Cred astfel că Florence i-a spus în cîteva cuvinte destule despre Ashburnham şi de aceea bătrîna nu dorea să se perpetueze numele de Hurlbird. Poate îşi închipuia că eu meritam banii Hurlbirzilor.

Toate acestea au însemnat o mulţime de discuţii, doctorii atrăgîndu-şi unii altora atenţia asupra efectelor dăunătoare ale discuţiilor pentru sănătatea bătrînelor surori, şi apoi prevenindu-mă în mod camuflat, unul împotriva celuilalt, şi spunînd că bătrînul domn Hurlbird ar fi putut muri totuşi de inimă în ciuda diagnosticului doctorului său. Fiecare avocat avea metode diferite de a argumenta cum ar trebui să fie investiţi banii în mod sigur şi rentabil.

Personal, doream să-i investesc astfel încît dobînda să poată fi utilizată pentru ajutorarea bolnavilor de inimă. Dacă bătrînul domn Hurlbird nu a murit de inimă, îşi închipuise totuşi că inima lui avea o hibă. Mai mult chiar, Florence, aşa cum credeam eu, murise de inimă. Iar cînd domnişoara Florence Hurlbird susţinea că banii trebuiau să fie hărăziţi bolnavilor de piept, m-am gîndit şi eu că ar fi bine să existe şi o instituţie pentru bolnavii de piept. Atunci am mărit la un milion şi jumătate de dolari, suma pe care eram gata să o depun. Asta însemna şaptesutecincizeci de mii pentru fiecare categorie de bolnavi. Cît despre mine, nu aveam nevoie de bani. Tot ceea ce doream să am era atît cît să-i pot procura o existenţă plăcută lui Nancy Rufford. Nu prea aveam habar la cît se putea ridica întreţinerea unei gospodării în Anglia, unde cred că i-ar fi plăcut lui Nancy să trăiască. Ştiam că ea la acea vreme avea nevoie de şocolată, şi de unul sau doi cai buni, ca şi de cîteva rochii drăguţe. Probabil că mai tîrziu va dori mai mult decît atît. Dar chiar dacă aş da un milion şi jumătate acestor instituţii, mi-ar rămîne totuşi aproximativ echivalentul a două zeci de mii de lire pe an, şi gîndeam că Nancy putea să trăiască bine cu o asemenea sumă, şi chiar cu mai puţin.

În orice caz, am avut o convorbire destul de bătăoasă şi contradictorie în casa Hurlbird, situată pe o colină ce domina oraşul. Toate acestea s-ar putea să ţi se pară caraghioase, ţie, ascultător tăcut, dacă eşti cumva european. Dar problemele de etică de acest gen şi donaţiile pentru instituţii sînt chestiuni foarte serioase în ţara mea. Pentru clasele bogate reprezintă într-adevăr importante materii prime pentru discuţie. Nu avem o clasă a nobililor către care să ţintim şi nici trepte sociale de urcat, iar oamenii respectabili nu-şi dedică viaţa politicii şi nici cei mai vîrstnici sportului. Amîndouă, atît domnişoara Hurlbird cît şi domnişoara Florence, au vărsat multe lacrimi înainte de plecarea mea din oraşul lor.

Am plecat pe neaşteptate din acel oraş. Patru ceasuri după telegrama lui Edward am primit o alta de la Leonora, precizînd : „Te rog vino. Ai putea fi de atîta ajutor". I-am spus atunci pur şi simplu avocatului să ia banii şi să facă ce

vrea cu ei, iar în ceea ce privește scopurile, acestea urmau să fie stabilite de domnișoarele Hurlbird. Eram cam istovit de atîtea discuții. Și cum pînă acum încă nu am avut nici o veste de la domnișoarele Hurlbird, cred mai curînd că domnișoara Hurlbird, făcînd anumite dezvăluiri, sau poate că prin forța ei morală, a determinat-o pe domnișoara Florence că nu este cazul să existe în orașul Waterbury nici o fundație purtînd numele lor. Domnișoara Hurlbird a plîns teribil cînd a auzit că intenționam să locuiesc cu Ashburnhamii, dar nu a făcut nici un comentariu. Aflasem că acel tip, Jimmy o sedusese pe nepoata ei înainte să mă fi însurat cu ea — dar m-am străduit să-i dau impresia că Florence fusese o soție model. Ei bine, la acea dată mai credeam că Florence se dovedise după căsătorie perfect virtuoasă. Nu am putut să-mi închipui că a fost capabilă să-și bată astfel joc de mine, încît să continue legăturile cu individul acela chiar sub propriul meu acoperiș. Așa de gogoman am fost. Dar pe atunci, nu mă gîndeam prea mult la Florence; gîndul îmi era la cele ce se petreceau la Branshaw.

Îmi intrase în cap că telegramele erau în legătură cu Nancy. Eram convins că se îndrăgostise de vreun tip nedorit, iar Leonora voia să mă întorc și să mă căsătoresc cu ea, punînd-o astfel la adăpost. Iată ce aveam eu în minte. Și așa am continuat să cred aproape zece zile după sosirea mea în acel loc atît de frumos și

de vechi. Nici Leonora și nici Edward nu au dat nici cel mai mic semn că ar avea să-mi vorbească despre altceva decît despre vreme și recoltă. Totuși, deși se aflau unii tineri prin împrejurimi, nu aș fi zis că vreunul s-ar fi bucurat în mod special de atenția lui Nancy. Avea un aer bolnăvicios și părea nervoasă, cu excepția acelor momente cînd parcă se dezmeticea ca să vorbească cu mine tot felul de fleacuri. Oh, cînd îmi amintesc cît de drăguță era...

Mi-am închipuit că probabil tînărul fusese îndepărtat și i se interzisese să mai vină pe acolo, iar Nancy era puțin tulburată.

Dar tot timpul de cînd se întorseseră, a fost un adevărat infern. Leonora i-a vorbit lui Nancy, iar aceasta lui Edward, Edward a vorbit apoi Leonorei — și nu au făcut altceva decît să vorbească și iarăși să vorbească. Și au tot vorbit așa mereu. Ca să ai o imagine reală a celor întîmplate pe acolo, trebuie să-ți închipui tot felul de scene îngrozitoare desfășurîndu-se în beznă și semi-obscuritate, să te gîndești la tăcerea nopților, străbătută de la un capăt la altul de nenumărate emoții. Trebuie să ți-o imaginezi pe frumoasa mea Nancy, cu părul ei lung învăluind-o ca o umbră, apărînd dintr-o dată în plină noapte, la picioarele patului lui Edward, în lumina palidă a unei lămpi ce ardea la căpătîiul său. Trebuie să ți-o închipui asemenea unei făpturi mute și, fără îndoială, cuprinsă de disperare, ca un spectru, dăruindu-i-se pentru a-l salva, și apoi imaginează-ți-l pe

Edward, ca ieșit din minți, alungînd-o și tot spunîndu-i cîte și mai cîte ! Doamne, Dumnezeule !

Și totuși, mie, viața în acea casă mi se părea atît de liniștită și de bine rostuită, cu servitori tăcuți și destoinici, care numai cît îmi aranjau hainele și parcă mă mîngîiau. Pentru mine care stăteam acolo, oră de oră cu ei, Leonora și Edward îmi apăreau niște oameni afectuoși, devotați, ordonați, zîmbitori, dispărînd tocmai cînd trebuia, ducîndu-mă la vînătoare — exact oameni cît se poate de cumsecade. Cum naiba — cum naiba, reușeau să facă cele ce făceau !

Într-o seară, la masă, Leonora tocmai deschisese o telegramă și apoi am auzit-o spunînd :

— Nancy va pleca spre India, mîine, ca să fie alături de tatăl ei.

Nimeni nu a scos un cuvînt. Nancy s-a uitat în farfurie, Edward a continuat să-și mănînce fazanul. M-am simțit foarte prost. Mi-am închipuit că depindea numai de mine ca în seara aceea să o cer în căsătorie pe Nancy. Mi s-a părut ciudat că nu-mi spuseseră nimic despre plecarea ei. Dar m-am gîndit că toate acestea erau doar obiceiuri englezești — o anumită delicatețe pe care nu o înțelegeam, probabil. Trebuie să-ți amintești că pe atunci aveam atîta încredere în Leonora, și în Edward, și în Nancy Rufford, și în liniștea acelor locuri vechi ca niște văgăuni învăluite în pace, așa cum m-aș fi încrezut în dragostea mamei mele. Și în acea seară Edward mi-a vorbit.

Iată ce se petrecuse între timp.

La reîntoarcerea ei de la Nauheim, Leonora s-a prăbușit, pentru că știa că poate să se încreadă în Edward. Asta pare ciudat, dar dacă te pricepi puțin la asemenea crize, știi că, prin ingenioasele suferințe pe care soarta ni le rezervă, asemenea prăbușiri vin de îndată ce, tensiunea dispărînd, nu ne mai rămîne nimic de făcut. O soție care rezistă în timpul unei lungi boli și a morții soțului ei, se prăbușește după ce totul a trecut, iar echipa care participă la un lung concurs de canotaj este făcută praf și cade pe vîsle cînd concursul a luat sfîrșit. Tot așa s-a întîmplat și cu Leonora.

După un anumit timbru din glasul lui Edward, din acea lungă privire pe care i-a aruncat-o cu ochii lui injectați, cînd s-a ridicat de la masă, la hotel, la Nauheim, Leonora a știut prea bine că în povestea cu biata copilă scrupulele morale ale lui Edward, sau codul său social, ori gîndul că s-ar putea comporta prea josnic, făceau ca Nancy să fie în perfectă siguranță. Și-a dat seama că Edward nu prezenta nici o primejdie pentru fată. Și sub acest raport, avea totală dreptate. Lovitura de grație avea să și-o dea singură.

Leonora s-a destins ; s-a prăbușit ; s-a lăsat purtată, la început repede, apoi cu o viteză mereu crescîndă, în jos, de-a lungul curentului destinului. Ai putea să crezi că, eliberată de opreliștile religiei ei, pentru prima dată în viață a acționat în conformitate cu instinctele

și propriile ei dorințe. Nu știu dacă trebuie considerat că Leonora nu mai era ea însăși sau că, tocmai renunțînd la convențiile și tradițiile ei, și-a dezvăluit pentru prima dată adevărata-i natură. Era sfîșiată între dragostea ei maternă pentru fată și gelozia grozavă a femeii conștientă că bărbatul pe care îl iubește a întîlnit ceea ce putea fi privit ca pasiunea finală a vieții sale. Se găsea în cumpănă, între un puternic dezgust pricinuit de slăbiciunea lui Edward, pentru felul în care concepea pasiunea sa, și o milă nesfîrșită pentru suferința lui precum și un simțămînt la fel de puternic, dar pe care și-l tăinuia sie însăși, un simțămînt de respect față de determinarea lui de a se păstra imaculat în această poveste.

Dar căile inimii sînt atît de tainice! Este imposibil să spui că Leonora, comportîndu-se așa cum a făcut-o atunci, nu nutrea nici un fel de ură față de virtutea lui Edward. Cred că era în stare să-l disprețuiască profund. Își dăduse seama că acum îl pierduse pentru totdeauna. Așadar, Edward nu avea decît să sufere, să se chinuiască, să fie la pămînt, să ajungă în iad, locașul tuturor hotărîrilor netinute. Leonora ar fi putut urma o cale diferită. Nimic nu ar fi fost mai ușor decît să trimită copila să stea cu niște prieteni, sau să fi plecat ea însăși cu Nancy, sub un pretext sau altul. Desigur aceasta nu ar fi îndreptat lucrurile, dar ar fi fost linia respectabilă... însă la acea dată, sărmana Leonora era incapabilă să urmeze vreo linie, oricare ar fi fost aceasta.

La un moment dat, a simțit foarte multă milă pentru Edward, și atunci s-a purtat cu îndurare față de el; apoi nu l-a putut suferi și s-a purtat așa cum i-a dictat sila pe care o avea pentru el. Părea că se sufocă, asemenea unei persoane atinsă de tuberculoză pulmonară. Tînjea nebunește de dorința de a comunica cu un alt suflet omenesc. Iar sufletul pe care l-a ales, a fost acel al copilei.

Poate că Nancy era singura persoană căreia i-ar fi putut vorbi. Cu reticența ei, cu răceala ce-i era specifică, Leonora avea neobișnuit de puțini prieteni intimi. De fapt nu avea pe nimeni cu excepția doamnei colonel Whelen, care o sfătuise în povestea cu La Dolciquita. Și o maică sau două care au călăuzit-o în viață. Nevasta colonelului era la vremea aceea în Madeira, iar pe maici le evita ea acum. Cartea de onoare, în care semnau cei ce-i vizitau, cuprindea peste șapte sute de nume, dar printre acestea nu se afla nici un suflet în fața căruia să-și poată deschide inima. Ea era doamna Ashburnham, stăpîna de la Branshaw Teleragh.

Era marea doamnă Ashburnham de la Branshaw, și ziua întreagă zăcea în patul din camera ei de culcare, minunată, luminoasă, aerisită, cu cretoane, mobilă Chippendale și portrete ale membrilor decedați ai familiei Ashburnham, pictate de Zoffany și Zucchero. Cînd avea loc cîte o vînătoare, se forța dacă era în apropiere, să-i îngăduie lui Edward să le ducă cu trăsura pe ea și pe copilă pînă la cona-

cul respectiv sau la răscrucea drumurilor. Adesea era în stare să se întoarcă înapoi singură, cu trăsura, în timp ce Edward venea călare cu copila. La acea vreme, Leonora nu mai era capabilă să călărească, o durea prea tare capul, fiecare pas al calului era un adevărat chin.

Dar mîna caii cu pricepere și precizie. Zîmbea cînd trecea pe lîngă unii și alții. Arunca, cu multă exactitate, bani copiilor care îi deschideau porțile, se ținea dreaptă în docar, le făcea semne cu mîna lui Edward și lui Nancy cînd treceau călare cu copoii după ei, și toată lumea putea să audă răsunînd în aerul rece glasul ei înalt, limpede :

— Petrecere frumoasă !

Sărmană femeie atît de singură !

Exista însă o licărire de mîngîiere. Rodney Bayham, de la Bayham, o urmărea întotdeauna cu privirea. Trecuseră trei ani de cînd fusese gata să înceapă o poveste de dragoste, care de la început a dat însă greș. Totuși, în diminețile de iarnă. Rodney Bayham, se apropia călare de docarul ei și îi spunea : „Bună ziua“ și o privea cu ochi care, fără a fi imploratori, păreau a grăi : „Vedeți, sînt încă așa cum spun germanii — la D.D. — la dispoziția dumneavoastră“.

Era o mare mîngîiere pentru Leonora, nu că s-ar fi gîndit să reia legătura cu el, ci pentru că astfel vedea că există pe lume cîte un suflet credincios și însemna că mai putea încă place unui bărbat.

Și, într-adevăr, arăta bine. Avea vreo patruzeci de ani la acea vreme, dar era întocmai ca atunci cînd părăsise mănăstirea — da, avea aceeași siluetă, iar părul își păstrase culoarea neatinsă și ochii îi erau tot atît de albaștri. I se părea că oglinda îi spune asta, dar întotdeauna mai erau îndoieli... ochii lui Rodney Bayham au spulberat însă orice urmă de îndoială.

E foarte ciudat cum Leonora nu s-a maturizat de loc. Cred că există unele tipuri de frumusețe și chiar de tinerețe, care par a fi menite să se înfrumusețeze prin suferința îndurată. Prezentate astfel, lucrurile sună cam prea pretențios : ceea ce aș vrea să spun este că dacă totul ar fi mers bine, Leonora probabil ar fi devenit foarte aspră și chiar prea autoritară. Așa cum era situația, ea a căutat să fie mereu eficientă și totuși apropiată. Acesta este un amestec dintre cele mai rare. Și jur că Leonora, în felul ei reținut, dădea impresia unui om extrem de simpatic. Cînd îi vorbeai, părea că ar fi ascultat în același timp vreun sunet ce se auzea în depărtare. Dar te asculta totuși, și era atentă la spusele tale care, îndeobște, erau triste, căci relatările faptelor umanității sînt dureroase.

Cred că Nancy a fost martora nenumăratelor spaime care o cuprindeau pe Leonora noaptea, sau a multor stări rele prin care trecea ziua. Și asta explică dragostea pasionată a fetei pentru femeia mai vîrstnică. Căci, vezi, dragostea lui Nancy pentru Leonora era un fel de admirație, așa cum e la catolici, trezită de sentimentele ce le

poartă fecioarei Maria și diferiților sfinți. E prea puțin dacă ai spune că fata și-ar fi pus întreaga ei viață la picioarele Leonorei. Ei bine, și-a adus acolo ofranda virtuții și rațiunii ei. Acestea reprezentau aconturi îndestulătoare pentru viața sa. Ar fi mult mai bine azi pentru Nancy dacă ar fi moartă.

Poate că toate aceste gînduri sînt plictisitoare, dar mă apasă atîta ! Vreau să încerc să istorisesc cum s-au petrecut lucrurile.

Știi, Leonora, cînd s-a întors de la Nauheim, a început să aibă dureri de cap — dureri de cap ce o țineau zile întregi — timp în care nu putea rosti nici un cuvînt și nu suferea să audă nici cel mai mic zgomot. Și, zi de zi, Nancy stătea tăcută și nemișcată lîngă ea, ore de-a rîndul, tot muind batiste în oțet cu apă, și depănîndu-și propriile ei gînduri. O asemenea situație, desigur, nu era de loc potrivită pentru ea, ca de altfel și faptul că lua mesele singură cu Edward, pentru care era și mai îngrozitor încă. Edward, bineînțeles, a șovăit în conduita sa. Ce altceva ar fi putut face ? Rămînea tăcut și mîhnit, aplecat asupra mîncării neatinse. Iar cînd Nancy îi vorbea, mormăia cîteva cuvinte monosilabice. Era pur și simplu speriat că fata se va îndrăgosti de el. Alteori bea puțin vin, se forța să-și vină în fire, încerca să o tachineze cu privire la vreun obstacol pe care calul ei nu l-a sărit, sau să vorbească despre obiceiurile din Chitral. Asta se întîmpla atunci cînd își spunea că era prea aspru față de biata copilă și că ar fi

devenit un tovarăș plictisitor. Și-a dat seama că cele spuse, acolo, în parc la Nauheim, nu i-au pricinuit nici un rău.

Dar toate aceste atitudini îi făceau mult rău lui Nancy. I-au deschis treptat ochii asupra faptului că Edward nu era decît un bărbat cu capricii, și nu unchiul acela mereu vesel, ca un cîine drăguț, un cal pe care-l puteai călări fără grijă sau o prietenă de încredere. Îl găsea cuprins de o mîhnire îngrozitoare, cufundat în fotoliul său din birou, care devenise acum un fel de sală de arme. Uitîndu-se la el prin ușa deschisă, putea să observe că atunci cînd nu avea pe nimeni cu cine să vorbească, fața lui era aceea a unui om bătrîn, mort. Treptat, a început să-și dea seama că între Leonora și Edward pe care îi privea ca pe unchiul și mătușa ei, erau adînci nepotriviri. Această convingere a căpătat-o foarte încet.

A început atunci cînd Edward i-a dăruit unui tînăr numit Selmes un cal bătrîn. Tatăl lui Selmes fusese ruinat de un escroc de avocat, și s-a văzut obligat să-și vîndă caii. Această întîmplare i-a adus familiei Selmes multă simpatie din partea întregului comitat. Iar Edward, întîlnindu-l într-o bună zi pe tînărul Selmes umblînd pe jos, și dîndu-și seama că era foarte necăjit, i-a dăruit calul bătrîn, de sînge irlandez, pe care-l călărea atunci. Într-adevăr, fusese un fel de prostie din partea lui Edward să i-l dea. Calul valora vreo 30 — 40 lire și Edward ar fi trebuit să se gîndească că acest gest avea să o

supere pe Leonora. Dar a simţit pur şi simplu nevoia să-l mîngîie pe tînărul acela nefericit, pe al cărui tată îl ştia de cînd era mic. Ceea ce a complicat mai mult lucrurile a fost faptul că tînărul nici nu avea cu ce să ţie calul. Edward şi-a amintit dintr-o dată de aceasta imediat după ce i l-a dăruit, şi atunci a spus repede :

— Bineînţeles, vei ţine calul la Branshaw pînă cînd vei avea timp să cauţi altceva primprejur, sau vei dori să-l vinzi şi să-ţi iei unul mai bun.

Nancy s-a dus direct acasă şi a povestit întîmplarea Leonorei, care tocmai zăcea întinsă. Nancy a considerat gestul lui Edward ca o minunată dovadă a grijii spontane faţă de cei aflaţi la necaz. Şi-a închipuit că o va înveseli pe Leonora, căci un asemenea gest ar trebui să bucure pe orice femeie, văzînd că are un bărbat atît de minunat. Acesta a fost ultimul gînd copilăresc pe care l-a avut. Leonora rămăsese în urma durerii de cap foarte stăpînă pe sine, dar teribil de slăbită ; s-a întors în pat şi a rostit unele cuvinte care au uimit-o pe Nancy :

— Mai bine, a spus ea, ar fi bărbatul tău decît al meu. Ne va ruina. Ne va ruina. Oare nu-mi va fi şi mie vreodată soarta favorabilă ?

Apoi Leonora a izbucnit într-un hohot de plîns ; sprijinindu-se într-un cot s-a ridicat în sus dintre perne, şi a rămas aşa, plîngînd, plîngînd şi tot plîngînd, cu faţa ascunsă în mîini, lacrimile prelingîndu-i-se printre degete.

Copila s-a înroşit, a bîlbîit ceva şi a început să plîngă înăbuşit, ca şi cum ar fi fost insultată personal.

— Dar dacă unchiul Edward... a început ea.

— Bărbatul acesta, a întrerupt-o Leonora cu o amărăciune extraordinară, ar fi în stare să dea pînă şi cămaşa de pe el, de pe mine, sau de pe tine, oricui... şi nu a mai putut termina fraza.

În clipa aceea, Leonora a simţit o ură cumplită şi un dispreţ total pentru soţul ei. Întreaga dimineaţă şi după masă zăcuse acolo, gîndindu-se că Edward şi cu fata erau împreună pe cîmp şi că la asfinţit se vor întoarce. Îşi împlîntase adînc unghiile ascuţite în palme. La acea vreme, cînd iarna începuse să se apropie, întreaga casă era cufundată în tăcere.

Mai tîrziu, după ce zăcuse o eternitate pradă torturii, tăcerea a fost năpădită de zgomotul deschiderii uşilor şi de al vocii vesele a fetei spunînd :

— Ei bine, numai sub vîsc...

Apoi s-a auzit glasul morocănos şi gros al lui Edward.

Nancy a intrat în casă, a urcat scara cu paşi repezi şi, pe măsură ce se apropia de uşa deschisă a camerei Leonorei, a prins a merge în vîrful picioarelor. Casa de la Branshaw avea un hol mare cu podele de stejar acoperite cu piei de tigru. De jur împrejurul acestui hol se afla o terasă în care dădea camera Leonorei şi chiar cînd avea cele mai îngrozitoare dureri

de cap, îi plăcea să țină ușa deschisă, ca să poată auzi, cred. apropiindu-se pașii ruinei și ai dezastrului. Oricum ar fi fost, nu putea suferi să se afle într-o cameră cu ușile închise.

La acel timp Leonora îl ura pe Edward așa cum ai urî iadul, și ar fi dorit grozav să-i ardă fetei vreo două cravașe peste față. Ce drept avea oare Nancy să fie tînără, subțire, veselă uneori, mîhnită alteori? Ce drept avea să fie tocmai femeia care să-l facă pe bărbatul Leonorei fericit? Căci Leonora știa că Nancy l-ar fi făcut fericit pe Edward.

Da, asta era dorința Leonorei, să lovească cu cravașa fața tînără a lui Nancy. Se gîndea la plăcerea ce ar fi încercat-o cînd șfichiul ar fi trecut peste trăsăturile acelea ciudate, plăcerea ce ar fi simțit-o dacă în același moment ar fi întors cravașa așa încît să o lovească și cu coada, lăsîndu-i urme adînci care să nu se mai șteargă.

Ei bine, urma pe care a lăsat-o a fost veșnică, iar cuvintele ei au pătruns adînc în mintea fetei...

Nici una dintre ele nu a mai vorbit nimic despre aceasta. Au trecut două săptămîni — două săptămîni de ploi mari, cîmpul era plin de apă și se simțeau mirosuri urîte. Durerile de cap ale Leonorei păreau că au trecut definitiv. A fost o dată sau de două ori la vînătoare, lăsîndu-se condusă de Bayham, în timp ce Edward avea grijă de fată. Apoi, într-o seară, pe cînd toți trei tocmai luau masa singuri, Edward a grăit cu vocea aceea pătrunsă de tonul ciudat, deliberat, greoi, pe care îl avea pe atunci, în timp ce privirile îi erau ațintite spre masă:

— M-am gîndit că Nancy ar trebui să se ocupe mai mult de tatăl ei, care acum începe să îmbătrînească. I-am scris colonelului Rufford, sugerîndu-i că ar fi bine ca Nancy să se ducă la el.

Atunci Leonora a strigat cît a putut:

— Cum îndrăznești? Cum îndrăznești?

Fata, la rîndul ei, și-a pus mîna pe inimă și a rostit doar atît:

— Oh! Mîntuitorule blînd, ajută-mă!

Acesta era felul ciudat în care gîndea ea, și cuvintele și-au tăiat drum pe buze. Edward nu a spus nimic.

Iar în acea noapte, printr-unul din nemiloasele vicleșuguri ale satanei, care are grijă să ne facă viața un iad apăsător, Nancy Rufford a primit o scrisoare din partea mamei sale. Scrisoarea sosise în timp ce Leonora stătea de vorbă cu Edward, altfel Leonora ar fi interceptat-o așa cum a făcut și cu altele. Era o scrisoare uimitoare și în același timp îngrozitoare.

Nu știu ce conținea. Am înțeles din efectele produse asupra lui Nancy că maică-sa fugise cu un individ și ajunsese să decadă din ce în ce mai rău. Nu știu dacă era chiar pe stradă, dar mica pensie alimentară pe care o avea de la soțul ei abia îi ajungea să tragă mîța de coa-

dă. Și desigur că despre asta îi scria lui Nancy și mustra fata că trăiește în lux în timp ce mama ei nu avea ce mînca. Probabil că scrisoarea era într-un stil oribil, căci doamna Rufford, chiar în vremurile ei bune, fusese o femeie nemiloasă. Desigur că atunci cînd fata a deschis scrisoarea, acolo, în camera ei, ca să-și abată alte amaruri, cele citite i-au apărut asemenea unui hohot de rîs al diavolului.

Mă îngrozesc cînd mă gîndesc ce trebuie să fi fost în sufletul bietei mele copile, în acele clipe...

Și tot atunci, Leonora, cu o răceală diabolică, trăgea cît putea în nefericitul Edward. Sau poate nici nu era chiar atît de nenorocit ; făcuse ceea ce știa că e bine, putea chiar să fie considerat fericit. Asta o las la aprecierea ta, ascultătorule. Oricum ar fi, Edward stătea cufundat în jilț și, pentru prima dată, după nouă ani, Leonora a intrat în camera lui. I-a spus atunci :

— Este lucrul cel mai înfiorător pe care l-ai făcut în viața ta înfiorătoare.

Edward nu s-a mișcat și nici nu s-a uitat la ea de loc. Domnul știe ce avea Leonora în minte.

Mi-ar place să cred că era preocupată în special și îngrozită la gîndul că biata fată trebuia să se întoarcă la un tată al cărui simplu glas o făcea să se cutremure noaptea ; într-adevăr acest motiv era foarte puternic. Dar cred că se mai gîndea, de asemenea, să-l

tortureze pe Edward cu prezența fetei. Pe atunci era capabilă de așa ceva.

Edward stătea cufundat în jilțul lui. Abajururile de sticlă verde ale celor două lămpi care se aflau în cameră se reflectau în geamurile bibliotecii, pe rafturile căreia nu era nici o carte, ci doar puști cu țevi strălucitoare și undițe în învelitori de postav verde. Pe polița de deasupra căminului se aflau îngrămădite potcoave, pinteni, statuete de cai în bronz, iar pe perete atîrna un tablou reprezentînd un cal alb pe un fond cafeniu închis.

— Dacă îți închipui că nu știu că ești îndrăgostit de fată... a spus Leonora care a început pe un ton ridicat, dar nu a fost în stare să ducă fraza pînă la sfîrșit.

Edward a rămas nemișcat, nu vorbea niciodată. Și apoi Leonora a continuat :

— Dacă vrei să divorțez, sînt gata. Vei putea atunci să te însori cu ea. Și ea e îndrăgostită de tine.

Leonora mi-a spus că la auzul acestor cuvinte, Edward a mormăit ceva — apoi ea a plecat.

Dumnezeu știe ce s-a petrecut după aceea cu Leonora. Desigur nici ea nu știe. Probabil că i-a spus lui Edward mult mai multe decît am fost în stare să redau aici, dar atît mi-a povestit și nu am de gînd să inventez discursuri. Ținînd seama de procesul ei psihologic din acel moment, probabil că l-a mustrat mult pentru viața lor trecută, în timp ce Edward nu scotea

o vorbă. Într-adevăr, mai tîrziu, vorbind cu ea despre acestea mi-a repetat de cîteva ori :

— I-am spus mult mai multe decît aş fi dorit, tocmai pentru că stătea acolo, mut.

De fapt, a vorbit sperînd că îl va incita să deschidă şi el gura.

Desigur că a spus atîtea, încît o dată cu dezlănţuirea făţişă a durerii ei, şi-a schimbat şi atitudinea. S-a întors în cameră şi a rămas acolo, pe gînduri, timp îndelungat. A stat aşa şi s-a tot gîndit, despuiată de orice egoism, plină totodată de dispreţ pentru propria ei persoană. Şi-a spus sie însăşi că nu era bună de nimic, că a dat greş în toate încercările ei, în eforturile ei de a-l aduce pe Edward înapoi, ca şi în acelea de a-l face să-şi reducă cheltuielile. Se vedea istovită, terminată. Apoi a cuprins-o o mare frică.

Se întreba dacă după cele ce-i spusese lui Edward, acesta nu s-a sinucis. Atunci a ieşit din cameră în galerie şi a ascultat ; nu se auzea nici un zgomot în întreaga casă, în afară de bătaia regulată a pendulei mari din hol. Dar chiar în starea în care se găsea, complet la pămînt, nu era ea omul care să dea tîrcoale. A acţionat imediat. S-a dus direct în camera lui Edward, a deschis uşa şi a privit înăuntru.

Edward ungea trăgaciul unei puşti. Părea neobişnuit ca la acea oră din noapte, aşa cum era îmbrăcat în haine de seară, să-şi ungă puşca. Totuşi, Leonorei nu i-a trecut nici o clipă prin minte că ar fi intenţionat să se împuşte cu acea

armă. Ştia că o făcea doar ca să-şi găsească o ocupaţie — să nu se gîndească la nimic. Cînd Leonora a deschis uşa, Edward a ridicat capul, iar pe faţa lui a căzut atunci lumina filtrată prin orificiile rotunde ale abajururilor verzi.

Leonora i-a spus :

— Să nu crezi că mi-am închipuit că o voi găsi pe Nancy aici.

S-a gîndit că avea obligaţia să-i spună asta. El i-a răspuns :

— Nici nu mă gîndesc că ţi-ai putea închipui aşa ceva.

Acestea au fost singurele cuvinte pe care le-a rostit în acea noapte. Leonora a plecat înapoi, ca o biată epavă, tîrîndu-se prin coridoarele lungi ; în holul întunecos s-a împiedicat de pielea de tigru ce se afla acolo de atîta timp. Abia putea să-şi tragă picioarele. Cînd a ajuns în galerie, şi-a dat seama că uşa lui Nancy era întredeschisă şi în camera fetei se vedea lumină. Şi dintr-o dată, a cuprins-o un fel de nebunie, o dorinţă de acţiune, o sete de explicaţii.

Camerele lor dădeau toate pe aceeaşi galerie. Camera Leonorei se afla la est, următoarea era a fetei şi apoi venea camera lui Edward. Imaginea acestor trei uşi, una lîngă alta, întredeschise, gata parcă să primească pe oricine s-ar lăsa împins de misterele nopţii întunecoase, a făcut-o pe Leonora să se cutremure din cap pînă în picioare ; şi, dintr-o dată, a intrat în camera lui Nancy.

Fata stătea nemişcată, într-un fotoliu, foarte dreaptă, aşa cum fusese învăţată la mănăstire. Părea de un calm desăvîrşit ; părul negru ca un linţoliu, îi căzuse pe spate, înfăşurîndu-i umerii. Focul de lîngă ea ardea din plin, strălucitor ; desigur că pusese chiar atunci cărbuni. Era îmbrăcată cu un chimonou de mătase albă ce o învăluia pînă la picioare. Hainele pe care le dezbrăcase, fuseseră împăturite cu grijă şi aşezate la locul cuvenit. Îşi sprijinea mîinile lungi pe braţele fotoliului a cărui spetează era acoperită cu un creton roz şi alb.

Toate acestea mi le-a istorisit Leonora. I s-a părut extraordinar că fata a fost în stare, tocmai într-o noapte ca aceea, în care Edward a anunţat-o că are de gînd să o trimită la taică-său şi cînd primise o asemenea scrisoare de la maică-sa, să-şi mai aşeze atît de ordonat hainele. Ţinea în mîna dreaptă scrisoarea în plic.

La început, Leonora nu şi-a dat seama că Nancy avea scrisoarea în mînă. A întrebat-o :

— Ce faci la o oră atît de tîrzie ?

— Mă gîndesc.

Păreau să gîndească în şoapte, iar cuvintele lor se auzeau ca un murmur. Privirea Leonorei a căzut pe plic şi imediat a recunoscut scrisul doamnei Rufford.

Cum spunea Leonora, în momentele acelea nu s-a mai putut gîndi la nimic. Era ca şi cum din toate părţile s-ar fi zvîrlit cu pietre în ea şi nu-i mai rămînea altceva de făcut decît să o ia la fugă. S-a auzit rostind :

— Edward se prăpădeşte din cauza ta. Se prăpădeşte. El este mult mai de preţ decît noi amîndouă.

Privirile fetei treceau peste Leonora spre uşa pe jumătate închisă.

— Bietul meu tată, a rostit apoi Nancy. Bietul meu tată.

Iar Leonora i-a răspuns cu înverşunare :

— Trebuie să rămîi aici. Ţi-o spun că nu trebuie să pleci de aici.

— Am de gînd să plec la Glasgow, i-a răspuns Nancy. Mîine dimineaţă plec la Glasgow. Acolo e mama.

Se vede că doamna Rufford îşi ducea la Glasgow viaţa ei dezordonată. Alesese acel oraş nu pentru că ar fi prezentat anumite avantaje, ci doar pentru că era oraşul natal al soţului ei şi dorea să-i producă acestuia cît mai multe neplăceri posibile.

— Trebuie să rămîi aici a început Leonora, ca să-l salvezi pe Edward, căci se prăpădeşte de dragul tău.

Fata şi-a întors privirea liniştită spre Leonora, spunînd :

— O ştiu, şi eu mă prăpădesc de dragul lui.

Leonora a lăsat să se audă un „Ah !" care, fără voia ei, a fost o exclamaţie de groază şi durere.

— De aceea, a continuat fata, plec la Glasgow să o iau pe mama de acolo. Pe urmă a mai adăugat : Şi am s-o duc la capătul pămîntului.

Dacă în ultimele luni Nancy devenise femeie, frazele ei erau încă romantice ca ale unei școlărițe. Parcă ar fi crescut atît de repede, încît nu avusese încă timpul să-și ridice pletele de pe umeri. Dar a adăugat :

— Nu sîntem bune de nimic, mama și cu mine.

Apoi Leonora, cu calmul ei extraordinar, a replicat :

— Nu, nu. Nu e adevărat. Eu nu sînt bună de nimic. Nu poți să-l lași pe omul acesta să se prăpădească de dorul tău. Trebuie să fii a lui.

Atunci fata, mi-a spus Leonora, i-a răspuns cu un surîs ciudat, îndepărtat, ca și cum ar fi avut o mie de ani, iar Leonora ar fi fost un copil mic.

— Știam că aici vei ajunge, a rostit ea foarte rar. Dar nu merităm, nici Edward, nici eu, sacrificiul tău.

III

DE FAPT, DE CÎND LEONORA ÎȘI EXPRIMASE PĂREREA cu privire la gestul lui Edward de a fi dăruit tînărului Selmes calul, Nancy se gîndise mereu la cele auzite. Stînd zile întregi tăcută, la căpătîiul mătușii sale, s-a gîndit și s-a tot gîndit. (Întotdeauna a considerat-o pe Leonora drept mătușa ei). S-a gîndit și s-a tot gîndit și în timpul meselor pe care le lua în tăcere cu Edward, cînd acesta, cu gura uneori încrețită și amară, își îndrepta ochii injectați spre ea aruncîndu-i cîte un surîs. Și încetul cu încetul, a început să-și dea seama că Edward nu o iubea pe Leonora, iar aceasta îl ura. La formarea și întărirea acestei convingeri au contribuit mai multe lucruri.

Pe atunci i se îngăduise să citească ziarele — sau, mai curînd, dat fiind că Leonora era mereu în pat și Edward își lua micul dejun singur și apoi pleca devreme să vadă de treburile moșiei, Nancy rămînea singură cu ziarele. Într-o zi, a văzut în ziar fotografia unei femei pe care o cunoștea foarte bine. Sub fotografie era scris : „Onorabila doamnă Brand, reclamanta în cazul deosebit de divorț redat în pg. 8.“ Nancy abia știa ce e un divorț. Fusese doar atît de strict crescută, iar la catolici nu se obișnuiește divorțul. Nu știu cum a procedat Leonora. I-a strecurat întotdeauna în minte că femeile nu citesc asemenea lucruri și asta ar fi fost îndeajuns pentru Nancy ca să sară astfel de pagini.

În orice caz, a citit darea de seamă asupra divorțului Brand — în special pentru că voia să-i povestească Leonorei. Își închipuia că Leonora ar fi dorit, cînd i-ar fi trecut durerile de cap, să afle ce i se întîmplase doamnei Brand, care locuia la Christchurch și pe care amîndouă o simpatizau foarte mult. Trei zile s-a ocupat presa de acest caz, Nancy căzuse

peste darea de seamă a celei de a treia zi. Edward păstra ziarele din întreaga săptămînă după sistemul lui metodic, pe un raft în camera în care își ținea puștile, iar cînd termina micul dejun, Nancy se retrăgea acolo, în acel loc liniștit, și citea pe îndelete. I s-a părut o poveste ciudată, și nu putea înțelege de ce unul dintre avocați era atît de preocupat să știe absolut totul în legătură cu diferitele mișcări ale domnului Brand într-o anumită zi. Nu putea înțelege de ce era necesar ca un plan al camerelor de culcare de la Christchurch Old Hall să fie prezentat în instanță. Și nu pricepea nici de ce doreau să știe dacă într-o anumită împrejurare ușa salonului fusese încuiată. Toate acestea au făcut-o să rîdă, i se părea atît de curios ca oamenii mari să se ocupe de asemenea chestiuni. Nu mai puțin ciudat i s-a părut faptul că unul dintre avocați l-a interogat atît de stăruitor și de impertinent pe domnul Brand cu privire la sentimentele sale pentru domnișoara Lupton. Nancy cunoștea foarte bine pe domnișoara Lupton de la Ringwood, o tînără fată drăguță, care călărea un cal cu două smocuri de păr alb la picioare. Domnul Brand a stăruit în declarațiile sale că nu o iubea pe domnișoara Lupton... Ei bine, desigur că nu o iubea pe domnișoara Lupton, doar era om însurat. Ca și cum ai putea să gîndești că unchiul Edward ar iubi... iubi pe altcineva decît pe Leonora. Pentru cei căsătoriți s-a terminat cu dragostea. Existau desigur și oameni care nu se comportau cum trebuie — dar aceștia erau niște nenorociți — sau oameni care nu erau la fel cu cei pe care îi cunoștea ea.

Cam așa vedea Nancy aceste chestiuni. Dar mai tîrziu, a aflat că domnul Brand a trebuit să mărturisească că a avut „relații intime“ cu o persoană sau alta. Nancy și-a închipuit că asta înseamnă că a povestit vreun secret de-al nevesti-si, și nu putea să înțeleagă de ce aceasta constituia o injurie serioasă. Bineînțeles, nu era de demnitatea unui domn să facă așa ceva. Domnul Brand a scăzut în ochii ei. Dar de vreme ce doamna Brand a iertat această jignire, și-a închipuit că, probabil, secretele pe care le-a dezvăluit domnul Brand nu erau foarte serioase. Apoi, dintr-o dată, i s-a întipărit convingerea că între domnul Brand — cel atît de blînd, pe care-l văzuse doar cu o lună sau două înainte de plecarea lor la Nauheim jucîndu-se de-a baba oarba cu copiii lui și sărutîndu-și nevasta cînd o prindea — și doamna Brand, nu ar fi putut exista o neînțelegere atît de gravă. Asta era de necrezut.

Și totuși iată, așa stăteau lucrurile, era scris negru pe alb. Domnul Brand avea obiceiul să bea, domnul Brand o lovise pe doamna Brand și o trîntise jos cînd s-a îmbătat. La sfîrșitul articolului care cuprindea numeroase coloane, domnul Brand era condamnat în cîteva cuvinte aspre pentru cruzime față de soția lui și adul-

ter cu domnişoara Lupton. Ultimele cuvinte nu au produs nici un efect asupra lui Nancy — adică nimic real. Ştia că adulterul era interzis — dar de ce, se gîndea ea, ar trebui cineva să ajungă la adulter ? Era probabil ca şi cum ai fi prins un somon, cînd pescuitul era interzis — ceva ce nu trebuia făcut. Din cîte a putut prinde, Nancy înţelesese că adulterul trebuie să fi însemnat sărutat sau ţinut în braţe.

Şi totuşi, lectura articolului a produs asupra ei un efect misterios, înspăimîntător şi răufăcător. Parcă pe măsură ce citea, i se făcea rău. Inima îi bătea dureros, şi apoi a început să plîngă. Atunci l-a întrebat pe Dumnezeu cum de putea permite să se întîmple asemenea lucruri. Mai apoi a devenit foarte sigură că Edward nu o iubea pe Leonora, iar aceasta îl ura pe Edward. Poate că şi Edward iubea pe altcineva. Dar aşa ceva era de neconceput.

Dacă ar fi putut iubi pe altcineva decît pe Leonora — dintr-o dată inima ei înflăcărată, necunoscută pînă atunci, i-a grăit în piept — de ce oare nu ar fi chiar ea aceea ? Dar el nu o iubea. . . Asta s-a petrecut cu o lună înainte de a primi scrisoarea de la mama ei. Nu s-a mai gîndit la această întîmplare pînă cînd starea proastă pe care o avea i-a trecut şi, într-o zi sau două, nu a mai simţit nimic. Apoi văzînd că şi Leonorei îi trecuse durerile de cap, i-a spus dintr-o dată că doamna Brand a divorţat. A întrebat-o ce însemnau exact toate acestea.

Leonora stătea întinsă pe sofa în hol, se simţea însă atît de slăbită, încît abia putea să-şi găsească cuvintele. I-a răspuns doar :

— Înseamnă că domnul Brand va putea să se căsătorească din nou.

Nancy a îngăimat :

— Dar... dar... şi apoi a adăugat : Va putea să se căsătorească cu domnişoara Lupton ?

Leonora a făcut doar un semn afirmativ din mînă. Avea ochii închişi.

— Atunci... a început Nancy.

În ochii ei albaştri se putea vedea groaza, sprîncenele erau încruntate, în jurul gurii urmele durerii deveniseră vizibile. Dintr-o dată, întreg holul acela atît de familiar căpătase pentru ea altă înfăţişare. Grătarele căminului cu florile de aramă la capete i-au apărut ireale, butucii ce ardeau erau pur şi simplu nişte butuci ce ardeau şi nu mai reprezentau parcă simbolurile unui mod de viaţă indestructibil. Flăcările pîlpîiau pe fundul căminului, iar cîinele Saint-Bernard suspina în somn. Afară cădea, cădea într-una o ploaie de iarnă. Şi, dintr-o dată, i-a venit în minte că Edward ar putea să se căsătorească cu altcineva şi, fără voia ei, a scăpat un ţipăt.

Leonora a deschis ochii ; stătea întinsă pe o coastă cu faţa pe perna neagră şi aurie a canapelei, care se găsea trasă pe jumătate în faţa căminului.

— Credeam, a bîiguit Nancy,... Nu mi-am închipuit niciodată... Dar căsătoria nu-i oare

ceva sacru? Nu este oare indisolubilă... Credeam că dacă ești căsătorit... și ... Plîngea cu sughițuri. Credeam că ești căsătorit sau nu ești căsătorit tot așa cum ești viu sau mort.

— Aceasta, a spus Leonora, este legea bisericii. Nu însă și legea pămîntească...

— Oh, da, a rostit atunci Nancy, familia Brand este protestantă.

A simțit că dintr-o dată o anumită siguranță a coborît asupră-i și timp de o oră sau două cugetul ei a cunoscut o desăvîrșită pace. I se părea o prostie că nu și-a adus aminte de Henric al VIII-lea și de bazele pe care se sprijinea Protestantismul. Aproape că a rîs singură de prostia ei.

Lunga după masă s-a scurs încet; flăcările încă pîlpîiau cînd slujnica a venit să facă focul. Cîinele s-a trezit și a pornit spre bucătărie. Și atunci Leonora a deschis ochii și a spus cu răceală:

— Dar tu? Tu nu crezi că te vei mărita?

Întrebarea era atît de nepotrivită cu Leonora, încît, pentru o clipă, așa cum stătea acolo în întuneric, fata a fost speriată. Dar apoi i s-a părut că întrebarea era cu totul rațională.

— Nu știu, a răspuns. Nu știu dacă cineva va voi să se însoare cu mine.

— Mulți ar dori să se însoare cu tine, a spus Leonora.

— Dar eu nu vreau să mă mărit, a răspuns Nancy. Aș dori să trăiesc așa mai departe cu tine și cu Edward. Nu cred că vă încurc sau că reprezint într-adevăr o cheltuială prea mare. Dacă plec, ar fi nevoie să-ți găsești o însoțitoare. Sau poate ar trebui să-mi cîștig existența...

— Nu, nu mă gîndeam la aceasta, i-a răspuns Leonora pe același ton posac...Vei avea destui bani de la tatăl tău. Dar majoritatea femeilor doresc să se mărite.

Cred că atunci a întrebat-o dacă nu cumva ar vrea să se mărite cu mine, și Nancy a răspuns că s-ar mărita cu mine dacă i s-ar spune să o facă, dar că ar prefera să rămînă mai departe acolo. Apoi a adăugat:

— Dacă m-aș mărita cu cineva, aș dori să fie ca Edward.

Și atunci s-a speriat îngrozitor. Leonora s-a răsucit pe sofa și a strigat:

— Oh, Doamne, Dumnezeule!...

Nancy a fugit să cheme fata de serviciu, să caute aspirină și batiste ude. Nici nu i-a trecut prin minte că acea expresie agonizantă a Leonorei s-ar fi datorat altei cauze decît durerii fizice.

Nu uita că toate acestea s-au întîmplat cu o lună înaintea acelei nopți în care Leonora a intrat în camera fetei. Din nou m-am întors înapoi cu povestirea mea, dar nu am încotro. E atît de greu să-i prezint pe toți acești oameni dintr-o dată, în desfășurarea vieții lor. Dacă povestesc cîte ceva despre Leonora, atunci ea e în centrul povestirii; apoi vorbesc despre Edward, care fusese dat uitării, și uit complet de fată. Aș dori să aștern totul sub forma unui jur-

nal. Astfel : La 1 septembrie sau reîntors de la Nauheim. Leonora a căzut imediat la pat. La 1 octombrie s-au dus cu toţii la vînătoare ; Nancy îşi dăduse pînă atunci pe deplin seama că Edward se comporta ciudat. Pe la şase ale lunii, Edward a dăruit tînărului Selmes calul, iar Nancy a avut motive să creadă că mătuşa ei nu-l iubea pe unchiul Edward. La 20 a citit darea de seamă din ziar despre cazul de divorţ Brand, prezentat în jurnalul din 18 şi din următoarele două zile. La 23 octombrie a stat de vorbă cu mătuşa ei, în hol, despre căsătorie în general şi despre posibilitatea căsătoriei ei. Venirea Leonorei în camera ei nu s-a întîmplat decît la 12 noiembrie...

Aşa încît a avut un răstimp de trei săptămîni ca să-şi cerceteze propria-i conştiinţă. Această introspecţie s-a petrecut într-o atmosferă sumbră, în casa aceea veche şi întunecoasă, părînd încă şi mai întunecoasă din pricina aşezării într-o fundătură, mărginită de jur împrejur de brazi care o acopereau cu umbrele lor mohorîte. Nu era o atmosferă prielnică pentru o copilă ca Nancy. Ea care nu a privit niciodată dragostea decît ca pe o chestiune destul de hazlie şi fără sens, a început să se gîndească la dragoste. Îi veneau în minte diferite pasaje întîlnite la întîmplare prin cărţi, pasaje care la vremea aceea nu au impresionat-o de loc. Şi-a amintit astfel despre dragostea nu mai ştiu cui penru prinţesa Badrulbadur, şi-a mai amintit că a auzit cîndva că dragostea era ca o flacără, o însetare, o

secătuire a organelor vitale — deşi nu ştia ce erau organele vitale. Îşi aducea oarecum aminte că auzise că dragostea făcea ca ochii îndrăgostitului fără speranţă să fie şi mai lipsiţi de speranţe, şi i-a mai venit în minte un personaj dintr-o carte, despre care se spunea că se apucase de băut, din cauza dragostei : şi-a amintit că existenţa îndrăgostiţilor era presărată cu suspine grele.

O dată s-a aşezat la pianina mică din colţul holului şi a început să cînte. Era un instrument dezacordat şi vechi, căci nimeni din acea casă nu avea vreo înclinare pentru muzică. Şi nici Nancy nu ştia decît doar cîteva cîntece simple, şi s-a trezit aşa dintr-o dată cîntînd. Stătea la geam privind afară la ziua ce pălea. Leonora plecase să viziteze cîţiva vecini. Edward era ocupat cu plantarea unor arbuşti. Şi ea s-a trezit cîntînd la pianul acela vechi. Nici nu ştia cum ajunsese să cînte. Şi, în asfinţit, a început să răsune un cîntecel naiv, tremurător, o melodie în care notele majore, cu rezonanţa lor veselă, suiau şi coborau şi se transformau în acorduri minore, aşa cum sub un pod, luminile ce se răsfrîng în apele întunecate pîlpîie, se amestecă, şi dispar în adîncurile întunecoase. Ei bine, era o veche melodie plină de naivitate... Iar cuvintele grăiau despre o salcie plîngătoare, ceva cam în genul acesta cred :

Tu eşti prietena celor lipsiţi de iubire,
Singura care poţi înţelege

Cred că versurile sînt de Herrick[1], iar muzica aceea dulce, cadențată, se potrivea versurilor lui Herrick.

Și asfințitul se lăsa ușor; iar stîlpii greoi, întunecați, ce sprijineau galeria, erau ca niște prezențe îndoliate; focul se stinsese, se mai zărea o simplă licărire prin cenușa albită... Locul, lumina și ora, toate creau o atmosferă sentimentală.

Și, deodată, Nancy s-a trezit plîngînd. Plîngea încet, și a plîns cu sughițuri lungi, convulsive. I s-a părut atunci că tot ceea ce era vesel, încîntător, luminos, toată dulceața dispăruse de pe lume. De jur împrejurul ei nu se afla decît nefericire, nefericire și iarăși nefericire. Parcă nu mai viețuia pe lumea asta nici o făptură fericită, iar ea cunoștea agonia...

Și-a amintit apoi că ochii lui Edward nu mai aveau urmă de speranță în ei; era sigură că Edward bea prea mult și uneori îl auzea cum ofta din adîncul inimii. Părea a fi un om mistuit de flăcări lăuntrice, cu sufletul stins de sete, uscîndu-se pînă în adîncul mădularelor. Apoi a fost cuprinsă de acea convingere chinuitoare, convingerea ce revenea iar și iar, că Edward iubea desigur pe altcineva decît pe Leonora. Pătrunsă de spiritul ei dogmatic și-a adus aminte că cei de o religie cu ea, catolicii,

[1] *Herrick Robert* (1591—1674), poet englez, autorul a numeroase poezii dintre care multe au fost puse pe muzică (n.t.)

nu făceau așa ceva. Dar Edward era protestant. Așadar Edward iubea pe cineva...

Și după ce i-a venit un asemenea gînd, i s-a șters orice urmă de nădejde din ochi. A suspinat ca și bătrînul cîine Saint Bernard de lîngă ea. În timpul mesei, se simți cuprinsă de o dorință de nesuportat să bea un pahar de vin, și un al doilea, și un al treilea. Dacă bea vin, apoi se înveselea, așa dintr-o dată... Dar după o jumătate de oră, întreaga ei bucurie dispărea și se simțea ca o ființă mistuită de flăcări lăuntrice ce-i pîrjoleau sufletul, uscîndu-i întreaga făptură.

Într-o seară s-a dus în camera lui Edward, acolo unde își ținea armele; el plecase la o adunare a Comitetului Național al Rezerviștilor. Pe masă, lîngă scaunul lui, era o sticlă cu whisky. Și-a turnat un pahar plin și l-a dat de dușcă.

În clipa aceea mii de flăcări păreau că-i ard întreg corpul, picioarele-i erau grele, obrajii i s-au aprins. S-a tîrît pînă în camera ei și acolo s-a trîntit pe pat în întuneric. Patul părea că se clatină sub ea; și-a dat frîu liber gîndurilor, închipuindu-și că e în brațele lui Edward și că acesta îi săruta fața înflăcărată, umerii aprinși și gîtul ce-i ardea.

De atunci nu a mai pus vreodată în gură alcool. Și nici o singură dată după aceea nu i-au mai venit asemenea gînduri. S-au șters cu totul din complexul ei de gîndire, lăsîndu-i un sentiment de rușine atît de nesuferit încît

mintea ei nu-l mai putea primi şi pînă în cele din urmă a dispărut. Şi-a închipuit că durerea ei la gîndul că Edward ar fi îndrăgostit de o altă femeie era pur şi simplu o manifestare a simpatiei pe care o nutrea faţă de Leonora şi s-a hotărît că trebuie să-şi petreacă restul vieţii lîngă Leonora ca slujnică a acesteia, ajutînd-o, măturînd, cosînd, brodînd, asemenea unei Debora sau a vreunei mucenice medievale ; din nefericire nu sînt familiarizat cu hagiografia catolică. Dar ştiu că se vedea ca un personaj cu o faţă deschisă, sinceră, dar îndurerată, cu buzele stinse, într-o cameră albă, luminoasă, stropind florile sau lucrînd o broderie la un gherghef. Sau, altă dată, ar fi dorit să plece cu Edward în Africa şi să se arunce în calea unui leu furios, astfel încît Edward să poată fi salvat pentru Leonora cu preţul vieţii ei. Ei bine, alături de gîndurile ei triste coexistau şi aceste idei copilăreşti. Nu ştia nimic, absolut nimic despre viaţă, decît doar că oamenii trebuiau să trăiască în durere. Aceasta o ştia bine acum. Şi iată ce s-a întîmplat cu ea în noaptea aceea, cînd a primit brusc lovitura din partea lui Edward, care îşi manifestase dorinţa ca ea să plece în India, precum şi lovitura dată de scrisoarea de la maică-sa. Mai întîi l-a chemat în ajutor pe blîndul Mîntuitor — Domnul nostru era pentru ea blîndul Mîntuitor — ca să-i împiedice plecarea în India. Dar mai apoi şi-a dat seama, după comportarea lui Edward, că acesta

era cu totul hotărît şi că trebuia deci să plece. Aşa era bine. Edward nu putea lua decît o hotărîre dreaptă. El era Cidul, era Lohengrin, era cavalerul Bayard.

Totuşi, în sinea ei s-a răzvrătit şi s-a revoltat. Nu putea părăsi acea casă. Îşi închipuia că Edward dorea să o vadă plecată ca să nu fie martora dragostei lui cu altă fată. Ei bine, se pregătise să-i spună că era gata să fie martora dragostei lui pentru alta şi că va rămîne pentru a o reconforta pe Leonora.

Apoi a venit şocul disperat produs de scrisoarea maică-si. Maică-sa îi scria cred cam aşa :

„Nu ai nici un drept la viaţa bună şi respectată pe care o trăieşti. Ar trebui să fii aici cu mine, aruncată pe străzi. Ştii oare cu siguranţă că eşti fiica colonelului Rufford ? "

Nu înţelegea bine ce însemnau aceste cuvinte. O vedea pe maică-sa dormind pe sub porţi în timp ce cădea zăpada. Asta era imaginea pe care i-o evocau cuvintele „pe străzi". Un platonic sentiment al datoriei i-a sădit în minte ideea că trebuie să se ducă să o reconforteze pe maică-sa. Mama aceea care o purtase la sînul ei, deşi abia ştia ce însemnau aceste cuvinte. Dar, în acelaşi timp, mai ştia că l-a părăsit pe tatăl ei, plecînd cu alt bărbat, de aceea îi era milă de taică-su, deşi în sinea ei considera îngrozitor că, totuşi, va trebui să tremure la auzul glasului său. Dacă maică-sa se dovedise a fi asemenea femeie, era natural ca

taică-său să fi avut accese de nebunie și să o fi trîntit la pămînt. Iar glasul conștiinței îi șoptea că prima ei datorie era față de părinți. În acord cu acest sentiment al datoriei mereu treaz în ea, s-a dezbrăcat cu atîta grijă și și-a împăturit cu meticulozitate hainele. Cîteodată, destul de rar, le arunca talmeș-balmeș prin cameră. Și tocmai de acel sentiment al datoriei era dominată în noaptea cînd Leonora, înaltă, majestuoasă, cu părul ei auriu, îmbrăcată în negru din cap pînă în picioare, a apărut în pragul ușii și i-a spus că Edward se prăpădește de dorul ei. Atunci a fost conștientă de ceea ce doar intuise luni de-a rîndul, anume că Edward murea, într-adevăr, se prăpădea fizic de dragoste pentru ea. Și i s-a părut că pentru o clipă spiritul ei ar putea spune *„Domine, nunc dimittis...* „Doamne cheamă la tine pe robul tău în pace !“ Își închipuia că ar fi putut pleca la Glasgow cu inima ușoară, să o salveze pe mama aceea decăzută.

IV

ȘI I S-A PĂRUT ATUNCI CĂ ERA POTRIVIT CU SITUAȚIA, ora tîrzie și femeia din fața ei, să spună că știa prea bine că Edward se prăpădea de dragoste pntru ea și că, la rîndul ei, murea după Edward. Căci totul a devenit real așa cum la un joc, cînd filezi cărțile, cartea tăinuită apare deodată cînd o apeși ușor cu degetul. Partida aceea, cel puțin, fusese jucată.

Brusc, Leonora devenise parcă alta, iar atitudinea lui Nancy față de Leonora se schimbase de asemenea. Continua să stea acolo, lîngă foc, în kimonoul de mătase albă, subțire, de parcă ar fi fost așezată pe un tron. Iar Leonora, în rochia ei de dantelă neagră, cu umerii albi strălucitori, cu părul blond încolăcit, pe care fata l-a considerat întotdeauna cel mai frumos lucru de pe lume, devenise torturată, zbîrcită, se învinețise de frig, tremura și părea să aibă o atitudine de implorare. Totuși Leonora îi poruncea. Dar la ce bun să-i mai comande. Mîine va pleca la Glasgow.

Leonora nu mai contenea spunîndu-i că trebuie să rămînă acolo, să-l salveze pe Edward care murea de dragul ei. Mîndră și fericită la gîndul că Edward o iubea și că la rîndul ei îl iubea, nici măcar nu asculta ce spunea Leonora. I se părea că obligația acesteia era să salveze trupul bărbatului ei, în timp ce ea, Nancy, avea în stăpînire sufletul lui Edward — un lucru mult mai de preț, pe care ar fi trebuit să-l ocrotească, să-l ferească, purtîndu-l în brațe, departe, ca și cum Leonora ar fi fost un dulău flămînd gata să se repeadă să sfîșie mielul pe care-l purta ea. Da, pentru ea, dragostea lui Edward era un mielușel prețios, pe care îl ducea departe, ca să-l ferească de o fiară de pradă crudă. Căci pe atunci Leonora îi apărea ca o crudă fiară de pradă. Leonora, Leonora cu setea ei, cu ferocitatea ei l-a împins pe Edward la nebunie. El trebuia ocrotit prin dragostea lui

pentru ea și prin dragostea ei — dragostea ei ce venea de la o mare distanță, negrăită, învăluindu-l, susținîndu-l ; iar de acolo, de la Glasgow, glasul ei s-ar fi auzit rostind mereu că îl iubește, că îl adoră, că nu trece o clipă în care să nu tînjească după el, să nu-l iubească cu înflăcărare, să nu tremure gîndindu-se la el.

Leonora a rostit tare, cu stăruință, pe un ton amar, imperativ :

— Trebuie să rămîi aici, trebuie să fii a lui Edward. Voi divorța de el.

Fata a răspuns.

— Biserica nu îngăduie divorțul, nu pot să fiu femeia bărbatului tău. Mă duc la Glasgow să o salvez pe mama.

Ușa întredeschisă s-a deschis complet, fără să se audă. Edward intrase în cameră. Stătea acolo, adus de umeri. Ochii lui plini de aviditate, blestemați, erau ațintiți asupra copilei ; fără îndoială, era pe jumătate beat. Într-o mînă ținea sticla de whisky, iar în cealaltă un sfeșnic cu o lumînare înclinată. I s-a adresat lui Nancy cu violență :

— Îți interzic să vorbești despre asemenea lucruri. Vei rămîne aici pînă cînd voi primi vești de la tatăl tău. Atunci vei pleca la el.

Cele două femei care stăteau cu privirile ațintite una asupra alteia, ca două fiare gata să se sfîșie, nici nu s-au uitat la el. Sprijinindu-se de ușorul ușii, Edward a rostit din nou :

— Nancy, îți interzic să vorbești despre asemenea lucruri. Eu sînt stăpînul acestei case.

Și la sunetul vocii lui, plină, bărbătească răsunînd din adîncul pieptului, așa cum stătea acolo, în noapte, înconjurat de beznă, lui Nancy i se părea că întreaga ei făptură, sufletul ei se închina cu mîinile împreunate în fața lui. Atunci și-a dat seama că va trebui să plece în India și tot ce dorea era să nu mai vorbească niciodată despre aceste lucruri.

Apoi a vorbit Leonora :

— Vezi, e datoria ta să fii a lui. Nu mai trebuie să i se îngăduie să bea în halul ăsta.

Nancy nu a răspuns. Edward plecase. L-au auzit alunecînd și tîrîndu-și picioarele pe treptele de stejar, negre, lustruite. Și apoi, deodată, s-a auzit zgomotul unui corp greu care cade, iar Nancy a scos un strigăt. Leonora a spus din nou :

— Vezi ! Ia aminte !

Zgomotele veneau din holul de jos, lumina lumînării pe care o ținea Edward pîlpîia printre zăbrelele galeriei. Apoi i-au auzit vocea :

— Dați-mi Glasgow... Glasgow în Scoția. Vreau numărul unuia numit White din Simrock Park, Glasgow... Edward White, Simrock Park, Glasgow... zece minute.. la vremea aceasta din noapte.

Vocea lui era acum liniștită, normală și nu se simțea de loc că ar fi beat, doar picioarele îl dădeau de gol. Apoi din nou i se auzi glasul :

— Pot să aștept. Da știu precis că au telefon, am mai vorbit cu ei altă dată.

— Are de gînd să-i telefoneze mamei tale, a spus atunci Leonora. Va aranja el toate.

S-a ridicat și a închis ușa. S-a întors în fața focului și a adăugat cu amărăciune :

— El poate întotdeauna să le aranjeze pe toate, pentru toată lumea — cu excepția mea ! Cu excepția mea !

Fata nu a răspuns nimic. Stătea acolo, într-o stare de beatitudine. Părea că își vede iubitul așezat, ca întotdeauna, într-un scaun cu speteaza rotundă, în holul întunecat, aplecat, cu receptorul la ureche, vorbind rar, cu o voce blîndă, vocea aceea pe care o păstra pentru telefon, protejînd parcă acolo, în întuneric, lumea și pe ea. Și-a purtat mîna pe gîtul gol încercînd parcă să-și simtă căldura propriei ființe.

Nu a rostit nici un cuvînt. Leonora a continuat însă să vorbească...

Domnul știe ce mai îndruga Leonora. A repetat că fata trebuia să fie a lui Edward. Spunea că cerea aceasta pentru că, deși ar fi putut obține divorțul, sau chiar o dizolvare a căsătoriei de către Biserică, totuși trebuia ca cei doi să se fi făcut vinovați de adulter. Afirma că lucrul acesta era necesar, reprezenta tocmai prețul pe care fata trebuia să-l plătească pentru păcatul de a-l fi făcut pe Edward să o iubească, pentru păcatul de a-l iubi pe bărbatul ei. Și a vorbit și a tot vorbit acolo lîngă foc. Fata trebuia să fie adulteră, i-a pricinuit mult rău lui Edward tocmai pentru că era așa de frumoasă, de blîndă, de bună. Era păcat să fie

atît de bună. Trebuia să ispășească pentru ca astfel să salveze bărbatul pe care l-a vătămat.

Cînd Leonora făcea cîte o pauză, fata auzea vocea lui Edward mormăind, rostind fraze pe care nu le distingea, întretăiate de pauzele în care acesta asculta răspunsurile ce le primea. Bărbatul pe care-l iubea se ocupa de ea, și asta o făcea să sclipească de mîndrie. El, cel puțin, era hotărît ; era decis, în mod bărbătesc ; știa exact ce trebuie. Leonora continua să vorbească, sfredelind-o cu ochii pe Nancy. Fata aproape nici nu se uita la ea și abia părea că o aude. După un timp îndelungat, după ore și ore întregi, Nancy a rostit :

— Voi pleca în India, de îndată ce Edward va avea știri de la tata. Nu pot vorbi despre aceasta căci lui Edward nu-i place.

Atunci Leonora a țipat și s-a îndreptat, unduindu-se ușor, spre ușa închisă. Iar Nancy a sărit dintr-o dată de pe scaun, cu brațele ei albe întinse și a cuprins-o :

— Oh, sărmana mea dragă, o, draga mea !

Și au stat așa, ghemuite una într-alta, plîngînd și tot plîngînd ; și s-au culcat amîndouă în același pat și au vorbit toată noaptea. Edward le auzea glasurile prin perete. Așa s-au petrecut lucrurile.

În dimineața următoare, toți trei arătau de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Către ora 11, Edward a venit la Nancy, care aranja niște trandafiri într-un vas de argint. A așezat pe masă, lîngă ea, o telegramă.

— Poți să o descifrezi și singură, i-a spus. Apoi, ieșind pe ușă, a mai adăugat : anunț-o pe mătușa ta că i-am telegrafiat domnului Dowell să vină. Ne va ușura situația pînă la plecarea ta.

Telegrama, după cîte îmi amintesc, suna cam așa : „Voi conduce-o pe doamna Rufford în Italia. Iau obligația să fac aceasta. Foarte devotat doamnei Rufford. Nu am nevoie de ajutor financiar. Nu știam că există o fiică ; foarte obligat — mi-ați atras atenția asupra datoriei mele. White“.

Cam așa era.

Apoi zilele și-au urmat cursul obișnuit, pînă la sosirea mea.

V

ȘI ACUM AJUNG LA ACEA PARTE A POVESTIRII care mă întristează cel mai mult. Căci mă întreb mereu plin de durere și tot frămîntîndu-mi-se în cap gînduri peste gînduri, ce ar fi trebuit să facă acești oameni ? Pentru numele lui Dumnezeu ce ar fi trebuit să facă ?

Sfîrșitul a fost cu totul evident pentru fiecare dintre ei. Era perfect limpede la stadiul respectiv că dacă fata, așa cum spunea Leonora, „nu va fi a lui Edward“, acesta va muri, iar ea își va pierde mințile. După o bucată de timp, Leonora, care era cea mai rece și mai

tare dintre toți trei se va consola, căsătorindu-se cu Rodney Bayham și o va duce foarte bine ! Și așa cum s-au petrecut lucrurile în noaptea aceea, în timp ce Leonora stătea în camera fetei, iar Edward telefona de jos, se putea întrevedea deslușit sfîrșitul. Era clar că fata și înnebunise pe jumătate, Edward aproape nu mai era în rîndul celor vii, numai Leonora activă, stăruitoare din fire, plină de energie, întreprindea o serie de acțiuni. Așadar, cum ar fi trebuit să se comporte aceste făpturi ? Totul s-a rezolvat prin dispariția a două ființe minunate — căci atît Edward cît și fata erau făpturi într-adevăr minunate — pentru ca o a treia, mai obișnuită, să ajungă după un îndelungat timp de suferințe să cunoască zile bune, liniștite, pline de mîngîiere.

Scriu aceste rînduri, aș putea spune, la optspezece luni bătute după ce am așternut pe hîrtie cuvintele care încheiau ultimul meu capitol. De cînd am scris cuvintele „pînă la sosirea mea“, care văd că încheie acel paragraf, am revăzut, din mersul unui tren rapid, Beaucaire cu frumosul turn alb, Tarascon cu acel castel pătrat, Ronul cu apele-i mari, imensele întinderi ale Craulului. Am străbătut toată Provence, dar azi întreagă această regiune nu mă mai interesează. Știu că acum nu-mi voi mai regăsi Paradisul meu pe dealurile cu măslini, căci nu există decît Infernul...

Edward a murit, fata s-a dus, oh ! s-a dus pentru totdeauna dintre noi. Leonora se dis-

trează cu Rodney Bayham, iar eu zac singur la Branshaw Teleragh. Am trecut prin Provence, am văzut Africa, am colindat Asia, pentru ca în Ceylon, într-o cameră întunecată, s-o regăsesc pe biata mea copilă stînd nemişcată, cu părul ei minunat, privindu-mă cu ochi care parcă nu mai vedeau, rostind în mod distinct : ... „*Credo in unum Deum omnipotentem... Credo in unum Deum omnipotentem*“[1]. Acestea erau singurele cuvinte raţionale pe care le rostea ; şi se pare că acestea sînt singurele cuvinte pe care le va mai rosti vreodată. Cred că sînt cuvinte raţionale, trebuie să fie extraordinar de raţionale pentru ea, dacă e în stare să creadă într-o zeitate atotţiitoare. Ei bine, aşa stau lucrurile. Sînt foarte obosit...

Căci, deşi cred că toate acestea pot părea romantice, e însă atît de obositor, atît de obositor, să fii în mijlocul lucrurilor, să fi luat biletele necesare, să fi prins trenul, să fi ales cabinele, să fi consultat personalul în ceea ce priveşte regimul indicat pentru pacienta inertă, care nu făcea nimic altceva decît vestea mereu credinţa sa într-o zeitate omnipotentă. Poate părea romantic, dar nu-i decît un record de oboseală.

Nu ştiu de ce oamenii au făcut întotdeauna apel la mine. Nu pot spune că îmi pare rău, dar nu am fost niciodată cîtuşi de puţin de folos. Florence, de exemplu, m-a ales pentru în-

[1] Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl atotţiitorul (lat.)

deplinirea scopurilor ei personale şi n-am fost bun de nimic pentru ea. Edward m-a chemat să se sfătuiască cu mine şi nu l-am putut împiedica să-şi taie beregata.

Şi apoi, într-o bună zi, cu optsprezece luni în urmă, pe cînd stăteam şi scriam liniştit în camera mea la Branshaw, a apărut Leonora cu o scrisoare. Era o scrisoare foarte patetică, din partea colonelului Rufford în care vorbea despre Nancy. Colonelul Rufford părăsise armata şi se angajase la o plantaţie de ceai din Ceylon. Patetismul scrisorii lui consta tocmai în faptul că era foarte scurtă, nearticulată, avînd caracterul unei epistole de afaceri. Se dusese să-şi întîmpine fiica la vapor şi şi-a dat seama că era nebună. Se părea că la Aden, Nancy citise într-un ziar local despre sinuciderea lui Edward. Pe cînd se afla pe Marea Roşie şi-a pierdut minţile. I-a spus doamnei colonel Luton, care o întovărăşea, că ea crede într-o divinitate omnipotentă. Nu s-a dat în spectacol — ochii îi erau uscaţi şi sticloşi. Chiar şi nebună, Nancy ştia să se poarte — avea ţinută.

Colonelul Rufford spunea că doctorul nu spera că ar exista vreo posibilitate de însănătoşire. Totuşi, s-ar fi putut ca întîlnirea cu cineva de la Branshaw să-i aducă oarecare alinare şi să producă efecte bune asupra stării ei. Şi, pur şi simplu, îi scria Leonorei : „Te rog vino şi vezi ce poţi face“.

Mi se părea că pierdusem de mult orice simţămînt al pateticului, dar această simplă, şi

atît de mare solicitare a bătrînului colonel Rufford m-a impresionat şi am găsit-o patetică. Temperamentul lui afurisit fusese un adevărat blestem pentru el ; iar o nevastă pe jumătate nebună, care căzuse în patima beţiei şi ajunsese pe stradă, fusese al doilea blestem. Acum fiica lui îşi pierduse minţile şi totuşi bătrînul Rufford mai credea în bunătatea sufletului omenesc. Îşi imagina că Leonora s-ar deranja ca să ia drumul pînă în Ceylon pentru a veni în ajutorul fetiţei lui. Leonora n-ar fi făcut aşa ceva. Ea nu dorea să o mai vadă vreodată pe Nancy. Socotesc că, ţinînd seama de împrejurări, atitudinea ei era cu totul naturală. Dar în acelaşi timp, era de acord, ca şi cum ar fi fost o chestiune de ordin public, că cineva de la Branshaw ar fi trebuit totuşi să plece în Ceylon. M-a trimis pe mine şi pe bătrîna doică a lui Nancy, care o îngrijise de pe la vîrsta de 13 ani, de cînd venise prima dată la Branshaw. Şi astfel am pornit-o. Am trecut în goană prin Provence ca să pot prinde vaporul la Marsilia. Şi cînd am ajuns în Ceylon, nu am fost cîtuşi de puţin de vreun folos, şi nici doica nu a fost în stare să aducă vreun ajutor. Nu mai era nimic de făcut.

Doctorii de la Kandy au spus că dacă Nancy ar putea fi adusă în Anglia, aerul mării, schimbarea climei, călătoria şi toate lucrurile cu care fusese obişnuită ar fi putut să-i ajute să-şi recapete raţiunea. Dar, bine înţeles, nu i-au servit la nimic. Ştiu că acum stă în hol, la cîţiva

paşi de unde mă aflu eu şi scriu. Nu doresc de loc să fiu romantic. E foarte bine îmbrăcată, e cu totul liniştită şi atît de frumoasă ! Bătrîna doică are multă grijă de ea.

Cunoşti acum aspectele principale ale situaţiei dar, în ceea ce mă priveşte, totul este foarte monoton. M-aş căsători cu Nancy dacă şi-ar veni în fire îndeajuns ca să poată înţelege ce înseamnă oficierea căsătoriei anglicane. Dar probabil că nu-şi va regăsi raţiunea ca să-şi dea seama de esenţa oficierii unei căsătorii. Şi altfel, după legea locului, nu pot să mă căsătoresc cu ea.

Şi iată-mă acum aproape în aceeaşi situaţie în care mă găseam la început, cu 13 ani în urmă. Sînt însoţitorul şi nu soţul unei fete frumoase, care nici nu mă ia în seamă. M-am îndepărtat de Leonora, care în lipsa mea s-a căsătorit cu Rodney Bayham, şi s-a mutat la Bayham. Leonora nu prea mă înghite, pentru că i-a intrat în cap că nu aprob căsătoria ei cu Rodney. Ei bine, da, nu sînt de acord cu căsătoria ei. Poate că sînt gelos.

Da, fără îndoială, sînt gelos. Mi se pare că mă văd, în felul meu mai timid, urmînd calea lui Edward Ashburnham. Cred că aş dori în adevăr să fiu poligam, aş vrea să o am şi pe Nancy şi pe Leonora şi pe Maisie Maidan şi chiar pe Florence. Sînt şi eu, desigur, ca oricare bărbat ; dar probabil datorită originii mele americane am rămas mai timid. Dar în acelaşi timp, pot să te asigur că sînt o persoană cu totul respectabilă.

M-am comportat întotdeauna astfel încît cea mai neliniștită mamă a vreunei fete, sau cel mai grijuliu protopop nu ar fi putut să aibă nici o obiecție. L-am urmat pe Edward Ashburnham numai în mod palid, condus de dorințele ce mocnesc în subconștientul meu. Ei bine, acum totul s-a terminat. Nici unul dintre noi nu a reușit să posede ceea ce dorea într-adevăr. Leonora tînjea după Edward și în schimb l-a avut pe Rodney Bayham, un tip de altfel destul de bine, dar puțin cam stîngaci. Florence voia să stăpînească conacul și moșia Branshaw, și în schimb am ajuns să le cumpăr eu de la Leonora — eu, care nu aveam nevoie de ele; ceea ce doream cel mai mult era să nu mai fiu infirmier și însoțitor. Edward o voia pe Nancy Rufford și iată, acum e a mea. Da, numai că e nebună. Cît de fantastică și ciudată e lumea noastră! De ce oare oamenii nu pot avea ceea ce doresc? Toate lucrurile erau la îndemîna oricui, gata să mulțumească pe toți, dar iată că fiecare are lucrul nepotrivit. Poate tu, cel ce mă asculți, să înțelegi mai bine toate acestea; pe mine însă mă depășesc complet.

Există oare pe undeva vreun paradis terestru unde, în mijlocul foșnetului frunzelor de măslini, oamenii să poată fi cu cine le place, să poată avea ceea ce doresc să se poată simți în voie, în locuri umbroase și răcoroase? Sau viețile tuturor oamenilor sînt ca viețile sărmanilor de noi — ca viețile familiilor Ashburnham, Dowell sau Rufford, zdrobite, tumultuoase, lipsite

de romantism, punctate de strigăte, de tot felul de inepții, de morți și agonii? Cine naiba mai știe?

Căci ultimele capitole care au încheiat tragedia familiei Ashburnham au fost pline de nenumărate inepții. Nici una dintre cele două femei nu știa exact ceea ce dorea. Numai Edward a urmat o linie perfect limpede, și cînd te gîndești că, mai tot timpul, era beat. Dar beat sau treaz nu s-a îndepărtat de la cele cerute de conveniențele și tradițiile casei lui. Nancy Rufford trebuia expediată în India și nu s-ar fi cuvenit ca Nancy să audă măcar o dată un cuvînt de dragoste din partea lui Edward. A fost expediată în India și Edward Ashburnham nu a rostit nicicînd asemenea cuvînt.

Iată linia convențională, care era în ton cu tradiția casei lui Edward. Bănuiesc că fusese astfel calculată, pentru binele întregii comunități. Convențiile și tradițiile acționează cred în mod orb dar sigur, pentru conservarea tipului normal; pentru dispariția indivizilor mîndri, hotărîți și neobișnuiți.

Edward era un om normal, dar prea sentimental, iar societatea nu are nevoie de oameni sentimentali. Nancy era o făptură minunată, atinsă însă de germenele nebuniei. Societății nu-i trebuie oameni cu urme de nebunie. Astfel Edward și Nancy s-au văzut zdrobiți, dați la o parte. Leonora supraviețuiește — ea este tipul perfect normal — e măritată cu un bărbat care e mai mult un laș. Căci Rodney Bay-

ham e un laș. Am auzit că Leonora va avea peste trei luni un copil.

Astfel, fapturile acelea splendide, tumultuoase, cu forța lor magnetică și cu pasiunile lor — cei doi pe care i-am iubit cu adevărat — nu mai sînt pe acest pămînt. Ce ar fi făcut oare Nancy din Edward dacă ar fi reușit să trăiască cu el, ce ar fi făcut Edward din ea? Căci în Nancy era sădită oarecare cruzime — o precisă urmă de cruzime care o făcea să dorească să vadă oamenii din jurul ei suferind. Da, dorea să-l vadă pe Edward suferind. Pe cinstea mea, i-a făcut un infern din viață.

I-a creat un infern de neînchipuit. Aceste două femei l-au urmărit pe acel nenorocit de parcă l-ar fi biciuit și jupuit de piele. Mintea lui a sîngerat — a sîngerat în mod vădit. Mi se pare că-l văd gol pînă la jumătate, acoperindu-și ochii cu brațele, iar pielea zdrelită atîrnîndu-i de jur împrejur. Și să știi că nu exagerez de loc. Parcă Leonora și Nancy s-au asociat să jertfească pentru binele umanității trupul unui om care era la dispoziția lor. Erau ca niște indieni Sioux, care prinseseră un indian din tribul Apache și-l legaseră burduf de un stîlp. Crede-mă că torturile pe care i le-au pricinuit au fost fără de sfîrșit.

Noapte după noapte le auzea vorbind și iarăși vorbind — și tot auzindu-le așa, îl cuprindea nebunia, îl treceau sudorile și atunci căuta uitare în băutură și apoi zăcea, dar vocile lor nu conteneau. Și zi de zi, Leonora venea să-i

vestească hotărîrile la care ajunseseră după cele depănate o noapte întreagă.

Parcă ar fi fost judecători care tot chibzuiau pedeapsa ce trebuia dată unui criminal; parcă ar fi fost niște jefuitori de morminte, pîngărind cadavrul țeapăn de lîngă ele.

Nu cred că Leonora ar fi mai de învinuit decît fata, deși dintre ele două ea se dovedea a fi cea mai vajnică. Așa cum am mai spus, Leonora era o femeie perfect normală. Adică în împrejurări normale dorințele ei erau acelea ale unei femei necesară societății. Ea dorea să aibă copii, o casă și o situație; îi plăcea eticheta, voia să preîntîmpine risipa, să salveze aparențele. Era cu totul și în mod absolut normală, chiar și în ceea ce privește frumusețea ei de netăgăduit. Dar nu pot spune că în această situație anormală se comportase chiar în mod cu totul normal. Toată lumea în jurul ei fusese ca nebună, iar ea însăși, într-un veșnic chin, ajunsese să capete înfățișarea unei femei nebune, îndrăcite, de parcă ar fi fost personajul ticălos al piesei. La ce altceva te-ai fi putut aștepta? În mod normal, oțelul este tare și lucios. Dar dacă îl vîri în foc, va deveni roșu, moale și imposibil de manipulat. Iar dacă îl vîri într-un foc și mai arzător, se va topi. Tot așa se întîmpla și cu Leonora. Era făcută pentru împrejurări normale — pentru domnul Rodney Bayham, care ar fi fost în stare să aibă o locuință secretă la Portsmouth și să facă din cînd în cînd escapade la Paris și la Budapesta.

În ce privește povestea fetei și a lui Edward, Leonora și-a dat drumul, pur și simplu a făcut explozie, răscolind totul de jur împrejur ; a ajuns să aibă atitudini nemaipomenite și foarte neplăcute, care nu-i erau obișnuite. Cîteodată era însetată de răzbunare. După ce ore întregi, în noapte, îi perora cu vehemență fetei, ziua îl bătea la cap pe tăcutul Edward. Iar acesta, o singură dată a sărit în sus și atunci nu din vina lui. Poate că băuse prea mult whisky în acea după masă.

Îl întreba mereu ce voia. Ce voia ? Ce voia ? Și tot ceea ce îi răspundea era : „Ți-am spus-o". Adică fata urma să plece la tatăl ei, în India, de îndată ce acesta va telegrafia că este gata să o primească. Dar o singură dată și-a ieșit din fire. Atunci i-a răspuns Leonorei la eternele ei întrebări că tot ce dorea în viață era să știe că fata, de la mii de kilometri depărtare, continuă să-l iubească — în această situație ar putea să redevină el cel de altă dată și să-și vadă de ocupațiile zilnice. Iată tot ce dorea și nu-i cerea nimic altceva lui Dumnezeu. Ei bine, Edward era un sentimental.

Și de îndată ce Leonora a auzit asta, a hotărît că fata nu va pleca la mii de kilometri depărtare și nu-l va mai iubi pe Edward. A procedat cam așa :

I-a tot repetat fetei că era obligată să se dăruiască lui Edward, și că ea avea să obțină divorțul, urmînd să ceară la Roma anularea căsătoriei. Dar considera de datoria ei să o prevină că Edward era un monstru. În acest scop,

i-a povestit despre toate amorurile lui Edward — La Dolciquita, doamna Basil, Maisie Maidan, Florence. I-a vorbit despre chinurile pe care le-a îndurat ea de-a lungul vieții de la acest bărbat violent, imperios, vanitos, bețiv, arogant și mereu pradă, în chipul cel mai monstruos, poftelor sale trupești. Și tot auzind de nenorocirile pe care mătușa ei le-a suferit — căci Leonora apărea o dată mai mult în fața fetei ca mătușa ei — cu acea cruzime rapidă caracteristică tineretului, cu acea solidaritate promptă care leagă o femeie de alta, fata s-a hotărît. Mătușa ei îi tot spunea fără întrerupere :

— Trebuie să salvezi viața lui Edward, trebuie să-i salvezi viața ! Tot ceea ce are nevoie este o perioadă de timp în care să-și satisfacă poftele pe care i le stîrnești tu. Mai tîrziu se va sătura de tine, așa cum s-a săturat și de celelalte. Dar trebuie să-i salvezi viața.

Și în acest timp, nenorocitul de el își dădea seama — printr-un instinct curios care se ivește la oamenii ce împărtășesc aceeași viață — exact de tot ce se petrecea în jurul său. Dar a rămas mut ; nu a mișcat nici măcar un deget ca să-și vină în ajutor. Tot ceea ce îi trebuia ca să rămînă un membru cumsecade al societății era să știe că fata ar continua să-l iubească de la mii de kilometri depărtare. Iar ele două împiedicau tocmai aceasta.

Ți-am povestit că, într-o noapte, fata s-a dus în camera lui. Prezența ei a fost un adevărat calvar pentru Edward. Și acea imagine a fe-

tei — la picioarele patului, în semiobscuritate, nu s-a stins niciodată din fața ochilor săi. Mi-l amintesc spunînd că prezența ei producea un efect dătător de viață, ca și cum din umbra stîlpilor înalți ce încadrau patul, s-ar fi desprins un suflu de vigoare. L-a privit drept în față, cu o cruzime neclintită, spunîndu-i :

— Sînt gata să fiu a ta — ca să te salvez.

El i-a răspuns :

— Nu am nevoie — nu am nevoie — nu am nevoie !

Și afirma că într-adevăr nu o dorea, că i-ar fi fost silă de sine, că nu și-ar fi putut-o ierta niciodată — că așa ceva i se părea de neconceput. Dar tot timpul era ispitit să împlinească acel lucru de neconceput, dar nu dintr-o dorință fizică, ci dintr-o certitudine mintală. Era sigur că o dată ce i s-ar fi dat, ar fi fost a lui pentru totdeauna și numai a lui. Aceasta o știa foarte bine.

Fata avea atunci în minte cele spuse de Leonora, anume că Edward ar fi dorit ca ea să-l iubească de la o îndepărtare de mii de kilometri. Și i-a spus :

— Nu pot să te mai iubesc vreodată, acum cînd știu ce fel de om ești. Vreau să fiu a ta, ca să-ți salvez viața. Dar nu voi putea niciodată să te iubesc.

Era o dovadă de cruzime fantastică. Nancy nu avea idee ce însemna să aparțină unui bărbat. Dar atunci Edward și-a venit în fire. A vorbit pe tonul lui obișnuit, normal, morocănos, aspru, semeț, așa cum s-ar fi adresat unei slujnice sau unui cal :

— Întoarce-te în camera ta. Du-te înapoi în camera ta și culcă-te. Toate acestea sînt prostii.

Cele două femei au rămas înmărmurite. Atunci am apărut și eu pe scenă.

VI

APARIȚIA MEA A POTOLIT, DESIGUR, lucrurile în cele două săptămîni care s-au scurs de la data cînd am sosit și pînă la plecarea fetei. Nici nu mă gîndesc să pretind că nesfîrșitele convorbiri nocturne nu ar fi continuat, sau că Leonora nu m-ar fi trimis cu fata la plimbare și în acest timp nu i-ar fi învenina mai departe viața lui Edward, făcîndu-l să se simtă într-un adevărat foc al Gheenei. Acum cînd aflase ceea ce dorea Edward, anume că fata să plece la mii de kilometri depărtare și de acolo să continue să-l iubească cu constanță, așa cum se întîmplă în romanele sentimentale, era hotărîtă să sfarme această dorință. Și i-a repetat lui Edward pe toate tonurile posibile că fata nu-l iubea, că îi era silă de el din cauza brutalității și semeției lui și pentru că îl știa betiv. A subliniat că în ochii fetei avea trei, patru legături. Era legat solemn de Leonora, apoi de doamna Basil, de amintirea lui Maisie Maidan și de aceea a Florencei. Edward nu a suflat nici un cuvînt.

Îl iubea copila pe Edward, sau nu ? Nu știu. La vremea aceea cred că nu-l mai iubea, deși, cu siguranță, l-a iubit înainte ca Leonora să-l fi ponegrit. Fără îndoială că l-a iubit pentru ceea ce aș numi latura publică a activității lui, pentru că fusese un ostaș viteaz, salvase vieți de la înec, pentru faptul că era un excelent moșier, care avea grijă de cei de pe pămînturile lui și, totodată, era un sportiv neîntrecut. Dar e foarte posibil ca toate acestea să nu mai fi însemnat nimic în ochii ei cînd a descoperit că Edward nu era și un soț bun. Căci, deși femeile, după opinia mea, nu prea au sentimentul responsabilității cînd e vorba de un ținut, o țară, sau o carieră, deși ar putea să le lipsească total orice fel de solidaritate din punct de vedere al comunității, au însă un instinct extraordinar care acționează constant și care le leagă atunci cînd e vorba de interesele lor, ale femeilor. Este desigur posibil ca orice femeie să ia iubitul sau bărbatul oricărei alte femei. Dar cred că o femeie ar ajunge la așa ceva numai dacă are motive să creadă că cealaltă femeie i-a făcut bărbatului viața prea amară. Sînt sigur că dacă își închipuie că bărbatul respectiv s-a comportat ca o brută cu cealaltă femeie, din solidaritatea ei instinctivă față de suferința celeilalte „îl va trimite la plimbare", cum se spune. Dar nu acord o importanță deosebită generalizărilor mele. Ar putea fi exacte, ar putea fi greșite ; sînt numai un american în vîrstă, cu foarte puține cunoștințe despre viață. Nu ai decît să accepți generalizările mele sau nu. Dar sînt destul de sigur că în cazul lui Nancy Rufford am dreptate, l-a iubit pe Edward cu multă căldură și pasiune.

Nu mai încape îndoială că l-ar fi învățat ea minte de îndată ce ar fi descoperit că i-a fost necredincios Leonorei și că serviciile lui publice au costat mai mult decît credea Leonora că ar fi fost necesar. Nancy ar fi fost obligată să o facă. Ar fi datorat aceasta opiniei publice feminine ; instinctul de conservare ar fi împins-o, căci de vreme ce Edward fusese necredincios Leonorei, doamnei Basil, memoriei celorlalte două, tot atît de bine ar fi putut să-i fie și ei necredincios și, desigur, nu-i lipsea nici ei acel instinct specific feminin care face ca femeile să fie nemaipomenit de crude față de persoana iubită. În orice caz, nu știu dacă Nancy Rufford îl iubea pînă într-atît pe Edward Ashburnham. Nu știu dacă îl iubea atunci cînd era la Aden și, aflînd vestea sinuciderii lui și-a pierdut mințile, căci asta s-ar fi putut întîmpla tot așa de bine și de dragul Leonorei ca și de al lui Edward. Sau poate de dragul amîndurora. Nu știu. Nu mai știu nimic. Sînt foarte obosit.

Leonora o ținea una și bună, cu toată înflăcărarea, că fata nu l-a iubit pe Edward. Ea dorea cu disperare să creadă că fusese așa. Aceasta era tot atît de necesar existenței ei ca și credința în nemurirea sufletului. Leonora pretindea că ar fi fost imposibil ca fata să-l iubească pe Edward după portretul pe care i l-a

zugrăvit ea, atît în ceea ce privește cariera cît și caracterul acestuia. Edward, pe de altă parte, credea prostește că fata îl iubea mai departe, avea să continue să-l iubească chiar dincolo de acea aparență de ură pe care i-o arăta. Credea că, de fapt, Nancy se prefăcea numai că îl urăște ca să salveze aparențele și își închipuia că telegrama ei atît de crudă, trimisă de la Brindisi, nu fusese decît încă o încercare în acest sens, ca să dea dovadă că era pătrunsă de sentimente demne de un membru al comunității feminine. Nu știu. Te las pe tine, ascultătorule, să crezi ce vei voi.

Mai există încă și un alt aspect în această tristă poveste, care mă îngrijorează foarte mult. Leonora susține că Edward — dorind ca fata să plece și de la depărtarea de mii de kilometri să-l iubească mai departe — se dovedea a fi un monstru de egoism. Voia să ruineze o viață tînără. Pe de altă parte, însă, Edward îmi arăta că dragostea fetei era necesară întregii lui existențe totuși cum nu făcea nimic, nici prin faptă, nici prin vorbă, ca să păstreze vie dragostea lui Nancy, nu ar putea fi considerat un egoist. Dar Leonora pretindea că Edward dădea dovadă de o fire îngrozitor de egoistă, chiar dacă acțiunile și comportarea sa ar fi fost perfect corecte. Nu pot să-mi dau seama care dintre ei avea dreptate. Las pe seama ta, ascultătorule, să hotărăști.

În orice caz, e sigur că acțiunile lui Edward erau corecte — de o corectitudine perfectă, monstruoasă, crudă. Rămăsese tot timpul nemișcat, lăsînd-o pe Leonora să-l ponegrească, să-l arunce în adîncul iadului, fără să miște măcar un deget. Cred că era nebun; nu știu ce rost avea ca fata să-l creadă mai rău decît era. Totuși, așa stau lucrurile. Și aceștia trei apăreau lumii ca oamenii cei mai cumsecade dintre cei cumsecade. Te asigur că în cele două săptămîni pe care le-am petrecut sub acoperișul acelei case vechi și atît de minunate, nu am observat nici măcar un singur lucru care ar fi putut întina cîtuși de puțin această bună părere. Și chiar cînd privesc înapoi, cunoscînd atît de bine împrejurările, nu pot să-mi amintesc de un singur lucru măcar pe care unul dintre ei să-l fi rostit și care i-ar fi trădat. Nu sînt în stare să-mi amintesc nimic pînă la masa aceea, cînd Leonora a citit cu glas tare telegrama, fără vreo clipire de pleoape, fără vreun tremur al mîinii. Era pur și simplu o masă plăcută, într-o reședință la țară.

Și Leonora s-a ținut tot timpul foarte bine chiar mai mult decît atît, nu s-a trădat de loc, nu m-a lăsat să întrezăresc nimic timp de opt zile după înmormîntarea lui Edward. A doua zi după masa aceea specială — masă la care am aflat că Nancy urma să plece în India, i-am comunicat Leonorei că vreau să stau de vorbă cu ea. M-a luat în micul ei salonaș, și i-am spus — ascultătorule, vreau să te scutesc de amintirea emoțiilor mele — că și-a dat probabil seama că doream să mă însor cu Nancy; părea să-i surîdă propunerea mea; i-am arătat că ar fi fost o mare risipă de bani pe bilete și o pier-

dere de timp cu călătoria în India. Aceasta s-ar fi putut evita dacă Leonora ar fi crezut că exista vreo posibilitate ca Nancy să se mărite cu mine.

Iar Leonora, pot să te asigur, era în mod absolut matroana engleză perfectă. Mi-a spus că îi surîde propunerea mea; că nu ar fi putut dori un alt bărbat mai bun pentru copilă, dar considera că aceasta ar fi trebuit să cunoască mai mult din viață înainte de a face un pas atît de important. Da, Leonora a folosit cuvintele : „de a face un pas atît de important". Avea perfectă dreptate. De fapt, cred că ar fi dorit ca fata să se căsătorească cu mine, dar eu plănuiam să achiziționez casa familiei Kershaw, cam la cîțiva kilometri pe calea spre Fordingbridge, unde voiam să mă instalez cu Nancy. Asta nu-i convenea de loc Leonorei. Nu dorea ca Nancy să rămînă atît de aproape de Edward pentru tot restul vieții ei. Totuși cred că ar fi putut să-mi spună, într-un fel sau altul, că ar fi de acord să mă însor cu fata, dacă aș duce-o în Filadelfia sau la Tombuctu. O iubeam pe Nancy foarte mult și Leonora o știa doar.

În orice caz, am lăsat lucrurile așa. Am fost de acord ca Nancy să plece în India, și astfel să facem o încercare. Mi s-a părut un aranjament cu totul rațional, iar eu sînt un om foarte rațional. Am spus pur și simplu că după vreo șase luni mă voi duce după Nancy în India. Sau poate după un an. Ei bine, într-adevăr, după cum vezi, chiar peste un an am plecat în India după Nancy...

Trebuie să mărturisesc că am fost cam furios pe Leonora, pentru că nu m-a prevenit mai devreme că fata va pleca. Am văzut în atitudinea ei una din acele metode stranii și nu prea corecte, pe care catolicii le adoptă cînd trebuie să facă față diferitelor situații ale acestei lumi. M-am gîndit că Leonora a fost poate speriată că voi cere fata în căsătorie, sau în orice caz îi voi face avansuri mai mari, dacă aș fi știut că pleacă atît de curînd. Poate că Leonora avea dreptate, poate că romano-catolicii, cu obiceiurile lor echivoce, cu perfidia lor, au întotdeauna dreptate. Au doar de-a face cu natura omenească care este ciudată și echivocă. Căci nu ar fi fost exclus, dacă aș fi știut că Nancy va pleca atît de curînd, să încerc să-i fac o declarație de dragoste. Și asta ar fi adus alte complicații. Sau poate n-ar fi schimbat nimic.

Este straniu ce lucruri fantastice sînt în stare „oamenii bine" să îndeplinească numai ca să pară plini de calm și indiferenți. Edward Ashburnham și cu soția lui m-au chemat aproape de la capătul pămîntului, numai ca să stau pe scăunelul de la spate al docarului, în timp ce Edward conducea copila la gară, de unde avea să-și ia drumul spre India. Cred că a dorit să aibă un martor la săvîrșirea cu atîta calm a acestei acțiuni. Bagajele fetei fuseseră împachetate și expediate mai înainte. I se reținuse o cabină pe vapor. Totul era pus la punct cu cea mai mare exactitate, încît mergea ca pe roate . Știau data la care colonelul Rufford avea să primească scrisoarea lui Edward

şi ştiau aproape exact şi ora la care ei aveau să primească telegrama lui, cerînd să-i vină fiica. Totul fusese aranjat admirabil şi fără pic de milă de către însuşi Edward. Ca să-l facă pe colonelul Rufford să telegrafieze, i-au comunicat că doamna x sau y va călători cu acelaşi vapor şi va putea fi o bună însoţitoare pentru Nancy. Era una dintre cele mai uluitoare întreprinderi şi cred că ar fi păcătuit poate mai puţin în faţa lui Dumnezeu dacă ar fi încercat să-şi scoată ochii unii altora cu cuţitele. Dar toţi erau „oameni bine".

După ce am stat de vorbă cu Leonora, m-am dus descumpănit în camera în care Edward îşi ţinea puştile. Nu ştiam unde era copila şi m-am gîndit că poate o voi găsi acolo. Cred că în ciuda celor spuse de Leonora, nutream totuşi gîndul să o cer în căsătorie. Bănuiesc, aşadar, că nu sînt tot atît de nobil ca Ashburnhamii. Edward stătea tolănit în fotoliul lui, fumînd, şi cîteva minute nu a scos nici un cuvînt. Luminile luceau sub abajururile verzi, reflectîndu-se în geamurile bibliotecii plină cu puşti şi undiţe. Acestea au fost clipele cele mai liniştite pe care le-am cunoscut cîndva. Apoi, dintr-o dată, Edward m-a privit drept în ochi şi mi-a spus :

— Ascultă-mă, dragul meu, aş vrea să mergi cu mine şi cu Nancy mîine la gară.

I-am răspuns că desigur voi merge mîine cu el şi cu Nancy la gară. A rămas acolo un timp uitat privind la flăcările ce pîlpîiau, apoi, brusc, pe un ton perfect calm şi fără să-şi ridice ochii, a adăugat :

— Sînt atît de îndrăgostit de Nancy Rufford, încît simt că mă prăpădesc de dorul ei.

Sărmanul de el — nu avea de gînd să sufle nici un cuvînt. Bănuiesc însă că nu a mai putut răbda, trebuia să-şi descarce cuiva sufletul şi i-am apărut ca o femeie sau un avocat cărora te poţi destăinui. Şi a vorbit întreaga noapte.

Ei bine, şi-a îndeplinit programul de-a fir-a-păr.

Era o dimineaţă de iarnă foarte senină, totul de jur împrejur era îngheţat. Soarele strălucea, drumul foarte bătătorit şerpuia printre buruieni şi ferigi. Stăteam pe scăunelul de la spate al docarului ; Nancy se afla lîngă Edward. Vorbeau amîndoi despre mersul bidiviului, Edward i-a arătat cu vîrful biciului mai mulţi cerbi într-o vîlcea, la cîteva zeci de metri mai departe. La răscrucea drumului spre Fordingbridge, pe lîngă copacii înalţi, am dat peste copoii de vînătoare. Edward a oprit calul, astfel încît Nancy să-şi poată lua rămas bun de la îngrijitorul cîinilor şi să-i dea pentru ultima dată un galben. Tot hăituise călare cu copoii aceia de pe la treisprezece ani.

Trenul avea o întîrziere de cinci minute şi şi-au închipuit că aceasta se datora faptului că era zi de tîrg la Swindon, sau de unde mai venea trenul. Iată despre ce au vorbit în timpul drumului. A sosit apoi trenul. Edward i-a găsit un compartiment de clasa I în care se afla încă o doamnă în vîrstă

Nancy s-a urcat, Edward a închis ușa; fata a scos apoi mîna pe geam ca să-și ia rămas bun de la mine. Pe fețele lor nu se putea distinge nici un fel de expresie. Semnalul pentru plecarea trenului era de un roșu foarte strălucitor, acesta ar fi singurul element mai pasionant care l-aș putea releva din toată scena. Nancy nu arăta prea bine în ziua aceea. Avea o căciuliță de blană cafenie care nu se potrivea cu părul ei.

Am auzit-o spunînd:

— Cu bine Edward.

Iar Edward i-a răspuns:

— Cu bine!

S-a răsucit pe călcîie și a ieșit din gară mergînd cu pasul lui mare, greoi, chibzuit. L-am urmat și m-am suit lîngă el în docarul înalt. A fost spectacolul cel mai îngrozitor la care am asistat vreodată în viața mea.

Și după asta, o pace sfîntă, asemenea păcii Domnului care întrece orice putere de înțelegere, a coborît asupra conacului Branshaw Teleragh. Leonora își vedea de treburile zilnice, cu un surîs triumfător — un surîs ce abia se schița, dar care era triumfător. Bănuiesc că renunțase de mult la gîndul să-și mai recîștige bărbatul, încît acum îi era îndeajuns că a scăpat de fată și el nu mai era prins în mrejele ei... O dată, cînd ne aflam în hol, iar Leonora plecase, l-am auzit pe Edward spunînd ceva printre dinți — din care am prins următoarele cuvinte:

— Ai învins tu. O, palid Galilean!

Era foarte caracteristic pentru sentimentalismul lui să-l citeze pe Swinburne.

Dar devenise de un calm desăvîrșit și se lăsase de băut. Singurul lucru pe care mi l-a spus după drumul acela la gară a fost:

— E foarte ciudat. Cred că ar trebui să-ți mărturisesc, Dowell, că nu mă mai leagă nimic de copilă, acum cînd toată povestea s-a sfîrșit. Nu trebuie să te îngrijorezi din cauza mea, totul e în perfectă ordine. Cred că a fost numai un simplu foc de paie.

A început din nou să se ocupe de moșie, și-a bătut foarte mult capul să o salveze pe fiica grădinarului, care era acuzată de pruncucidere. Dădea mîna surîzător cu fiecare țăran pe care îl întîlnea la tîrg. A vorbit la două întruniri politice, s-a dus de două ori la vînătoare. Leonora i-a făcut o scenă îngrozitoare, pentru că a cheltuit 200 de lire ca să o scape pe fiica grădinarului. Totul mergea ca și cum Nancy nu ar fi existat niciodată.

Ei bine, iată sfîrșitul poveștii. Și dacă mă gîndesc mai mult, ajung să văd că a fost un sfîrșit fericit, cu dangăt de clopote de nuntă și toate celelalte. Mișeii — căci fără îndoială Edward și fata erau mișei — au fost pedepsiți, unul ajungînd la sinucidere, celălalt pierzîndu-și mințile. Eroina — persoană perfect normală, virtuoasă și puțintel șmecheră — a devenit soția fericită a unui bărbat perfect normal, cam șmecher. În curînd va fi și mama unui copil perfect normal, virtuos și nițel șmecher, fie el băiat sau fată. Un sfîrșit fericit, ăsta-i rezultatul.

Nu pot tăgădui că acum nu-mi mai place Leonora. Fără îndoială sînt gelos pe Rodney Bayham dar nu mai ştiu nici eu dacă gelozia mea se datoreşe faptului că aş fi vrut ca Leonora să fie a mea, sau poate numai pentru că din cauza ei au fost jertfite cele două făpturi, singurele pe care le-am iubit vreodată — Edward Ashburnham şi Nancy Rufford. Pentru ca ea să se poată instala într-o casă modernă, cu tot confortul necesar, condusă de un stăpîn respectabil şi foarte econom, a fost necesar ca Edward şi Nancy să devină, cel puţin pentru mine, doar umbre tragice.

Mi se pare că înaintea ochilor se profilează imaginea sărmanului Edward, gol, aplecîndu-se în beznă peste nişte stînci reci, asemenea unui personaj din mitologia greacă, blestemat de zei să se zbată în chinurile veşnice, în fundul infernului.

Cît despre Nancy..., ei bine, ieri, la dejun, am auzit-o dintr-o dată spunînd :

— Suveica !

Şi apoi a repetat cuvîntul de trei ori... Ştiu ce se petrecea în mintea ei — dacă se poate spune că ar mai avea o minte — căci Leonora mi-a spus o dată că sărmana copilă se simţea ca o suveică aruncată încolo şi încoace între personalităţile foarte marcante ale lui Edward şi a soţiei sale. Leonora încerca mereu să o dăruiască lui Edward, spunea ea, iar Edward, tăcut şi liniştit, o împingea înapoi. Şi, ce e mai ciudat, Edward socotea că cele două femei îl foloseau pe el ca pe o suveică. Sau,

alteori, spunea că e trimis într-o parte şi alta ca un pachet din acelea afurisite, pentru care nimeni nu vrea să plătească taxele poştale. La rîndul ei, Leonora îşi închipuia că Edward şi Nancy o aruncă ba în jos ba în sus, după capriciile lor. Frumos tablou ! Ţine seama, însă, că nu rostesc nici un fel de predică împotriva liniei etice acceptate. Nu pledez pentru dragostea liberă în cazul acesta sau în oricare altul. Societatea trebuie să-şi continue mersul înainte, iar societatea poate să existe, cred, numai dacă oamenii normali, virtuoşi şi puţintel cam şmecheri, prosperă, iar cei pasionaţi, cei încăpăţînaţi şi prea sinceri, sînt condamnaţi să se sinucidă sau să-şi piardă minţile. Mă tem că şi eu, în felul meu timid, intru în categoria celor pasionaţi, încăpăţînaţi sau prea sinceri. Căci nu-mi pot tăinui că îl iubeam pe Edward Ashburnham — şi că îl iubesc, pentru că era întocmai ca mine. Dacă aş fi avut curajul şi virilitatea şi fizicul lui Edward Ashburnham, îmi închipui că aş fi procedat ca el. Mi se părea ca un frate mai mare care mă lua cu el în diferite excursii şi făcea o mulţime de isprăvi îndrăzneţe, în timp ce eu stăteam şi îl priveam de la distanţă cum fură fructe din livezi. Şi află că sînt tot atît de sentimental cum era şi el...

Da, societatea trebuie să-şi continue mersul, trebuie să se înmulţească asemenea iepurilor. De asta doar sîntem pe lume. Da. Dar aşa stînd lucrurile, nu-mi place prea mult societatea. Sînt şi eu unul dintre acei milionari americani absurzi, care a cumpărat una din

vechile case bîntuite de strigoi ale lumii engleze atît de plină de pace. Cît e ziulica de mare, stau aici în camera de arme a lui Edward, şi-mi trec tot timpul într-o casă învăluită în tăcere. Nimeni nu mă vizitează, căci nici eu nu mă duc să văd pe nimeni. Nimeni nu se preocupă de mine, pentru că nici eu nu mă preocup de nimeni. Peste vreo douăzeci de minute mă voi duce în sat, trecînd pe sub stejari, pe lîngă tufele de ginestru, ca să-mi iau scrisorile venite din America. Arendaşii mei, băieţii din sat, negustorii, vor duce mîna la pălărie să mă salute. Şi aşa se scurge viaţa. Mă voi întoarce să iau masa, Nancy va sta în faţa mea, cu bătrîna doică în spate. Enigmatică, tăcută, atît de bine crescută, ştiind cum să ţină cuţitul şi furculiţa. Nancy va privi fix în faţa ei, cu ochii aceia albaştri umbriţi de sprîncene încordate, drepte. O dată sau de două ori, poate în timpul mesei, se va opri, va rămîne cu furculiţa şi cuţitul suspendate în aer, ca şi cum s-ar strădui să-şi amintească ceva ce a uitat. Apoi va spune că ea crede într-o dumnezeire omnipotentă, sau va rosti poate acel singur cuvînt : „suveică". Este, într-adevăr, extraordinar să o vezi cît de sănătoasă arată, cum îşi ţine capul pe umeri, să-i priveşti graţia mîinilor albe — cînd te gîndeşti că pur şi simplu toate acestea nu înseamnă nimic, că totul e doar o imagine, un toblou fără valoare. Da, este atît de ciudat !

Dar în orice caz o poţi găsi întotdeauna pe Leonora ca să te înveselească... Nu aş vrea să

te întristez, ascultătorule. Soţul ei este un om foarte econom, de statură normală, încît poate să-şi găsească cea mai mare parte a hainelor la magazine de confecţii. Iată marele deziderat al vieţii, iată şi sfîrşitul poveştii mele. Copilul Leonorei va fi crescut în religia catolică.

Dar dintr-o dată îmi dau seama că nu am povestit nimic despre felul în care şi-a găsit Edward moartea. Îţi aminteşti, spuneam că asupra casei se lăsase pacea, că Leonora era triumfătoare, iar Edward declarase că dragostea lui pentru fată nu fusese decît trecătoare. Ei bine, într-o bună după masă ne aflam amîndoi în grajd. Edward vorbea cu foarte multă animaţie despre necesitatea de a se aduce la standardul obişnuit numărul soldaţilor teritoriali din Hampshire. Era perfect treaz, liniştit, avea pielea curată, părul blond foarte bine pieptănat, roşul de cărămidă al tenului lui îi cuprindea toată faţa pînă la marginea pleoapelor, ochii erau albaştri ca de porţelan şi mă priveau deschis şi direct. Pe figura lui nu se putea vedea nici o expresie, iar vocea lui era adîncă şi aspră. Cum stătea aşa, în picioare, lăsat puţin pe spate mi-a spus :

— Ar trebui ca numărul soldaţilor să ajungă pînă la 2350.

Un rîndaş i-a adus o telegramă, şi apoi a plecat. A deschis-o nepăsător, şi-a aruncat ochii pe ea fără urmă de emoţie şi, într-o tăcere completă, mi-a întins-o. Pe hîrtia rozalie, am citit într-un scris lăbărţat : „Sosit cu bine Brindisi. Mă distrez minunat. Nancy".

Ei bine, Edward era tipul gentlemanului englez și, în același timp, un sentimental pînă în măduva oaselor ; mintea lui era parcă îmbîcsită de diferite poeme și romane. S-a uitat în sus la acoperișul grajdului, ca și cum și-ar fi înălțat privirile spre cer, și a șoptit ceva ce nu am auzit.

Apoi și-a vîrît două degete în buzunarul hainei lui cenușii și de acolo a scos un mic cuțitaș. După aceea mi-a spus :

— Ar fi bine să-i arăți și Leonorei telegrama.
Și s-a uitat în ochii mei direct, cu o privire provocatoare, intimidantă. Am bănuit că putea citi în ochii mei că nu aveam nici o intenție să-l stînjenesc. De ce l-aș fi stînjenit ?

Nu cred că Edward era necesar pe lumea asta. Toți arendașii lui afurisiți, asociațiile lui de carabinieri, toți bețivanii reformați sau nereformați n-aveau decît să o ducă mai departe cum le plăcea. Nu merită zecile și zecile de ei ca nenorocitul acesta să sufere din cauza lor.

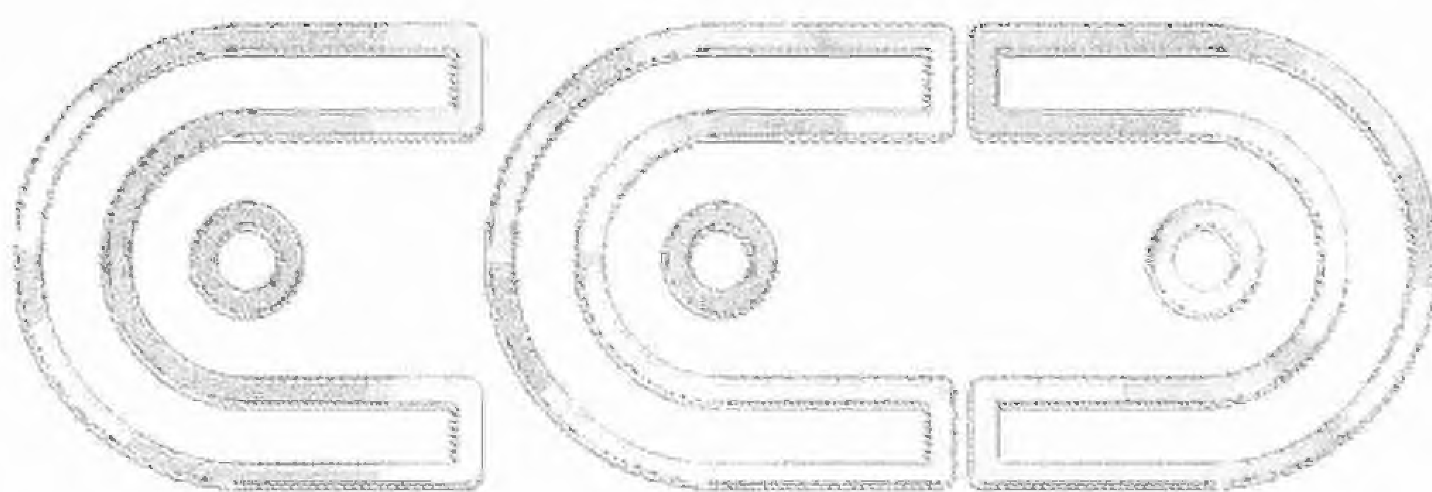
Cînd a văzut că nu am de gînd să mă amestec de loc, ochii lui au devenit blînzi și, aș putea spune, chiar plini de afecțiune. A adăugat :

— Cu bine, dragul meu, vezi, acum trebuie să mă duc să mă odihnesc puțin.

Nu am știut ce să spun. Aș fi dorit să-i adaug : „Dumnezeu să te aibă în grija lui“, căci și eu, de asemenea, sînt un sentimental. Dar m-am gîndit că poate din punct de vedere formal, nu ar fi prea indicat pentru un englez, așa încît i-am dus Leonorei telegrama. A fost foarte mulțumită cînd a văzut-o.

A 6

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

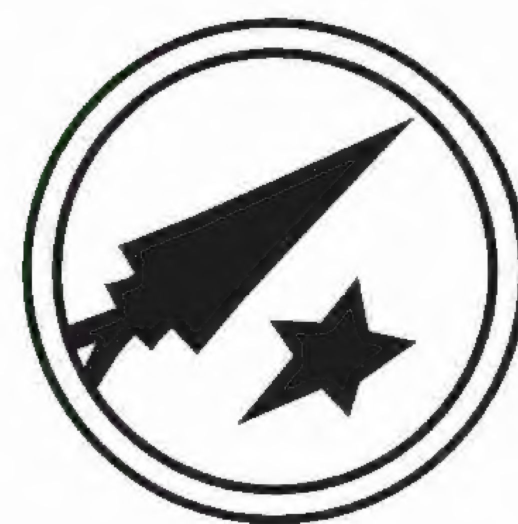
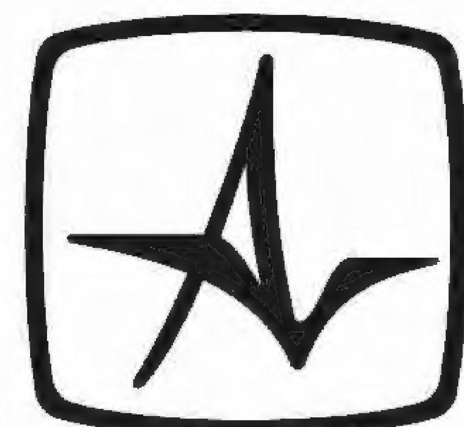

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

